331.1279
ธ119ก
ร.2

การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ปัจจัยส่วนบุคคล และวิธีการได้รับข่าวสาร ของแรงงานที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

ปริญญานิพนธ์
ของ
ธง บุญเรือง

-3 ก.ย. 2536

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภูมิศาสตร์
สิงหาคม 2535

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

185130

การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ปัจจัยส่วนบุคคล และวิธีการได้รับข่าวสาร ของแรงงานที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

บทคัดย่อ

ของ

ธง บุญเรือง

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภูมิศาสตร์

สิงหาคม 2535

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ปัจจัยส่วนบุคคล และวิธีการได้รับข่าวสารของแรงงานที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ตัวแปรที่ศึกษาคือ ลักษณะทางกายภาพ ลักษณะทางเศรษฐกิจ ปัจจัยส่วนบุคคลลักษณะการได้รับข่าวสารของแรงงาน ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมส่วนบุคคลกับวิธีการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงานของแรงงาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าสหสัมพันธ์ การเปรียบเทียบสัดส่วนโดยใช้ Z - test ทดสอบความแตกต่างโดยใช้ Chi - square test

ผลการศึกษามีดังนี้

1. ลักษณะทางกายภาพกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ลักษณะทางเศรษฐกิจกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางแรงงาน ปัจจัยผลักดันได้แก่ รายได้เดิมต่ำ ปัจจัยดึงดูดได้แก่ รายได้จากการไปทำงานในตะวันออกกลางสูง

4. ลักษณะการได้รับข่าวสารของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง มีดังนี้

4.1 สื่อบุคคลเป็นแหล่งข่าวสารที่แรงงานติดตามข่าวสารเกี่ยวกับงานบ่อยมาก แรงงานมากกว่าครึ่งระบุว่าเคยได้ติดตามข่าวสาร จากกรมแรงงาน นิตยสารเกี่ยวกับแรงงาน บริษัทจัดหางานเอกชนในกรุงเทพมหานคร สาย นายหน้าบริษัทจัดหางานเอกชน เพื่อนบ้าน ญาติ และแรงงานมากกว่าครึ่ง ระบุว่าไม่เคยติดตามข่าวสารจากบริษัทจัดหางานเอกชนในจังหวัดกำแพงเพชร สำนักแรงงานจังหวัดกำแพงเพชร นิตยสารทั่วไป วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์

4.2 แหล่งข่าวสารแห่งแรกที่แรงงานได้รับ เป็นสื่อบุคคลมีค่ามากกว่า 0.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.3 แรงงานได้รับข่าวสารหลายขั้นตอนมีค่ามากกว่า 0.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมส่วนบุคคลกับวิธีการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงานของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

A COMPARATIVE STUDY OF GEOGRAPHICAL, PERSONAL FACTORS AND METHODS OF INFORMATION RECEPTION THAT INFLUENCE THE DECISION TO WORK IN THE MIDDLE EAST A CASE STUDY OF AMPHOE MAUNG CHANGWAT KAMPHAENGPHET

AN ABSTRACT

BY

THONG BOONRUENG

Presented in partial fulfillment of the requirements for the

Master of Education Degree in Geography

at Srinakharinwirot University

August 1992

This particular study has a principle purpose to compare the geographical factors, personal profiles and information receiving methods that influence on the decision-making of labourers from Muang District, Kampheangphet Province, Who are going to work in Middle East world Region. Variables are about : physical features, economic profiles, personal profiles career information receiving methods, personal Socio-economic characteristics, and career information searching methods. Percentage, correlation coefficient, Z-test, and chi - square test are used in data analysis.

The study found that :

1. Physical factors and the ratio of labourers that going to work in Middle - East world region had been related within, 0.05 no significance.

2. Economic profiles and the ratio of labourers that going to work at Middle - East world region had been related within, 0.05 no significance.

3. Personal profiles has and effect in decision-making of labourers to work in Middle - East world region. The push - factor is low local income; and the pull - factor is higher income in Middle - East world region.

4. Career information receiving methods included :

4.1 Personal media, that was the main sources of career information searching. More than one - half of labourers had received form labourer department, career magazines, career - support agencies in Bangkok, labour networkers, career - support agencies' agents,

neighbors, and cousin. More than one - half of labourers, whenever, had not received from career - support agencies in Kampheangphet municipal, Kampheangphet labour sub - division office, general magazines, local radio, television, and newspapers.

4.2 The first career information source, that recieved by labourers more than one - half and 0.05 significance, was personal media.

4.3 The multistage of career information receiving methods had more than one - half of labourers and 0.05 significance.

5. There were, different between the personal socio - economic characteristics and career information searching methods, 0.01 significance.

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภูมิศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน

(รศ.ดร.ธวัช บุรีรักษ์)

..... กรรมการ

(ผศ.น้อม งามนิสัย)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(รศ.ดร.ธวัช บุรีรักษ์)

..... กรรมการ

(ผศ.น้อม งามนิสัย)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รศ. ดวงพันธ์ หรรษา)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภูมิศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศ.ดร.สมพร บัวทอง)

วันที่ 18 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2535

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายท่าน โดยเฉพาะรองศาสตราจารย์ ดร. ธวัช บุรีรักษ์ และ ผศ. น้อม งามนิสัย ที่ให้ความเมตตาตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง แนะนำและให้ข้อคิดเห็นในการเขียนปริญญานิพนธ์ ในครั้งนี้จนกระทั่งสำเร็จ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทั้งสองท่านไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รศ.ดวงพันธ์ หรรษา ที่ให้ความกรุณาร่วมเป็นกรรมการสอบปากเปล่า

ขอขอบคุณ คุณอำนาจ คุณารักษ์, คุณนิรัตน์ วิชัย คุณจำเริญ ทองเชื้อ คุณปวิตรา เพ็งผ่อง ที่ให้ความอนุเคราะห์เกี่ยวกับยานหนะในการสำรวจข้อมูล เก็บข้อมูลและช่วยเก็บข้อมูล รวมทั้งให้กำลังใจในการทำวิจัยครั้งนี้ด้วย

ขอขอบคุณ คุณประมวล เหมพงศ์พันธุ์ คุณเกริกไกร แก้วล้วน คุณสว่างจิต ธรรมสถิตย์พร คุณทัศนีย์ สุทธิเทพ คุณสมชาย เลี้ยงพรพรรณ ที่ช่วยเหลือแนะนำและให้กำลังใจในการทำวิจัยครั้งนี้

ท้ายสุด ขอกราบขอบพระคุณต่อคุณย่า คุณพ่อ คุณแม่ คุณอา และพี่น้องทุก ๆ ท่าน ที่เกื้อหนุนทางการศึกษาและให้กำลังใจผู้เรียนเสมอมา

ธง บุญเรือง

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	จุดมุ่งหมายของการวิจัย	7
	สมมติฐานของการวิจัย	7
	ความสำคัญของการศึกษา	8
	ขอบเขตของการศึกษา	9
	ข้อตกลงเบื้องต้น	11
	เกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ศึกษา	11
	นิยามศัพท์เฉพาะ	11
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
	ลักษณะทางกายภาพต่ออาชีพการเกษตรของแรงงาน	16
	ลักษณะทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงาน	22
	ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงาน	29
	กระบวนการการได้รับข่าวสารของแรงงาน	36
	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมส่วนบุคคลกับวิธีการหาข่าวสารเกี่ยวกับงานของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง	40
3	วิธีดำเนินการวิจัย	45
	แหล่งข้อมูลในการศึกษา	45
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	46

บทที่ หน้า

การเก็บรวบรวมข้อมูล 47

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล 48

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 50

4 วิเคราะห์ผลการศึกษา 51

วิเคราะห์สัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางกับจำนวนประชากรวัยแรงงาน 52

วิเคราะห์และเปรียบเทียบลักษณะทางกายภาพ ที่มีผลกระทบต่อสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง 55

วิเคราะห์และเปรียบเทียบลักษณะทางเศรษฐกิจ ที่มีผลกระทบต่อสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง 68

วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงาน 85

วิเคราะห์ลักษณะการได้รับข่าวสารของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง 94

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมส่วนบุคคลกับวิธีการหาข่าวสารเกี่ยวกับงานของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง 106

5 สรุปผล และอภิปรายผลการศึกษา 125

สรุปผลการศึกษา 125

อภิปรายผลการศึกษา 128

ข้อบกพร่องในการศึกษา 177

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 178

บรรณานุกรม 179

ภาคผนวก 192

ประวัติย่อผู้วิจัย 219

บัญชีตาราง

ตาราง หน้า

1 แสดงสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางกับจำนวนประชากรวัยแรงงาน 53

2 แสดงสัดส่วนพื้นที่ราบต่อพื้นที่ทั้งหมด 56

3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนพื้นที่ราบกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง 58

4 แสดงจำนวนวันที่มีฝนตกเฉลี่ยรายปี 60

5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนวันที่มีฝนตกเฉลี่ยรายปี กับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง 61

6 แสดงจำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวร 63

7 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวรกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง 66

8 แสดงจำนวนและขนาดโรงงานอุตสาหกรรม 69

9 แสดงค่าคะแนนโรงงานอุตสาหกรรม 71

10 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง 72

11 แสดงรายได้เฉลี่ยรายปีของครัวเรือนรายตำบล 74

12 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน รายตำบลกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง 76

13 แสดงสัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเอง 78

14 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเองกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง 80

ตาราง หน้า

15 แสดงสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ 82

16 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจกับสัดส่วนแรงงานที่ไป
ทำงานตะวันออกกลาง 83

17 แสดงปัจจัยผลักดันที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง 87

18 แสดงปัจจัยดึงดูดที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง 91

19 แสดงความถี่ในการติดต่อกับแหล่งข่าวสารต่าง ๆ เรื่องงานของ
แรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง 96

20 แสดงแหล่งข่าวสารแห่งแรกที่แรงงานได้รับเกี่ยวกับงาน 99

21 แสดงจำนวนร้อยละของแรงงานที่ได้รับข่าวสารแห่งแรกจากแหล่ง
ข่าวสารต่าง ๆ 101

22 เปรียบเทียบสัดส่วนแหล่งข่าวสารแห่งแรกที่แรงงานได้รับ
ระหว่างสื่อบุคคลกับสื่ออื่น 102

23 แสดงร้อยละของแรงงานจำแนกตามลักษณะขั้นตอนการติดต่อแสวงหา
ข่าวสารตั้งแต่รู้ข่าวครั้งแรกจนได้ทำงาน 103

24 เปรียบเทียบสัดส่วนของแรงงานที่ระบุว่าแสวงหาข่าวสารขั้นตอนเดียวกับ
แสวงหาข่าวสารหลายขั้นตอน 105

25 แสดงอายุของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง 107

26 แสดงการแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ กับระดับอายุของ
แรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง 109

27 แสดงระดับการศึกษาของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง 111

28 แสดงการแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ กับระดับการศึกษา
ของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง 112

29 แสดงรายได้ของแรงงานก่อนไปทำงานตะวันออกกลาง 115

ตาราง หน้า

30 แสดงการแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ กับรายได้ของแรงงานก่อนไปทำงานตะวันออกกลาง 116
31 แสดงอาชีพเดิมของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง 118
32 แสดงการแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ กับอาชีพเดิมของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง 119
33 แสดงการปลูกพืชและผลผลิตของพื้นที่ที่ทำการศึกษา 134
34 แสดงรายชื่อหมู่บ้านในพื้นที่ที่ทำการศึกษา 193
35 แสดงจำนวนประชากรวัยแรงงานและจำนวนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางรายตำบล 196
36 แสดงจำนวนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางรายหมู่บ้าน 196
37 แสดงจำนวนและประเภทโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กในพื้นที่ที่ศึกษา 200
38 แสดงจำนวนและประเภทโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางในพื้นที่ที่ศึกษา 201
39 แสดงจำนวนและประเภทโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในพื้นที่ที่ศึกษา 202
40 แสดงจำนวนพื้นที่ทั้งหมดและจำนวนพื้นที่ราบรายตำบล 202
41 แสดงรายชื่อ แหล่งน้ำถาวรรายตำบล 203

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ		หน้า
1	แผนภูมิแสดงการใช้และการหาความพึงพอใจจากสื่อมวลชน	41
2	แผนภูมิแสดงการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงานของแรงงาน	43

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทที่ 1

ภูมิหลัง

การเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจของโลกย่อมมีผลกระทบกระเทือนต่อการครองชีพของบุคคลในสังคมต่าง ๆ ดังจะเห็นได้จากในอดีต การเปลี่ยนแปลงทางวิทยาการและเทคโนโลยีในการผลิตสมัยปฏิวัติอุตสาหกรรม มีผลให้วิถีทางดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคมต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปมาก หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ผลของสงครามทำให้บรรดาประเทศต่าง ๆ ทุกฝ่ายได้รับความเสียหายและบอบช้ำทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างมหาศาล จนก่อให้เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำไปทั่วโลก สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้นมีผลกระทบกระเทือนอย่างมากต่อการดำเนินชีวิต เกิดภาวะว่างงาน รายได้ตกต่ำ สินค้าที่ผลิตได้ขายไม่ออกเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เป็นเหตุให้คนในสังคมต้องดิ้นรนเอาตัวรอดโดยวิธีการต่าง ๆ วิธีการหนึ่งที่นิยมใช้กันมาตั้งแต่อดีต คือ การอพยพย้ายถิ่นฐาน เพื่อหาแหล่งที่จะสามารถทำงานได้รายได้สูงขึ้น

ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำร้ายแรงได้ถูกแก้ไขให้หมดไป ระบบเศรษฐกิจของโลกได้ฟื้นตัวเข้าสู่ภาวะปกติ และเจริญเติบโตมาโดยลำดับ จนกระทั่งปลายปี พ.ศ. 2515 ภาวะเศรษฐกิจโลกได้หมุนกลับสู่ยุคการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอีกครั้งหนึ่ง คือมีการรวมตัวของกลุ่มผู้ผลิตน้ำมันเพื่อส่งออกของโลก หรือที่เรียกว่า "โอเปค" เพื่อใช้น้ำมันที่ผลิตได้เป็นเครื่องมือในการสร้างอำนาจต่อรองกับประเทศมหาอำนาจทางอุตสาหกรรม โดยการขึ้นราคาน้ำมันดิบอย่างรวดเร็วหลายครั้ง จนทำให้เกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจขึ้นในโลกอย่างกว้างขวาง ซึ่งมีผลกระทบทุกประเทศ ทุกสังคมและทุกระดับบุคคล รวมทั้งประเทศไทยด้วย กล่าวคือ ระดับราคาสินค้าโดยทั่วไปได้ถีบตัวสูงขึ้น ก่อให้เกิดผลกระทบต่อภาวะการครองชีพ การผลิต ราคาผลผลิต การว่างงาน การทำงานต่ำระดับ ภาวะทางการเงินระหว่างประเทศขาดดุล ผลกระทบเหล่านี้เกิดขึ้นเกือบทุกประเทศ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนา (พีรเทพ รุ่งชีวิน และ สุชาย ปิยภัณฑ์. 2525 : 2)

ประเทศไทยได้รับผลกระทบนี้อย่างมาก เพราะมีระบบเศรษฐกิจเปิดการค้าทั้งขาเข้าและขาออกมีบทบาทสำคัญต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ คือ มากกว่าร้อยละ 50 ของผลิตภัณฑ์

ประชาชาติ การผลิตเกือบทุกชนิดต้องอาศัยพลังงานจากน้ำมันทั้งทางตรงและทางอ้อม ต้องสั่งซื้อน้ำมันเข้าจากกลุ่มประเทศผลิตน้ำมันเพื่อส่งออกทั้งหมด เป็นผลให้ต้นทุนการผลิตในประเทศไทยสูงขึ้น มีผลกระทบต่อระดับราคาสินค้าสูงขึ้น แต่ระดับรายได้ของคนส่วนใหญ่ของประเทศเพิ่มขึ้นไม่ทัน (พีรเทพ รุ่งชีวิน และ สุชาย ปิยภัณฑ์. 2525 : 2 - 3) ทั้งนี้ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับภาวะการผลิตภาคเกษตรกรรมที่มีความผันผวนอยู่มาก เนื่องจากภาวะดินฟ้าอากาศและผลผลิตสินค้าชนิดเดียวกันหรือทดแทนกันได้ในส่วนอื่น ๆ ของโลก ความเดือดร้อนด้านรายได้ที่แท้จริงตกต่ำ อันเนื่องมาจากค่าครองชีพที่สูงขึ้น และภาวะการผลิตภาคเกษตรกรรมที่ตกต่ำในหลายปี มีส่วนทำให้คนไทยจำนวนไม่น้อยดิ้นรนหาทางอยู่รอดจากภาวะดังกล่าว ด้วยการแสวงหาแหล่งงานที่จะให้รายได้สูงขึ้นและทำงานให้มากขึ้น ทั้งภายในประเทศ ระหว่างภูมิภาคต่าง ๆ และในต่างประเทศ (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2525 : 3)

นอกจากนี้ยังปรากฏตามข้อเท็จจริงว่า โครงสร้างการผลิตของประเทศไทยยังเปิดโอกาสให้มีการว่างงานจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาชนบทหรือสาขาการผลิต การเกษตรพบว่ามีการว่างงานโดยเปิดเผย การทำงานต่ำระดับ และการว่างงานตามฤดูกาลหรือการรอฤดูเกษตร ซึ่งได้กลายเป็นแรงผลักดันให้คนงานไทยจากชนบทดิ้นรนไปทำงานในต่างประเทศมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2528 : 5) แม้ว่าความต้องการแรงงานภายในประเทศของภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ดังที่สำนักงานวิจัย ธนาคารกรุงเทพฯ กล่าวว่า ในภาคเกษตรยังคงเป็นแหล่งรองรับแรงงานที่ใหญ่ที่สุดอยู่เช่นเดิม แต่มีอัตราการขยายตัวที่ค่อนข้างต่ำ เนื่องจากพื้นที่ทางการเกษตรจะขยายได้อีกไม่มากนัก มีการนำเอาเครื่องจักรกลเข้ามาใช้แทนแรงงานคนมากขึ้น ตลอดจนการประกอบอาชีพเกษตรไม่ได้ผลดีจากสภาพดินฟ้าอากาศ ทำให้แรงงานจากชนบทต้องเข้าสู่เมือง เพื่อหาอาชีพที่มิใช่เกษตรกรรมขณะที่อาชีพใหม่ ๆ ในสังคมไทยต้องใช้ความรู้ความสามารถ ซึ่งแรงงานจากชนบทไม่มี จึงได้รับการปฏิเสธจากนายจ้างด้วยเหตุผลที่ว่า ขาดความรู้ความชำนาญ ดังนั้นตลาดงานในต่างประเทศจึงยังคงเป็นที่สนใจสำหรับชาวชนบท ซึ่งส่วนใหญ่มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ (สำนักงานวิจัย ธนาคารกรุงเทพฯ. 2531 : 6 - 7)

ปรากฏการณ์การเดินทางไปทำงานในต่างประเทศของแรงงานไทยมีมานานแล้ว แต่เป็นลักษณะของการเดินทางไปทำงานด้วยตนเองของบรรดาแรงงานฝีมือระดับสูง เช่น แพทย์ พยาบาล วิศวกร สถาปนิก ฯลฯ ในประเทศแถบยุโรปและสหรัฐอเมริกาเป็นส่วนใหญ่ โดยไม่สามารถจะระบุจำนวนตัวเลขที่แน่นอนได้ เนื่องจากไม่มีการรวบรวมสถิติข้อมูลไว้เป็นหลักฐาน (พีรเทพ รุ่งชีวิน. 2525 : 26) จนกระทั่งประมาณปี 2516 เริ่มมีคนไทยเดินทางไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางจำนวนไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นลักษณะของการติดต่อกันเองระหว่างนายจ้างกับคนงาน เช่น การไปทำงานกับบริษัทนายจ้างต่างชาติที่เคยเข้ามารับงานก่อสร้างในฐานทัพสหรัฐ ในจังหวัดต่าง ๆ ของประเทศไทยทั้งนี้เพราะแรงงานในท้องถิ่นประเทศตะวันออกกลางขาดแคลน ค่าแรงสูง ขาดประสบการณ์ ตรงข้ามกับแรงงานประเทศต่าง ๆ ในแถบเอเชีย ซึ่งมีการว่างงานกันมาก มีระดับฝีมือและประสบการณ์ดีพอสมควร ค่าจ้างแรงงานถูกกว่าส่วนอื่น ๆ ของโลก (กรมแรงงาน. 2527 : 1 - 2)

จากนั้นเป็นต้นมา ปรากฏว่าความต้องการแรงงานต่างชาติเข้าไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางได้เพิ่มขึ้น เนื่องจากวิกฤติการณ์น้ำมัน ซึ่งเกิดเมื่อปลายปี พ.ศ. 2516 กล่าวคือ กลุ่มประเทศผู้ส่งออกน้ำมัน (OPEC) ได้ใช้มาตรการควบคุมการผลิตและขึ้นราคาน้ำมันครั้งใหญ่ ทำให้ประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มประเทศผู้ส่งออกน้ำมันกลายเป็นประเทศที่ร่ำรวยอย่างรวดเร็ว และได้นำเงินจำนวนหนึ่งไปลงทุนเพื่อพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า โดยเริ่มจากการสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ (Infrastructure) เช่น ถนน สนามบิน ทางรถไฟ เขื่อน ไฟฟ้า ประปา ที่พักอาศัย ฯลฯ จึงมีความจำเป็นต้องนำแรงงานจากต่างประเทศเข้าไปทำงานในประเทศเพื่อให้โครงการพัฒนาประเทศบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ (กรมแรงงาน. 2528 : 3)

ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่แรงงานมีโอกาสเข้าไปทำงานในประเทศต่าง ๆ ในตะวันออกกลางเพิ่มมากขึ้น เฉพาะส่วนที่ไปทำงานโดยผ่านการอนุญาตของกรมแรงงานเพิ่มจาก 984 คน ในปี พ.ศ. 2518 เป็น 67,430 คน ในปี พ.ศ. 2527 และ 125,314 คน ในปี พ.ศ.2532 (สำนักงานบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ. 2532 : ไม่ปรากฏหน้า) จากการที่แรงงานไทยเข้าไปทำงานในประเทศแถบตะวันออกกลางเป็นจำนวนมาก แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาในเรื่องที่เกี่ยวกับแรงงานไทยไปต่างประเทศไว้ คือ

1. เร่งพัฒนาตลาดแรงงานในต่างประเทศ โดยพยายามรักษาตลาดเดิมในตะวันออกกลางและขยายตลาดใหม่ ๆ ไปสู่ภูมิภาคอื่น ๆ เช่น ประเทศในยุโรป อเมริกา และเอเชีย

2. ประสานกับภาคเอกชนในการฝึกอบรมและพัฒนาฝีมือแรงงาน

3. ดำเนินการทางการทูต โดยการเยือนของเจ้าหน้าที่รัฐบาลระดับสูง

4. จัดตั้งสำนักงานแรงงานหรือจัดส่งเจ้าหน้าที่ไปประจำสถานเอกอัครราชทูตในประเทศที่มีคนงานไทยจำนวนมาก หรือประเทศที่มีลู่ทางขยายตลาดแรงงานได้

5. ประสานกับสถานเอกอัครราชทูตไทยและสำนักพาณิชย์ในต่างประเทศในการแสวงหาตลาดแรงงาน และช่วยคุ้มครองคนงานไทย

6. พยายามหาทางลดต้นทุนการส่งแรงงานไทยไปทำงานในต่างประเทศเพื่อลดค่าใช้จ่ายที่คนงานต้องรับภาระ

7. ประสานงานกับส่วนราชการต่าง ๆ สื่อมวลชน เพื่อเผยแพร่ข่าวสารตลาดแรงงานต่างประเทศ

8. มีการตรวจจับลงโทษผู้กระทำผิดกฎหมายจัดหางาน และคุ้มครองคนหางานอย่างจริงจัง เพื่อลดการหลอกลวงต้มตุ๋น

9. เตรียมการวางแผนรองรับแรงงานไทยที่จะเดินทางกลับจากการทำงานต่างประเทศเนื่องจากตลาดลดความต้องการแรงงาน (ชำนาญ พจนา. 2530 : 1 - 2)

จากแนวทางและมาตรการดังกล่าวข้างต้น รัฐบาลได้สนับสนุนให้แรงงานย้ายถิ่นไปทำงานในตะวันออกกลางมากขึ้น เพื่อมุ่งผลให้การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและการแก้ปัญหาการว่างงานในประเทศ (สุกิตติ กระจ่างเย่า. 2525 : 22) ในจำนวนแรงงานที่ไปทำงานในประเทศตะวันออกกลาง ส่วนใหญ่จะไปจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ มีอาชีพเกษตรกรรม พบปัญหารายได้ต่ำและว่างงานตามฤดูกาล ซึ่งโดยปกติจะอพยพเข้ามาหางานทำในกรุงเทพมหานครหรือตามเมืองใหญ่ ๆ อยู่เสมอ เมื่อการทำงานในต่างประเทศทำให้มีรายได้สูง ประกอบกับมีคนงานบางคนที่เคยไปทำงานแล้วกลับมามีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น ทำให้คนงานเหล่านี้ตัดสินใจเดินทางไปเสี่ยงโชคในต่างประเทศอีก (พีระ ชัยชาญ. 2529 : 64) การที่แรงงานไทยไปทำงานในต่างประเทศจำนวนมาก ก่อให้เกิดผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อประเทศชาติดังที่ กรมแรงงานสรุปไว้ดังนี้

- เป็นการหารายได้เข้าประเทศ เช่นเดียวกับการส่งสินค้าออกประเภทต่าง ๆ

- รายได้ที่คนงานไทยส่งกลับประเทศนั้น ยังทำให้เกิดอำนาจซื้อเพิ่มขึ้นเป็นทางหนึ่งที่ช่วยให้เกิดการขยายตัวทางการผลิต นอกจากนี้รายได้ส่งกลับบางส่วน ยังได้มีการนำไปลงทุนในท้องถิ่นชนบทของคนงาน เป็นการช่วยพัฒนาชนบทและยกระดับความเป็นอยู่ของชนบทได้ทางหนึ่ง

- ลดอัตราการว่างงานในประเทศลงได้ระดับหนึ่ง

- สามารถส่งสินค้าอุปโภคและบริโภค สำหรับคนงานไทยในตะวันออกกลาง

- มีทักษะและประสบการณ์มากขึ้น ซึ่งถ้าคนงานหมดสัญญาและกลับประเทศไทย มีโอกาสหางานทำได้ง่ายขึ้นหรืออาจประกอบกิจการส่วนตัวได้ไม่ยาก (กรมแรงงาน. 2528 : 14 - 15)

การเดินทางไปทำงานต่างประเทศของแรงงานไทย นอกจากจะนำรายได้เข้าประเทศจำนวนมหาศาลแล้ว ยังก่อให้เกิดการลงทุนในท้องถิ่นชนบทลดอัตราการว่างงาน เป็นตลาดสำหรับสินค้าไทย และยังเกิดธุรกิจที่ต่อเนื่องอื่น ๆ ตามมา เช่น ธุรกิจการจัดหางาน ธุรกิจการบินบริการตรวจโรค การธนาคาร การฝึกฝีมือ การผลิตเครื่องแบบพนักงาน ธุรกิจเหล่านี้ทำให้เกิดการสร้างงานเป็นจำนวนมาก และการที่มีนักท่องเที่ยวจากตะวันออกกลางเดินทางมาเที่ยวประเทศไทยปีละจำนวนมากนั้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ของแรงงานไทย (ชำนาญ พจนา. 2530 : 4) นอกจากจะเป็นผลดีต่อประเทศชาติ และส่วนรวมแล้ว ยังเป็นผลดีต่อแรงงาน เพราะการไปทำงานในตะวันออกกลางมีรายได้สูงกว่าการทำงานในประเทศ ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวสูงขึ้น สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานได้ บางส่วนจะสะสมรายได้ส่วนหนึ่งไว้เป็นทุนในการประกอบกิจการส่วนตัว หลังจากที่เดินทางกลับประเทศไทย (พีระ ชัยชาญ. 2529 : 79) และพีระ ชัยชาญ ยังได้กล่าวต่อไปว่า ผลดีที่เกิดกับแรงงานนั้นในด้านฐานะทางเศรษฐกิจจะเห็นได้ค่อนข้างชัดเจน สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ประสบการณ์ที่แรงงานได้รับทั้งในช่วงก่อนไปทำงาน จะต้องติดต่อกับบุคคลต่าง ๆ ในการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงานที่จะทำ ทั้งที่เคยรู้จักและไม่เคยรู้จักมาก่อน ติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ เมื่อได้ไปทำงานก็มีประสบการณ์การเดินทางโดยเครื่องบิน ต้องเรียนรู้การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของประเทศที่ตนไปทำงาน สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับชีวิตการทำงาน เพื่อนร่วมงาน ตลอดจนระบบการทำงานและเครื่องจักร เครื่องมือที่ทันสมัย ถือว่าเป็นประสบการณ์ที่แปลกใหม่ บางส่วนอาจ

ปรับใช้เมื่อคนงานกลับประเทศไทยแล้ว ในฐานะผู้ที่มี "ประสบการณ์จากต่างประเทศ" ทำให้เป็นบุคคล "ทันสมัย" ในความรู้สึกของบุคคลอื่น ซึ่งถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในอีกแง่มุมหนึ่ง (พีระ ชัยชาญ. 2529 : 80 - 81)

จังหวัดกำแพงเพชร เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคเหนือซึ่งเป็นภาคที่มีแรงงานไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางมากรองจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ ภาคเหนือ ร้อยละ 30.5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ 38.7 ของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางทั้งหมด และจากตัวเลขแรงงานที่ไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางของกรมแรงงานพบว่าจังหวัดกำแพงเพชรเป็นจังหวัดที่มีแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางเป็นอันดับ 5 ของภาคเหนือ รองจากจังหวัดลำปาง ร้อยละ 29.81 จังหวัดตาก ร้อยละ 12.45 จังหวัดนครสวรรค์ ร้อยละ 10.27 จังหวัดสุโขทัย ร้อยละ 8.56 จังหวัดกำแพงเพชร ร้อยละ 6.56 และเป็นอันดับที่ 16 ของประเทศ (กรมแรงงาน. 2532 : 16) จะเห็นว่า จังหวัดกำแพงเพชรเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางมากเป็นจังหวัดที่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งจากการไปสำรวจพื้นที่ ข้อมูลเบื้องต้นและสำรวจแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง พบว่าลักษณะทางกายภาพของพื้นที่แต่ละตำบลแตกต่างกันอย่างชัดเจน คือ บางตำบลเป็นที่ราบทั้งหมด บางตำบลร้อยละ 75 เป็นภูเขา ที่ดอน ลาดเนิน ส่วนแรงงานที่ไปสำรวจพบว่าบางหมู่บ้านไปทำงานตะวันออกกลางมากกว่าร้อยละ 50 ทั้งที่ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่และลักษณะทางเศรษฐกิจนั้นดีกว่าบางหมู่บ้านแต่มีแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางน้อย จึงเป็นเหตุผลให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาหาคำตอบว่า ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ซึ่งได้แก่ ปัจจัยทางกายภาพ ปัจจัยทางเศรษฐกิจและการได้รับข่าวสารของแรงงานนั้น ปัจจัยใดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางมากกว่ากันและเป็นไปในลักษณะใดและผู้วิจัยเห็นว่ายังไม่มีผู้ใดศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยทางภูมิศาสตร์ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงาน ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาลักษณะกายภาพ ลักษณะทางเศรษฐกิจ โดยจะเปรียบเทียบกันระหว่างตำบลที่มีแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางในสัดส่วนที่แตกต่างกัน รวมทั้งการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางวิธีการได้รับข่าวสารความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับวิธีการแสวงหาข่าวสารเพื่อเป็นแนวทางสำหรับส่งเสริมการหางานทำในต่างประเทศของแรงงานไทยทั้งในประเทศตะวันออกกลาง เอเชีย และส่วนอื่น ๆ ของโลก

จุดมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบลักษณะทางกายภาพ ที่มีผลกระทบต่อสัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางในพื้นที่ที่ศึกษา

2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบลักษณะทางเศรษฐกิจ ที่มีผลกระทบต่อสัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางในพื้นที่ที่ศึกษา

3. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงานในพื้นที่ที่ศึกษา

4. เพื่อศึกษาแหล่งข่าวสารและขั้นตอนการได้รับข่าวสารที่มีผลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงานในพื้นที่ที่ศึกษา

5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมส่วนบุคคลกับวิธีการหาข่าวสารเกี่ยวกับงานของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางในพื้นที่ที่ศึกษา

สมมติฐานในการศึกษา

1. ลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างกัน มีผลทำให้สัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางแตกต่างกัน

2. ลักษณะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน มีผลทำให้สัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางแตกต่างกัน

3. ปัจจัยด้านรายได้มีผลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงานมากกว่าปัจจัยอื่น

4. ลักษณะการได้รับข่าวสารของแรงงานน่าจะมีลักษณะดังนี้

4.1 แหล่งข่าวสารที่แรงงานได้รับเกี่ยวกับงานที่ต้องการทำ เป็นสื่อบุคคลมากกว่าสื่อมวลชน และแหล่งข่าวสารที่เป็นทางการ

4.2 การได้รับข่าวสารของแรงงาน ตั้งแต่รับรู้ครั้งแรกถึงการได้งานทำนั้นมีการติดต่อผ่านแหล่งข่าวสารหลายขั้นตอนมากกว่าที่จะผ่านแหล่งข่าวสารโดยตรงเพียงแหล่งเดียว

5. แรงงานที่มีปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมส่วนบุคคลต่างกัน จะได้รับข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่างกัน

<u>ความสำคัญของการศึกษา</u>

1. ทำให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความแตกต่างของลักษณะทางกายภาพลักษณะทางเศรษฐกิจ ในตำบลที่มีแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางในสัดส่วนที่แตกต่างกัน

2. ทำให้ทราบว่าปัจจัยทางภูมิศาสตร์และปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยใดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงานไทย

3. ทำให้ทราบถึงแนวโน้มความเปลี่ยนแปลงในสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของแรงงานไทยที่ไปทำงานในประเทศตะวันออกกลาง ซึ่งอาจเป็นพื้นฐานที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจจะนำไปใช้ประเมินผลดีหรือผลเสียจากการส่งคนงานไทยไปทำงานต่างประเทศได้

4. ทำให้ทราบว่า การที่แรงงานไปทำงานตะวันออกกลาง ได้รับข่าวสารจากแหล่งใดและทำให้ทราบพฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารของแรงงาน ซึ่งช่วยให้แรงงานได้งานทำในต่างประเทศรวมถึงเป็นแนวทางในการส่งเสริมของรัฐบาลที่จะกระจายข่าวสารไปสู่แรงงานในส่วนต่าง ๆ ของประเทศ

5. ทำให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม กับวิธีการแสวงหาข่าวสาร

6. การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงาน จะพบปัญหาที่เกิดขึ้นพร้อมข้อเสนอแนะ ซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานของรัฐบาลในการกำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินงาน ตลอดจนการติดตามแก้ไข

7. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยเรื่องอื่นที่คล้ายคลึงกันต่อไป

<u>ขอบเขตของการศึกษา</u>

1. พื้นที่ที่ทำการศึกษาครั้งนี้ คือ พื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งมี 16 ตำบลเลือกทำงานศึกษาตำบลที่มีแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางในสัดส่วนที่แตกต่างกัน จากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด จำนวน 5 ตำบล ดังนี้

- ตำบลท่าชุนราม
- ตำบลนาบ่อคำ
- ตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล
- ตำบลอ่างทอง
- ตำบลโกสัมพี

2. การศึกษาครั้งนี้ จะศึกษาเฉพาะแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางและกลับมา ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2528 จนถึงปัจจุบันเท่านั้น

3. ตัวแปรที่ศึกษา มีขอบเขตดังนี้

3.1 ลักษณะทางกายภาพของตำบลที่มีแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางในสัดส่วนที่แตกต่างกัน มีทั้งหมด 3 ตัวแปร ดังนี้

1) สัดส่วนของพื้นที่ราบต่อพื้นที่ทั้งหมด
2) จำนวนวันที่มีฝนตก
3) พื้นที่แหล่งน้ำถาวร

3.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบลที่มีแรงงานไปทำงานตะวันออกกลาง มีทั้งหมด 4 ตัวแปร ดังนี้

1) โรงงานอุตสาหกรรม
2) รายได้
3) สัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเอง
4) สัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ

3.3 ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงานที่เป็นปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูด มีทั้งหมด 12 ตัวแปร ดังนี้

ปัจจัยผลักดันมี 6 ตัวแปร ได้แก่

1) รายได้เดิมต่ำ

2) ไม่มีงานทำ

3) ระดับการศึกษาต่ำ

4) เพื่อชำระหนี้สิน

5) ต้องการหารายได้เพื่อยกระดับมาตรฐานการครองชีพ

6) สะสมทรัพย์สินเพื่อทำธุรกิจส่วนตัว

ปัจจัยดึงดูด 6 ตัวแปร ได้แก่

1) รายได้จากการไปทำงานตะวันออกกลางสูงกว่า

2) งานในตะวันออกกลางสบาย

3) เพื่อหาประสบการณ์การทำงานในต่างประเทศ

4) ไปทำงานในตะวันออกกลางมีสวัสดิการดี

5) มีระดับการติดต่อทางภาษาที่ดี

6) ไปตามอย่างเพื่อนบ้าน

3.4 การได้รับข่าวสารของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง มีตัวแปรทั้งหมด 4 ตัวแปร ดังนี้

1) ข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ สื่อมวลชน

2) ข่าวสารจากเพื่อนบ้าน ญาติ เพื่อน สายหรือนายหน้า

3) ข่าวสารจากกรมแรงงาน

4) ข่าวสารจากบริษัทจัดหางาน

3.5 ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมส่วนบุคคลของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง มีตัวแปรทั้งหมด 4 ตัวแปร ดังนี้

1) อาชีพ

2) รายได้

3) อายุ

4) ระดับการศึกษา

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ศึกษาเฉพาะแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางและกลับจากตะวันออกกลางหลังปี พ.ศ. 2528 ในตำบลท่าชุนราม ตำบลนาบ่อคำ ตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล ตำบลอ่างทอง ตำบลโกสัมพี อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

2. การศึกษาครั้งนี้ จะทำการศึกษาเฉพาะตัวแปรที่กำหนดในขอบเขตในการศึกษาตามสมมติฐานในการวิจัยเท่านั้น

3. จำนวนครัวเรือน จำนวนแรงงาน และบ้านเลขที่ของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางของแต่ละตำบลที่นำมาใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการศึกษาได้ตรวจสอบกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านของทุกตำบลที่ศึกษาถูกต้องแล้ว

4. ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากเอกสาร หน่วยราชการ การสัมภาษณ์ถือว่าเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง

5. ในการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลในการศึกษาวิจัย จะสัมภาษณ์จากผู้ที่ไปทำงานตะวันออกกลางโดยตรง

เกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ศึกษา

1. เป็นพื้นที่ที่มีแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางในสัดส่วนแรงงานที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเจน โดยเลือกจากพื้นที่ที่มีแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด จำนวน 5 ตำบล

2. เป็นพื้นที่ที่สามารถเดินทางและติดต่อกับตัวเมืองได้สะดวก มีรถโดยสารประจำหมู่บ้าน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ลักษณะทางกายภาพ หมายถึง ลักษณะสภาพพื้นที่ของตำบล โดยพิจารณาจากสัดส่วนของพื้นที่ราบต่อพื้นที่ทั้งหมด จำนวนวันที่มีฝนตก พื้นที่แหล่งน้ำถาวร

สัดส่วนของพื้นที่ราบต่อพื้นที่ทั้งหมด หมายถึง จำนวนร้อยละของพื้นที่ราบหรือพื้นที่ที่ใช้ทำนาต่อพื้นที่ทั้งหมดของตำบลที่ทำการศึกษา

จำนวนวันที่มีฝนตก หมายถึง จำนวนวันที่มีฝนตกเฉลี่ยในรอบ 10 ปี ของตำบลที่ศึกษา โดยการนำจำนวนวันที่มีฝนตกเฉลี่ยในรอบ 10 ปี ของแต่ละหมู่บ้านรวมกันแล้วหารด้วยจำนวนหมู่บ้านเป็นจำนวนวันที่มีฝนตกเฉลี่ยของตำบล

พื้นที่แหล่งน้ำถาวร หมายถึง จำนวนพื้นที่แหล่งน้ำที่มีน้ำตลอดปี ได้แก่ คลอง หนอง บึง อ่างเก็บน้ำ แม่น้ำ ในแต่ละตำบลที่ศึกษา

ลักษณะทางเศรษฐกิจ หมายถึง สภาพทางเศรษฐกิจของตำบล โดยพิจารณาจากจำนวนโรงงานอุตสาหกรรม รายได้เฉลี่ยของประชากรในตำบลสัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเอง สัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ

โรงงานอุตสาหกรรม หมายถึง จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมของตำบล ได้แก่ โรงสีข้าว โรงงานทำมันเส้น มันเม็ด ซ่อมเครื่องยนต์ โรงงานทำเฟอร์นิเจอร์

รายได้ หมายถึง รายได้เฉลี่ยของประชากรในตำบลเป็นรายปีข้อมูลจากสำนักงานเกษตรอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

สัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเอง หมายถึง จำนวนร้อยละของครัวเรือนที่มีที่ดินเป็นของตนเองต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในตำบลที่ศึกษา

สัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ หมายถึง จำนวนร้อยละของพื้นที่ที่ทำการเกษตรทั้งหมดต่อจำนวนพื้นที่ทั้งหมดของตำบลที่ศึกษา

แรงงาน หมายถึง บุคคลซึ่งประสงค์จะทำงาน โดยได้รับค่าจ้างเป็นเงินหรือประโยชน์อย่างอื่น ในการศึกษาครั้งนี้จะหมายถึงบุคคลที่ไปทำงานกลับจากตะวันออกกลางแล้ว แรงงานเหล่านี้เป็นแรงงานมีฝีมือ กึ่งฝีมือและไร้ฝีมือ (กรรมกร)

ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง หมายถึง ปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งที่มีแรงผลักดันหรือดึงดูด ให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานในตะวันออกกลาง

ปัจจัยผลักดัน หมายถึง ปัจจัยในถิ่นที่อยู่อาศัยเดิมที่มีอิทธิพลผลักดันให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง ได้แก่

1) รายได้เดิมต่ำ

2) ไม่มีงานทำ

3) ระดับการศึกษาต่ำ

4) เพื่อชำระหนี้สิน

5) ต้องการรายได้เพื่อยกระดับมาตรฐานการครองชีพ

6) สะสมทรัพย์เพื่อทำธุรกิจส่วนตัว

ปัจจัยดึงดูด หมายถึง ปัจจัยในถิ่นปลายทาง ที่มีอิทธิพลดึงดูดให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานในตะวันออกกลาง ได้แก่

1) รายได้จากการไปทำงานตะวันออกกลางสูงกว่า

2) งานในตะวันออกกลางสบาย

3) เพื่อหาประสบการณ์การทำงานในต่างประเทศ

4) ไปทำงานในตะวันออกลางมีสวัสดิการดี

5) มีระดับการติดต่อทางภาษาที่ดี

6) ไปตามอย่างเพื่อนบ้าน

แหล่งข่าวสาร หมายถึง ผู้ให้ข่าวสารซึ่งเป็นได้ทั้งบุคคล สื่อมวลชนหรือ เอกสารสิ่งพิมพ์ เพื่อเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับงาน ตลอดจนหน่วยราชการสำนักจัดหางานเอกชน แบ่งเป็นแหล่งข่าวสารที่เป็นทางการ สื่อบุคคล และสื่อมวลชน

การแสวงหาข่าวสาร หมายถึง วิธีการต่าง ๆ ที่แรงงานติดต่อกับแหล่งข่าวสารเกี่ยวกับงานในประเทศตะวันออกกลาง

แหล่งข่าวสารที่เป็นทางการ หมายถึง แหล่งข่าวสารที่มีแหล่งข่าวสารจากหน่วยราชการและบริษัทจัดหางานเอกชน ที่ได้รับอนุญาตจัดหางานตามกฎหมายที่เผยแพร่ไปสู่แรงงาน

สื่อบุคคล หมายถึง การสื่อสารในลักษณะบุคคลต่อบุคคล คือแหล่งข่าวสารที่เป็นบุคคลที่แรงงานรู้จักหรือที่แรงงานได้รับข่าวสารเกี่ยวกับงานโดยตรง ได้แก่ ญาติ เพื่อน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านสายหรือนายหน้า

สื่อมวลชน หมายถึง แหล่งข่าวสารที่ได้จาก หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุและโทรทัศน์

สายหรือนายหน้า หมายถึง ลูกจ้างหรือตัวแทนของผู้ได้รับอนุญาตจัดหางานเอกชน ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการเสาะหาหรือรับสมัครคนงาน ซึ่งมีคุณสมบัติตรงตามที่นายจ้างต้องการ

สัดส่วนแรงงาน หมายถึง จำนวนร้อยละของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางต่อจำนวนประชากรวัยแรงงานในตำบลที่ศึกษา

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ หมายถึง สภาพทางเศรษฐกิจของบุคคลที่ต้องการหางานประกอบด้วย อาชีพและรายได้รวมต่อปี

ปัจจัยทางสังคม หมายถึง สภาพทางสังคมของบุคคลที่ต้องการทำงานประกอบด้วย อายุและระดับการศึกษา

ประเทศตะวันออกกลาง หมายถึง กลุ่มประเทศผู้ผลิตน้ำมันในแถบเอเชียตะวันตกและแอฟริกาเหนือ ได้แก่ ประเทศซาอุดิอาระเบีย อิรัก อิหร่าน ลิเบีย เยเมน โอมาน จอร์แดน อียิปต์ กาตาร์ สหรัฐอาหรับเอมิเรสต์ บาร์เรน ซีเรีย เลบานอน อิสราเอล คูเวต

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม ประชาชนประมาณร้อยละ 80 ของประเทศมีถิ่นฐานอยู่ในชนบทและประกอบอาชีพเกษตรกรรม ชีวิตความเป็นอยู่ประจำวันคลุกคลีอยู่กับที่ดิน ที่นา ไร่ สวน สัตว์เลี้ยง ทำสิ่งใดมักทำตามความรู้สึก และตามประเพณีมากกว่าการกระทำที่ตั้งอยู่บนรากฐานของเหตุผล

สังคมชนบทมีการติดต่อแบบกลุ่มปฐมภูมิ เคารพนับถือยกย่องผู้อาวุโส เป็นสังคมปิดและยึดถือหลักศาสนาเป็นปรัชญาของชีวิต (อภิศักดิ์ โสมอินทร์. 2522 : 84 - 86) ส่วนประเสริฐ วิทยารัฐ กล่าวว่าชนบทนั้นคือบริเวณที่ล้าหลังความเจริญไปไม่ถึงความสะดวกสบายมีน้อยการคมนาคมไม่สะดวก บ้านเรือนไม่ถูกสุขลักษณะ การศึกษายังไม่ดีทางด้านสังคมเป็นกลุ่มก้อนเข้มงวดในระเบียบประเพณี แต่สำหรับในทางภูมิศาสตร์นั้นถือว่าชนบท คือบริเวณที่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมหรือเกี่ยวข้องกับการเกษตรเป็นหลัก (ประเสริฐ วิทยารัฐ. 2524 : 36) จากการที่ประชากรส่วนใหญ่ในชนบทประกอบอาชีพเกษตรกรรม ประชากรเหล่านี้จะมีรายได้น้อยและมีฐานะยากจน ซึ่งปัญหาความยากจนในชนบทนั้น วันทนีย์ ศรีรัฐ และคณะกล่าวว่าเกิดขึ้นเพราะจำนวนประชากรชนบทเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในขณะที่ประสิทธิภาพในการผลิตทางด้านการเกษตรซึ่งเป็นอาชีพหลักต่ำลง รายได้ของชาวชนบทต่ำลงจนไม่สามารถเลี้ยงตัวเองได้ การผลิตอาหารในชนบทไม่เพียงพอ ขาดทั้งปริมาณและคุณภาพสาเหตุที่การผลิตทางการเกษตรต่ำลงเป็นผลมาจากปัจจัยหลายด้าน เช่น

1. ที่ดินที่ใช้เพาะปลูกมีขนาดเล็ก อาจเนื่องจากได้รับมรดกตกทอด บางแห่งยังไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ต้องเช่าที่ดินและไม่ได้รับความเป็นธรรมในการเช่าและถือครองที่ดิน จึงทำให้หมดกำลังใจที่จะปรับปรุงและเร่งการผลิต

2. ขาดการชลประทาน ระบบชลประทานเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งต่อการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร เมื่อขาดระบบชลประทานจะทำให้จำเป็นต้องพึ่งพาแต่ธรรมชาติ โดยเฉพาะปริมาณน้ำฝนที่ได้ไม่สม่ำเสมอประกอบกับการระบาดของศัตรู จึงทำให้การเก็บเกี่ยวได้ผลไม่แน่นอน

3. ความนิยมในการปลูกพืชชนิดเดียวกัน

4. ขาดแคลนการคมนาคมขนส่ง

5. ระบบทางการเกษตร สังคมและความเชื่อของคนไทยในท้องถิ่นทำให้การเปลี่ยนแปลงไปอย่างช้า ยากในการชักจูงให้ชาวชนบทยอมรับแนวความคิดและความรู้ใหม่ ๆ (วันทนีย์ ศรีรัฐ และคณะ. 2529 : 61 - 62) และวันทนีย์ ศรีรัฐและคณะยังได้กล่าวต่อไปอีกว่า อุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนี้มีผลทำให้การเกษตรแม้แต่เพียงเพื่อยังชีพ ยังผลิตได้ไม่เพียงพอบริโภค ทำให้เกิดความอดอยากยากจนอย่างรุนแรงในชนบท ชาวชนบทจำนวนมากจึงพยายามอพยพเข้ามาหางานทำตามเมืองใหญ่ ๆ แต่ปรากฏว่าการพัฒนากิจกรรมด้านอุตสาหกรรมเพื่อให้ทันกับจำนวนแรงงานที่เพิ่มขึ้นไม่ได้จึงกลับทำให้เกิดการว่างงานและความแออัดในเมืองใหญ่ ๆ เพิ่มขึ้น (วันทนีย์ ศรีรัฐ และคณะ. 2529 : 62)

จะเห็นได้ว่าการทำการเกษตรกรรมให้ได้ผลนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของเกษตรกรในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงพื้นที่แล้ว ส่วนหนึ่งยังขึ้นอยู่กับลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ที่เหมาะสมด้วย หากเกษตรกรรมไม่สามารถปรับปรุงการผลิตของตนให้ดีขึ้นได้ ก็จะพบกับความยากจน ในที่สุดก็จะเกิดการอพยพโยกย้ายถิ่นที่อยู่และที่มาทำหากิน

<u>ลักษณะทางกายภาพต่ออาชีพการเกษตรของแรงงาน</u>

การศึกษาลักษณะทางกายภาพของพื้นที่จะทำให้เข้าใจลักษณะที่แท้จริงของพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งมีอิทธิพลต่อลักษณะของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในแต่ละท้องถิ่น การเข้าใจลักษณะทางกายภาพของพื้นที่จะช่วยให้การหาแนวทางเพื่อการแก้ไขปรับปรุงพื้นที่นั้น ๆ ได้ถูกต้อง

นักภูมิศาสตร์ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการเกษตรกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เช่น ลักษณะอากาศ ลักษณะภูมิประเทศ เนื้อดิน เป็นต้น และผลปรากฏว่าตัวควบคุมหรือปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อเกษตรกรรมก็คือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพนั่นเอง โดยจะเป็นตัวกำหนดชนิดของพืชเพาะปลูก และชนิดของสัตว์เลี้ยงแต่ในด้านขนาดของพื้นที่และปริมาณผลผลิตนั้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับสภาพกายภาพแล้วยังอยู่ในอิทธิพลของสภาพเศรษฐกิจอีกด้วย ได้แก่ ราคาสินค้า ความต้องการของตลาด การส่งเสริม และการให้เงินอุดหนุนจากรัฐบาล (พจนีย์ ทรรพสุทธิ. 2530 : 65) พจนีย์ ทรรพสุทธิ ยังได้กล่าวต่อไปอีกว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีอิทธิพลต่อเกษตรกรรมได้แก่

1. ภูมิอากาศ เป็นองค์ประกอบทางด้านภูมิศาสตร์ที่สำคัญยิ่ง เพราะจะเป็นตัวจำแนกชนิดของการเกษตรประกอบด้วยลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

- อุณภูมิ
- ความชุ่มชื้น
- ลม

2. ลักษณะภูมิประเทศ โดยทั่วไปพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกและมีการกระทำอย่างกว้างขวางมักเป็นที่ราบ ซึ่งสะดวกต่อการปรับพื้นที่และการนำเครื่องจักรมาใช้ ขณะเดียวกันก็เป็นบริเวณที่มีประชากรอาศัยอยู่พนาแน่นด้วย

3. เนื้อดิน เนื้อดินประกอบด้วยอินทรีย์วัตถุและแร่ธาตุต่าง ๆ เนื้อดินแต่ละชนิดมีคุณสมบัติทางกายภาพและทางเคมีต่างกัน โดยมีการกำเนิดภายใต้สภาพแวดล้อมทางด้านภูมิอากาศและพืชพรรณธรรมชาติ ดังนั้นเนื้อดินที่เหมาะต่อการปลูกพืชชนิดต่าง ๆ จึงไม่เหมือนกัน เช่น ดินสำหรับปลูกข้าว ปลูกพืชเครื่องดื่ม หรือปลูกพืชประเภทเผือก มัน ย่อมแตกต่างกัน
(พจนีย์ ทรรพสุทธิ. 2530 : 66 - 69)

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เป็นปัจจัยที่ถูกกำหนดโดยธรรมชาติซึ่งในชุมชนนั้น ๆ ไม่มีทางเลือก หรือมีทางเลือกน้อยมากที่จะจัดการเปลี่ยนแปลง แม้ในประเทศเดียวกันก็มีความแตกต่างกันไปตามภูมิภาคต่าง ๆ เป็นเหตุให้เกิดลักษณะทางการผลิตและการดำรงชีวิตตลอดจนลักษณะทางสังคมที่ไม่เหมือนกันลักษณะดังกล่าว ก่อให้เกิดความได้เปรียบ เสียเปรียบในทางเศรษฐกิจด้วยนอกจากปัญหาเศรษฐกิจส่วนรวมที่แต่ละประเทศมีแตกต่างกัน และก่อให้เกิดความไม่สมดุลทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศแล้ว ยังมีความไม่สมดุลระหว่างส่วนต่าง ๆ ของประเทศอีกด้วย (ชัยอนันต์ สมุทวณิช. 2532 : 133) และ ชัยอนันต์ สมุทวณิช ยังกล่าวต่อไปอีกว่า สภาพแวดล้อมทางกายภาพมีผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการผลิตทางเศรษฐกิจ ชุมชนที่อยู่ใกล้ลุ่มน้ำและมีที่ราบลุ่มมาก มีฝนตกชุกตามฤดูกาล ย่อมมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการปลูกข้าวมากกว่าที่ราบสูง ซึ่งจะต้องมีการปรับปรุงที่ดิน ต้องใช้แรงงานมากกว่าการเพาะปลูกในที่ราบ ดังนั้นสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ดินฟ้าอากาศและทรัพยากรธรรมชาติทั้งหลายจึงเป็นพื้นฐานสำคัญของการทำมาหาเลี้ยงชีพของมนุษย์ โดยมนุษย์เป็นผู้ดำเนินการนำเอาทรัพยากรเหล่านั้นมาใช้

ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการจัดการกับทรัพยากรทั้งธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์ เพื่อใช้ทรัพยากรเหล่านั้นให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (ชัยอนันต์ สมุทวณิช. 2532 : 135) ส่วนพรรณยุพา นพรัก กล่าวว่า ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศมีอิทธิพลต่อการประกอบอาชีพและชีวิตของชาวชนบท ทั้งนี้เพราะชาวนาชนบทส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรยังต้องพึ่งพาน้ำฝน ปีไหนฝนตกชุกการทำการเกษตรได้ผลดี ฐานะทางเศรษฐกิจดี ตรงข้ามถ้าปีไหนฝนไม่ดี การทำการเกษตรไม่ได้ผล ก็จะนำไปสู่ปัญหาความยากจนและปัญหาสังคมอื่น ๆ ตามมา (พรรณยุพา นพรัก. 2526 : 13) ปัญหาความยากจนที่เป็นผลมาจากการพึ่งพาน้ำฝนนั้น นำพวัลย์ กิจรักษ์กุล กล่าวว่า สาเหตุที่ทำให้เกษตรกรในชนบทยากจนอาจมีสาเหตุจากปริมาณน้ำมากเกินไปจนอยู่ในภาวะน้ำท่วม กับการขาดแคลนน้ำสำหรับชนบทที่มีปริมาณน้ำมากเกินไปนั้นมักปรากฏในช่วงปลายฤดูฝนที่มีปริมาณของฝนที่ตกลงมาส่วนหนึ่ง กับปริมาณน้ำป่าหรือน้ำหลากจากบริเวณที่สูง พื้นที่ไม่สามารถดูดซับน้ำไว้ได้ จึงไหลท่วมสู่บริเวณที่ราบลุ่ม เป็นภาวะน้ำท่วมแบบฉับพลัน ทำให้เกิดความเสียหายเป็นผลกระทบต่อรายได้ของครอบครัว (นำพวัลย์ กิจรักษ์กุล. 2528 : 191) ส่วนปัญหาการขาดแคลนน้ำในชนบทที่อาศัยน้ำตามธรรมชาติทำการเกษตร คือ น้ำฝนนั้นจากการศึกษาของ สาคร กือเจริญ พบว่าสถิติปริมาณน้ำฝนของกรมอุตุนิยมวิทยา ประเทศไทยมีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยทั่วประเทศปีละ 1,873 มิลลิเมตร โดยแบ่งเป็นรายภาค ดังนี้

ภาคเหนือ	ปริมาณน้ำฝนประจำปี	1,260	มิลลิเมตร
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ปริมาณน้ำฝนประจำปี	1,370	มิลลิเมตร
ภาคกลาง	ปริมาณน้ำฝนประจำปี	1,375	มิลลิเมตร
ภาคตะวันตก	ปริมาณน้ำฝนประจำปี	1,675	มิลลิเมตร
ภาคตะวันออก	ปริมาณน้ำฝนประจำปี	2,480	มิลลิเมตร
ภาคใต้	ปริมาณน้ำฝนประจำปี	2,860	มิลลิเมตร

(สาคร กือเจริญ. 2521 : 2)

จากปริมาณน้ำฝนดังกล่าวเป็นค่าเฉลี่ยจากฝนรวมหลาย ๆ ปี ดังนั้น ในบางปีอาจมีฝนตกน้อยกว่าหรือมากกว่าปริมาณฝนดังกล่าว ซึ่ง นำพวัลย์ เจริญราช ได้กล่าวว่าปริมาณน้ำฝนที่ประเทศไทยได้รับขึ้นอยู่กับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ

ฝนแบบพาความร้อน ฝนจากแนวปะทะอากาศ หรือร่องมรสุม ฝนจากดีเปรสชั่น (นำพวัลย์ เจริญราช. 2518 : 56 - 57) ส่วน นำพวัลย์ กิจรักษ์กุล ได้กล่าวเสริมว่าในระยะที่ประเทศไทยเป็นช่วงฤดูฝน ประมาณเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนกันยายน ได้รับปริมาณน้ำฝนจากอิทธิพลของตัวการต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว ซึ่งตรงกับฤดูกาลเพาะปลูกและการเจริญเติบโตของพืชเกษตรกรจะได้รับผลผลิตสูง มีผลถึงรายได้ของการเกษตรกรด้วย ในขณะที่บางปีเป็นระยะฤดูฝน แต่ฝนไม่ตกตามฤดูกาล ปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าความต้องการเพื่อการเจริญเติบโตของพืช หรือขณะที่พืชกำลังเจริญออกดอกผลและเกิดภาวะฝนแล้ง ทำให้ขาดแคลนน้ำ พืชจะแคระแกรนยอดไหม้ หยุดการเจริญเติบโต และในที่สุดยืนต้นตาย มีผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกรในปีนั้น ๆ ด้วย (นำพวัลย์ กิจรักษ์กุล. 2528 : 193) และจากการศึกษาของ รพีพรรณ ใจสะอาด และสมศักดิ์ เพียบพร้อม พบว่า ความยากจนและรายได้ของครัวเรือนเกษตรในชนบทมีความเกี่ยวพันอยู่กับปัจจัยที่สำคัญ คือ

1. ขนาดเนื้อที่เพาะปลูก ครัวเรือนที่มีเนื้อที่เพาะปลูกขนาดใหญ่มากจะมีรายได้มากตามไปด้วย และสัดส่วนของรายได้ที่ครัวเรือนได้รับจากกิจการเกษตร เมื่อคิดเป็นร้อยละของรายได้สุทธิรวมจะเพิ่มขึ้น ถ้าขนาดของเนื้อที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้น ส่วนครัวเรือนเกษตรที่มีขนาดเนื้อที่ถือครองเล็ก สัดส่วนรายได้ที่เกิดจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนและการรับจ้างจะมีมากขึ้น

2. แหล่งน้ำ ครัวเรือนในเขตชลประทานที่สามารถรับน้ำจากโครงการชลประทานตลอดปี ปรากฏว่ารายได้รวมของครัวเรือนเกษตรที่อยู่ในเขตชลประทานจะสูงกว่าครัวเรือนเกษตรที่อยู่นอกเขตชลประทานเกือบสองเท่าตัว

3. ที่ตั้งของหมู่บ้าน หมู่บ้านที่มีที่ตั้งอยู่ใกล้แหล่งงานรับจ้างทำงานมีโอกาสและได้เปรียบกว่าครัวเรือนที่อยู่ไกลออกไปจากแหล่งรับจ้าง (รพีพรรณ ใจสะอาด และสมศักดิ์ เพียบพร้อม. 2526 : 57 - 59)

ส่วน โฆษิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์ กล่าวว่า ความยากจนของคนชนบทปัจจุบันพึ่งรายได้จากสินค้าการเกษตรเพียงไม่กี่ชนิด ภายใต้สถานการณ์ปัจจุบันนี้ ระบบการผลิตและการค้าทางเกษตรขึ้นอยู่กับความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปตามกลไกการตลาดด้วย ส่วนในด้านการผลิตนั้นเป็นที่ทราบ

กันดีว่า ดินฟ้าอากาศมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อปริมาณผลผลิตและทำให้ผลผลิตมีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวเพิ่มขึ้นหรือลดลงอยู่ตลอดเวลา ความเคลื่อนไหวทั้งในด้านระดับราคาและปริมาณการผลิตนี้เองที่มีผลทำให้ความเสี่ยงภัยของระบบการเกษตรที่มีอยู่อย่างมาก และเป็นที่มาของความยากจน (โฆษิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์. 2526 : 4)

ความยากจนในชนบทเป็นปัญหาหลักที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาชนบทมากเพราะลักษณะความยากจนที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องที่ชนบท มีสภาพของปัจจัยที่เป็นสาเหตุและความรุนแรงของปัญหาที่ไม่เหมือนกัน พื้นที่ชนบทแต่ละแห่งก็จะมีลักษณะเฉพาะพื้นที่ของตนเอง จากปัญหาดังกล่าวทำให้เกษตรกรเกิดการอพยพเคลื่อนย้ายจากภูมิลำเนาเดิม เพื่อหางานทำเป็นการเพิ่มพูนรายได้ ซึ่ง วิโรจน์ สารรัตนะ กล่าวว่าประเทศไทยประสบปัญหาการย้ายถิ่นของประชาชนผู้ยากจนจากชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการย้ายถิ่นของประชาชนจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ซึ่งได้เริ่มเกิดขึ้นเมื่อประมาณสองทศวรรษที่ผ่านมา และได้ทวีจำนวนมากขึ้น ๆ ในระยะหลังและมีระยะทางการย้ายถิ่นไกลมากขึ้น เช่น การไปกรีดยาง ทำเหมืองแร่ในภาคใต้ การไปเป็นคนงานในต่างประเทศ (วิโรจน์ สารรัตนะ. 2532 : 16)

จากรายงานของ International Labor office ได้กล่าวว่าปัจจัยผลักดันให้มีการย้ายถิ่นได้แก่ การที่เกษตรกรขาดแคลนที่ทำกิน ขาดการชลประทานที่เพียงพอ ขาดโรงงานอุตสาหกรรมในชนบท นอกจากนี้ยังมีปัจจัยดึงดูด เช่น ความต้องการแรงงานเพื่อการเกษตรในบางฤดู และความแตกต่างระหว่างอัตราค่าจ้างแรงงาน (อภิชาติ จำรัสฤทธิรงค์. 2521 : 41)

ส่วน อริซป์ ได้ศึกษาการย้ายถิ่นของแรงงานชนบทในประเทศเม็กซิโก ที่ย้ายถิ่นไปทำงานในสหรัฐอเมริก พบว่า แรงงานที่ย้ายถิ่นส่วนมากเป็นผู้ที่ยากจนขาดแคลนที่ทำกินและสาเหตุที่สำคัญคือ แรงงานต้องการรายได้ที่สูงขึ้นและผู้ย้ายถิ่น เมื่อได้ทำงานก็ส่งเงินกลับประเทศของตน ทำให้มาตรฐานการครองชีพของครอบครัวดีขึ้น (Arizpe. 1981 : 626 - 645) และจากการสำรวจของกรมแรงงานพบว่า ถิ่นฐานเดิมของผู้อพยพแรงงานเข้ามาหางานทำในกรุงเทพมหานครกับสำนักจัดหางาน ของกรมแรงงาน ในปี 2531 พบว่า ส่วนใหญ่จะมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 62.3 ของผู้อพยพเข้ามาหางานทำใน

กรุงเทพมหานครทั้งหมด รองลงมาจากภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกและภาคใต้ คิดเป็นร้อยละ 24.5, 7.7, 3.9 และ 1.4 ตามลำดับ (กรมแรงงาน. 2532 : 20) ส่วนการศึกษาของ สุวรรณ บัวทวน และคนอื่น ๆ พบว่า ประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ต้องประสบอยู่เกือบตลอดเวลา คือ การเผชิญกับความผันแปรที่ไม่แน่นอนของธรรมชาติ เช่น ความแห้งแล้ง ความกันดาร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินทราย ขาดแคลนระบบชลประทาน ตลอดจนภัยน้ำท่วมที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งส่งผลให้ไม่สามารถประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะการทำนาซึ่งเป็นอาชีพส่วนใหญ่เช่นเดียวกับอีกหลาย ๆ ภาค จากปัญหาดังกล่าว ทำให้ชาวอิสานต้องพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลักในการดำรงชีวิต ผลผลิตจากการเกษตรกรรมจะได้มากน้อยขึ้นอยู่กับธรรมชาติเป็นหลัก การใช้แรงงานในการประกอบอาชีพ มีลักษณะการใช้แรงงานที่ไม่เต็มความสามารถมีการว่างงานแอบแฝงอยู่ โดยเฉพาะการว่างงานภายหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยว ทำให้ประชากรมีรายได้น้อยหรือประสบปัญหาในการประกอบอาชีพ ต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอดก่อให้เกิดการย้ายถิ่นออกไปหางานทำตามเมืองใหญ่ ๆ โดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร และบริเวณชานเมืองโดยรอบซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในปัจจุบัน การย้ายถิ่นของชาวอิสานจะมุ่งไปยังเขตที่มีการประกอบธุรกิจการเกษตรขนาดใหญ่ หรือเขตเกษตรก้าวหน้า เช่น ไร่อ้อย ไร่มันสำปะหลังตามจังหวัดต่าง ๆ ในเขตภาคกลาง ภาคตะวันออก หรือบางส่วนก็ไปทำงานในตะวันออกกลาง (สุวรรณ บัวทวน และคนอื่น ๆ. 2527 : 1 - 2) จะเห็นว่าเกษตรกรบางส่วนได้อพยพเข้าสู่เมืองเพื่อหาอาชีพใหม่ ดังที่สำนักงานวิจัยธนาคารกรุงเทพ ฯ กล่าวว่า แรงงานจากชนบทต้องเข้าสู่เมืองเพื่อหาอาชีพที่มิใช่เกษตรกรรมในขณะที่อาชีพใหม่ ๆ ในเขตเมืองต้องใช้ความรู้ ความสามารถ แรงงานจากชนบทขาดความรู้ ความชำนาญ ดังนั้น ตลาดแรงงานในตะวันออกกลางจึงเป็นที่สนใจสำหรับแรงงานจากชนบท (สำนักวิจัยธนาคารกรุงเทพ ฯ. 2531 : 7) ส่วนคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติกล่าวว่า สาเหตุที่ทำให้แรงงานไทยไปทำงานตะวันออกกลางเกิดจากความต้องการที่เพิ่มขึ้นของตลาดแรงงานในต่างประเทศ ที่ต้องการแรงงานไทยบวกกับปัญหาผลักดันภายในประเทศ เช่น ปัญหาการว่างงาน ปัญหาความแห้งแล้งในชนบท ที่ทำให้ผลิตผลทางด้านเกษตรกรรมตกต่ำตลอดจนแรงจูงใจและแรงกระตุ้นจากเพื่อนบ้านที่ประสบความสำเร็จ จากการไปทำงานต่างประเทศ ทำให้แรงงานไทยซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพเดิมทำการเกษตรกรรมเดินทางไปทำงานต่างประเทศเป็นจำนวนมากขึ้น (คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. 2533 : 3)

185130

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาแล้ว พบว่า สาเหตุของการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานในชนบท ทั้งที่อพยพเข้ามาทำงานในเมืองใหญ่ ๆ ในกรุงเทพมหานคร และชานเมือง ซึ่งเป็นแหล่งอุตสาหกรรม รวมทั้งการไปทำงานในตะวันออกกลาง ส่วนใหญ่จะมีปัญหาเกี่ยวกับการทำมาหากิน เพราะแรงงานจากชนบทเกือบทั้งหมด มีอาชีพทำการเกษตร ต้องประสบปัญหาความแห้งแล้ง ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ขาดการชลประทาน ที่ดินมีขนาดเล็ก แต่สำหรับการอพยพของชาวตุรกีที่อพยพไปทำงานในประเทศเยอรมัน ไม่ได้มีเหตุผลมาจากความแห้งแล้ง หรือปัญหาทางด้านที่ทำมาหากิน เหตุผลหลักของคนงานตุรกีที่ไปทำงานในเยอรมันคือรายได้ที่สูงกว่าการทำงานในตุรกี (D.Miller. 1976 : 13) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของกลาเซอร์ ที่กล่าวว่าผลการสอบถามผู้อพยพโดยตรงมักพบว่า รายได้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนอพยพมากกว่าปัจจัยอื่น ๆ เช่น ที่ทำกิน (Glaser. 1973 : 46) และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของเกาและลี ซึ่งใช้เทคนิคสมการถดถอยวิเคราะห์คำตอบที่ได้รับจากคนจีนไต้หวัน ในการอพยพไปทำงานในอเมริกา พบว่า คนจีนไต้หวันซึ่งมีอาชีพนักวิชาการได้อพยพไปทำงานในอเมริกามีผลมาจากรายได้ในอเมริกาสูงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุด (Kao and Lee. 1973 : 52) จะเห็นว่าบางท้องที่การอพยพของแรงงานนั้นไม่ได้มีสาเหตุมาจากลักษณะทางกายภาพ เช่น ฝนแล้ง ที่ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ขาดการชลประทานหรือที่ดินทำกินแปลงขนาดเล็ก ดังนั้นการศึกษาลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ทำกินในตำบลที่ศึกษาจะทำให้ทราบความแตกต่างของลักษณะทางกายภาพอันจะมีผลทำให้สัดส่วนของแรงงานที่ไปทำงานในตะวันออกกลางในแต่ละตำบลแตกต่างกันหรือไม่

<u>ลักษณะทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงาน</u>

ลักษณะทางเศรษฐกิจนับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาชนบท เพราะการศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจนั้นจะเป็นการศึกษาสภาพการดำรงชีวิต สภาพความเป็นอยู่ของประชากร ชาวชนบทถือว่าเรื่องปากท้องเป็นสิ่งสำคัญมากกว่าปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งถ้าได้อยู่ดีกินดีแล้วความเจริญด้านอื่น ๆ เช่น สุขภาพร่างกาย การศึกษา สาธารณะสุข ฯลฯ ก็ตามมาด้วย ถ้าหากประชาชนมีความเป็นอยู่ดี การที่จะพัฒนาชนบทนั้นย่อมเป็นไปได้โดยง่าย การอพยพโยกย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยและการทำมาหากินก็จะไม่เกิดขึ้น

ความเจริญของมนุษย์ขึ้นอยู่กับกิจกรรมในการดำรงชีพ ซึ่งแสดงออกถึงความสามารถทางเศรษฐกิจและฐานะทางเศรษฐกิจจะแสดงออกถึงลักษณะชุมชนและการตั้งถิ่นฐาน (ประเสริฐ วิทยรัฐ. 2524 : 39) และจากการศึกษาวัฒนธรรมในการทำงานของคนไทย ไพศาล ไกรสิทธิ์ กล่าวว่า ความล้าหลังทางเศรษฐกิจจะบอกให้ทราบถึงความด้อยประสิทธิภาพในการทำงาน การกล่าวถึงความล้าหลังทางเศรษฐกิจไม่มีวิธีการใดที่จะช่วยให้มองเห็นความล้าหลังได้ชัดเจนเท่ากับการเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะเปรียบเทียบกับสิ่งที่ใกล้เคียงกัน มีทรัพยากรมากน้อยพอ ๆ กัน เช่น เปรียบเทียบกับญี่ปุ่น ซึ่งมีภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และลักษณะทางวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน (ไพศาล ไกรสิทธิ์. 2524 : 18) ซึ่งในด้านฐานะความเป็นอยู่และฐานะทางเศรษฐกิจเป็นลักษณะพื้นฐานที่แสดงการพัฒนาของประเทศ ถ้าประชาชนมีฐานะความเป็นอยู่ดี ก็แสดงว่ามีการพัฒนาที่ดี จากการที่ พัฒน์ บุณยรัตพันธุ์ ได้ศึกษาเรื่อง "การพัฒนาชุมชนสนับสนุนเศรษฐกิจในหมู่บ้านชนบทอย่างไร" นั้นพบว่า ชาวชนบทส่วนใหญ่ยังมีการประกอบอาชีพแบบเดิม ๆ เป็นส่วนมากไม่ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีการ จึงทำให้การประกอบอาชีพของชาวชนบทเป็นไปอย่างไม่มีหลักเกณฑ์ อาศัยธรรมชาติเป็นหลัก (พัฒน์ บุณยรัตพันธุ์. 2515 : 1) การที่ชาวชนบทประกอบอาชีพแบบเดิมขาดการปรับปรุงวิธีการและขาดหลักเกณฑ์นั้น นาถ พันธุมนาวิน กล่าวว่าจะเป็นปัญหาต่อระบบเศรษฐกิจที่สำคัญของคนชนบท เนื่องจากคนส่วนใหญ่เหล่านี้จะมีฐานะยากจนนี้เองที่เป็นปัจจัยส่งผลกระทบถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระยะหลัง ความยากจนในประเทศไทยนั้นมีความสัมพันธ์อย่างมากกับการอยู่อาศัยในชนบท โดยเฉพาะเป็นครอบครัวที่หัวหน้าครอบครัวอยู่ในสาขาการเกษตรได้รับการศึกษาน้อยหรือไม่ได้รับการศึกษาเลย และมีแนวโน้มที่จะเป็นครอบครัวใหญ่มีบุตรหลายคน มีผู้ทำงานหารายได้น้อยทำให้รายรับรายจ่ายของครอบครัวไม่สมดุลย์กัน (นาถ พันธุมนาวิน. 2523 : 15)

สำหรับสาเหตุที่ทำให้ประชากรในชนบทมีฐานะยากจน อาจมีสาเหตุจากหลาย ๆ ประการ ซึ่ง นำพวัลย์ กิจรักษ์กุล ได้สรุปประเด็นสำคัญดังนี้ คือ

1. รายได้ไม่แน่นอนมีผลมาจากสิ่งสำคัญคือ

- ปริมาณน้ำมากเกินไปจนอยู่ในภาวะน้ำท่วมกับการขาดแคลนน้ำ เนื่องจากฝนแล้ง ฝนทิ้งช่วง ขาดระบบการชลประทาน
- ราคาผลผลิต ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง

2. ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง ที่ดินเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการผลิตของเกษตรกรเพราะที่ดินคือหลักประกันในการดำรงชีวิต เป็นเครื่องแสดงถึงฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร เกษตรกรมักประสบปัญหาต่าง ๆ คือ

- การถือครองที่ดินขนาดเล็ก
- การเช่าที่ดินทำกิน
- การไร้ที่ดินทำกิน

3. ทุน หมายถึง ทุนที่นำมาใช้เพื่อการผลิต เช่น เงินทุน พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เครื่องจักร ยานพาหนะ และอาหารที่ใช้ในการบริโภคระหว่างฤดูการผลิตเกษตรกรมักมีปัญหาคือ

- ขาดเงินทุน
- ภาวะมีหนี้สินมาก (นำพวัลย์ กิจรักษ์กุล. 2528 : 190 - 197)

จากปัญหาความยากจนดังกล่าว เป็นปัญหาในการพัฒนาเศรษฐกิจของชนบทไทย การพัฒนาจะบรรลุผลอย่างแท้จริงนั้น ฉวีวรรณ วรรณประเสริฐ กล่าวว่า ครอบครัวเป็นสถาบันสำคัญในการฝึกอบรมแก่สมาชิกให้รู้จักประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อ รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ขยันหมั่นเพียร อดทน มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน โดยจะดำเนินได้ในสองลักษณะคือ 1) การพัฒนาตนเองของประชากรอย่างจริงจัง 2) รัฐบาลสนับสนุนปัจจัยภายนอก เช่น ส่งเสริมวิชาการ เส้นทางคมนาคม (ฉวีวรรณ วรรณประเสริฐ. 2522 : 30 - 32) ในลักษณะดังกล่าว ดำรงค์ ฐานดี ได้ยกตัวอย่างคุณลักษณะของชาวญี่ปุ่นที่มีลักษณะเป็นผลดีต่อทางเศรษฐกิจ เพราะว่าคนญี่ปุ่นมีความขยัน หมั่นเพียร อดทน มีมานะดิ้นรนต่อสู้กับภัยธรรมชาติ รู้จักมัธยัสถ์ ไม่ฟุ่มเฟือย เพื่อประโยชน์ในการลงทุนต่อไป (ดำรงค์ ฐานดี. 2520 : 156) และพิชญ์ สมพอง พบว่า ในประเทศที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจช้า ประชาชนจะขาดความบากบั่น ไม่ยินดียินร้ายกับความสำเร็จของงาน ไม่พยายามหาวิธีให้บรรลุเป้าหมาย (พิชญ์ สมพอง. 2523 : 304) เลวิส นักเศรษฐศาสตร์การพัฒนามีความเห็นว่าการทำงานทำให้เกิดผลผลิต สังคมใดที่มีสมาชิกในสังคมทำงานหนักสังคมนั้นจะมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว กลายเป็นประเทศที่พัฒนาทางเศรษฐกิจในที่สุด (Lewis. 1955 : 6)

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ยังมีแนวความคิดในการพัฒนาชนบทกับฐานะทางเศรษฐกิจของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจว่า "พื้นที่ที่มีสภาพทางเศรษฐกิจดีกว่านั้นจะสามารถช่วยเหลือตนเองได้ส่วนในเขตพื้นที่ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจด้อยแล้วความสามารถที่จะพึ่งตนเองแทบจะไม่มีเลย" (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ. 2522 : 2) สำหรับประชาชนในชนบทซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรนั้น ประมาณ เทพสงเคราะห์ ศึกษาพบว่าเกษตรกรขาดความมั่นใจขาดความคิดในการปรับปรุงตนเอง สำหรับงานอาชีพเกษตรกรส่วนมากจะไม่ลงทุนหรือลงทุนไม่เต็มที่ ไม่กล้าเสี่ยงเพื่อดำเนินการในลักษณะการค้า ซึ่งต้องใช้แรงกาย กำลังสมอง และการวางแผน แต่จะยอมลงทุนในการซื้อหาเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ พัดลม ตู้เย็น เป็นต้น (ประมาณ เทพสงเคราะห์. 2524 : 118 - 119)

จากการศึกษาของ เอนก นิคมภักดี พบว่าปัจจัยที่ทำให้ครอบครัวในนิคมสร้างตนเอง อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย มีฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน คือ

1. ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมากกว่าครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี

2. หัวหน้าครอบครัวที่มีระดับการศึกษาสูง และได้ศึกษาจากสื่อมวลชนอยู่เสมอจะทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวดี

3. ครอบครัวที่มีการแบ่งแรงงานในครอบครัวให้เหมาะสมกับงาน และรู้จักแบ่งเนื้อที่ทำการเกษตรให้เหมาะสมกับภูมิประเทศหรือชนิดของพืช จะมีฐานะทางเศรษฐกิจดี

4. ครอบครัวที่ใช้วิทยาการสมัยใหม่ในการเกษตร และเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรจะมีฐานะทางเศรษฐกิจดี

5. ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีจะมีค่านิยมและความเชื่อถือที่ทันสมัยและหัวหน้าครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีจะมีนิสัยที่ดีกว่าหัวหน้าครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ (เอนก นิคมภักดี. 2520 : บทคัดย่อ)

และการศึกษาของ มัธยม เรืองแสน พบว่าคนไทยไม่รู้จักการประหยัดและการอดออม จึงทำให้ไม่สามารถยกระดับความเป็นอยู่ของตนขึ้นได้ ผิดกับคนไทยเชื้อสายจีนและชาวญวนที่มีความมัธยัสถ์เป็นยอด เพราะสภาพทางสังคมที่เคยอยู่อย่างแออัดมาก่อน ทำให้ทุกคนสั่งสอนสืบต่อกันมา คุณสมบัติของบุคคลเกี่ยวกับการประหยัดและการสะสมทุนนี้ มีผลโดยตรงต่อการสร้างฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งแนวทางพัฒนาเพื่อส่งเสริมให้เกษตรรู้จักประหยัดและการสะสมทุนสามารถทำได้ดังนี้

1. ให้การศึกษาเปลี่ยนค่านิยมของคนในชาติ เช่น ส่งเสริมให้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ด้วยการเพิ่มรายได้ในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ทำสวนครัว

2. ปลูกฝังให้เด็กเห็นคุณค่าของเงิน รู้จักออมทรัพย์

3. รัฐควรส่งเสริมการออมทรัพย์ทุกรูปแบบ

4. เปลี่ยนค่านิยมจัดงานอย่างฟุ่มเฟือย

5. ห้ามเล่นการพนันทุกรูปแบบ

สิ่งเหล่านี้ รัฐควรมีมาตรการที่จะให้คนงดเว้นจากอบายมุขให้น้อยลง ซึ่งจะเป็นแนวทางทำให้คนส่วนใหญ่ของประเทศดีขึ้น (มัธยม เรืองแสน. 2526 : 226 - 230) นอกจากนี้ ประสาท หลักศิลา พบว่า ชาวชนบทใช้เวลาเพื่อการเกษตรเฉลี่ยคนหนึ่งปีละ 100 วัน และประกอบกิจกรรมอย่างอื่นที่มิใช่การเกษตร แต่เป็นรายได้อีก 41 วัน ในปีหนึ่งชาวชนบทมีวันทำงานหารายได้เพียง 1 ใน 3 เท่านั้น ส่วนที่เหลือ 2 ใน 3 นั้นใช้ไปในทางที่ไม่เกิดประโยชน์ คือ หาความสำราญ เช่น เล่นการพนัน การใช้ชีวิตประจำวัน รวมทั้งการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ นับว่ามีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการใช้เวลาทำงาน ถ้าคนเราใช้เวลาทำงานเต็มที่ ปัญหาเรื่องการว่างงานก็ไม่เกิด เศรษฐกิจครอบครัวก็ดีขึ้น และสภาพความเป็นอยู่ก็จะดีขึ้นด้วย (ประสาท หลักศิลา. 2513 : 45)

ไพศาล ไกรสิทธิ์ ให้ความเห็นว่าการว่างงานเป็นปัญหาสำคัญอีกปัญหาหนึ่งประเทศใดก็ตามที่มีคนว่างงานมาก การพัฒนาประเทศจะดำเนินไปได้ยาก และการว่างงานไม่เพียงแต่จะทำให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจ แต่ยังทำให้บุคคลผู้ว่างงานขาดความมั่นใจในตัวเองอีกด้วย (ไพศาล ไกรสิทธิ์. 2524 : 16) ส่วนกรมแรงงานกล่าวว่าปัญหาการว่างงานเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติและเกิดขึ้นจากภาวะเศรษฐกิจทั้งภายในและต่างประเทศและมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ สาเหตุของการว่างงานที่สำคัญ ได้แก่

1. การเพิ่มขึ้นของประชากรและกำลังแรงงานไม่สอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นของการจ้างงาน

2. การฝึกอบรมและการพัฒนากำลังคนยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

3. การเลือกงาน

4. การให้บริการข้อมูลข่าวสารตลาดแรงงานยังไม่รวดเร็ว ชัดเจนทั่งถึง

5. การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้แทนแรงงานคน

6. การลักลอบเข้าทำงานของคนต่างด้าว (กรมแรงงาน. 2532 : 65 - 66)

และเอกสิทธิ์ เดชาไกศิยวาณิช และพรชัย พันธุ์วัฒนา กล่าวว่า ประชากรไทยส่วนใหญ่เป็นชาวชนบท มีอาชีพทางการเกษตรกรรม รายได้เฉลี่ยต่อบุคคลต่ำรายได้ต้องขึ้นอยู่กับผลผลิตชนิดใดชนิดหนึ่งเป็นหลัก จึงทำให้มีการว่างงานโดยทั่วไปรวมทั้งการว่างงานตามฤดูกาล การทำงานต่ำกว่าระดับและผลผลิตต่ำ จึงทำให้ชาวชนบทโดยทั่วไปมีฐานะยากจน (เอกสิทธิ์ เดชาไกศิยวาณิช และพรชัย พันธุ์วัฒนา. 2531 : 18 - 19) ส่วน สุกิตติ กระจ่างเย่า กล่าวว่า การที่คนในประเทศโดยเฉลี่ยยังยากจนอยู่เมื่อเทียบกับต่างประเทศ ขณะเดียวกันคนก็มีเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะกำลังแรงงานใหม่ที่เข้าสู่ตลาดแรงงานแต่ตำแหน่งงานเพิ่มในอัตราที่น้อยกว่าอำนาจต่อรองในตลาดย่อมเป็นของนายจ้าง อัตราการเพิ่มของค่าจ้างก็ย่อมเพิ่มในอัตราต่ำ โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับอัตราการเพิ่มของค่าครองชีพที่สูงขึ้นทุกปี จนเป็นเหตุให้มีการเรียกร้องให้เพิ่มการกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำทุกปีเรื่อย ๆ มา (สุกิตติ กระจ่างเย่า. 2525 : 9 - 10) ทางด้าน นิพนธ์ พัวพงศกร ได้แสดงทัศนะไว้ว่า อันที่จริงอัตราการว่างงานของคนไทยต่ำ (การว่างงานโดยเปิดเผย) แต่มิใช่ว่าคนไทยไม่มีปัญหาการจ้างงาน ปัญหาของคนไทยคือรายได้ต่ำมาก แม้จะทำงานอย่างหนัก คนไทยจึงไม่สามารถจะทนว่างงานอยู่เป็นเวลานาน ๆ ได้ ดังนั้นที่ใดให้อัตราค่าจ้างสูงและสูงพอกับค่าเสี่ยงที่จะไป คนงานนั้น ๆ ถ้าเขามีเงื่อนไขและโอกาสพอที่จะสามารถอพยพโยกย้ายไปทำงานได้เขาก็ย่อมจะไป (นิพนธ์ พัวพงศกร. 2524 : 35)

เดอจอง และฟาวเซ็ต ได้สรุปไว้ว่า ในสังคมที่กำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนา การย้ายถิ่นของแรงงานมีสาเหตุที่สำคัญที่สุดคือ จากปัจจัยหรืออิทธิพลทางเศรษฐกิจ (De Jong & Fawcett. 1981 : 97) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของโมวัต ว่าการย้ายถิ่นในเมืองหลวงระหว่าง มะนิลา จาการ์ต้า และกรุงเทพ ฯ ในส่วนที่ทำการศึกษาในประเทศไทย พบว่าการย้ายถิ่นเพราะภาวะเศรษฐกิจของครอบครัว คือ ผู้ย้ายถิ่นร้อยละ 74 ย้ายถิ่นเพื่อหางานทำในเมือง (Mowat. 1977 : 21) ส่วนผลการศึกษาของ เมนโคท์ ก็มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

คือ ผู้ที่ย้ายถิ่นจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยนั้น ผู้อพยพมักมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ นอกจากนี้ผู้ย้ายถิ่นยังมีรายได้ต่ำ ฐานะยากจน และมักมีหนี้สิน โดยพบว่าผู้ย้ายถิ่นร้อยละ 32 มีหนี้สิน ไม่มีที่ดินทำกินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง สภาพที่ดินไม่ดีผู้ย้ายถิ่นประมาณร้อยละ 80 ย้ายถิ่นเพื่อหางานทำในเมืองหลวง (Meinkoth. 1962 : 6) และจากการศึกษาแรงงานที่ย้ายถิ่นไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปยางพาราของ สมศรี อุ่ยตระกูล. พบว่า ผู้ย้ายถิ่นมีความต้องการยกฐานะทางเศรษฐกิจให้สูงขึ้น เพื่อหารายได้ไปจุนเจือครอบครัวการย้ายถิ่นจะมีมากขึ้นถ้าที่ดินทำกินไม่เพียงพอ ผลผลิตและรายได้ของครอบครัวต่ำ (สมศรี อุ่ยตระกูล. 2525 : 84 - 233) และผลการวิจัยการย้ายถิ่นของประชากรภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ไปตั้งภูมิลำเนาในนิคมสร้างตนเอง ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่าผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่มีความต้องการเลื่อนฐานะทางเศรษฐกิจของตนเองให้สูงขึ้นเช่นเดียวกัน (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2515 : 1 - 2)

ส่วนการศึกษาการย้ายถิ่นของแรงงานไทยที่ไปทำงานตะวันออกกลางของ สุรศักดิ์ บุญประกอบ พบว่า ในปี 2524 คนงานที่ไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางมีภูมิลำเนาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.5 ภาคเหนือร้อยละ 22.1 ภาคกลางร้อยละ 23.2 และกรุงเทพ ฯ ร้อยละ 14.8 (สุรศักดิ์ บุญประกอบ. 2527 : 11 - 19) และกรมแรงงานกล่าวว่าสาเหตุที่ผู้อยู่ในกำลังแรงงานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต้องการจะไปทำงานในต่างประเทศมากกว่าผู้อยู่ในกำลังงานในภาคอื่น ๆ คือ แรงงานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ต้องประสบปัญหาการมีงานทำ และปัญหาความยากจนมากกว่าแรงงานในภาคอื่น ๆ ทำให้อยากเสี่ยงด้วยการไปทำงานในต่างประเทศ ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิมและเนื่องจากผู้เดินทางไปทำงานในต่างประเทศกันมาก การได้พบเห็นสภาพฐานะทางเศรษฐกิจสภาพบ้านเรือนที่อยู่อาศัยและสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของครอบครัวที่สมาชิกไปทำงานในต่างประเทศทำให้เกิดความคิดอยากไปบ้าง (กรมแรงงาน. 2531 : 72)

จากการศึกษาของ พีรเทพ รุ่งชีวิน และสุชาย ปิยภัณฑ์ พบว่าแรงงานไทยที่ไปทำงานตะวันออกกลางส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตรกรรม ประมาณร้อยละ 46.82 โดยในสัดส่วนนี้เป็นแรงงานที่ประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรมเพียงอย่างเดียว ร้อยละ 39.62 และอีกร้อยละ 60.38 ประกอบเกษตรกรรม และอาชีพอื่น ๆ ด้วย (พีรเทพ รุ่งชีวิน และสุชาย ปิยภัณฑ์. 2525 : 16) ส่วนรายได้นั้น พีรเทพ รุ่งชีวิน และคนอื่นๆ ได้ทำการศึกษาพบว่ารายได้เดิม

จากการทำงานในประเทศของผู้เคยไปทำงานในตะวันออกกลางเฉลี่ยปีละ 27,012 บาท แต่รายได้เฉลี่ยซึ่งรวมค่าล่วงเวลาจากการไปทำงานในตะวันออกกลางสูงถึงปีละ 150,639 บาท ซึ่งต่างกันถึง 5.5 เท่าตัว ซึ่งจะเห็นได้ว่าเหตุผลที่สำคัญของแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางคือเหตุผลทางเศรษฐกิจซึ่งความแตกต่างทางด้านรายได้ที่ได้รับจากในประเทศและจากต่างประเทศมีความแตกต่างกันมาก สิ่งนี้จึงนับได้ว่าเป็นสิ่งจูงใจสิ่งแรกและสำคัญที่สุดที่ทำให้แรงงานไทยขวนขวายไปทำงานในตะวันออกกลางมากขึ้น (พีรเทพ รุ่งชีวิน และคนอื่น ๆ. 2525 : ผ - 3) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วัชรียา โตสงวน ที่ศึกษาแรงงานหญิงไทยในสิงคโปร์พบว่าสาเหตุที่สำคัญที่สุดของการไปทำงานในสิงคโปร์คือ เพื่อสะสมรายได้ เพื่ออนาคต และแรงงานบางส่วนตอบว่าตนอยากมาเที่ยวต่างประเทศด้วย (วัชรียา โตสงวน. 2525 : 47) จะเห็นว่าเหตุผลสำคัญที่แรงงานไทยเดินทางไปทำงานต่างประเทศก็เพื่อเงินนั่นเอง ซึ่งเงินเดือนที่ไปทำงานต่างประเทศโดยไม่รวมค่าล่วงเวลาโบนัสและรายได้อื่น ๆ จะพบว่ารายได้ในต่างประเทศสูงกว่ารายได้ในประเทศหลายเท่าตัว

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นว่า การอพยพแรงงานไปทำงานในตะวันออกกลางนั้น แรงงานส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตรกรรม มีปัญหาทางเศรษฐกิจ เช่น ปัญหาการว่างงาน ปัญหาความยากจน และรายได้จากการไปทำงานในตะวันออกกลางมีอัตราค่าแรงสูงกว่าการทำงานในประเทศหลายเท่า จึงเป็นเหตุให้แรงงานไทยอพยพไปทำงานในตะวันออกกลางมากขึ้น ดังนั้น การศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจในพื้นที่ที่ทำการศึกษา ในตำบลที่ศึกษาว่ามีลักษณะทางเศรษฐกิจต่างกันหรือไม่และผู้วิจัยได้กำหนดลักษณะทางเศรษฐกิจที่จะศึกษาไว้ 4 ตัวแปร ดังนี้คือ โรงงานอุตสาหกรรม รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนรายตำบล สัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเอง สัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจเป็นตัวแปรในการศึกษา

<u>ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงาน</u>

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงานนั้น เป็นการศึกษาถึงพฤติกรรมของบุคคลในการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง ในการหาเหตุผลเพื่ออธิบายถึงพฤติกรรมดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีที่นับได้ว่าอาจมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงาน ทฤษฎีดังกล่าวคือ ทฤษฎีการย้ายถิ่น (Migration Theory) เพื่อเป็นพื้นฐานความเข้าใจดังนี้

การย้ายถิ่นมิใช่พฤติกรรมที่เกิดขึ้น เพราะมีเหตุผลประการเดียว หากแต่เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการประเมินผลดี ผลเสีย ด้วยเหตุผลหลายประการประกอบกัน เหตุผลเหล่านี้ได้มีผู้กล่าวไว้ต่าง ๆ กัน เช่น ศุภวัลย์ พลายน้อย และเนาวรัตน์ พลายน้อย ได้อ้างจากราเวนสไตล์ กล่าวถึงเหตุผลการย้ายถิ่น พอสรุปได้คือ

1. การย้ายถิ่นของบุคคลมักขึ้นอยู่กับระยะทางซึ่งเป็นเหตุผลหนึ่งของการตัดสินใจย้ายถิ่น

2. เหตุผลความแตกต่างทางอุปนิสัยของบุคคล คือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในชนบทจะมีลักษณะนิสัยที่ย้ายถิ่นมากกว่าผู้อาศัยในเมือง

3. เนื่องจากการพัฒนาเทคโนโลยี การสื่อสาร การสัญจร การย้ายถิ่น จึงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตลอดเวลา

4. เหตุผลทางเศรษฐกิจ แรงจูงใจทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้บุคคลตัดสินใจย้ายถิ่น เนื่องจากเป็นเหตุผลที่เกิดจากความต้องการ โดยที่บุคคลจะพยายามปรับปรุงสถานะทางเศรษฐกิจของตนเองให้สูงขึ้น

แรงจูงใจทางเศรษฐกิจมีอิทธิพลสูงกว่าปัจจัยอื่น ๆ ในการตัดสินใจย้ายถิ่นเพราะในระยะเวลาสั้น ๆ ผู้ย้ายถิ่นไปยังพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ มีงานทำ มีรายได้เพิ่มขึ้น (ศุภวัลย์ พลายน้อย และเนาวรัตน์ พลายน้อย. 2525 : 151 - 152)

ส่วนทฤษฎีการย้ายถิ่นของลี ได้กล่าวถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจย้ายถิ่น สรุปได้ 4 ประการดังนี้

1. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ต้นทาง หมายถึง ลักษณะสภาพท้องถิ่นเดิมของผู้ย้ายถิ่นมีสภาพอย่างไร เช่น ทำการเกษตรแล้วได้ผลดี หรือที่ดินมีความอุดมสมบูรณ์แค่ไหน ถ้าพื้นที่ต้นทางมีความแห้งแล้ง ทำการเพาะปลูกไม่ได้ผล โอกาสการย้ายถิ่นก็จะมีสูงด้วย

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ของถิ่นปลายทาง หมายถึง ลักษณะของสภาพพื้นที่ปลายทางที่ผู้ย้ายถิ่นจะไปอยู่พื้นที่ปลายทางมีโอกาสในการทำงาน ทำให้รายได้เพิ่มขึ้น มีความเป็นอยู่ดีขึ้นกว่าท้องถิ่นเดิม จะทำให้บุคคลตัดสินใจย้ายถิ่นมากขึ้น

3. อุปสรรคที่แทรกอยู่ระหว่างท้องถิ่นต้นทางและปลายทาง หมายถึง ปัจจัยสนับสนุนหรือขัดขวางในการตัดสินใจย้ายถิ่น เช่น ความเจริญของพื้นที่หนึ่ง เทคโนโลยี การคมนาคมที่สะดวกขึ้น หรือการสัญจรที่เป็นไปด้วยความยากลำบาก

4. ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง ลักษณะสภาพส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพการสมรส ซึ่งเป็นเหตุผลในการตัดสินใจย้ายถิ่นของบุคคลแตกต่างกัน (ลี เอฟ เวิรทท์ เอส. 2522 : 159 - 165)

ดี. เจ. โบค อธิบายการย้ายถิ่นด้วยปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูด กล่าวคือ ปัจจัยผลักดันจะมีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่นออกจากจุดเริ่มต้นหรือท้องถิ่นเดิม อันเป็นปัจจัยที่มีแรงผลักดันให้ประชากรไม่ปรารถนาอยู่อาศัยในถิ่นเดิมต่อไป แล้วแสวงหาถิ่นที่อยู่ใหม่เพื่อหลีกเลี่ยงอิทธิพลของปัจจัยผลักดันดังกล่าว ขณะเดียวกับปัจจัยดึงดูดในท้องถิ่นปลายทาง ก็มีอิทธิพลให้ประชาชนตัดสินใจย้ายถิ่นเข้าสู่ท้องถิ่นใหม่ ซึ่ง โบค พบว่าปัจจัยดึงดูดส่วนใหญ่จะอยู่ในท้องถิ่นที่มีสถานะทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าในท้องถิ่นต้นทาง โดยเปรียบเทียบ (เทียนฉาย กีระนันท์. 2519 : 53 - 54 ; อ้างอิงมาจาก Boke. 1964 :95)

สำหรับการพิจารณาปัจจัยที่ทำให้ประชากรตัดสินใจย้ายถิ่นข้ามประเทศนั้น จากการศึกษาขององค์การสหประชาชาติ พบว่าปัจจัยที่สำคัญ ๆ ได้แก่ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางประชากร ปัจจัยทางสังคมและการเมือง ซึ่งพอสรุปได้ว่าผู้ย้ายถิ่นย่อมต้องการที่จะมีชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม จึงต้องย้ายไปอยู่ในที่มีโอกาสดีในเชิงเศรษฐกิจ เช่น มีรายได้จากการทำงานมากกว่าเดิม และมีโอกาสเกี่ยวกับรายได้ในอนาคตดีขึ้นกว่าเดิม เมื่อเทียบกับสภาวการณ์ปัจจุบันของตน หรือมีแรงจูงใจทางเศรษฐกิจอื่น ๆ เช่น มีที่ดินว่างเปล่าที่สามารถจับจองเป็นที่ทำการเกษตรได้ มีการขยายและการเจริญเติบโตของเมืองและระบบอุตสาหกรรม หรือการจูงใจด้วยการลดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเคลื่อนย้าย โดยได้รับการช่วยเหลือในรูปใดรูปหนึ่ง เป็นต้น (United Nations. 1973 : 237 - 245) และในการประชุมผู้แทนระหว่างประเทศที่เป็นสมาชิกแผนการโคลัมเบีย ปี 1972 ที่กรุงนิวเดลี ประเทศอินเดีย ในเรื่องเกี่ยวกับการสูญเสียคนชั้นมันสมอง (Brain Drain) ของประเทศได้สรุปผลว่าเป็นเพราะมี "ปัจจัยผลักดัน" ในประเทศเดิมเช่นมีการว่างงานและการทำงานต่ำระดับในหมู่กำลังคนระดับสูงในอัตราที่สูง การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทำได้ในอัตราที่เชื่องช้าและขาดโอกาสที่ดี ๆ มีระดับเงินเดือนและค่าจ้างต่ำ ขาดการจูงใจเกี่ยวกับงานที่มั่นคงและการยอมรับจากหน่วยงานระดับสูงของประเทศ ขาดสถาบันที่จะสนับสนุนและเทคโนโลยีที่ใช้เป็นเครื่องประกอบในการทำงานที่เพียงพอ นอกจากนี้

ที่ประชุมยังได้สรุปถึง "ปัจจัยดึง" ที่สำคัญจากประเทศพัฒนาแล้วทั้งหลายว่าเกิดจากโอกาสที่ดีกว่าในการที่ได้เข้าทำงานที่สามารถใช้สติปัญญาที่ตนเองมีและมีแรงจูงใจเกี่ยวกับการยอมรับความรู้ของบุคคลเหล่านี้ในประเทศที่พัฒนาแล้ว การขาดแคลนกำลังคนในบางสาขาของประเทศที่พัฒนาแล้ว และยังไม่สามารถผลิตขึ้นมาได้ทัน จึงให้แรงจูงใจด้วยการให้โอกาสที่ดีในการทำงานต่าง ๆ แก่ผู้ที่จะย้ายเข้าไปอยู่ มีระดับเงินเดือนสูงและมีมาตรฐานการครองชีพดีกว่าเดิม (The Colombo Plan. 1972 : 1 - 5)

พอล ชูลท์ส กล่าวถึงการย้ายถิ่นในประเทศด้อยพัฒนาว่าในประเทศที่มีระดับรายได้ต่ำ จะมีการเคลื่อนย้ายแบบไม่มีทิศทางและโดยเฉพาะเมื่อมีระดับการศึกษาต่ำ การย้ายถิ่นจะก่อให้เกิดการไหลในทิศทางเดียวจากถิ่นของตนสู่แหล่งงาน การเคลื่อนย้ายแรงงานมักจะเกิดขึ้นเมื่อมีการคาดหวังว่าจะได้รับเงินรายได้และงานที่ดีกว่า (Schultz. 1982 : 119) ซึ่งตรงกับหลักทางเศรษฐศาสตร์แรงงานระหว่างประเทศ ที่กล่าวว่าปัจจัยผลักดันในประเทศที่แรงงานเคลื่อนย้ายออก คือ

1. อัตราการว่างงานสูง มีงานน้อยกว่าจำนวนคน

2. ระดับค่าจ้างและเงินเดือนต่ำ เมื่อเทียบกับต่างประเทศสามารถหาอาชีพเดียวกันแต่เงินเดือนสูงกว่าได้

3. ขาดสิ่งจูงใจสำหรับความก้าวหน้าในอาชีพ เช่น สิ่งอำนวยความสะดวก

4. นโยบายกำลังคนที่ไม่เหมาะสม (สุณี ฉัตราคม. 2523 : 38)

นักเศรษฐศาสตร์เชื่อว่าสามารถวิเคราะห์กระบวนการตัดสินใจอพยพระหว่างประเทศได้โดยถือว่าการอพยพเป็นการลงทุนในทรัพยากรมนุษย์อีกรูปหนึ่ง ผู้ตัดสินใจอพยพย่อมมีทางเลือกว่าจะอยู่ในถิ่นกำเนิดหรือจะเลือกไปอยู่ต่างประเทศ ซึ่งมีหลักสำคัญที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกคือ ความพอใจสูงสุดหรือหลักมูลค่าปัจจุบันของกระแสรายได้สูงสุด (นิพนธ์ พัวพงศกร. 2525 : 6 - 9) ซึ่ง จอห์น แฮริส และ ริชาร์ด เอช. ซาบอท อธิบายว่า ค่าจ้างที่คาดหวังเป็นเหตุผลง่าย ๆ ว่าทำไมบุคคลจึงมีการเคลื่อนย้าย (Harris and Sabot. 1981 : 65 - 84) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ควิกเลย์ ที่ศึกษาเรื่องการย้ายถิ่นของแรงงานระหว่างประเทศเกี่ยวกับรายได้ที่คาดหวัง พบว่า รายได้ที่คาดหวังนั้นสูงมาก นับเป็นการยืนยันว่าปฏิกิริยาของการย้ายถิ่นต่ออัตรา

ค่าจ้างในต่างประเทศอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง จึงไม่น่าแปลกใจที่มีแรงงานจำนวนมากยินดีเสี่ยงและกู้เงินในอัตราดอกเบี้ยสูงเพื่อไปทำงานต่างประเทศ (Quigley. 1972 : 16) และจากการศึกษาการย้ายถิ่นระหว่างประเทศของแรงงานตุรกีไปเยอรมันของมิลเลอร์ พบว่า เหตุผลหลักของคนงานตุรกีที่ไปทำงาน คือ รายได้ (Miller. 1976 : 13) นอกจากนี้ อัจนา วัฒนานุกิจ ยังเสนอว่า ในการวิเคราะห์ผลกระทบของปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีต่อแรงจูงใจไปทำงานต่างประเทศนั้น ผู้ย้ายถิ่นจะวัดจากต้นทุนที่เสียไปในการย้ายถิ่นและคิดส่วนแตกต่างของรายได้ที่คาดว่าจะได้รับในต่างประเทศกับประเทศของตนในแต่ละปีตลอดช่วงระยะเวลาของการตั้งถิ่นฐานในต่างประเทศ (อัจนา วัฒนานุกิจ. 2525 : 8) และโบว์เวอร์ ได้กล่าวว่า จำนวนผู้ย้ายถิ่นแปรผันโดยตรงกับรายได้ในเขตปลายทาง (Bolwers. 1970 : 361)

จากการศึกษาส่วนใหญ่พบว่า ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจมีผลต่อการย้ายถิ่นมากที่สุด ดังเช่น การศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า ร้อยละ 58 ของผู้ย้ายถิ่น ย้ายเพราะสาเหตุทางเศรษฐกิจ และร้อยละ 14 ย้ายเพราะสาเหตุทางด้านเศรษฐกิจกับสาเหตุอื่น ๆ ประกอบกัน (Lansing and Mueller. 1973 : 60) ส่วนการศึกษาในประเทศไทยก็พบว่า สาเหตุทางเศรษฐกิจเป็นสาเหตุสำคัญเช่นเดียวกัน เช่น การศึกษาการย้ายถิ่นจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือเข้าสู่กรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2500 ซึ่งเป็นปีที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือประสบกับความแห้งแล้ง และมีประชากรย้ายถิ่นออกมาก พบว่าประมาณร้อยละ 15 ย้ายถิ่นเพราะขาดที่ทำกิน (Meinkoth. 1962 : 31 - 32) และจากรายงานการสำรวจการย้ายถิ่นของประชากรปี พ.ศ. 2524 และ 2525 ก็พบว่ามีผู้ย้ายถิ่นเพราะสาเหตุทางเศรษฐกิจสูงถึงร้อยละ 61.0 และ 58.0 ตามลำดับ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2525 : 26)

ส่วนในเรื่องการไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงานไทยนั้น ได้มีผู้ศึกษาไว้หลายท่าน ดังนี้

นิพนธ์ พัวพงศกร ได้อธิบายเกี่ยวกับรายได้ที่ได้จากการทำงานในประเทศตะวันออกกลางว่า เหตุผลสำคัญที่คนไทยไปทำงานต่างประเทศก็เพื่อเงิน แรงงานผู้ย้ายถิ่นไปทำงานต่างประเทศต่างมุ่งหวังที่จะมีรายได้สูงขึ้น เพราะค่าจ้างของการไปทำงานในประเทศแถบตะวันออกกลางนั้นสูงกว่าค่าจ้างในประเทศ เมื่อเปรียบเทียบตัวเลขเงินเดือนซึ่งไม่รวมราคาล่วงเวลา โบนัสและ

รายได้อื่น ๆ ก็พบว่ารายได้ในต่างประเทศสูงกว่าในประเทศประมาณ 2.3 เท่าตัว ถึง 5.3 เท่าตัว ดังนั้นจึงเป็นแรงจูงใจที่สำคัญให้แรงงานไทยผู้ซึ่งมีงานทำอยู่แล้วในประเทศ ตัดสินใจย้ายถิ่นไปทำงานในต่างประเทศ เพราะรายได้ที่คาดหวังในถิ่นใหม่สูงกว่าในประเทศและสามารถยกฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวในถิ่นเดิมได้ดีขึ้น (นิพนธ์ พัวพงศกร. 2525 : 17 - 22)

พีรเทพ รุ่งชีวิน และคนอื่น ๆ ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานในประเทศตะวันออกกลาง พบว่า

1. ระดับการศึกษาไม่เกินประถมศึกษาปีที่ 4 มีแนวโน้มตัดสินใจไปทำงานมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง เนื่องจากผู้ที่จบการศึกษาสูงสามารถหางานที่ดีกว่าในประเทศ

2. ปัจจัยผลักดันทางเศรษฐกิจในถิ่นเดิมหรือระดับรายได้เดิมต่ำ มีแนวโน้มที่จะไปทำงานมากกว่า

3. ต้นทุนค่าใช้จ่ายหรือตัวเงินที่คาดว่าจะเสียเป็นตัวกำหนดการตัดสินใจ

4. ระดับการติดต่อทางภาษาที่ดีกว่าช่วยให้ตัดสินใจไป

5. ประสบการณ์ชำนาญงานมีแนวโน้มที่จะทำให้คนงานไม่อพยพ

6. ประสบการณ์การฝึกอบรมฝีมือมากช่วยให้ตัดสินใจไป

7. ความกลัวที่จะถูกหลอกช่วยให้ตัดสินใจไม่ไป

8. ต้นทุนด้านจิตใจ ความกลัวความลำบากความยากจนในเมืองไทยทำให้ตัดสินใจไป

9. รายได้ที่คาดสูง ไม่มีผลให้ตัดสินใจไป (พีรเทพ รุ่งชีวิน และคนอื่น ๆ. 2525 : 50 - 63)

วิศสุณี แทนประเสริฐกุล ได้ศึกษาสภาพทั่วไปของคนงานที่ไปทำงานในประเทศตะวันออกกลาง พบว่า แรงจูงใจสำคัญที่ทำให้คนงานต้องการไปทำงานในต่างประเทศ คือ รายได้ คิดเป็นร้อยละ 96 (วิศสุณี แทนประเสริฐกุล. 2526 : 7 - 9) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วรรณพร เนตรอำนวย ที่ว่าเหตุจูงใจในการหางาน คนงานส่วนใหญ่ตอบว่าเงินรายได้ที่เพิ่มขึ้นเป็นเหตุจูงใจสำคัญที่ต้องการไปหางานทำในต่างประเทศ (วรรณพร เนตรอำนวย. 2529 : 61)

ส่วน พีระ ชัยชาญ ได้ศึกษาเหตุผลที่แรงงานเดินทางไปทำงานตะวันออกกลางอีกครั้ง พบว่า ร้อยละ 48.2 ตอบว่า ต้องการรายได้เพื่อการยกระดับมาตรฐานการครองชีพของครอบครัวให้สูงขึ้น เหตุผลรองลงมา คือ รายได้จากการไปทำงานตะวันออกกลางสูงกว่ารายได้จากการทำงานในประเทศ ร้อยละ 24.7 เพื่อเป็นการสร้างโอกาสให้ลูก ๆ ได้เรียนสูงขึ้น ร้อยละ 11.6 เพื่อการสะสมทรัพย์สินสำหรับทำธุรกิจในอนาคต ร้อยละ 5.4 เพื่อหาประสบการณ์ในต่างประเทศ ร้อยละ 3.3 และตอบว่าเพื่อการชำระหนี้สินส่วนตัวอีกร้อยละ 2.9 (พีระ ชัยชาญ. 2529 : 71) และเขายังได้กล่าวต่ออีกว่า รายได้จากการทำงานในถิ่นปลายทางคือกลุ่มประเทศตะวันออกกลางสูงกว่ารายได้ในถิ่นต้นทางคือ รายได้ในประเทศไทยในสัดส่วนที่สูงกว่ากันมาก และโดยเฉลี่ยแล้วการไปทำงานในตะวันออกกลางเพียงคนเดียว ยังมีรายได้สูงกว่าที่สมาชิกในครอบครัวของคนทุกคนมีรายได้รวมกันถึง 2.29 เท่า นับเป็นปัจจัยดึงดูดที่สมควรจะมีอิทธิพลสำคัญให้คนไทยเดินทางไปทำงานในประเทศตะวันออกกลาง (พีระ ชัยชาญ. 2529 : 72)

จากเอกสารงานวิจัยดังกล่าวแล้วอาจสรุปได้ว่า แรงผลักดันให้แรงงานไทยไปทำงานในประเทศตะวันออกกลาง คือ สาเหตุด้านเศรษฐกิจและการว่างงาน ส่วนแรงดึงดูดที่ทำให้คนงานไทยไปทำงานในประเทศตะวันออกกลาง คือ การมีรายได้สูงกว่าการทำงานในประเทศของแรงงานไทยเอง ซึ่งถึงแม้ว่าค่าใช้จ่ายเพื่อไปทำงานต่างประเทศจะมีอัตราสูงก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาถึงเงินที่ส่งกลับแล้วจำนวนเงินที่ส่งกลับประเทศยังสูงอยู่ ดังนั้นการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงาน ผู้ศึกษาได้กำหนดตัวแปรที่จะศึกษาไว้ทั้งหมด 12 ตัวแปร คือ ปัจจัยผลักดัน 6 ตัวแปร ได้แก่ 1) รายได้เดิมต่ำ 2) ไม่มีงานทำ 3) ระดับการศึกษาต่ำ 4) เพื่อชำระหนี้ 5) ต้องการรายได้เพื่อยกระดับมาตรฐานการครองชีพ 6) สะสมทรัพย์สินเพื่อทำธุรกิจส่วนตัว ปัจจัยดึงดูด 6 ตัวแปร ได้แก่ 1) รายได้จากการไปทำงานตะวันออกกลางสูงกว่า 2) งานในตะวันออกกลางเป็นงานสบาย 3) เพื่อหาประสบการณ์การทำงานในต่างประเทศ 4) ไปทำงานตะวันออกกลางมีสวัสดิการดี 5) มีระดับการติดต่อทางภาษาที่ดี 6) ไปตามอย่างเพื่อนบ้านซึ่งปัจจัยเหล่านี้น่าจะเป็นปัจจัยที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง ผู้ศึกษาได้ตั้งสมมติฐานเพื่อค้นหาคำตอบ ที่แท้จริงต่อไปว่า "ปัจจัยด้านรายได้มีผลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางมากกว่าปัจจัยอื่น"

<u>กระบวนการการได้รับข่าวสารของแรงงาน</u>

เมื่อแรงงานต้องการหางานทำในต่างประเทศ สิ่งแรกที่คนงานจะต้องทำคือ ติดต่อแหล่งข่าวสารเกี่ยวกับงาน เพื่อแสวงหาข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องเกี่ยวกับสถานที่สมัครงาน วิธีสมัครงาน เงื่อนไขและขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อให้ได้งาน ซึ่งในสภาพความเป็นจริงแล้วจะพบปัญหาแรงงานไทยไปต่างประเทศมากมาย เช่น ปัญหาการหลอกลวงแรงงาน ปัญหาการจัดส่งแรงงาน และปัญหาการหางานของแรงงาน เนื่องจากเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมที่สร้างทั้งผลได้และผลเสียให้แก่ประเทศในเวลาอันรวดเร็ว จึงได้รับความสนใจจากบุคคลหลายวงการทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษากระบวนการการได้รับข่าวสารของแรงงาน เพราะปัญหาต่าง ๆ เป็นผลมาจากข่าวสารที่แรงงานได้รับ

เดวิด เค เบอร์โล กล่าวถึงองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสารว่ามี 4 องค์ประกอบด้วยกันคือ ผู้ส่ง ข่าวสาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับข่าวสาร องค์ประกอบทั้งสี่ต่างมีความสำคัญในตัวของมันเอง ในกระบวนการสื่อสาร ช่องทางการสื่อสารนับว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้เกิดการกระจายข่าวสารจากแหล่งหนึ่งไปสู่อีกแหล่งหนึ่ง (Berlo. 1960 : 31 - 39) ซึ่งเอเวอเร็ตต์ เอ็ม โรเจอร์ส กล่าวว่าช่องทางในการเผยแพร่การกระจายข่าวสารมีอยู่ 4 ทางคือ

1. แหล่งข่าวสารที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ เพื่อนหรือญาติ
2. แหล่งข่าวสารเพื่อการค้า ได้แก่ บริษัทเอกชน ตัวแทนขายสินค้า
3. หน่วยงานราชการ
4. สื่อมวลชน (Rogers. 1960 : 399)

ช่องทางแต่ละชนิดเหมาะสำหรับข่าวสารแต่ละประเภทและกลุ่มผู้รับสารแต่ละกลุ่ม เอเวอเร็ตต์ เอ็ม โรเจอร์ส และชูมัคเกอร์ กล่าวว่าช่องทางการสื่อสารอาจแยกออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ คือ

ก. ช่องสารที่เป็นสื่อมวลชน เป็นช่องสารที่ใช้สื่อมวลชนในการติดต่อเผยแพร่ข่าวสารกับบุคคลในพื้นที่กว้าง ๆ กระจัดกระจาย เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายจำนวนมาก ๆ ได้ในเวลาอันรวดเร็ว ให้ความรู้และข่าวสารได้ดี สามารถนำไปสู่วงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่ฝังรากลึก สื่อมวลชนประกอบด้วยสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และสื่อประเภทไฟฟ้า ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ ภาพยนตร์

ข. ช่องสารที่เป็นสื่อระหว่างบุคคล เป็นช่องสารที่เกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างบุคคลแบบซึ่งหน้า (Face to Face) ช่องสารแบบนี้มีประสิทธิภาพมากกว่าช่องสารที่เป็นสื่อมวลชนในการจูงใจผู้รับสารและสามารถทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ถ้าผู้รับข่าวสารไม่เข้าใจก็สามารถไต่ถามหรือขอข่าวสารเพิ่มเติมได้ในเวลารวดเร็ว ส่วนผู้ส่งสารก็สามารถปรับปรุงแก้ไขข่าวสารที่ส่งออกไปให้เข้ากับความต้องการและความเข้าใจของผู้รับสารได้ในเวลาอันรวดเร็วเช่นเดียวกัน (Rogers and Shoemaker. 1971 : 252)

จะเห็นได้ว่าสื่อสารมวลชนช่วยให้การกระจายข่าวสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว แต่สื่อระหว่างบุคคลช่วยในการจูงใจและเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรม ซึ่ง โรเจอร์ และสเวนนิ่ง ได้เปรียบเทียบความแตกต่างที่สำคัญของการสื่อสารระหว่างบุคคลและการสื่อสารมวลชนไว้ดังนี้

คุณสมบัติในการสื่อสาร	การสื่อสารระหว่างบุคคล	การสื่อสารมวลชน
ทิศทางการไหลของข่าวสาร	สองทาง	ทางเดียว
ความเร็วในการเข้าถึงผู้รับสารจำนวนมาก	ช้า	เร็ว
ความถูกต้องของข่าวสาร	ต่ำ	สูง
ความสามารถในการเลือกรับสาร	สูง	ต่ำ
ความสามารถในการกำหนดทางเลือกของผู้รับสาร	สูง	ต่ำ
ความสามารถในการสนองตอบ	สูง	ต่ำ
ผลที่อาจเกิดขึ้น	เปลี่ยนแปลงทัศนคติ	เพิ่มพูนความรู้

(Rogers and Svenning. 1969 : 125 - 126)

การติดต่อสื่อสารทั้งสองแบบมีความแตกต่างกันออกไป การสื่อสารระหว่างบุคคลนั้นสามารถทราบถึงปฏิกิริยาย้อนกลับของผู้รับได้ ซึ่งทำให้มีประสิทธิภาพในการชักจูงใจ ในขณะที่การติดต่อสื่อสารโดยใช้สื่อมวลชนนั้น จะมีความสำคัญในการเปลี่ยนแปลงความนึกคิดอันเนื่องมาจากการได้รับความรู้เพิ่มขึ้น ซึ่ง คาทส์ และลาซาร์สเฟลด์ มีความเห็นว่าการสื่อสารระหว่างบุคคลมีผลต่อการยอมรับที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือยอมร่วมมือด้วยมากมีประโยชน์ในการใช้จูงใจผู้รับข่าวสาร

(Katz and Lazarsfeld. 1955 : 27) และจากการศึกษาในเรื่องอิทธิพลของบุคคลโดย ชาร์ล อาร์ ไรท์ พบว่าการตัดสินใจของบุคคลเกี่ยวกับการเลือกซื้อสินค้าแฟชั่น และการเลือกชมภาพยนตร์นั้น การติดต่อระหว่างบุคคลมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของบุคคลมากกว่าอิทธิพลที่เกิดจากสื่อมวลชน (Wright. 1959 : 62 - 63) สาเหตุที่การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลมีผลสำเร็จในการชักจูงใจบุคคลมากกว่าสื่อมวลชนนั้น ในการศึกษาพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้ง ลาซาร์สเฟลด์ และคนอื่น ๆ ได้เสนอว่ามีลักษณะความสัมพันธ์ของบุคคลที่เอื้ออำนวยต่อการชักจูงใจอยู่ 5 ประการคือ

1. การติดต่อระหว่างบุคคลเป็นไปอย่างง่าย ๆ ไม่มีกฎเกณฑ์บังคับเป็นการบังเอิญโดยไม่ได้ตั้งใจ การจะหลีกเลี่ยงการสนทนาหรือรับฟังเป็นไปได้ยากกว่าการรับฟังจากสื่อมวลชน

2. การติดต่อสื่อสารแบบเผชิญหน้า เปิดโอกาสให้สามารถยืดหยุ่นเนื้อเรื่องได้หากผู้ทำหน้าที่เป็นผู้สื่อสารได้รับการต่อต้านจากผู้ฟังของตน ก็อาจเปลี่ยนเรื่องสนทนาไปอีกแบบหนึ่งได้

3. ความสัมพันธ์โดยตรงของบุคคลที่เกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารแบบเผชิญหน้านี้ช่วยสนับสนุนต่อเนื้อหาที่ผู้รับสารยอมรับ และโต้แย้งต่อเนื้อหาที่ผู้รับสารระไม่ยอมรับ

4. ผู้รับสารบางคนมักจะเชื่อถือในข้อตัดสินและทัศนะของผู้ที่เขารู้จักและนับถือมากกว่าจะเชื่อบุคคลอื่นที่เขาไม่รู้จักที่มาติดต่อสื่อสารด้วย

5. ในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลนั้น บางครั้งผู้ที่ทำการสื่อสารอาจประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของตนโดยไม่ได้มีการชักจูงใจให้ผู้ฟังยอมรับทัศนะของเขา (Lazarfeld, and Others. 1944 : 132 - 139)

ส่วน วันชัย ธนะวังน้อย ศึกษาการเปิดรับข่าวสารและการยอมรับนวกรรมของชาวบ้านในโครงการเตาแก๊สมูลสัตว์ พบว่าสื่อที่ให้ข่าวสารเตาแก๊สมูลสัตว์แก่ชาวบ้านมากที่สุดคือ สื่อบุคคลซึ่งประกอบด้วยเพื่อนบ้านที่มีเตาแก๊สมูลสัตว์ เพื่อนบ้าน เจ้าหน้าที่ เพื่อนร่วมอาชีพ บุคคลในครอบครัวและผู้ใหญ่บ้าน (วันชัย ธนะวังน้อย. 2526 : 65) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เกศรินทร์ สุทธิไสย พบว่าประชาชนได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยจากสื่อบุคคล ประเภทเจ้าหน้าที่อนามัยของรัฐมากที่สุด คือร้อยละ 77 สำหรับสื่อบุคคลประเภทอื่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อน ครู ญาติ ตลอดจนสื่อมวลชน ประเภทวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ นิตยสาร จะมีบทบาทลดลงมา (เกศรินทร์ สุทธิไสย. 2520 : 138)

คาสติลโล ได้ศึกษาแหล่งข่าวสารที่ช่วยในการสนับสนุนการยอมรับนวกรรมพบว่า ช่องทางการติดต่อสื่อสารและแหล่งความรู้ทางการเกษตรที่เกษตรกรได้รับว่าแหล่งข่าวสารที่เป็นตัวบุคคลสำคัญที่สุด ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริม เพื่อนบ้านและญาติ ส่วนเกษตรกรที่ไม่ได้รับการติดต่อหรือส่งเสริมโดยตรงจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่รับข่าวสารจากวิทยุมากที่สุด และเป็นที่นิยมของเกษตรกรมากกว่าเอกสารหรือหนังสือพิมพ์ (Castillo. 1977 : 18) และเอฟเฟรน ได้ศึกษาเรื่องนวกรรมการเกษตรเกี่ยวกับการใช้สื่อในการให้ข่าวสารการเกษตร ผลการวิจัยปรากฏว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นการสื่อสารที่สำคัญที่สุดและมีการใช้สื่อวิทยุ สิ่งพิมพ์ แมกกาซีน ตามลำดับ อาจกล่าวได้ว่า สื่อบุคคลจะมีอิทธิพลมากที่สุดในการที่จะให้เกษตรกรยอมรับนวกรรมการเกษตร (EFren. 1980 : 87) ส่วนศิริชัย ศิริกายะ ได้ทำการศึกษาการแพร่กระจายข่าวเหตุการณ์สำคัญในเขตกรุงเทพมหานครพบว่า ปกติบุคคลมิได้ใช้สื่อเพียงประเภทเดียวในการรับข่าวสาร มักได้รับข่าวสารจากสื่อมากกว่าประเภทเดียว และถ้าข่าวสารมีความสำคัญต่อบุคคลสูง การกระจายข่าวจะเป็นไปโดยการติดต่อส่วนบุคคลเป็นแหล่งสำคัญ (ศิริชัย ศิริกายะ. 2519 : 11 - 128)

ส่วนในเรื่องข่าวสารเกี่ยวกับงานนั้น มีผู้ศึกษาไว้หลายท่าน เช่น กราโนเวตเตอร์ ได้ศึกษาการได้งานใหม่ของคนงานในเมืองนิวตัน รัฐแมสซาจูเซ็ท พบว่า ผู้ได้งานส่วนใหญ่ติดต่อหรือได้รับข่าวสารเรื่องงานจากเพื่อนบ้านหรือญาติ คิดเป็นร้อยละ 57.9 ติดต่อกับแหล่งข่าวสารที่เป็นทางการหรือหน่วยงานของรัฐและเอกชน คิดเป็นร้อยละ 18.8 และที่เหลือเป็นการติดต่อโดยตรงกับนายจ้างและวิธีอื่น (Granovetter. 1979 : 1 - 137) ส่วนศรัณยา บุนนาค และเสาวภา ชัยมุสิก ได้ศึกษาแรงงานไทยในสิงคโปร์ พบว่า แหล่งข่าวสารในการทำงานเป็นบุคคลที่รู้จัก คิดเป็นร้อยละ 71.5 โดยการติดต่อกับนายหน้า คิดเป็นร้อยละ 50.3 คนงานส่วนใหญ่ไม่ติดต่อผ่านกรมแรงงาน (ศรัณยา บุนนาค และเสาวภา ชัยมุสิก. 2528 : 106 - 129) และสุมาลี ปิตยานนท์ ศึกษาแรงงานไทยในตะวันออกกลาง พบว่า ผู้ที่ไปทำงานตะวันออกกลางส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 40.6 ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการไปทำงานต่างประเทศด้วยตนเองและไปติดต่อสำนักงานจัดหางานด้วยตนเองร้อยละ 26.7 ไปด้วยการติดต่อชักนำจากญาติพี่น้อง และอีกร้อยละ 24.4 โดยการชักนำของเพื่อนฝูงมีเพียงร้อยละ 3.5 เท่านั้นที่สำนักงานจัดหางานมาติดต่อเลือกไป (สุมาลี ปิตยานนท์. 2525 : 24)

วรรณพร เนตรอำนวย ได้ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลกับการสื่อสารเพื่อแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงานในต่างประเทศ พบว่าสื่อบุคคลประเภทสายหรือนายหน้าบริษัทจัดหางานเอกชน เป็นสื่อที่คนงานเปิดรับเป็นแหล่งข่าวสารแรกเกี่ยวกับงานมากที่สุด และช่องทางการสื่อสารที่คนงานใช้มากที่สุดก็คือ สื่อบุคคลประเภทสายหรือนายหน้าของบริษัทจัดหางานเอกชน ส่วนสื่อมวลชนนั้นแรงงานเปิดรับหนังสือพิมพ์มากที่สุดและถึงแม้จะเปิดรับหนังสือพิมพ์แล้วยังพบว่าแรงงานส่วนใหญ่ต้องปรึกษาหารือหรือสอบถามเพิ่มเติมจากสื่อบุคคลหรือแหล่งข่าวสารที่เป็นทางการประกอบการหางานด้วย (วรรณพร เนตรอำนวย. 2529 : 66)

จากการศึกษาของนักวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการการได้รับข่าวสารของแรงงานนั้น พบว่า การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลนั้นมีอิทธิพลต่อการแสวงหาข่าวสารของแรงงานมากกว่าสื่อมวลชนและแหล่งข่าวสารที่เป็นทางการ ซึ่งจากแนวความคิดในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งแหล่งข่าวสารออกเป็นดังนี้

ก. แหล่งข่าวสารที่เป็นทางการ ได้แก่ หน่วยงานราชการ เช่น กรมแรงงาน สำนักงานแรงงานจังหวัด และบริษัทจัดหางานเอกชนที่ถูกกฎหมาย

ข. สื่อบุคคล เป็นแหล่งข่าวสารที่ไม่เป็นทางการ มีลักษณะการติดต่อแบบรายบุคคล ใช้ความเป็นกับเองในการติดต่อ เป็นบุคคลที่คนงานรู้จักคุ้นเคย เช่น ญาติ เพื่อน สายหรือนายหน้า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ค. สื่อมวลชน ถือได้ว่าเป็นแหล่งข่าวสารที่ไม่เป็นทางการ แรงงานเลือกติดตามได้ตามความสามารถและความพอใจ เช่น สิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์

<u>ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมส่วนบุคคลกับวิธีการหาข่าวสารเกี่ยวกับงานของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง</u>

มนุษย์เรามีความแตกต่างกันมากในด้านโครงสร้างทางจิตวิทยาส่วนบุคคล มนุษย์มีการเรียนรู้ต่างกัน เนื่องจากอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ต่างกัน ทำให้มีทัศนคติและความคิดเห็นแตกต่างกันไปด้วย เรียกว่าเป็นการเรียนรู้โดยสภาวะแวดล้อมทำให้เกิดรูปแบบของทัศนคติที่เขายึดถือ

ค่านิยม ความเชื่อ ซึ่งประกอบกันเป็นบุคคลิกภาพส่วนบุคคล อันเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างกันของแต่ละบุคคลจะมีผลทำให้การเลือกรับแหล่งข่าวสารและตีความเนื้อหาของข่าวสารแตกต่างกันไป

อีเวอเร็ต โรเจอร์ และลอร์เรนซ์ คินเคด ได้อธิบายถึงความสำคัญของข่าวสารและปฏิกิริยาที่ข่าวสารเชื่อมโยงบุคคลเข้าด้วยกันในขอบข่ายของสังคม เขาอธิบายการสื่อสารของแต่ละบุคคลว่าเป็นการสร้างและแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างบุคคล 2 คนขึ้นไป การสื่อสารจึงเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขของปัจจัยต่าง ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง การให้ความหมายของข่าวสารที่ได้รับจึงแตกต่างออกไปทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยภายใน ได้แก่ ประสบการณ์ สติปัญญา บุคลิกภาพ พื้นฐาน ความเข้าใจด้านภาษา และพื้นฐานประสบการณ์ของแต่ละบุคคล นอกจากนี้ยังประกอบไปด้วยปัจจัยภายนอก ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในขณะที่ทำการสื่อสารนั้น ๆ (Rogers and Kincaid. 1981 : 65) ส่วนคาทซ์และคนอื่น ๆ ได้กล่าวถึงการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารว่าย่อมต้องพิจารณะลักษณะของผู้รับสารเป็นสำคัญ และเขายังได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้และการหาความพึงพอใจจากสื่อมวลชนว่าเกี่ยวข้องกับ 1) ปัจจัยเกี่ยวกับสภาวะทางด้านสังคมและจิตวิทยา 2) ความต้องการ ซึ่งทำให้เกิดความคาดหวังเกี่ยวกับสื่อมวลชน หรือสิ่งอื่นซึ่งนำไปสู่รูปแบบต่าง ๆ ของการเปิดรับสื่อมวลชน 3) ความพึงพอใจของแต่ละบุคคล (Katz and Others. 1974 : 509 - 521) และ ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ ได้สร้างแบบจำลองของกระบวนการตามแนวความคิดในเรื่องการใช้และการหาความพึงพอใจจากสื่อมวลชนไว้ดังนี้

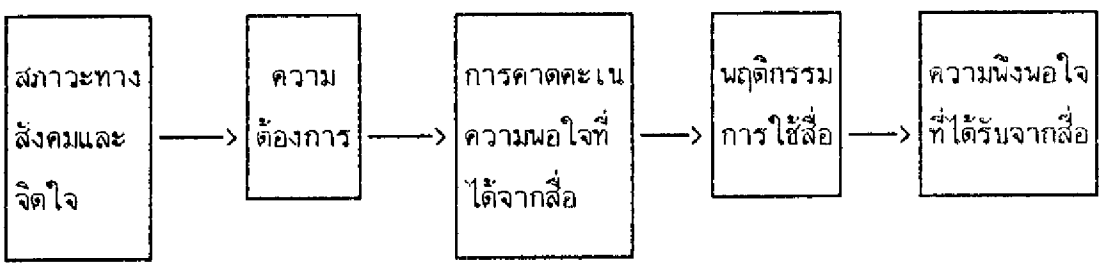

ภาพประกอบ 1 แผนภูมิแสดงการใช้และการหาความพึงพอใจจากสื่อมวลชน

จากแบบจำลอง ดังกล่าว อธิบายได้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของคนงานที่หางานทำที่มีความหลากหลายแตกต่างกัน ย่อมก่อให้เกิดความต้องการที่แตกต่างกันไป ความต้องการที่แตกต่างกันนี้มีผลทำให้เกิดการคาดคะเนต่อช่องทางการสื่อสารหรือสื่อแต่ละชนิด ลักษณะการเลือกใช้สื่อแต่ละชนิด ลักษณะการเลือกใช้สื่อแต่ละชนิดของคนงานอาจไม่เหมือนกัน ทั้งนี้เพื่อสนองความต้องการหรือความพึงพอใจต่าง ๆ กัน (ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ. 2528 : 38) ส่วนสตีเฟน ดับบลิว ลิตเติลจอห์น กล่าวว่า ผู้รับข่าวสารแต่ละคนจะมีความเป็นเอกลักษณ์ในเรื่องอายุ เพศ บุคลิกภาพ สติปัญญา ทักษะและประสบการณ์ ที่จะมีผลกระทบต่อแหล่งสารและข่าวสาร จากการศึกษาในด้านสื่อสารมวลชน พบว่า ภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้รับสาร มีผลกระทบที่สำคัญต่อการตอบสนองต่อข่าวสาร เช่น ในด้านเศรษฐกิจนั้น พบว่าคนจนและคนรวยมีคุณลักษณะที่มีอิทธิพลต่อการรับข่าวสารต่างกัน ในด้านการศึกษาและสติปัญญา ได้มีการพบว่าการโฆษณาชวนเชื่อจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชนที่มีสติปัญญาสูงกว่าผู้มีสติปัญญาต่ำ (Little John. 1978 : 337 - 341)

สมควร กวียะ ได้ศึกษานิสัยการรับข่าวสารของประชาชนในหมู่บ้านชนบทไทย เพื่อค้นหาข้อมูลต่าง ๆ ที่จะเป็นแนวทางนำมากำหนดรูปแบบและเนื้อหาของข่าวสารเพื่อให้สอดคล้องกับนิสัยของประชาชนในชนบท พบว่าระดับการศึกษาสูงหรือต่ำไม่มีผลต่อการเปิดรับสื่อ ชาวชนบทของไทยส่วนใหญ่พร้อมที่จะรับข้อมูลและข่าวสารจากสื่อมวลชนทุกประเภทภายใต้เงื่อนไขของตัวประกอบหลายอย่าง ได้แก่

1. ความชอบอันเป็นลักษณะของปุถุชน
2. ความสนใจอันผูกพันกับวัย เพศ การศึกษาและอาชีพ
3. ความสะดวกของการรับสาร ซึ่งขึ้นอยู่กับเวลา ระบบการส่งสาร

(สมควร กวียะ. 2523 : 81 - 92) ส่วนการศึกษาของ วรรณพร เนตรอำนวย พบว่าความสัมพันธ์ของอายุกับการแสวงหาข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ไม่มีความสัมพันธ์กัน ในเรื่องระดับการศึกษากับการแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ พบว่ามีความสัมพันธ์กัน คนงานที่มีระดับการศึกษาสูงมักแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารที่เป็นสื่อมวลชน ส่วนคนงานที่มีระดับการศึกษาต่ำแสวงหาข่าวสารจากสื่อบุคคล ส่วนระดับรายได้ต่อปีกับการแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กัน คนงานที่มีระดับรายได้ต่างกัน แสวงหาข่าวสารต่าง ๆ ต่างกัน และอาชีพเดิมกับการแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ พบว่ามีความสัมพันธ์กันเช่นเดียวกัน

(วรรณพร เนตรอำนวย. 2529 : 68 - 69) นอกจากนี้ วรรณพร เนตรอำนวย ยังได้ศึกษาพบว่า ลักษณะของเหตุจูงใจมีความสัมพันธ์กับการแสวงหาข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ คนงานส่วนใหญ่แสวงหาข่าวสารจากสื่อบุคคล แต่นอกจากสื่อบุคคลแล้วคนงานที่ตอบว่าเหตุจูงใจในการหางานคือต้องการเงินรายได้เพิ่มขึ้น แสวงหาข่าวสารจากสื่อมวลชนเป็นแหล่งรองลงมา ซึ่งต่างกับคนงานที่ตอบว่ามีเหตุจูงใจ คือต้องการไปเมืองนอก ซึ่งแสวงหาข่าวสารจากบริษัทจัดหางานเอกชน ในขณะที่คนงานที่ตอบว่าเหตุจูงใจคือ อยากสนุก ไม่มีใครแสวงหาข่าวสารจากสื่อบุคคลเลย (วรรณพร เนตรอำนวย. 2529 : 69)

จะเห็นได้ว่า แม้ว่าสื่อมวลชนจะมีอิทธิพลในการเสนอข่าวสารแก่บุคคลแต่ก็ยังมีปัจจัยที่ร่วมมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในกระบวนการเลือกรับสาร ทั้งนี้อาจเป็นปัจจัยส่วนบุคคล สื่อบุคคลที่เชื่อถือ หรือความสนใจในสาร รวมทั้งความจำเป็นและแรงจูงใจอื่นประกอบกับความพึงพอใจต่อสื่อที่สามารถสนองความต้องการได้

ในการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงาน ตามแนวความคิดในการวิจัยครั้งนี้อาจแสดงให้เห็นเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

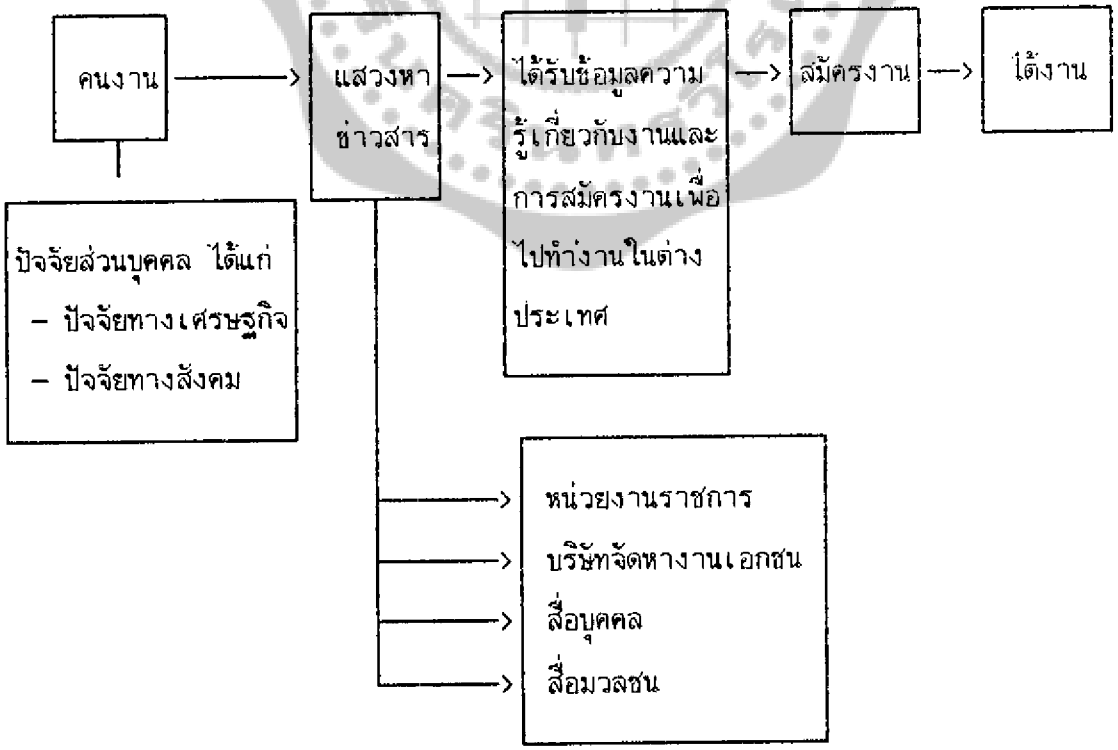

ภาพประกอบ 2 แผนภูมิแสดงการหาข่าวสารเกี่ยวกับงานของแรงงาน

ก่อนที่แรงงานจะเริ่มแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงาน แรงงานมีปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกันไป ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้อาจมีส่วนผลักดันให้มีการแสวงหาข่าวสารแตกต่างกันออกไป เมื่อคนงานเริ่มแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงานคนงานจะต้องมองหาแหล่งข่าวสารที่เกี่ยวกับงานทั้งในท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยหรือถิ่นอื่น ซึ่งมีหลักประกันหรือก่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าจะได้งานตามความต้องการแหล่งข่าวสารนี้อาจจะเป็นแหล่งงานโดยตรง หรือช่วยให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการสมัครงาน ซึ่งนำคนงานไปสู่แหล่งงานได้ จากนั้นคนงานจะได้รับข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับงานในต่างประเทศ แล้วจึงมีการสมัครงานและได้งานทำในที่สุด

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การศึกษาและวิเคราะห์ บรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้ จึงมีขั้นตอนการดำเนินการศึกษาดังต่อไปนี้

1. แหล่งข้อมูลในการศึกษา
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. การเก็บและรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. <u>แหล่งข้อมูลในการศึกษา</u>

1.1 ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ

1.2 แผนที่ตำบลท่าขุนราม ตำบลนาบ่อคำ ตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล ตำบลอ่างทอง ตำบลโกสัมพี แผนที่อำเภอเมือง และแผนที่จังหวัดกำแพงเพชร จากที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร สำนักงานเกษตร อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร และสำนักงานสถิติแห่งชาติ จังหวัดกำแพงเพชร

1.3 สำนักงานแรงงานจังหวัดกำแพงเพชร และสำนักจัดหางาน กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย

1.4 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1.5 สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

1.6 สำนักงานสถิติแห่งชาติ จังหวัดกำแพงเพชร

1.7 สาธารณสุขอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

1.8 สถานีตรวจอากาศ จังหวัดกำแพงเพชร

1.9 สำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัดกำแพงเพชร

1.10 สำนักงานโครงการชลประทาน จังหวัดกำแพงเพชร

1.11 แรงงานที่ไปทำงานในประเทศตะวันออกกลาง

2. <u>เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา</u>

2.1 แผนที่ L. 7017 ระวางจังหวัดกำแพงเพชร

2.2 แผนที่ตำบลท่าขุนราม ตำบลนาบ่อคำ ตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล ตำบลอ่างทอง ตำบลโกสัมพี แผนที่อำเภอเมือง แผนที่จังหวัดกำแพงเพชร จากที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร และจากกรมแผนที่ทหาร

2.3 ข้อมูล กชช 2 ค ปี พ.ศ.2532 รายการพื้นที่ทุกหมู่บ้านในตำบลท่าขุนราม ตำบลนาบ่อคำ ตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล ตำบลอ่างทอง ตำบลโกสัมพี อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

2.4 ข้อมูล สบ.1 (แบบสำรวจข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน พ.ศ.2534) จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพ และลักษณะทางเศรษฐกิจตำบลที่ศึกษา

2.5 ข้อมูล สัดส่วนของพื้นที่ราบต่อพื้นที่ทั้งหมด จากสำนักงานเกษตร อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

2.6 แผนที่แสดงจำนวนวันที่มีฝนตก ในจังหวัดกำแพงเพชร จากสถานีตรวจอากาศจังหวัดกำแพงเพชร

2.7 ข้อมูลพื้นที่แหล่งน้ำถาวร จากสำนักงานโครงการชลประทานจังหวัดกำแพงเพชร

2.8 ข้อมูลจำนวนโรงงานอุตสาหกรรม จากสำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัดกำแพงเพชร

2.9 ข้อมูลรายได้เฉลี่ยของประชากรแต่ละตำบล จากสำนักงานเกษตรอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร และจากสำนักงานสถิติแห่งชาติจังหวัดกำแพงเพชร

2.10 ข้อมูลสัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเอง จากสำนักงานเกษตร อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร และจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

2.11 ข้อมูลสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ จากสำนักงานเกษตรอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

2.12 แบบสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง แหล่งข่าวสาร ขั้นตอนการได้รับข่าวสารของแรงงานและปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมส่วนบุคคลของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง

3. <u>การเก็บรวบรวมข้อมูล</u>

3.1 สำรวจและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หน่วยงานราชการแผนที่และการสำรวจเบื้องต้น

3.2 จัดทำแผนที่แสดงบริเวณที่ศึกษา

3.3 ศึกษาแผนที่เกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ที่ศึกษา

3.4 นำข้อมูลจาก กชช 2 ค เกี่ยวกับลักษณะทางเศรษฐกิจลักษณะทางกายภาพ นำมาจัดกระทำ เพื่อให้ง่ายและสะดวกต่อการศึกษา

3.5 นำแผนที่แสดงจำนวนวันที่มีฝนตกในจังหวัดกำแพงเพชร มาหาค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่มีฝนตกของแต่ละตำบล

3.6 นำข้อมูล สบ.1 (แบบสำรวจข้อมูลระดับหมู่บ้าน พ.ศ.2534) เกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพ ลักษณะทางเศรษฐกิจ นำมาจัดกระทำ เพื่อให้ง่ายและสะดวกต่อการศึกษา

3.7 การเตรียมงานด้านพื้นที่และการกำหนดพื้นที่

1) หาจำนวนประชากรในวัยแรงงานของแต่ละตำบลที่ศึกษา

2) ตรวจสอบจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทุกหมู่บ้านในตำบลที่ศึกษาถึงจำนวนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง

3) นำรายชื่อหมู่บ้านที่มีจำนวนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางมาเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย เพื่อสะดวกในการสุ่มตัวอย่าง

4) เก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์แรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

5) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จากการสำรวจแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางใน 5 ตำบลที่ทำการศึกษา พบแรงงานจำนวน 1,313 ราย คัดเลือกไว้สัมภาษณ์ร้อยละ 30 ของจำนวนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางของแต่ละหมู่บ้าน เท่ากับ 398 ราย การเลือกใช้วิธีสุ่มแบบง่าย (Sample random Sampling)

4. <u>การจัดกระทำข้อมูล</u>

นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแผนที่ ข้อมูลจากหน่วยงานราชการต่าง ๆ ข้อมูล กชช 2 ค ข้อมูล สบ.1 ภาคสนาม การสังเกต การสำรวจและการสัมภาษณ์ มาจัดกระทำดังต่อไปนี้

4.1 ทำแผนที่แสดงแหล่งที่ตั้งตำบลที่ศึกษา โดยลงรายชื่อหมู่บ้าน มาตราส่วน 1 : 10,000

4.2 วิธีการวัดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา มีดังนี้

4.2.1 สัดส่วนพื้นที่ราบต่อพื้นที่ทั้งหมด วัดได้จากจำนวนพื้นที่ทำนาต่อพื้นที่ทั้งหมด โดยคิดเป็นร้อยละ ข้อมูลนี้ได้จากสำนักงานเกษตรอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

4.2.2 จำนวนวันที่มีฝนตก วัดได้จากการศึกษาแผนที่แสดงจำนวนวันที่มีฝนตกจากสถานีตรวจอากาศ จังหวัดกำแพงเพชร โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วนคือ

พื้นที่ของโอกาสที่จะมีฝนตก น้อยกว่าหรือเท่ากับ 60 วัน/ปี

พื้นที่ของโอกาสที่จะมีฝนตก ระหว่าง 60 - 80 วัน/ปี

พื้นที่ของโอกาสที่จะมีฝนตก ระหว่าง 80 -120 วัน/ปี

พื้นที่ของโอกาสที่จะมีฝนตก มากกว่าหรือเท่ากับ 120 วัน/ปี

โดยนำจำนวนวันที่มีฝนตกแต่ละหมู่บ้านรวมกัน หารด้วยจำนวนหมู่บ้าน เป็นจำนวนวันที่มีฝนตกในรอบปีของตำบล

4.2.3 พื้นที่แหล่งน้ำถาวร วัดได้จากพื้นที่แหล่งน้ำที่มีน้ำตลอดปี โดยวัดเป็นพื้นที่ ข้อมูลแหล่งน้ำถาวรได้จากสำนักงานชลประทาน จังหวัดกำแพงเพชร

4.2.4 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม วัดได้จากจำนวนแรงงานที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม โดยแบ่งขนาดโรงงานอุตสาหกรรมออกเป็น 3 ขนาด ได้แก่ โรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก จำนวนคนงาน 1 - 5 คน โรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลาง จำนวนคนงาน 6 - 10 คน โรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ จำนวนคนงาน มากกว่า 10 คนขึ้นไป ข้อมูลจากสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดกำแพงเพชร

4.2.5 รายได้ วัดได้จากการนำรายได้เฉลี่ยของประชากรแต่ละหมู่บ้านมารวมกัน หารด้วยจำนวนหมู่บ้าน เป็นรายได้เฉลี่ยของประชากรในตำบล ข้อมูลจากสำนักงานเกษตรอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

4.2.6 สัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเอง วัดจากจำนวนร้อยละของครัวเรือนที่มีที่ดินเป็นของตนเอง ต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

4.2.7 สัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ วัดจากจำนวนร้อยละของพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดต่อจำนวนพื้นที่ทั้งหมด ข้อมูลจากสำนักงานเกษตรอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติและตาราง แล้วแสดงรายละเอียดเป็นตาราง กราฟ หรือแผนภูมิและภาพถ่ายจากพื้นที่จริง

4.3.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะทางกายภาพของตำบลที่ศึกษาจากข้อมูล สบ.1 ข้อมูล กชช 2 ค. ข้อมูลจากสำนักงานที่ดินจังหวัดกำแพงเพชร ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจภาคสนามและข้อมูลจากการสอบถามกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

4.3.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบลที่ศึกษา จากข้อมูล กชช 2 ค ข้อมูล สบ.1 และข้อมูลจากสำนักงานเกษตร อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

4.3.3 วิเคราห์สัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางกับจำนวนประชากรในวัยแรงงานของตำบลที่ศึกษา โดยอาศัยข้อมูลจาก กชช 2 ค ข้อมูลจากสาธารณสุขอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร และการสำรวจสอบถามจำนวนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในตำบลที่ศึกษา

4.3.4 วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงาน โดยอาศัยข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

4.3.5 วิเคราะห์แหล่งข่าวสารที่แรงงานได้รับเกี่ยวกับงานที่ต้องการทำในตะวันออกกลาง โดยอาศัยข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

4.3.6 วิเคราะห์ขั้นตอนการได้รับข่าวสารของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง โดยอาศัยข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

4.3.7 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมส่วนบุคคลกับวิธีการแสวงหาข่าวสาร เกี่ยวกับงานของแรงงานที่ไปทำงานในตะวันออกกลาง โดยอาศัยข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

5. <u>สถิติที่ใช้ในการศึกษา</u>

5.1 เปรียบเทียบข้อมูลโดยใช้อัตราส่วนร้อยละ (Percentage)

5.2 หาค่าเฉลี่ยของข้อมูลโดยใช้ตัวกลางเลขคณิต ($\bar{x}$)

5.3 หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางกับลักษณะทางกายภาพของตำบลที่ศึกษา โดยใช้สหสัมพันธ์แบบง่าย (Simple Correlation) แล้วทดสอบโดยใช้ค่า t - test

5.4 หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางกับลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบลที่ศึกษา โดยใช้สหสัมพันธ์แบบง่าย (Simple Correlation) แล้วทดสอบโดยใช้ค่า t - test

5.5 ทดสอบปัจจัยส่วนบุคคลที่เป็นปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูด ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงาน โดยใช้อัตราส่วนร้อยละ (Percentage)

5.6 เปรียบเทียบสัดส่วนของแรงงานที่ระบุว่าแหล่งข่าวสารแหล่งแรกเป็นสื่อบุคคลกับแรงงานที่ระบุว่าแหล่งข่าวสารเป็นสื่ออื่นที่มิใช่บุคคล โดยใช้ z - test

5.7 ทดสอบความแตกต่างระหว่างจำนวนร้อยละของคนงานที่แสวงหาข่าวสาร ผ่านแหล่งข่าวสารหลายขั้นตอนกับคนงานที่แสวงหาข่าวสารผ่านแหล่งข่าวสารโดยตรงเพียงแหล่งเดียว โดยใช้ z - test

5.8 ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคมกับการแสวงหาข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ โดยใช้ Chi - Square test (X^2 test For k independent Samples)

บทที่ 4

วิเคราะห์ผลการศึกษา

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ได้ทำการวิเคราะห์โดยวิธีการพรรณาวิเคราะห์ซึ่งได้จากการสังเกตข้อเท็จจริงในสนาม และการวิเคราะห์ทางด้านปริมาณวิเคราะห์ โดยเครื่องคอมพิวเตอร์และเครื่องคิดเลข การวิเคราะห์ครั้งนี้จะทำการวิเคราะห์ 5 ส่วนใหญ่ ๆ คือ 1. สัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง 2. ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ที่ทำการศึกษา 3. ลักษณะทางเศรษฐกิจของพื้นที่ที่ทำการศึกษา 4. ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง การได้รับข่าวสารของแรงงาน 5. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคมส่วนบุคคล กับวิธีการหาข่าวสารเกี่ยวกับงานของแรงงาน โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์สัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางกับจำนวนประชากรวัยแรงงานในพื้นที่ที่ทำการศึกษา

2. วิเคราะห์และเปรียบเทียบลักษณะทางกายภาพ ที่มีผลกระทบต่อสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง ในเรื่อง

   2.1 สัดส่วนของพื้นที่ราบต่อพื้นที่ทั้งหมด

   2.2 จำนวนวันที่มีฝนตก

   2.3 จำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวร

3. วิเคราะห์และเปรียบเทียบลักษณะทางเศรษฐกิจ ที่มีผลกระทบต่อสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง ในเรื่อง

   3.1 โรงงานอุตสาหกรรม

   3.2 รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนรายตำบล

   3.3 สัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเอง

   3.4 สัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ

4. วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงานในเรื่อง

4.1 ปัจจัยผลักดัน

4.2 ปัจจัยดึงดูด

5. วิเคราะห์ลักษณะการได้รับข่าวสารของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางในเรื่อง

5.1 ความถี่ในการติดต่อกับแหล่งข่าวสารต่าง ๆ ของแรงงาน

5.2 แหล่งข่าวสารแห่งแรกที่แรงงานได้รับ

5.3 ขั้นตอนการได้รับข่าวสารของแรงงาน

6. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมส่วนบุคคลกับวิธีการหาข่าวสารเกี่ยวกับงานของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง

โดยมีสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

X แทน ค่าเฉลี่ย

r แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

t แทน ค่า t - test เพื่อทดสอบนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

α แทน ระดับนัยสำคัญ

o แทน ค่าความถี่ที่สังเกตได้

E แทน ค่าที่คาดหวัง

X^2 แทน ค่าคายสแควร์

p แทน สัดส่วนที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง

a แทน สัดส่วนที่กำหนด

n แทน จำนวนข้อมูล ในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

Z แทน ค่า Z - test

1. <u>วิเคราะห์สัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางกับจำนวนประชากรวัยแรงงาน</u>

การไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงานไทยนั้น เป็นผลมาจากการเพิ่มรายได้อย่างมหาศาลของประเทศต่าง ๆ ในตะวันออกกลาง โดยการที่ราคาน้ำมันเพิ่มขึ้นอย่างฉับพลันเป็นผลให้

มีการหลั่งไหลของแรงงานไทยและต่างชาติเข้าไปทำงานรวมทั้งแรงงานประสบกับปัญหารายได้ต่ำ รายได้ไม่แน่นอน การว่างงานตามฤดูกาลจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมในท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งโดยปกติจะอพยพเข้ามาหางานทำในกรุงเทพมหานคร หรือตามเมืองใหญ่ ๆ เมื่อการทำงานในต่างประเทศทำให้มีรายได้สูงมาก ประกอบกับมีคนงานบางคนที่เคยไปทำงานแล้วกลับมามีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้นอย่างเด่นชัด ทำให้แรงงานบางส่วนตัดสินใจเดินทางไปเสี่ยงโชคในต่างประเทศ การวิเคราะห์สัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางกับจำนวนประชากรวัยแรงงาน จะศึกษาเปรียบเทียบจำนวนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง จำนวนประชากรวัยแรงงาน และสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง โดยสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง คิดจากร้อยละจำนวนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง ต่อจำนวนประชากรวัยแรงงาน อันจะเป็นแนวทางไปสู่การวิเคราะห์รายละเอียดอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น

ตาราง 1 แสดงสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางกับจำนวนประชากรวัยแรงงาน

ตำบล	จำนวนประชากรวัยแรงงาน (คน)	จำนวนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง (คน)	สัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง (ร้อยละ)
ท่าขุนราม	5,803	590	10.17
นาบ่อคำ	8,941	363	4.06
นิคมทุ่งโพธิ์ทะเล	4,966	105	2.11
อ่างทอง	13,933	227	1.62
โกสัมพี	8,379	28	0.33

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดกำแพงเพชร

ข้อมูลจำนวนประชากรวัยแรงงานในพื้นที่ที่ทำการศึกษาที่ปรากฏในตารางที่ 1 เป็นข้อมูลที่ได้จากการสาธารณสุข อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร และข้อมูลจำนวนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางเป็นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสอบถามจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่ที่ศึกษา 5 ตำบล ได้แก่ ตำบลท่าขุนราม ตำบลนาบ่อคำ ตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล ตำบลอ่างทอง และตำบลโกสัมพี จากตารางที่ 1 พบว่าตำบลอ่างทองมีจำนวนประชากรวัยแรงงาน เป็นจำนวนมากที่สุดคือ 13,933 คน รองลงมาคือ ตำบลนาบ่อคำ ตำบลโกสัมพี ตำบลท่าขุนราม และตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล โดยมีประชากรวัยแรงงาน 8,941 8,379 5,803 และ 4,966 คน ตามลำดับ ส่วนจำนวนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางจากการสอบถามกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พบว่าตำบลท่าขุนรามมีแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมากที่สุด คือ 590 ราย รองลงไปคือ ตำบลนาบ่อคำ 363 ราย ตำบลอ่างทอง 227 ราย ตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล 105 ราย และตำบลโกสัมพีมีแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางน้อยที่สุด เพียง 28 รายเท่านั้น

สำหรับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง ซึ่งคิดจากร้อยละจำนวนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางต่อจำนวนประชากรวัยแรงงาน จากการสำรวจสอบถามจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในตำบลต่าง ๆ พบว่า ตำบลท่าขุนรามมีสัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางมากที่สุด คือ ร้อยละ 10.17 รองลงมาได้แก่ ตำบลนาบ่อคำ ร้อยละ 4.06 ตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล ร้อยละ 2.11 ตำบลอ่างทอง ร้อยละ 1.62 และตำบลโกสัมพี มีสัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 0.33 เท่านั้น

จะเห็นว่าตำบลท่าขุนรามมีจำนวนประชากรวัยแรงงาน เป็นอันดับที่ 4 แต่มีจำนวนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมากเป็นอันดับที่ 1 และมีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมากถึงร้อยละ 10.17 มากกว่าตำบลนาบ่อคำ ซึ่งมีจำนวนประชากรวัยแรงงานเป็นอันดับที่ 2 ถึงร้อยละ 6.11 ส่วนตำบลโกสัมพีมีจำนวนประชากรวัยแรงงานมากเป็นอันดับที่ 3 แต่มีจำนวนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางเป็นอันดับสุดท้ายและมีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางเป็นจำนวนน้อยที่สุด เช่นกันคือเพียงร้อยละ 0.33 เท่านั้น จากการที่ตำบลท่าขุนรามมีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมากเป็นอันดับที่หนึ่ง อาจเป็นผลมาจากตำบลท่าขุนรามเป็นตำบลที่อยู่ห่างจากเขตจังหวัดเพียง 8 กิโลเมตรซึ่งเป็นระยะทางที่สั้นที่สุดจากตัวเมืองกำแพงเพชร จากระยะทางที่ใกล้ตัวเมืองนี้ทำให้แรงงานในตำบลท่าขุนรามได้รับข่าวสารเกี่ยวกับงานจากตัวเมืองได้ดีและ

รวดเร็ว รวมทั้งการคมนาคมที่สะดวกจึงทำให้มีแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางมาก ส่วนตำบลโกสัมพีมีระยะห่างจากตัวเมืองกำแพงเพชรมากที่สุดคือ 33 กิโลเมตร และมีสัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางเป็นจำนวนน้อยที่สุดคือร้อยละ 0.33 ระยะทางที่ไกลจากตัวเมืองนี้อาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้แรงงานได้รับทราบข่าวสารจากแหล่งงาน และจากสื่อมวลชนได้น้อย แต่เมื่อเปรียบเทียบกับตำบลอ่างทองซึ่งมีระยะทางห่างจากตัวเมืองเพียง 10 กิโลเมตร เท่านั้น และถนนจากตัวเมืองไปตำบลอ่างทองเป็นถนนลาดยางสายหลักแต่กลับมีสัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางเพียงร้อยละ 1.62 อยู่ในอันดับที่ 4 ซึ่งจะเห็นว่าความสะดวกในการเข้าถึง ระยะทาง การคมนาคมขนส่งที่สะดวกอาจเป็นเหตุผลหนึ่งเท่านั้น อาจจะมีผลมาจากลักษณะทางกายภาพ ลักษณะทางเศรษฐกิจของแต่ละตำบลประกอบด้วย รวมทั้งความสำเร็จของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางรุ่นก่อน ๆ ที่กลับมาแล้วมีฐานะความเป็นอยู่ดีจึงทำให้แรงงานบางส่วนไปตามอย่างจึงเป็นเหตุให้แต่ละตำบลมีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางแตกต่างกัน ดังจะได้ทำการวิเคราะห์ต่อไป

2. <u>วิเคราะห์และเปรียบเทียบลักษณะทางกายภาพที่มีผลกระทบต่อสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง</u>

ในการวิเคราะห์และเปรียบเทียบลักษณะทางกายภาพนั้น ผู้วิจัยได้แบ่งลักษณะทางกายภาพของตำบลที่ศึกษาออกเป็น 3 ส่วน คือ 1. สัดส่วนพื้นที่ราบต่อพื้นที่ทั้งหมด 2. จำนวนวันที่มีฝนตก 3. จำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวร ในการวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพนั้นเพื่อจะศึกษาว่าลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างกัน มีผลทำให้สัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางแตกต่างกันหรือไม่ ดังจะได้วิเคราะห์ต่อไป

2.1 <u>วิเคราะห์สัดส่วนพื้นที่ราบต่อพื้นที่ทั้งหมด</u>

การวิเคราะห์สัดส่วนพื้นที่ราบต่อพื้นที่ทั้งหมด ในพื้นที่ที่ทำการศึกษานั้นพื้นที่ราบต่อพื้นที่ทั้งหมด คิดจากจำนวนร้อยละของพื้นที่ราบ หรือพื้นที่ที่ใช้ทำนาต่อพื้นที่ทั้งหมดของตำบลที่ทำการศึกษา โดยข้อมูลสัดส่วนพื้นที่ราบต่อพื้นที่ทั้งหมดได้จาก สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองจังหวัดกำแพงเพชร ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงสัดส่วนพื้นที่ราบต่อพื้นที่ทั้งหมด

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ราบ (ไร่)	สัดส่วนพื้นที่ราบต่อพื้นที่ทั้งหมด (ร้อยละ)
ท่าขุนราม	72,319	14,253	19.71
นาบ่อคำ	161,746	22,649	14.00
นิคมทุ่งโพธิ์ทะเล	96,600	44,411	46.00
อ่างทอง	170,750	27,390	16.00
โกสัมพี	97,182	9,413	9.69

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

สัดส่วนพื้นที่ราบได้จากจำนวนร้อยละของพื้นที่ราบหรือพื้นที่ที่ใช้ทำนาต่อพื้นที่ทั้งหมดของตำบลที่ศึกษาจากตาราง 2 จะเห็นว่าตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเลมีสัดส่วนพื้นที่ราบมากที่สุด คือร้อยละ 46.00 รองลงมาได้แก่ตำบลท่าขุนรามมีสัดส่วนพื้นที่ราบร้อยละ 19.71 ตำบลอ่างทองร้อยละ 16.00 ตำบลนาบ่อคำร้อยละ 14.00 และตำบลโกสัมพีมีสัดส่วนพื้นที่ราบน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 9.69 เท่านั้น จะพบว่า ตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล ซึ่งมีสัดส่วนพื้นที่ราบมากที่สุด จะมีสัดส่วนพื้นที่ราบมากกว่าตำบลโกสัมพี ที่มีสัดส่วนพื้นที่ราบน้อยที่สุด ถึงร้อยละ 36.06 โดยที่ตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเลพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ราบใช้ทำนา ถึงร้อยละ 46.00 เป็นที่สูงหรือที่ดอนใช้ปลูกพืชไร่ ร้อยละ 28.00 ในตำบลโกสัมพีพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นที่ลาดเนิน แบบลูกฟูก สลับภูเขา พื้นที่ราบใช้ทำนามีเพียงร้อยละ 9.69 เท่านั้น ส่วนพื้นที่ลาดเนินแบบลูกฟูกที่ใช้ปลูกพืชไร่ มีจำนวนร้อยละ 32.35 พื้นที่ที่เหลือเป็นภูเขาและป่าไม้ ส่วนตำบลท่าขุนรามพื้นที่ที่เป็นที่ราบใช้ทำนามีร้อยละ 19.71 พื้นที่ส่วนหนึ่งที่ติดกับตำบลนาบ่อคำเป็นภูเขาและที่ลาดเนินแบบลูกฟูกใช้ปลูกพืชไร่ ร้อยละ 25.00 ที่เหลือเป็นภูเขา ป่าไม้ ตำบลอ่างทองมีสัดส่วนพื้นที่ราบเป็นอันดับที่ 3 พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ลาดเนินแบบลูกฟูกใช้ในการปลูกพืชไร่ถึงร้อยละ 75.00 พื้นที่ราบใช้ทำนามีเพียงร้อยละ 16.00 เท่านั้น ส่วนพื้นที่ที่เหลือเป็นป่าเสื่อมโทรมและภูเขา และตำบลนาบ่อคำ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา ป่าไม้มากถึงร้อยละ 71.00 เป็นพื้นที่ราบใช้ทำนาเพียงร้อยละ 14.00 พื้นที่ดอนที่ใช้ทำการปลูกพืชไร่ร้อยละ 15.00

จะเห็นว่าตำบลที่มีสัดส่วนพื้นที่ราบมากนั้น แรงงานจะมีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่า เช่น ตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล มีสัดส่วนพื้นที่ราบมากเป็นอันดับที่ 1 พื้นที่ใดก็ตามเมื่อมีที่ราบเป็นจำนวนมาก การทำการเกษตรกรรมย่อมได้รับผลดีกว่า เพราะการลงทุนในการปรับปรุงพื้นที่จะน้อยกว่า สามารถนำเทคโนโลยีทางการเกษตรที่ทันสมัยใช้ได้ดีกว่า เช่น การชลประทาน การปลูกพืชหมุนเวียนเมื่อทำการเกษตรได้รับผลดี รายได้ของแรงงานก็จะดีตามไปด้วย ทำให้ฐานะความเป็นอยู่ของแรงงานดีขึ้น จึงทำให้แรงงานไม่ต้องอพยพโยกย้ายเพื่อหาแหล่งงานใหม่ ตรงกันข้ามถ้าตำบลใดมีพื้นที่ราบน้อยการทำการเกษตรกรรมย่อมจะไม่ได้ผลตามไปด้วย หรือได้ก็น้อยไม่คุ้มค่ากับการลงทุน เพราะว่าพื้นที่ส่วนใหญ่จะไม่สม่ำเสมอต้องลงทุนสูงในการปรับปรุงพื้นที่การนำชลประทาน หรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาจะไม่คุ้มค่ากับการลงทุนแรงงานจึงทำการเกษตรกรรมตามบรรพบุรุษ โดยอาศัยน้ำฝน ขาดการบำรุงรักษา และการดูแลที่ดี ทำให้ได้ผลผลิตต่ำ รายได้ต่ำ แรงงานจึงมีฐานะที่ไม่ค่อยดี เมื่อมีฐานะไม่ดีจึงพยายามขวนขวายหาแหล่งงานใหม่ที่ทำรายได้สูงกว่าแหล่งงานเดิม จึงส่งผลให้สัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางสูงขึ้น ซึ่งจะเห็นว่าตำบลที่มีสัดส่วนพื้นที่ราบมาก จะมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี จึงทำให้แรงงานไปทำงานตะวันออกกลางในสัดส่วนที่ต่ำกว่าตำบลที่มีสัดส่วนพื้นที่ราบน้อยกว่า ซึ่งในทางกลับกันตำบลที่มีสัดส่วนพื้นที่ราบน้อยกว่า จะมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ด้อยกว่า จึงส่งผลให้แรงงานไปทำงานในตะวันออกกลางในอัตราที่สูง

2.1.1 <u>วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนพื้นที่ราบกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง</u>

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนพื้นที่ราบกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางนั้นเพื่อศึกษาว่า ลักษณะพื้นที่ราบที่แตกต่างกันนั้นมีผลทำให้สัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางแตกต่างกันหรือไม่ ซึ่งสัดส่วนพื้นที่ราบนั้น เป็นข้อมูลที่ได้จากสำนักงานเกษตรอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนพื้นที่ราบกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง

ตำบล	สัดส่วนพื้นที่ราบ (ร้อยละ)	สัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง (ร้อยละ)
ท่าชุนราม	19.17	10.17
นาบ่อคำ	14.00	4.06
นิคมทุ่งโพธิ์ทะเล	46.00	2.11
อ่างทอง	16.00	1.62
โกสัมพี	9.69	0.33

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = -0.01 t = -0.01732

ระดับนัยสำคัญ (α) = 0.05 ค่าวิกฤต = 2.3530

จากตาราง 3 จะเห็นว่าตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเลมีสัดส่วนพื้นที่ราบมากที่สุดคือ ร้อยละ 46.00 มีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมากเป็นอันดับที่ 3 คือร้อยละ 2.11 ตำบลท่าชุนรามมีสัดส่วนพื้นที่ราบมากเป็นอันดับที่ 2 แต่มีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมากเป็นอันดับที่ 1 คือร้อยละ 10.17 ตำบลอ่างทองมีสัดส่วนพื้นที่ราบ เป็นอันดับที่ 3 คือร้อยละ 16.00 มีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางเป็นอันดับที่ 4 คือร้อยละ 1.62 และตำบลนาบ่อคำมีสัดส่วนพื้นที่ราบเป็นอันดับที่ 4 คือร้อยละ 14.00 มีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมากเป็นอันดับที่ 2 คือร้อยละ 4.06 ส่วนตำบลโกสัมพี มีสัดส่วนพื้นที่ราบน้อยที่สุด คือร้อยละ 9.69 และยังมีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางน้อยที่สุดร้อยละ 0.33

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนพื้นที่ราบกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์แบบง่าย ได้ค่าสหสัมพันธ์ -0.0100 แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในทางงบประมาณ ร้อยละ 1.00 ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เข้าใกล้ 0.00

ความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนพื้นที่ราบกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับต่ำมากและจากการทดสอบนัยสำคัญได้ค่า t จากการคำนวณ - 0.01732 แต่ค่า t วิกฤตจากตารางที่ระดับนัยสำคัญ (α - level) 0.05 เท่ากับ 2.3530 ค่า t จากการคำนวณน้อยกว่าค่า t จากตาราง แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนพื้นที่ราบกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง พบว่า มีความสัมพันธ์กันในทางลบหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า มีความสัมพันธ์เป็นปฏิภาคกลับ แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตำบลที่มีสัดส่วนพื้นที่ราบสูงมีสัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางน้อย ตำบลที่มีสัดส่วนพื้นที่ราบน้อยจะมีสัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางมาก แต่บางตำบลมีสัดส่วนพื้นที่ราบมากมีสัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางมาก และบางตำบลมีสัดส่วนพื้นที่ราบน้อยมีสัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางน้อย แสดงว่าสัดส่วนพื้นที่ราบมากหรือน้อยไม่มีอิทธิพลต่อการไปทำงานตะวันออกกลางหรือมีก็เป็นส่วนน้อย ผลการศึกษานี้จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนพื้นที่ราบกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง

2.2 <u>วิเคราะห์จำนวนวันที่มีฝนตก</u>

ในการวิเคราะห์จำนวนวันที่มีฝนตกในพื้นที่ที่ทำการศึกษา จำนวนวันที่มีฝนตกคิดจากจำนวนวันที่มีฝนตกเฉลี่ยในรอบ 10 ปี ของแต่ละตำบล โดยการนำจำนวนวันที่มีฝนตกในรอบ 10 ปี ของแต่ละหมู่บ้านมาหาค่าเฉลี่ย แล้วนำค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่มีฝนตกของทุกหมู่บ้านในตำบลมารวมกัน แล้วหารด้วยจำนวนหมู่บ้านเป็นจำนวนวันที่มีฝนตกเฉลี่ยของตำบล จะทำการหาค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่มีฝนตกทุกตำบลด้วยวิธีการเดียวกัน โดยข้อมูลจำนวนวันที่มีฝนตกเฉลี่ยได้จากสถานีตรวจอากาศจังหวัดกำแพงเพชร ดังตาราง 4

ตาราง 4 แสดงจำนวนวันที่มีฝนตกเฉลี่ยรายปี

ตำบล	จำนวนวันที่มีฝนตก (วัน/ปี)
ท่าขุนราม	72.50
นาบ่อคำ	65.00
นิคมทุ่งโพธิ์ทะเล	78.08
อ่างทอง	89.41
โกสัมพี	60.00

ที่มา : สถานีตรวจอากาศจังหวัดกำแพงเพชร

ตาราง 4 จะเห็นว่าตำบลอ่างทองมีจำนวนวันที่มีฝนตกมากที่สุดคือ 89.41 วัน/ปี รองลงมาได้แก่ ตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเลมีจำนวนวันที่มีฝนตก 78.08 วัน/ปี ตำบลท่าขุนราม 72.50 วัน/ปี ตำบลนาบ่อคำ 65.00 วัน/ปี และตำบลโกสัมพี มีจำนวนวันที่มีฝนตกน้อยที่สุด คือ 60.00 วัน/ปี

จะเห็นว่าทั้ง 5 ตำบลมีจำนวนวันที่มีฝนตกแตกต่างกันไป ทั้งนี้อาจจะขึ้นอยู่กับสภาพที่ตั้งและลักษณะภูมิประเทศของแต่ละตำบล ซึ่งโดยลักษณะรวม ๆ จะพบว่าจำนวนวันที่มีฝนตกของแต่ละตำบลไม่มากนัก คืออยู่ในระดับปานกลางกับระดับต่ำ ซึ่งสาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะว่าตำบลต่าง ๆ เหล่านี้มีที่ตั้งลึกเข้าไปในพื้นทวีป ห่างไกลจากทะเลและพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในด้านอับลมของเทือกเขาสูง ทำให้มีฝนตกน้อย โอกาสที่จะเกิดฝนตกหนักหรือมีจำนวนวันที่มีฝนตกน้อยตามไปด้วย เมื่อเทียบกับภาคตะวันออกและบริเวณชายฝั่งทะเลด้านตะวันตก และเมื่อเปรียบเทียบแต่ละตำบลก็จะพบความแตกต่างของจำนวนวันที่มีฝนตกอีกด้วย กล่าวคือตำบลนาบ่อคำและตำบลโกสัมพีพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นภูเขาและทางด้านตะวันตกของตำบลทั้งสอง จะเป็นแนวเทือกเขาที่ต่อมาจากจังหวัดตากทอดตัวในแนวเหนือใต้ เมื่อถึงฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดเข้าสู่ประเทศไทย แนวเทือกเขานี้ก็จะเป็นตัวกั้นทำให้จำนวนฝนที่ตกในตำบลทั้งสองนี้ลดน้อยลง มีลักษณะคล้ายเขตเงาฝน ทำให้ตำบลทั้งสองมี

จำนวนวันที่มีฝนตกน้อย ถึงจะไม่มีผลรุนแรงมากนักแต่ก็มีเหตุผลอื่นมาประกอบ กล่าวคือป่าไม้ซึ่งเคยอุดมสมบูรณ์ ปัจจุบันก็ลดจำนวนลงมาก ทำให้กลายเป็นภูเขาหัวโล้นเป็นส่วนใหญ่ ป่าไม้ลดน้อยลงก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ตำบลทั้งสองแห้งแล้ง ส่วนตำบลท่าขุนราม ตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล และตำบลอ่างทอง ก็มีจำนวนวันที่มีฝนตกในระดับปานกลาง ซึ่งอาจจะเป็นเพราะตำบลทั้งสามไม่อยู่ติดกับเทือกเขา ที่เป็นเขตเงาฝน จึงทำให้ตำบลทั้งสามมีจำนวนวันที่มีฝนตกพอประมาณ ซึ่งก็แสดงให้เห็นว่าลักษณะภูมิประเทศ ที่ตั้ง และป่าไม้ ทำให้จำนวนวันที่มีฝนตกของแต่ละตำบลแตกต่างกันออกไป

2.2.1 <u>วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนวันที่มีฝนตกกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง</u>

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนวันที่มีฝนตกกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง เพื่อศึกษาว่าจำนวนวันที่มีฝนตกแตกต่างกันนั้นทำให้สัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลาง แตกต่างกันหรือไม่ ดังตาราง 5

ตาราง 5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนวันที่มีฝนตกเฉลี่ยรายปีกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง

ตำบล	จำนวนวันที่มีฝนตก (วัน/ปี)	สัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง (ร้อยละ)
ท่าขุนราม	72.50	10.17
นาบ่อคำ	65.00	4.06
นิคมทุ่งโพธิ์ทะเล	78.08	2.11
อ่างทอง	89.41	1.62
โกสัมพี	60.00	0.33

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = -0.03 t = -0.0438

ระดับนัยสำคัญ (α) = 0.05 ค่าวิกฤติ = 2.3530

จากตาราง 5 จะเห็นว่าตำบลอ่างทองมีจำนวนวันที่มีฝนตกมากที่สุดคือ 89.41 วัน/ปี มีสัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางเป็นอันดับที่ 4 คือร้อยละ 1.62 ตำบลโกสัมพีมีจำนวนวันที่มีฝนตกน้อยที่สุด คือ 60.00 วัน/ปี แต่กลับมีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางเพียงร้อยละ 0.33 เท่านั้นเมื่อเปรียบเทียบกับความเป็นจริง แล้วตำบลที่มีจำนวนวันฝนตกน้อย น่าจะมีสัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางมาก แต่ในกรณีของตำบลโกสัมพี มีสัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางน้อย ส่วนตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเลมีจำนวนวันที่มีฝนตกเป็นอันดับที่ 2 คือ 78.08 วัน/ปี มีสัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลาง เป็นอันดับที่ 3 คือ 72.50 วัน/ปี แต่กลับมีสัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางจำนวนมากที่สุดคือ ร้อยละ 10.17 และตำบลน่าบ่อคำมีจำนวนวันที่มีฝนตก เป็นอันดับที่ 4 คือ 65.00 วัน/ปี มีสัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางเป็นอันดับที่ 2 ร้อยละ 4.06

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนวันที่มีฝนตกกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์แบบง่าย ได้ค่าสหสัมพันธ์ -0.03 แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในทางลบ ประมาณร้อยละ 3.00 ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เข้าใกล้ 0.00 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนวันที่มีฝนตกกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับต่ำ และจากการทดสอบนัยสำคัญได้ค่า t จากการคำนวณ = -0.0438 แต่ค่า t วิกฤตจากตารางที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เท่ากับ 2.3530 ค่า t จากการคำนวณน้อยกว่าค่า t จากตาราง แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

จากการทดสอบนัยสำคัญความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนวันที่มีฝนตกกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง พบว่ามีความสัมพันธ์กันในทางลบหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่ามีความสัมพันธ์เป็นปฏิภาคกลับ แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติโดยตำบลที่มีจำนวนวันฝนตกมากจะมีสัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางน้อย ตำบลที่มีจำนวนวันฝนตกน้อย มีสัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางมาก แต่บางตำบลที่มีจำนวนวันฝนตกน้อยกลับมีสัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางมาก แสดงว่าปริมาณฝนมากหรือน้อยไม่มีอิทธิพลต่อการไปทำงานตะวันออกกลางหรือมีก็น้อยมาก ผลการศึกษานี้จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนวันที่มีฝนตกกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง

2.3 <u>วิเคราะห์พื้นที่แหล่งน้ำถาวร</u>

ในการวิเคราะห์จำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวรในพื้นที่ที่ทำการศึกษา พื้นที่แหล่งน้ำถาวร คือจำนวนพื้นที่ แหล่งน้ำที่มีน้ำตลอดปี ได้แก่ คลอง หนอง บึง อ่างเก็บน้ำ แม่น้ำในแต่ละตำบลที่ศึกษา โดยข้อมูลจำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวรในตำบลต่าง ๆ เป็นข้อมูลที่ได้จาก สำนักงานชลประทานจังหวัดกำแพงเพชร ดังตาราง 6

ตาราง 6 แสดงจำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวร

ตำบล	ชื่อแหล่งน้ำถาวร	พื้นที่ (ไร่)	รวมพื้นที่แหล่งน้ำถาวรทั้งตำบล (ไร่)
ท่าขุนราม	คลองสวนหมาก	281.25	
	คลองธานี	37.50	243.75
	คลองคะยาง	25.00	
นาบ่อคำ	กลองสวนหมาก	168.75	
	คลองชยาง	40.63	
	คลองไพร	53.13	298.45
	หนองปิ้งไก่	4.69	
	อ่างเก็บน้ำ	31.25	
นิคมทุ่งโพธิ์ทะเล	คลองวังกัน	26.25	
	คลองวังบัว	56.25	352.50
	คลองนอก	375.00	
	คลองใน	75.00	
อ่างทอง	แม่น้ำปิง	1,250.00	
	หนองน้ำขาว	100.00	1,400.00
	คลองแขยง	50.00	

ตาราง 6 (ต่อ)

ตำบล	ชื่อแหล่งน้ำถาวร	พื้นที่ (ไร่)	รวมพื้นที่แหล่งน้ำถาวรทั้งตำบล (ไร่)
โกสัมพี	แม่น้ำปิง	2,250.00	
	คลองวังเจ้า	750.00	
	คลองไอ้เปี้ย	234.38	3,485.63
	คลองแตงโม	137.50	
	คลองกระแชง	93.75	
	อ่างเก็บน้ำ	20.00	

ที่มา : สำนักงานโครงการชลประทาน จังหวัดกำแพงเพชร

จากตาราง 6 จะเห็นว่าตำบลโกสัมพีมีจำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวรมากที่สุด คือ 3,485.63 ไร่ จากทั้งหมดนั้นเป็นแม่น้ำปิงที่ไหลผ่านตำบลโกสัมพีถึง 2,250 ไร่ คลองวังเจ้า 750 ไร่ คลองไอ้เปี้ย 234.38 ไร่ คลองแตงโม 137.50 ไร่ คลองกระแชง 93.75 ไร่ และอ่างเก็บน้ำอีก 20 ไร่ รองลงมาเป็นตำบลอ่างทองมีพื้นที่แหล่งน้ำถาวร 1,400.00 ไร่ โดยแยกเป็นแม่น้ำปิงที่ไหลผ่านตำบลเป็นจำนวน 1,250 ไร่ หนองน้ำขาว 100 ไร่ และคลองแขยง 50 ไร่ อันดับที่ 3 ได้แก่ ตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล มีพื้นที่แหล่งน้ำถาวร 532.50 ไร่ โดยแยกเป็นคลองวังกัน 26.25 ไร่ คลองวังบัว 56.25 ไร่ คลองนอก 375 ไร่ และคลองใน 75 ไร่ แยกเป็นคลองสวนหมาก 281.25 คลองคะยาง 25 ไร่ คลองธานี 37.50 ไร่ และอันดับสุดท้ายที่มีจำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวรน้อยที่สุด ได้แก่ตำบลนาบ่อคำ โดยมีพื้นที่แหล่งน้ำถาวรเพียง 298.63 ไร่ โดยแยกเป็น คลองสวนหมาก 168.75 ไร่ คลองขยาง 40.63 ไร่ คลองไพร 53.13 ไร่ หนองปึ้งไก่ 4.69 ไร่ และอ่างเก็บน้ำ 31.25 ไร่

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะพบว่าแต่ละตำบล มีจำนวนพื้นที่แหล่งน้ำแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะที่ตั้งเป็นสำคัญประการหนึ่งและอีกประการหนึ่งเกิดจากการพัฒนาของมนุษย์ที่จะพัฒนาแหล่งน้ำที่มีอยู่เดิมให้เปลี่ยนสภาพเป็นแหล่งน้ำถาวร จึงมีพื้นที่แหล่งน้ำเพิ่มขึ้น โดยตำบลที่มีลักษณะที่ตั้ง

ซึ่งมีแม่น้ำสำคัญคือแม่น้ำปิงไหลผ่าน ได้แก่ ตำบลโกสัมพี และตำบลอ่างทอง ซึ่งทำให้ตำบลโกสัมพี และตำบลอ่างทอง มีพื้นที่แหล่งน้ำถาวรเป็นจำนวนมากที่สุดและรองลงมาเมื่อมีลักษณะที่ตั้งที่มีแม่น้ำปิงไหลผ่านก็จะทำให้เกิดคลองที่ไหลแยกจากแม่น้ำปิงในตำบลทั้งสอง ในตำบลโกสัมพีได้แก่ คลองวังเจ้า คลองไอ้เบี้ย คลองแดงโม และคลองกระแซง ส่วนตำบลอ่างทองได้แก่ คลองแขยง ซึ่งคลองที่ไหลแยกออกจากแม่น้ำปิงเหล่านี้จะเป็นคลองขนาดใหญ่ มีปริมาณน้ำมากตลอดปี ทำให้มีผลต่อการเกษตรกรรมของตำบลทั้งสองเป็นอย่างมาก โดยแรงงานสามารถสูบน้ำมาใช้ในการเกษตรกรรมได้ตลอดเวลา ส่วนตำบลนาบ่อคำนั้นแหล่งน้ำถาวรที่มีในตำบลนี้จะเกิดจากแหล่งน้ำที่มาจากความชุ่มชื้นของป่าไม้ในเขตอำเภอคลองลาน โดยแหล่งน้ำจะไหลมาจากทางทิศใต้ของตำบลที่ติดกับอำเภอคลองลานซึ่งเป็นแหล่งป่าไม้และเป็นต้นน้ำลำธาร ได้แก่ คลองสวนหมาก คลองขยาง และคลองไพร และคลองเหล่านี้ได้ไหลผ่านตำบลท่าขุนรามด้วยได้แก่ คลองสวนหมาก คลองธานี และคลองคะยาง จะเห็นว่าแหล่งน้ำถาวรของตำบลทั้งสองนี้มีพื้นที่แหล่งน้ำถาวรน้อยที่สุด เพราะเกิดจากแหล่งต้นน้ำลำธารบริเวณเทือกเขาในเขตอำเภอคลองลานและจังหวัดตาก ซึ่งผิดกับตำบลที่มีแม่น้ำปิงไหลผ่าน เพราะปริมาณน้ำเหล่านี้จะไหลมาจากบริเวณต้นน้ำลำธารของภาคเหนือเกือบทั้งหมด ส่วนแหล่งน้ำถาวรที่เกิดจากการพัฒนาของมนุษย์เพื่อที่จะนำน้ำมาใช้ในการเกษตรกรรมเพื่อลดความเดือดร้อนเรื่องน้ำในการทำการเกษตรกรรมของเกษตรกร ที่สำคัญได้แก่ แหล่งน้ำถาวรในตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล ซึ่งแต่เดิมแหล่งน้ำถาวรในตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล มีแต่ลำคลองขนาดเล็ก จะมีน้ำในฤดูฝน ส่วนฤดูแล้งน้ำจะแห้งขอด เพราะตื้นเขิน ทำให้มีปัญหาเรื่องน้ำในการทำการเกษตรกรรม เมื่อมีปัญหาเดือดร้อนมากขึ้น กรมชลประทานซึ่งรับผิดชอบในเรื่องนี้ได้มอบหมายให้สำนักงานชลประทาน จังหวัดกำแพงเพชรทำการขุดลอกคลองและขยายลำคลองให้กว้างและลึก เพื่อให้ฤดูแล้งมีน้ำเพียงพอสำหรับการเกษตรกรรม ได้แก่ คลองวังกัน คลองวังบัว คลองนอก และคลองใน ยังมีอ่างเก็บน้ำในตำบลนาบ่อคำ ตำบลโกสัมพี และยังได้ขุดลอกหนองปิ้งไก่ให้เป็นแหล่งน้ำถาวรในตำบลนาบ่อคำอีกด้วย จะเห็นว่าแหล่งน้ำถาวรในแต่ละตำบลแตกต่างกันไปตามสภาพพื้นที่ ที่ตั้ง และการพัฒนาของมนุษย์ ซึ่งแหล่งน้ำถาวรในแต่ละพื้นที่นั้นจะมีความสำคัญต่ออาชีพเกษตรกรรมของเกษตรกร ถ้าตำบลใดมีปริมาณพื้นที่แหล่งน้ำถาวรมากก็จะทำให้การทำ การเกษตรกรรมได้ผลดีทำให้ผลผลิตสูง แรงงานก็จะมีฐานะความเป็นอยู่ดีจึงไม่ต้องขวนขวายหาแหล่งงานใหม่

ส่วนตำบลใดที่มีพื้นที่แหล่งน้ำถาวรน้อยการทำการเกษตรกรรมก็ต้องอาศัยน้ำฝน ซึ่งปริมาณน้ำฝนในแต่ละปีจะมีความไม่แน่นอน จึงทำให้รายได้ของเกษตรกรมีความไม่แน่นอนไปด้วย จึงทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของแรงงาน ไม่ดีนักแรงงานจึงต้องอพยพโยกย้ายเพื่อหางานใหม่ที่มีรายได้สูงทำโดยเฉพาะการไปทำงานในประเทศตะวันออกกลาง

2.3.1 <u>วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวรกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง</u>

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวรกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางนั้น เพื่อศึกษาจำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวรที่แตกต่างกันนั้น มีผลทำให้สัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางแตกต่างกันหรือไม่ ดังตาราง 7

ตาราง 7 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวรกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง

ตำบล	จำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวร (ไร่)	สัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง (ร้อยละ)
ท่าขุนราม	343.75 ไร่	10.17
นาบ่อคำ	298.45 ไร่	4.06
นิคมทุ่งโพธิ์ทะเล	352.50 ไร่	2.11
อ่างทอง	1,400.00 ไร่	1.62
โกสัมพี	3,485.63 ไร่	0.33

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = -0.62 t = -1.3626

ระดับนัยสำคัญ (α) = 0.05 ค่าวิกฤติ = 2.3530

จากตาราง 7 จะเห็นว่าตำบลโกสัมพี มีจำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวรมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 แต่มีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางเป็นจำนวนน้อยที่สุดคือเพียงร้อยละ 0.33 เท่านั้น ส่วนตำบลท่าขุนรามมีจำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวรเป็นอันดับที่ 4 แต่มีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมากเป็นอันดับที่ 1 คือร้อยละ 10.17 ตำบลอ่างทอง มีจำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวรเป็นอันดับที่ 2 และมีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง เป็นอันดับที่ 4 คือร้อยละ 1.62 ตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเลและตำบลนาบ่อคำมีจำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวร 532.50 ไร่ 298.45 ไร่ มีสัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางร้อยละ 2.00 4.06 ตามลำดับ จะสังเกตเห็นว่าตำบลที่มีจำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวรมาก เรียงตามลำดับได้แก่ ตำบลโกสัมพี ตำบลอ่างทอง ตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล จะมีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง เรียงตามลำดับจากน้อยไปหามากเช่นเดียวกัน ซึ่งจะตรงกับความเป็นจริงตามสภาพพื้นที่จริงที่ว่า บริเวณใดที่มีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์การทำการเกษตรย่อมได้ผลดีกว่าบริเวณที่ขาดแคลนแหล่งน้ำ การอพยพแรงงานย่อมจะมีน้อยกว่า

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวรกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์แบบง่ายได้ค่าสหสัมพันธ์ -0.62 แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในทางลบประมาณร้อยละ 62.00 ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เข้าใกล้ 0.50 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวรกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง และจากการทดสอบนัยสำคัญได้ค่า t จากการคำนวณเท่ากับ -1.3626 แต่ค่า t วิกฤตจากตารางที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เท่ากับ 2.3530 ค่า t จากการคำนวณน้อยกว่าค่า t จากตารางแสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

จากการทดสอบนัยสำคัญความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวรกับจำนวนสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง พบว่ามีความสัมพันธ์กันในทางลบหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่ามีความสัมพันธ์เป็นปฏิภาคกลับ แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันแต่ยังไม่ใคร่น่าเชื่อถือนัก จะเห็นว่าปริมาณแหล่งน้ำถาวรมากหรือน้อยไม่มีอิทธิพลต่อการไปทำงานตะวันออกกลาง หรือมีก็เป็นส่วนน้อย ผลการศึกษานี้จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนพื้นที่ แหล่งน้ำถาวรกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นว่าลักษณะทางกายภาพของตำบลที่ศึกษา จำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ สัดส่วนพื้นที่ราบต่อพื้นที่ทั้งหมด จำนวนวันที่มีฝนตก จำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวร เมื่อนำมาหาค่าความสัมพันธ์กับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง ผลการทดสอบทุกตัวแปรมีความ

สัมพันธ์กับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางในทางลบหรือมีความสัมพันธ์เป็นปฏิภาคกลับ โดยที่สัดส่วนพื้นที่ราบต่อพื้นที่ทั้งหมด กับจำนวนวันที่มีฝนตก มีความสัมพันธ์กับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางในระดับต่ำมาก ส่วนจำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวรกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ซึ่งจะเห็นว่าลักษณะทางกายภาพทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์กับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง แต่เมื่อทำการทดสอบนัยสำคัญของค่าสหสัมพันธ์ทุกตัวแปรพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งแสดงให้เห็นว่า ลักษณะทางกายภาพกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางไม่มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือการไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงานจะไม่มีผลมาจากลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ อาจจะมีสาเหตุมาจากปัจจัยอื่น เช่น การได้รับข่าวสารการเห็นตัวอย่างจากเพื่อนบ้าน ดังนั้นผลการศึกษาทั้งหมดจึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1

3. <u>วิเคราะห์และเปรียบเทียบลักษณะทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง</u>

ในการวิเคราะห์ลักษณะทางเศรษฐกิจของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางนั้น ผู้วิจัยได้แบ่งลักษณะทางเศรษฐกิจออกเป็น 4 ตัวแปรคือ 1. จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม 2. รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนรายตำบล 3. สัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเอง 4. สัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ ในการวิเคราะห์ลักษณะทางเศรษฐกิจนั้น เพื่อศึกษาว่าลักษณะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันมีผลทำให้สัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางแตกต่างกันหรือไม่ ดังจะได้วิเคราะห์ต่อไป

3.1 <u>วิเคราะห์จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม</u>

การวิเคราะห์จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ที่ศึกษานั้น โรงงานอุตสาหกรรมคือ จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในแต่ละตำบลได้แก่ โรงสีข้าว โรงงานทำมันเส้น มันเม็ด ซ่อมเครื่องยนต์ ทำเฟอร์นิเจอร์ โดยโรงงานอุตสาหกรรมวัดจากจำนวนแรงงานที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ผู้วิจัยได้แบ่งขนาดโรงงานอุตสาหกรรมออกเป็น 3 ขนาดได้แก่ โรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก มีจำนวนคนงาน 1 - 5 คน โรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลาง มีจำนวนคนงาน 6 - 10 คน และโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ มีจำนวนคนงานมากกว่า 10 คนขึ้นไป ข้อมูลจำนวนโรงงานอุตสาหกรรม ได้จากสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดกำแพงเพชร ดังตาราง 8

ตาราง 8 แสดงจำนวนและขนาดโรงงานอุตสาหกรรม

ตำบล	โรงงานอุตสาหกรรม			
	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	รวม
ท่าขุนราม	17	-	1	18
นาบ่อคำ	52	2	1	55
นิคมทุ่งโพธิ์ทะเล	11	-	-	11
อ่างทอง	35	18	4	57
โกสัมพี	14	3	-	17

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัดกำแพงเพชร

จากตาราง 8 จะเห็นว่าตำบลอ่างทอง มีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมสูงที่สุด คือ จำนวน 57 โรงงาน โดยแยกออกเป็นโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก จำนวน 35 โรงงาน โรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลาง จำนวน 18 โรงงาน และโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ จำนวน 4 โรงงาน ซึ่งโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กมีคนงาน 1 - 5 คน นั้นส่วนใหญ่จะได้แก่ โรงสีข้าว โรงงานทำมันเส้น ทำธูป ซ่อมรถสำหรับการเกษตร ซ่อมอุปกรณ์การเกษตร ซ่อมแทรกเตอร์ ไดนาโม มอเตอร์ แบตเตอรี่ พ่นสีรถยนต์ โรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางที่มีคนงาน 6 - 10 คน ได้แก่ โรงงานทำมันเส้นเป็นส่วนใหญ่ โรงงานผลิตภัณฑ์จากคอนกรีต ส่วนโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่โดยมีคนงานมากกว่า 10 คนขึ้นไป จะเป็นโรงงานทำมันเส้น โรงงานทำมันเม็ดอัดแข็ง โรงสีข้าว ในตำบลอ่างทองนั้นพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นที่ลาดเนินแบบลูกฟูก พื้นที่เกือบทั้งหมดใช้ปลูกพืชไร่ โดยเฉพาะมันสำปะหลัง จึงทำให้มีโรงงานอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการแปรรูปมันสำปะหลัง เช่น มันเส้น มันอัดเม็ด โรงงานที่พบเป็นโรงงานหลายขนาด ตั้งแต่ขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่

ในตำบลนาบ่อคำมีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมเป็นอันดับที่ 2 คือจำนวน 55 โรง โดยแยกออกเป็นโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กจำนวน 52 โรงงาน โรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางจำนวน 2 โรงงาน และโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่จำนวน 1 โรงงาน จากการศึกษาพบว่าโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กที่มีคนงาน 1 - 5 คน นั้นส่วนใหญ่ ได้แก่ โรงสีข้าว โรงงานซ่อมอุปกรณ์การเกษตร ซ่อมยานพาหนะขนาดเล็ก โรงงานขนาดกลางที่มีคนงาน 6 - 10 คนนั้นได้แก่ โรงสีข้าว ส่วนโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มีคนงานมากกว่า 10 คน เป็นโรงงานทำเครื่องเรือน และทำเฟอร์นิเจอร์จากไม้

สำหรับตำบลที่มีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมมากเป็นอันดับที่ 3 ได้แก่ ตำบลท่าขุนราม โดยมีโรงงานอุตสาหกรรมจำนวน 18 โรงงาน แยกเป็นโรงงานขนาดเล็ก 17 โรงงาน ส่วนใหญ่จะได้แก่ โรงงานสีข้าว นอกจากนั้นยังพบโรงงานซ่อมอุปกรณ์การเกษตร ซ่อมยานพาหนะขนาดเล็ก โรงงานทำประตูหน้าต่าง เหล็กดัด ส่วนโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางไม่พบในตำบลท่าขุนราม และโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มีคนงานมากกว่า 10 คน พบโรงงาน ได้แก่ โรงงานซ่อมเครื่องยนต์ ส่วนตำบลโกสัมพีมีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมเป็นอันดับที่ 4 จำนวน 17 โรงงาน แยกเป็นโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก 14 โรงงาน ได้แก่ โรงสีข้าว โรงงานทำมันเส้น ส่วนโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางจำนวน 3 โรงงาน ได้แก่ โรงงานทำมันเส้นส่วนโรงงานขนาดใหญ่ไม่พบในตำบลโกสัมพี จากการที่พบโรงงานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในตำบลโกสัมพี เพราะว่าพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ดอน ลาดเนินแบบลูกฟูกเหมาะแก่การปลูกพืชไร่ โดยเฉพาะมันสำปะหลังจึงทำให้เกิดโรงงานแปรรูปมันสำปะหลังจำนวนมาก

และตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล มีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมน้อยที่สุดคือ 11 โรงงาน เป็นโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กทั้งหมด ซึ่งโรงงานที่พบจะเป็นโรงสีข้าวเป็นส่วนใหญ่ และโรงงานซ่อมเครื่องยนต์ สาเหตุที่พบเฉพาะโรงงานขนาดเล็กเนื่องมาจากตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบเหมาะแก่การปลูกข้าว พืชไร่ เช่น ข้าวโพด อ้อย ผลผลิตส่วนใหญ่ส่งจำหน่ายโดยตรงโดยไม่จำเป็นต้องแปรรูป ผลิตภัณฑ์ก่อนจึงไม่พบโรงงานชนิดอื่น ๆ

3.1.1 <u>วิเคราะห์ค่าคะแนนโรงงานอุตสาหกรรม</u>

การวิเคราะห์ค่าคะแนนโรงงานอุตสาหกรรม ผู้วิจัยได้แบ่งค่าคะแนนโรงงานอุตสาหกรรมออกเป็น 3 ระดับคือ โรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กมีจำนวนคนงาน 1 - 5 คน ให้ค่าคะแนน 1 คะแนน โรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางมีจำนวนคนงาน 6 - 10 คนให้ค่าคะแนน 2 คะแนน และโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ มีจำนวนคนงานมากกว่า 10 คนขึ้นไป ให้ค่าคะแนน 3 คะแนน ในการให้ค่าคะแนนโรงงานอุตสาหกรรมนี้ เพื่อให้โรงงานที่มีคนงานต่างกันแต่มีคนงานใกล้เคียงกันให้มีค่าคะแนนเท่ากัน เพื่อนำไปหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนโรงงานอุตสาหกรรม กับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางดังจะได้วิเคราะห์ต่อไป

ตารางที่ 9 แสดงค่าคะแนนโรงงานอุตสาหกรรม

ตำบล	ค่าคะแนนโรงงานอุตสาหกรรม (คะแนน)
ท่าชุนราม	20
นาบ่อคำ	59
นิคมทุ่งโพธิ์ทะเล	11
อ่างทอง	83
โกสัมพี	20

จากตาราง 9 จะเห็นว่าค่าคะแนนโรงงานอุตสาหกรรมในตำบลอ่างทองมีค่าสูงสุดคือ 83 คะแนนรองลงมาได้แก่ ตำบลนาบ่อคำ มีค่าคะแนนโรงงานอุตสาหกรรม เท่ากับ 59 คะแนน สำหรับตำบลที่มีค่าคะแนนโรงงานอุตสาหกรรม เป็นอันดับที่ 3 มี 2 ตำบล ได้แก่ ตำบลท่าชุนรามและตำบลโกสัมพี มีค่าคะแนน 20 คะแนน ส่วนตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเลมีค่าคะแนนโรงงานอุตสาหกรรมต่ำที่สุดเพียง 11 คะแนน สาเหตุที่ตำบลอ่างทองมีค่าคะแนนสูงสุด เพราะว่าพื้นที่ส่วนใหญ่

เป็นที่ลาดเนินเหมาะแก่การปลูกพืชไร่ เช่น อ้อย มันสำปะหลัง โดยเฉพาะมันสำปะหลังทำให้เกิดโรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง เช่น โรงงานมันเส้น อัดเม็ดอัดแข็ง ซึ่งโรงงานเหล่านี้จะเป็นโรงงานขนาดกลางและขนาดใหญ่ โรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังนอกจากจะพบที่ตำบลอ่างทองแล้วยังพบที่ตำบลโกสัมพีอีกด้วย ส่วนที่ตำบลนาบ่อคำพบว่าส่วนใหญ่เป็นโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ซึ่งได้แก่โรงสีข้าวเป็นการแปรรูปผลผลิตที่ได้นำไปใช้ในการดำรงชีวิต หรือใช้เฉพาะท้องถิ่น เท่านั้น

3.1.2 <u>วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง</u>

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางนั้นเพื่อศึกษาว่า จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่แตกต่างกันมีผลทำให้สัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางแตกต่างกันหรือไม่ ดังตาราง 10

ตาราง 10 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง

ตำบล	ค่าคะแนนโรงงานอุตสาหกรรม (คะแนน)	สัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง (ร้อยละ)
ท่าขุนราม	20	10.17
นาบ่อคำ	59	4.06
นิคมทุ่งโพธิ์ทะเล	11	2.11
อ่างทอง	83	1.62
โกสัมพี	20	0.33

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = - 0.21 t = - 0.3634

ระดับนัยสำคัญ (α) = 0.05 ค่าวิกฤต = 2.3530

จากตาราง 10 จะเห็นว่าตำบลอ่างทอง มีค่าคะแนนโรงงานอุตสาหกรรมมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 คือ 83 คะแนน แต่มีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง เป็นอันดับที่ 4 คือร้อยละ 1.62 รองลงมาเป็นตำบลนาบ่อคำมีค่าคะแนนโรงงานอุตสาหกรรม 59 คะแนน และมีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางเป็นอันดับที่ 2 เช่นกัน คือร้อยละ 4.06 ตำบลท่าขุนรามและตำบลโกสัมพีมีค่าคะแนนโรงงานอุตสาหกรรม เท่ากันคือ 20 คะแนน แต่ตำบลท่าขุนรามมีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมากที่สุดคือร้อยละ 10.17 ตำบลโกสัมพีมีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 0.33 ส่วนตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล มีค่าคะแนนโรงงานอุตสาหกรรมต่ำที่สุด คือ 11 คะแนน มีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง เป็นอันดับที่ 3 คือร้อยละ 2.11 จากการวิเคราะห์สัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางกับจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในตำบลต่าง ๆ จะเห็นว่ามีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน เช่น ตำบลท่าขุนรามกับตำบลโกสัมพี ซึ่งมีค่าคะแนนโรงงานอุตสาหกรรม 20 คะแนน เท่ากันแต่กลับมีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางแตกต่างกันมาก ถึงร้อยละ 9.84 และตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเลมีค่าคะแนนโรงงานอุตสาหกรรมต่ำที่สุด 11 คะแนน มีโรงงานอุตสาหกรรมน้อยที่สุดเพียง 11 โรงงาน เป็นโรงงานขนาดเล็กทั้งหมดแต่มีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางเป็นอันดับที่ 3

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์แบบง่าย ได้ค่าสหสัมพันธ์ -0.21 แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในทางลบประมาณร้อยละ 21.00 ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เข้าใกล้ 0.00 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ และจากการทดสอบนัยสำคัญได้ค่า t จากการคำนวณ -0.3634 แต่ค่า t วิกฤตจากตารางที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เท่ากับ 2.3530 ค่า t จากการคำนวณ น้อยกว่าค่า t จากตารางแสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

จะเห็นว่าจากการทดสอบนัยสำคัญความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง พบว่ามีความสัมพันธ์กันในทางลบ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่ามีความสัมพันธ์เป็นปฏิภาคกลับ แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ตำบลที่มีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมมาก จะมีสัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางน้อย ตำบลที่มีโรงงานอุตสาหกรรมน้อยจะมีสัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางมาก แต่ก็มีบางตำบลที่มีโรงงานอุตสาหกรรมมากและ

มีสัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางมาก และบางตำบลที่มีโรงงานอุตสาหกรรมน้อย มีสัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางน้อย แสดงว่าจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมมากหรือน้อยไม่มีอิทธิพลต่อการไปทำงานตะวันออกกลางหรือมีก็เป็นส่วนน้อย ผลการศึกษานี้จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง

3.2 <u>วิเคราะห์รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนรายตำบล</u>

การวิเคราะห์รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนรายตำบลในพื้นที่ที่ทำการศึกษานั้น รายได้คือรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนในตำบลเป็นรายปี โดยนำรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนแต่ละหมู่บ้านมารวมกัน แล้วหารด้วยจำนวนหมู่บ้าน เป็นรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนรายตำบล ข้อมูลรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนในตำบลได้จากสำนักงานเกษตร อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ปี พ.ศ. 2534

ตาราง 11 แสดงรายได้เฉลี่ยรายปีของครัวเรือนรายตำบล

ตำบล	รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนรายตำบล (บาท/ปี/ครอบครัว)
ท่าขุนราม	17,370
นาบ่อคำ	9,670
นิคมทุ่งโพธิ์ทะเล	18,395
อ่างทอง	13,236
โกสัมพี	12,850

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

จากตาราง 11 จะเห็นว่าตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเลมีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนทั้งตำบล

สูงที่สุดคือ 18,395 บาท/ปี/ครอบครัว ส่วนอันดับที่สองได้แก่ ตำบลท่าขุนราม มีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนทั้งตำบลเท่ากับ 17,370 บาท/ปี/ครอบครัว จะเห็นว่ารายได้เฉลี่ยของครัวเรือนในทั้งสองตำบลไม่แตกต่างกันมากนักเพียง 1,025 บาท ซึ่งต่างกับตำบลอ่างทองที่มีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนเป็นอันดับที่ 3 คือ 13,236 บาท/ปี/ครอบครัว ถึง 5,159 บาท ส่วนอันดับที่ 4 และอันดับที่ 5 ได้แก่ ตำบลโกสัมพี และตำบลนาบ่อคำ มีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนทั้งตำบลเท่ากับ 12,850 บาท 9,670 บาท ตามลำดับ ในตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล มีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนสูงสุดเท่ากับ 18,395 บาท/ปี/ครอบครัว ส่วนตำบลนาบ่อคำมีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่ำสุดเท่ากับ 9,670 บาท/ปี/ครอบครัว จะเห็นว่ารายได้เฉลี่ยของครัวเรือนในตำบลทั้งสองแตกต่างกันถึง 8,725 บาท มีความแตกต่างกันเกือบสองเท่าตัว ส่วนตำบลท่าขุนรามมีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนใกล้เคียงกับตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล และตำบลอ่างทองกับตำบลโกสัมพี ก็มีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนใกล้เคียงกัน แต่เมื่อเทียบกับตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเลแล้วทั้งสองตำบลมีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนค่อนข้างต่ำ

3.2.1 <u>วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนรายตำบลกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง</u>

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนรายตำบลกับสัดส่วน แรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางนั้น เพื่อศึกษาว่าจำนวนรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนในตำบลที่ศึกษาที่แตกต่างกัน จะมีผลให้สัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางแตกต่างกันหรือไม่ ดังตาราง 12

ตาราง 12 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนรายตำบลกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง

ตำบล	รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนรายตำบล (บาท/ปี/ครอบครัว)	สัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง (ร้อยละ)
ท่าขุนราม	17,370	10.17
นาบ่อคำ	9,670	4.06
นิคมทุ่งโพธิ์ทะเล	18,395	2.11
อ่างทอง	13,236	1.62
โกสัมพี	12,850	0.33

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = 0.34 t = 0.6251

ระดับนัยสำคัญ (α) = 0.05 ค่าวิกฤต = 2.3530

จากตาราง 12 พบว่าตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเลมีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนมากที่สุด คือ 18,395 บาท/ปี/ครอบครัว แต่มีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางเป็นอันดับที่ 3 คือร้อยละ 2.11 รองลงมาคือตำบลท่าขุนรามมีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน 17,370 บาท/ปี/ครอบครัว แต่กลับมีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางเป็นอันดับที่ 1 คือร้อยละ 10.17 ตำบลอ่างทองมีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน เป็นอันดับที่ 3 มีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง เป็นอันดับที่ 4 ร้อยละ 1.62 ส่วนตำบลโกสัมพี และตำบลนาบ่อคำ มีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน 12,850, 9,670 บาท/ปี/ครอบครัว มีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางร้อยละ 0.33 และ 4.06 ตามลำดับ

จากตาราง 12 พบว่าตำบลที่มีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนสูง จะมีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางสูง เช่น ตำบลท่าขุนราม ส่วนตำบลที่มีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน รองลงมาก็มีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางน้อยลง เช่น ตำบลอ่างทอง และตำบลโกสัมพี แต่ก็มีบางตำบลเช่นตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเลมีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนสูงที่สุด มีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกลางเป็นอันดับที่ 3 ซึ่งจากการสังเกต สอบถาม ในภาคสนามพบว่า แรงงานในตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล ทำการเกษตรได้ผลดี มีผลผลิตสูง เนื่องจากมีการนำน้ำจากธรรมชาติมาใช้ โดยการเจาะน้ำบาดาล การทำการชลประทาน ทำให้แรงงานมีรายได้สูง เพียงพอต่อการครองชีพไม่เดือดร้อน สัดส่วนการไปทำงานในตะวันออกกลางของตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเลจึงมีน้อย ส่วนแรงงานที่ไปทำงานในตะวันออกกลางจากการสอบถามและสัมภาษณ์ พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับที่ทำกิน เช่น ที่ดินมีน้อย มีหนี้สินมาก รายได้ต่ำ จึงขวนขวายหาแหล่งงานใหม่ที่มีรายได้สูง โดยเฉพาะการไปทำงานต่างประเทศซึ่งมีรายได้ดีกว่าเมืองไทยมาก สำหรับตำบลนาบ่อคำมีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนน้อยที่สุด คือ 9,670 บาท/ปี/ครอบครัว เท่านั้น แต่กลับมีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมากเป็นอันดับที่ 2 คือร้อยละ 4.06 จากการสอบถามในภาคสนามพบว่าแรงงานที่ไปทำงานในตะวันออกกลาง ก่อนไปทำงานจะมีปัญหาเรื่องการทำมาหากิน เช่น ที่ดินมีน้อย ขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตร รายได้ต่ำไม่พอกับรายจ่าย จึงจำเป็นต้องหางานทำในเมืองหรืองานในต่างประเทศซึ่งมีรายได้สูงกว่าหลายเท่าตัว แรงงานเหล่านี้เมื่อมีรายได้ต่ำอยู่แล้วการที่จะไปทำงานต่างประเทศ ต้องเสียค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงจึงจำเป็นต้องกู้เงินจากนายทุน เมื่อทำงานได้เงินแล้วจึงผ่อนชำระเงินกู้ เมื่อแรงงานสามารถผ่อนชำระเงินกู้ได้หมดก็จะเหลือเป็นเงินเก็บ ทำให้มีฐานะดีขึ้นคือประสบผลสำเร็จในการไปทำงานในต่างประเทศ แรงงานที่ไม่เคยไปทำงานต่างประเทศจึงถูกชักจูง หรือตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางของตำบลนาบ่อคำค่อนข้างสูง ทั้ง ๆ ที่ประชากรทั้งตำบลมีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อปีต่ำที่สุด

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนรายตำบลกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานในตะวันออกกลาง โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์แบบง่าย ได้ค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.34 แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในทางบวก ประมาณร้อยละ 34.00 ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เข้าใกล้ 0.50 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนรายตำบลกับสัดส่วน

แรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง และจากการทดสอบนัยสำคัญได้ค่า t จากการคำนวณเท่ากับ 0.6251 แต่ค่า t วิกฤตจากตารางที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เท่ากับ 2.3530 ค่า t จากการคำนวณน้อยกว่าค่า t จากตาราง แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

จากการทดสอบนัยสำคัญระหว่างรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนรายตำบลกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง พบว่ามีความสัมพันธ์กันในทางบวกหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่ามีความสัมพันธ์เป็นปฏิภาคตรง แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันแต่ยังไม่ใคร่น่าเชื่อถือนัก ดังนั้นรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนรายตำบลจะมากหรือน้อยไม่มีอิทธิพลต่อการไปทำงานตะวันออกกลางหรือมีก็เป็นส่วนน้อย ผลการศึกษาจึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนรายตำบลกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง

3.3 <u>วิเคราะห์สัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเอง</u>

ในการวิเคราะห์สัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเองในพื้นที่ที่ทำการศึกษานั้น สัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเอง หมายถึง จำนวนร้อยละของครัวเรือนที่มีที่ดินเป็นของตนเองต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในตำบลที่ศึกษา ข้อมูลสัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเอง ได้จากสำนักงานเกษตรอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ดังตาราง 13

ตาราง 13 แสดงสัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเอง

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ที่เป็นของตนเอง (ไร่)	สัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเอง (ร้อยละ)
ท่าขุนราม	34,079	31,012	91
นาบ่อคำ	50,533	44,974	89
นิคมทุ่งโพธิ์ทะเล	75,426	68,638	91
อ่างทอง	141,912	123,463	87
โกสัมพี	58,765	49,363	84

จากตาราง 13 จะเห็นว่าตำบลท่าขุนรามและตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเลเป็นตำบลที่มีสัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเองมากที่สุด คือร้อยละ 91 ทั้งสองตำบลจะมีครัวเรือนที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเองร้อยละ 9 ส่วนตำบลที่มีสัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเองรองลงมาคือ ตำบลนาบ่อคำ ร้อยละ 89 และมีครัวเรือนที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเองร้อยละ 11 ตำบลอ่างทอง และตำบลโกสัมพี มีสัดส่วนการถือครองที่ดินเป็นของตนเองร้อยละ 87 และ 84 มีครัวเรือนที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเองร้อยละ 13 และ 16 ตามลำดับ

จากการศึกษา พบว่าทั้ง 5 ตำบล มีสัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเองใกล้เคียงกัน เมื่อหาค่าเฉลี่ยแล้วจะพบว่าทั้ง 5 ตำบลมีสัดส่วนการถือครองที่ดินเท่ากับ ร้อยละ 88.40 โดยตำบลท่าขุนรามมีสัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเองสูงที่สุด ตำบลโกสัมพีมีสัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเองต่ำที่สุด และจากการศึกษา สังเกต ในภาคสนามพบว่า ครัวเรือนที่มีที่ดินที่เป็นของตนเองทั้ง 5 ตำบล ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักซึ่งได้แก่ การทำนา ทำไร่ ทำสวน ส่วนครัวเรือนที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเองพบว่า ส่วนใหญ่จะมีอาชีพรับจ้างทั่วไป

3.3.1 <u>วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเองกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง</u>

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเองกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง เพื่อศึกษาว่าจำนวนสัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเอง จะมีความสัมพันธ์กับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางหรือไม่ ดังตาราง 14

ตาราง 14 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเองกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง

ตำบล	สัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเอง (ร้อยละ)	สัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง (ร้อยละ)
ท่าชุนราม	91	10.17
นาบ่อคำ	89	4.06
นิคมทุ่งโพธิ์ทะเล	91	2.11
อ่างทอง	87	1.62
โกสัมพี	84	0.33

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = 0.67 t = 1.5456

ระดับนัยสำคัญ (α) = 0.05 ค่าวิกฤต = 2.3530

จากตาราง 14 จะเห็นว่าตำบลท่าชุนรามมีสัดส่วนการถือครองที่ดินสูงที่สุดคือร้อยละ 91 และมีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางสูงที่สุดเช่นกันคือร้อยละ 10.17 ตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเลเป็นตำบลที่มีสัดส่วนการถือครองที่ดินสูงสุดอีกตำบลหนึ่ง และมีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง เป็นอันดับที่ 3 คือร้อยละ 2.11 ส่วนตำบลนาบ่อคำ ตำบลอ่างทอง และตำบลโกสัมพี มีสัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเอง ร้อยละ 89 87 84 มีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางร้อยละ 4.06 1.62 0.33 ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์พบว่า ตำบลที่มีสัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเองสูง จะมีแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางมากหลายตำบล มีเพียงตำบลนาบ่อคำเพียงตำบลเดียวเท่านั้นที่มีสัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเอง เป็นอันดับที่ 3 แต่กลับที่สัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางมากเป็นอันดับที่ 2 จากการสัมภาษณ์แรงงานเบื้องต้นพบว่า การที่ตำบลที่มีสัดส่วนที่ดินที่เป็น

ของตนเองสูง มีสัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางสูงนั้น เนื่องมาจากการไปทำงานในต่างประเทศ ต้องใช้เงินทุนค่อนข้างสูง เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายต่าง เช่น ค่านายหน้า ค่าเครื่องบิน ค่าเดินทางเข้าไปติดต่องานในกรุงเทพมหานครดังนั้นเมื่อแรงงานต้องใช้จ่ายค่อนข้างสูง แรงงานส่วนใหญ่จึงต้องนำโฉนดที่ดินหรือหลักฐาน เอกสารเกี่ยวกับการถือครองที่ดินไปจำนอง เพื่อกู้เงินมาเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ฉะนั้นผู้ที่มีเอกสารครอบครองที่ดินเท่านั้นจึงจะสามารถกู้ยืมเงินเป็นจำนวนมากจากนายทุนได้ ดังนั้นตำบลที่มีสัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเองน้อย จึงมีสัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางน้อยด้วย

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเองกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์แบบง่าย ได้ค่าสหสัมพันธ์ 0.67 แสดงว่าตัวแปรทั้งสอง มีความสัมพันธ์กันประมาณร้อยละ 67.00 ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เข้าใกล้ 0.50 ความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเองกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง และจากการทดสอบนัยสำคัญ ได้ค่า t จากการคำนวณ 1.5456 แต่ค่า t วิกฤตจากตารางที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เท่ากับ 2.3530 ค่า t จากการคำนวณน้อยกว่าค่า t จากตาราง แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

จากการทดสอบนัยสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเองกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง พบว่ามีความสัมพันธ์กันในทางบวก หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่ามีความสัมพันธ์เป็นปฏิภาคตรง แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน แต่ยังไม่ใคร่น่าเชื่อถือนัก ดังนั้นสัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเองจะมากหรือน้อยไม่มีอิทธิพลต่อการไปทำงานตะวันออกกลาง ผลการศึกษาจึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเองกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง

3.4 <u>วิเคราะห์สัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ</u>

ในการวิเคราะห์สัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ ในพื้นที่ที่ทำการศึกษานั้นสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ คือจำนวนร้อยละของพื้นที่ที่ทำการเกษตรทั้งหมดต่อจำนวนพื้นที่ทั้งหมดของตำบลต่าง ๆ ที่ทำการศึกษา ซึ่งพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ ได้แก่ พื้นที่ที่ใช้ทำนา ทำสวน ทำไร่ รวมทั้งพืชผักชนิดต่าง ๆ ข้อมูลส่วนนี้ได้จากการสำนักงานเกษตรอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ดังตาราง 15

ตาราง 15 แสดงสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่เชิงเศรษฐกิจ (ไร่)	สัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ (ร้อยละ)
ท่าขุนราม	72,319	31,999	44.25
นาบ่อคำ	161,746	47,486	29.00
นิคมทุ่งโพธิ์ทะเล	96,600	71,838	74.00
อ่างทอง	170,750	137,640	80.61
โกสัมพี	97,182	56,416	58.05

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

จากตาราง 15 จะเห็นว่าตำบลอ่างทองมีสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจสูงสุดคือ ร้อยละ 80.61 จากสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจของตำบลอ่างทองจะพบว่า เป็นพื้นที่ราบ ที่ใช้ทำนาเพียงร้อยละ 16.00 พื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลเป็นที่ลาดเนินแบบลูกฟูก ถึงร้อยละ 64.61 จึงเหมาะแก่การทำไร่ เช่น ไร่มันสำปะหลัง อ้อย ข้าวโพด ถั่วเหลือง รวมทั้งพืชสวนชนิดต่าง ๆ เช่น กล้วยน้อยหน่า ส่วนพื้นที่ที่เหลือร้อยละ 19.34 เป็นป่าไม้ ภูเขาและที่อยู่อาศัย ตำบลที่มีสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจรองลงมา คือตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล จำนวนร้อยละ 74.00 จากสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจของตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล พบว่าเป็นพื้นที่ราบที่ใช้ทำนา ปลูกพืชผัก ปลูกไม้ผล มากถึงร้อยละ 46.00 เป็นที่ดอน ที่ลาดเนิน เหมาะแก่การปลูกพืชไร่ เช่น อ้อยถั่วชนิดต่าง ๆ มันสำปะหลัง ข้าวโพด ร้อยละ 28.00 และพื้นที่ที่เหลือร้อยละ 26.00 เป็นพื้นที่ป่าสงวนและที่อยู่อาศัย

สำหรับตำบลโกสัมพีมีสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจเป็นอันดับที่ 3 คือร้อยละ 58.05 เป็นพื้นที่ราบที่ใช้ทำนาเพียงร้อยละ 9.69 เท่านั้น เป็นที่ดอนที่ลาดเนิน เหมาะแก่การปลูกพืชไร่ เช่น มันสำปะหลัง อ้อย ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ข้าวโพด กล้วยไข่ ร้อยละ 48.36 ส่วนพื้นที่ที่เหลือร้อยละ 41.95 เป็นพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ป่าสงวน ซึ่งตำบลโกสัมพี เป็นตำบลที่มีภูเขา และป่าไม้เป็นจำนวนมากตำบลหนึ่ง ส่วนตำบลท่าขุนรามมีสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจเป็นอันดับที่ 4 คือร้อยละ 44.25

เป็นพื้นที่ราบใช้ทำนา ปลูกพืชผัก ร้อยละ 19.71 เป็นที่ดอน ที่ลาดเนิน เหมาะแก่การปลูกพืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น ร้อยละ 24.54 ส่วนพื้นที่ที่เหลือร้อยละ 55.75 เป็นพื้นที่ป่าสงวน ป่าละเมาะ ทุ่งหญ้า ป่าไม้และที่อยู่อาศัย

และตำบลนาบ่อคำมีสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ เป็นอันดับสุดท้าย ร้อยละ 29.00 เป็นพื้นที่ราบเหมาะสำหรับการทำนา ร้อยละ 14.00 เป็นที่ดอนที่ราบสูงตามเชิงเขาเหมาะกับการปลูกพืชไร่ชนิดต่าง ๆ เช่น อ้อย ถั่วเขียว ถั่วเหลือง กล้วยไข่ ข้าวโพด มันสำปะหลัง ประมาณร้อยละ 15.00 ส่วนพื้นที่ที่เหลือร้อยละ 71.00 เป็นพื้นที่ป่าไม้ ซึ่งสภาพป่าส่วนใหญ่เป็นป่าโปร่งและป่าเสื่อมโทรม ประมาณร้อยละ 46.00 เป็นเขตป่าสงวนและพื้นที่ภูเขาสูงประมาณร้อยละ 25.00

3.4.1 <u>วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง</u>

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนที่เชิงเศรษฐกิจกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางนั้น เพื่อศึกษาว่าสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน จะมีผลทำให้สัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางแตกต่างกันหรือไม่ ดังจะได้วิเคราะห์ต่อไป

ตาราง 16 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง

ตำบล	สัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ (ร้อยละ)	สัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง (ร้อยละ)
ท่าขุนราม	44.25	10.17
นาบ่อคำ	29.00	4.06
นิคมทุ่งโพธิ์ทะเล	74.00	2.11
อ่างทอง	80.81	1.62
โกสัมพี	58.05	0.33

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = -0.52 t = -1.0659

ระดับนัยสำคัญ (α) = 0.05 ค่าวิกฤต = 2.3530

จากตาราง 16 จะเห็นว่าตำบลอ่างทองมีสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจมากที่สุด เป็นอันดับที่ 1 คือร้อยละ 80.61 แต่มีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง เป็นอันดับที่ 4 คือร้อยละ 1.62 ซึ่งสาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะตำบลอ่างทองมีการเพาะปลูกหรือทำการเกษตรกรรมได้ผลดี ทำให้ฐานะความเป็นอยู่ดี จึงไม่จำเป็นต้องดิ้นรนขวนขวายไปทำงานต่างประเทศ เป็นผลให้สัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางมีน้อย ส่วนตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเลมีสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจมากเป็นอันดับที่ 2 คือร้อยละ 74.00 มีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง เป็นอันดับที่ 3 คือร้อยละ 2.11 และในตำบลโกสัมพีมีจำนวนสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ มากเป็นอันดับที่ 3 แต่กลับมีจำนวนสัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลาง เป็นอันดับสุดท้าย เพียงร้อยละ 0.33 เท่านั้นสำหรับตำบลท่าขุนรามมีจำนวนสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจร้อยละ 44.25 เป็นอันดับที่ 4 มีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมากที่สุดคือร้อยละ 10.17 และตำบลนาบ่อคำมีสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ เป็นอันดับสุดท้ายเพียงร้อยละ 29.00 แต่มีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางเป็นอันดับที่สองคือร้อยละ 4.06

จะเห็นได้ว่าตำบลที่มีสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจมากจะมีสัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางน้อย ตำบลที่มีสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจน้อยจะมีสัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางมาก แต่ก็มีบางตำบล เช่น ตำบลโกสัมพี มีสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจมากเป็นอันดับที่ 3 แต่กลับมีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากตำบลโกสัมพีอยู่ไกลจากตัวเมืองกำแพงเพชรมาก การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับงานอาจจะมีน้อยกว่าที่อื่น ๆ ที่ใกล้เมืองกว่า ส่วนตำบลท่าขุนรามมีสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ เป็นอันดับที่ 4 คือร้อยละ 44.25 แต่มีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมากที่สุด คือร้อยละ 10.17 ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าตำบลท่าขุนรามนั้นห่างจากตัวเมืองเพียง 8 กิโลเมตร เท่านั้น จากเหตุผลนี้ แรงงานในตำบลท่าขุนรามจึงได้รับข่าวเกี่ยวกับงานในตะวันออกกลางได้รวดเร็ว จึงทำให้แรงงานไปทำงานตะวันออกกลางมาก

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์แบบง่าย ได้ค่าสหสัมพันธ์ -0.52 แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในทางลบ ประมาณร้อยละ 52.00 ซึ่งค่าสหสัมพันธ์เข้าใกล้ 0.50 ความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลางและจากการทดสอบนัยสำคัญได้ค่า t จากการคำนวณ เท่ากับ -1.0659

แต่ค่า t วิกฤตจากตารางที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เท่ากับ 2.3530 ค่า t จากการคำนวณน้อยกว่าค่า t จากตารางแสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

จากการทดสอบนัยสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง พบว่ามีความสัมพันธ์กันในทางลบหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่ามีความสัมพันธ์เป็นปฏิภาคกลับ แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน แต่ยังไม่ใคร่น่าเชื่อถือนัก ดังนั้น สัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจจะมากหรือน้อยไม่มีอิทธิพลต่อการไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงานหรือมีก็เป็นส่วนน้อย ผลการศึกษานี้จึงไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 2 ในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นว่าลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบลที่ศึกษาได้แก่ จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนรายตำบล สัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเอง และสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ เมื่อนำตัวแปรทั้งสี่มาหาความสัมพันธ์กับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง จะพบว่าจำนวนโรงงานอุตสาหกรรม สัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางเป็นปฏิภาคกลับ โดยจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ คือ -0.21 ส่วนสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง คือ -0.52 ส่วนรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนรายตำบลกับสัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเองมีความสัมพันธ์เป็นปฏิภาคตรงกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง คือ 0.34 และ 0.67 ตามลำดับ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อทำการทดสอบนัยสำคัญของค่าสหสัมพันธ์ทุกตัวแปร พบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบลที่ศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง กล่าวคือ การไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงาน ไม่มีผลมาจากลักษณะทางเศรษฐกิจของพื้นที่ อาจจะมีสาเหตุมาจากปัจจัยอื่น ๆ ดังนั้นผลการศึกษาจึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2

4. <u>วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง</u>

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีแรงงานจำนวนมากอพยพไปทำงานในต่างประเทศในระยะแรก ๆ ได้แก่ การไปทำงานในประเทศสหรัฐอเมริกาและยุโรปของผู้ที่มีการศึกษาสูง

ต่อมาประเทศไทยประสพกับปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจครั้งสำคัญของโลก อันเกิดจากการขึ้นราคาน้ำมันอย่างมากของกลุ่มประเทศผู้ผลิตน้ำมันส่งออก (โอเปค) ทำให้ประเทศไทยประสพกับปัญหาความชงักงันทางเศรษฐกิจ และมีการว่างงานมากขึ้น ประกอบกับกลุ่มประเทศในตะวันออกกลางได้มีการเร่งรัดพัฒนา โดยเฉพาะงานโครงการก่อสร้างต่าง ๆ และมีความต้องการแรงงานจากต่างประเทศจำนวนมาก เพราะแรงงานในประเทศเหล่านั้นมีไม่เพียงพอ จึงทำให้แรงงานไทย เดินทางไปทำงานในตะวันออกกลางและมีจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ ในอัตราที่สูงกว่าการไปทำงานในส่วนอื่น ๆ ของโลก การที่แรงงานไทยจำนวนมากอพยพเดินทางไปทำงานตะวันออกกลางย่อมมีปัจจัยผลักดันที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงาน เช่น ปัญหารายได้ต่ำ ปัญหาเกี่ยวกับที่ทำกิน ปัญหาเกี่ยวกับภาระหนี้สิน ซึ่งการศึกษาปัจจัยที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวัออกกลางนั้นจะทำการวิเคราะห์ทั้งปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูด เพื่อที่จะทราบว่าปัจจัยผลักดัน ปัจจัยดึงดูดปัจจัยใดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง ดังจะได้ทำการวิเคราะห์ต่อไป

4.1 <u>วิเคราะห์ปัจจัยผลักดันที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง</u>

ในการวิเคราะห์ปัจจัยผลักดันที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางนั้น ผู้วิจัยได้แบ่งปัจจัยผลักดันออกเป็น 6 ปัจจัยคือ 1. รายได้เดิมต่ำ 2. ไม่มีงานทำ 3. การศึกษาต่ำ 4. เพื่อชำระหนี้สิน 5. ต้องการรายได้เพื่อยกระดับมาตรฐานการครองชีพ 6. สะสมทรัพย์สินเพื่อทำธุรกิจ ในการตอบแบบสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์จะอธิบายปัจจัยผลักดันที่จะทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางให้แรงงานฟัง ในกรณีที่แรงงานอ่านหนังสือไม่ได้หรือไม่เข้าใจแบบสัมภาษณ์ แล้วให้แรงงานเลือกปัจจัยผลักดัน ที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง โดยให้แรงงานเลือกปัจจัยผลักดันทุกปัจจัย ปัจจัยใดที่มีความสำคัญที่สุดที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง ให้เลือกเป็นอันดับที่ 1 และให้พิจารณาเลือกอันดับรองลงไปตามอันดับความสำคัญ คือ อันดับที่ 2, 3, 4, 5 และอันดับที่ 6 ส่วนแรงงานที่สามารถอ่านและเข้าใจแบบสัมภาษณ์ ก็ให้เลือกปัจจัยผลักดันที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางตามอันดับความสำคัญเช่นเดียวกัน จากแบบสัมภาษณ์ได้ผลปัจจัยผลักดันที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง ในพื้นที่ที่ทำการศึกษา ดังตาราง 17

แล้วค่อย ๆ ลดลงจนถึงอันดับที่ 6 ที่ระบุว่ารายได้เดิมต่ำ จึงทำให้ตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางมีเพียงร้อยละ 1.3 เท่านั้น ซึ่งจากการสอบถามและสังเกตในภาคสนามนั้นแรงงานส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม มีปัญหาเกี่ยวกับที่ทำกิน ปัญหาการขาดแคลนน้ำ มีรายได้ต่ำและไม่แน่นอนจึงเป็นสาเหตุให้ตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง ส่วนแรงงานที่ระบุว่ารายได้เดิมต่ำเป็นอันดับที่ 6 นั้น แรงงานเหล่านี้จะมีอาชีพค้าขายและมีฐานะดีอยู่แล้ว สาเหตุที่ไปทำงานในตะวันออกกลางคือมีความต้องการหาประสบการณ์ในการทำงานต่างประเทศ

สำหรับปัจจัยผลักดันที่เกี่ยวกับการไม่มีงานทำ แรงงานที่ระบุว่าไม่มีงานทำจึงต้องตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง เป็นอันดับที่ 1 มีเพียงร้อยละ 5.0 เท่านั้น อันดับที่ 2 ร้อยละ 8.1 อันดับที่ 3 ร้อยละ 9.5 อันดับที่ 4 ร้อยละ 21.4 อันดับที่ 5 ร้อยละ 27.6 และอันดับที่ 6 ร้อยละ 28.4 จะเห็นว่าแรงงานที่ระบุว่าไม่มีงานทำจึงต้องตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางค่อย ๆ เพิ่มขึ้นจากอันดับที่ 1 และไปมากที่สุดในอันดับที่ 6 ซึ่งในอันดับที่ 5 และอันดับที่ 6 รวมกันแล้วจะมีแรงงานที่ระบุว่าไม่มีงานทำจึงตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางมากถึงร้อยละ 56 แสดงให้เห็นว่าแรงงานส่วนใหญ่มีงานทำอยู่ก่อนแล้วที่เมืองไทยเพราะจากการสัมภาษณ์พบว่า กว่าร้อยละ 60 ที่มีอาชีพทำการเกษตรกรรมนอกจากนั้นยังมีอาชีพค้าขาย รับจ้าง

ส่วนปัจจัยผลักดันที่เกี่ยวกับการศึกษาต่ำ แรงงานที่ระบุว่าการศึกษาต่ำจึงทำให้ตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง เป็นอันดับที่ 1 มีเพียงร้อยละ 1.0 เท่านั้น อันดับที่ 2 ร้อยละ 27.4 และอันดับที่ 6 ร้อยละ 47.7 จะเห็นได้ว่าปัจจัยผลักดันที่เกี่ยวกับการไม่มีงานทำและการศึกษาต่ำจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ แรงงานที่ระบุว่าปัจจัยผลักดันที่เกี่ยวกับการไม่มีงานทำและการศึกษาต่ำเป็นอันดับที่ 1 มีจำนวนน้อยที่สุด และอันดับที่ 6 มีจำนวนมากที่สุดซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่า แรงงานร้อยละ 77.4 จบการศึกษาเพียงแค่ ป.4 เท่านั้น ซึ่งก็แสดงว่าการศึกษาต่ำนั้นไม่มีผลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง เพราะว่าจากการเลือกอันดับความสำคัญแล้วแรงงานร้อยละ 75.1 เลือกปัจจัยผลักดันที่เกี่ยวกับการศึกษาต่ำเป็นอันดับที่ 5 และอันดับที่ 6

และปัจจัยผลักดันที่เกี่ยวกับการชำระหนี้สิน แรงงานที่ระบุว่าเพื่อชำระหนี้สินทำให้ต้องตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง เป็นอันดับที่ 1 มีเพียงร้อยละ 9.6 และจะค่อย ๆ เพิ่มขึ้น คือ อันดับที่ 2 ร้อยละ 15.8 อันดับที่ 3 ร้อยละ 16.6 อันดับที่ 4 ร้อยละ 21.3 อันดับที่ 5 ร้อยละ 23.9 ส่วนอันดับที่ 6 มีเพียงร้อยละ 12.8 เท่านั้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางที่มีปัญหาภาระหนี้สินที่ระบุอันดับที่ 1 ถึงอันดับที่ 3 มีร้อยละ 42 ระบุอันดับที่ 4 ถึงอันดับที่ 6 มีร้อยละ 58 แสดงว่าแรงงานที่มีปัญหาภาระหนี้สินทำให้ต้องตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางมีน้อยกว่าแรงงานที่ไม่มีปัญหาภาระหนี้สิน

ส่วนปัจจัยผลักดันที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง ที่เกี่ยวกับความต้องการรายได้เพื่อยกระดับมาตรฐานการครองชีพ พบว่าแรงงานที่ระบุว่าต้องการรายได้เพื่อยกระดับมาตรฐานการครองชีพ เป็นอันดับที่ 1 มีร้อยละ 28.1 เป็นอันดับที่ 2 ร้อยละ 33.4 และจะลดลงคืออันดับที่ 3 ร้อยละ 20.6 อันดับที่ 4 ร้อยละ 11.1 อันดับที่ 5 ร้อยละ 6.5 และอันดับที่ 6 มีเพียงร้อยละ 0.3 เท่านั้น จากปัจจัยผลักดันนี้จะเห็นได้ว่า แรงงานที่ระบุว่าต้องการรายได้เพื่อยกระดับมาตรฐานการครองชีพ โดยที่แรงงานเลือกอันดับที่ 1 ถึงอันดับที่ 3 มากถึงร้อยละ 82.1 และเลือกอันดับที่ 4 ถึงอันดับที่ 6 เพียงร้อยละ 17.9 เท่านั้น จากการที่แรงงานระบุความสำคัญโดยเลือกอันดับที่ 1 ถึงอันดับที่ 3 เป็นจำนวนมาก เพราะว่าแรงงานส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตรกรรมมีรายได้น้อย ฐานะความเป็นอยู่ยังไม่ดีพอ จึงต้องการรายได้ที่สูง เพื่อยกระดับมาตรฐานการครองชีพให้สูงขึ้น

สำหรับปัจจัยผลักดันที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางที่เกี่ยวกับความต้องการสะสมทรัพย์สินเพื่อทำธุรกิจนั้น แรงงานที่ระบุว่าต้องการสะสมทรัพย์สินเพื่อทำธุรกิจ เป็นอันดับที่ 1 เพียงร้อยละ 3.0 เท่านั้น อันดับที่ 2 ร้อยละ 19.3 อันดับที่ 3 ร้อยละ 33.7 อันดับที่ 4 ร้อยละ 24.4 อันดับที่ 5 ร้อยละ 10.1 และอันดับที่ 6 ร้อยละ 9.5 จะเห็นว่าแรงงานที่ระบุความสำคัญเป็นอันดับที่ 1 ถึงอันดับที่ 3 นั้นจะค่อย ๆ เพิ่มขึ้น และจะเริ่มลดลงในอันดับที่ 4 ถึงอันดับที่ 6 แรงงานที่ระบุความสำคัญเป็นอันดับที่ 1 มีเพียงร้อยละ 3.0 เท่านั้น ซึ่งจากการสอบถามพบว่าแรงงานส่วนใหญ่นั้นยังไม่มีความคิดที่จะทำธุรกิจเพราะไม่ทราบว่าจะทำอะไร เพียงต้องการรายได้ที่สูง เพื่อให้ความเป็นอยู่ดีขึ้นกว่าเดิมโดยยังไม่มีการวางแผนเกี่ยวกับเงินที่หามาได้ แต่สำหรับแรงงานที่ระบุความสำคัญ เป็นอันดับที่ 2 และอันดับที่ 3 มีมากถึงร้อยละ 53 แสดงให้เห็นว่าแรงงานมีปัจจัยผลักดันอื่น ๆ ที่มีความสำคัญมากกว่า

จากการวิเคราะห์ปัจจัยผลักดันที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางโดยใช้ค่าสถิติร้อยละ โดยพิจารณาจากปัจจัยผลักดันที่แรงงานระบุเป็นอันดับที่ 1 จากตารางที่ 17 พบว่าปัจจัยผลักดันที่แรงงานระบุเป็นอันดับที่ 1 คือรายได้เดิมต่ำร้อยละ 53.3 ต้องการรายได้เพื่อยกระดับมาตรฐานการครองชีพ ร้อยละ 28.1 เพื่อชำระหนี้สินร้อยละ 9.6 ไม่มีงานทำร้อยละ 5.0 สะสมทรัพย์สินเพื่อทำธุรกิจ ร้อยละ 3.0 และการศึกษาต่ำร้อยละ 1.0 จะเห็นว่าปัจจัยผลักดันที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง ได้แก่ รายได้เดิมต่ำ เพราะแรงงานระบุว่าปัจจัยผลักดันนี้เป็นปัจจัยสำคัญอันดับที่ 1 มากกว่าร้อยละ 50

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นว่า ปัจจัยผลักดันที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง คือ ปัจจัยด้านรายได้มีผลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงานมากกว่าปัจจัยอื่นผลการวิจัยจึงเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 3 ในส่วนที่เกี่ยวกับปัจจัยผลักดันที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง

4.2 <u>วิเคราะห์ปัจจัยดึงดูดที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง</u>

ในการวิเคราะห์ปัจจัยดึงดูดที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางนั้น ผู้วิจัยได้แบ่งปัจจัยดึงดูดออกเป็น 6 ปัจจัยคือ 1. รายได้จากการไปทำงานตะวันออกกลางสูง 2. งานในตะวันออกกลางสบาย 3. เพื่อหาประสบการณ์การไปทำงานต่างประเทศ 4. ไปทำงานตะวันออกกลางมีสวัสดิการดี 5. มีระดับการติดต่อทางภาษาที่ดี 6. ไปตามอย่างเพื่อนบ้าน ในการตอบแบบสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์ได้อธิบายปัจจัยดึงดูดที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางให้แรงงานฟัง ในกรณีที่แรงงานอ่านหนังสือไม่ได้หรือไม่เข้าใจแบบสัมภาษณ์แล้วให้แรงงานเลือกปัจจัยดึงดูด ที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง โดยให้แรงงานเลือกปัจจัยดึงดูดทุกปัจจัย ปัจจัยใดมีความสำคัญที่สุดที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง ให้เลือกเป็นอันดับที่ 1 และให้พิจารณาเลือกอันดับรองลงไปตามลำดับความสำคัญ คืออันดับที่ 2, 3, 4, 5 และอันดับที่ 6 ส่วนแรงงานที่สามารถอ่านและเข้าใจแบบสัมภาษณ์ ก็ให้แรงงานเลือกปัจจัยดึงดูดที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง ตามอันดับความสำคัญเช่นเดียวกัน จากแบบสัมภาษณ์ได้ผลปัจจัยดึงดูดที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางในพื้นที่ที่ทำการศึกษา ดังตาราง 18

จากตาราง 18 แสดงอันดับความสำคัญของปัจจัยดึงดูดที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง จะเห็นว่าปัจจัยดึงดูดซึ่งได้แก่ รายได้จากการไปทำงานตะวันออกกลางสูง แรงงานที่ระบุว่าปัจจัยนี้มีความสำคัญเป็นอันดับที่ 1 มากถึงร้อยละ 91.9 และอันดับอื่น ๆ จะลดลงคืออันดับที่ 2 ร้อยละ 6.3 อันดับที่ 3 ร้อยละ 1.0 อันดับที่4ร้อยละ 0.3 อันดับที่ 5 ร้อยละ 0.5 และอันดับที่ 6 ร้อยละ 0.0 จะเห็นว่าอันดับที่ 1 ถึงอันดับที่ 3 แรงงานระบุความสำคัญมากถึงร้อยละ 99.2 ส่วนอันดับที่ 4 ถึงอันดับที่ 6 มีแรงงานที่ระบุความสำคัญเพียงร้อยละ 0.8 เท่านั้น ซึ่งสาเหตุที่แรงงานได้ให้ความสำคัญของปัจจัยดึงดูดที่เกี่ยวกับรายได้จากการไปทำงานตะวันออกกลางเป็นอันดับหนึ่งสูงมาก เพราะว่ารายได้ที่ได้จากการไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางจะสูงมากกว่ารายได้ที่ทำงานในประเทศไทยมากถึง 2 - 3 เท่า

ส่วนปัจจัยดึงดูดที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางเกี่ยวกับงานในตะวันออกกลางสบายนั้น มีแรงงานเพียงร้อยละ 0.5 เท่านั้นที่ให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 1 และจะค่อย ๆ เพิ่มขึ้นเป็นอันดับที่ 2 ร้อยละ 16.8 อันดับที่ 3 ร้อยละ 20.9 อันดับที่ 4 ร้อยละ 26.4 ส่วนอันดับที่ 5 กับอันดับที่ 6 จะลดลงคือร้อยละ 25.4 และ 10.0 ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่างานในตะวันออกกลางไม่ได้สบายแต่เป็นงานที่ต้องขยันและใช้ความอดทนสูง แรงงานที่ระบุความสำคัญเป็นอันดับที่ 4 ถึงอันดับที่ 6 มีมากกว่าร้อยละ 50 ก็แสดงว่างานในตะวันออกกลางสบายไม่ใช่ปัจจัยดึงดูดที่สำคัญที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง

และปัจจัยดึงดูดที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางที่ว่าเพื่อหาประสบการณ์การไปทำงานต่างประเทศนั้น แรงงานที่ระบุว่าปัจจัยนี้เป็นปัจจัยสำคัญอันดับที่ 1 มีเพียงร้อยละ 2.3 เท่านั้น เป็นอันดับที่ 2 ร้อยละ 32.2 เป็นอันดับที่ 3 ร้อยละ 28.1 อันดับที่ 4 ร้อยละ 19.6 และอันดับที่ 5, 6 ร้อยละ 17.3, 0.5 ตามลำดับ จะเห็นว่าปัจจัยดึงดูดที่แรงงานระบุว่าเพื่อหาประสบการณ์ การไปทำงานต่างประเทศ เป็นอันดับที่ 1 มีอยู่เพียงร้อยละ 2.3 เท่านั้น แสดงว่าปัจจัยนี้ไม่ใช่ปัจจัยดึงดูดให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง แต่จะเป็นเพียงปัจจัยรองเท่านั้นโดยเฉพาะอันดับที่ 2 และอันดับที่ 3 ที่มีมากถึงร้อยละ 60.3

สำหรับปัจจัยดึงดูดที่ว่าการไปทำงานตะวันออกกลางมีสวัสดิการดีพบว่า แรงงานที่ระบุว่าปัจจัยนี้เป็นปัจจัยดึงดูดให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง เป็นอันดับที่ 1 มีเพียงร้อยละ 0.5 เท่านั้น และจะเพิ่มขึ้นคือเป็นอันดับที่ 2 ร้อยละ 22.6 อันดับที่ 3, 4 ร้อยละ 27.9 และ

28.6 ตามลำดับ ส่วนในอันดับที่ 5 และอันดับที่ 6 จะลดลงเหลือร้อยละ 17.1, 3.3 ตามลำดับ จากตาราง 18 ก็แสดงให้เห็นแล้วว่า การไปทำงานตะวันออกกลางมีสวัสดิการดี ไม่ได้เป็นปัจจัยดึงดูดที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง เพราะมีแรงงานที่ระบุว่ามีความสำคัญเป็นอันดับที่ 1 เพียงร้อยละ 0.5 เท่านั้น แต่จะเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอันดับรอง ๆ ลงไปโดยเฉพาะอันดับที่ 2 และ 3 มีมากกว่าร้อยละ 50

ส่วนการมีระดับการติดต่อทางภาษาที่ดีนั้น ไม่มีแรงงานที่ระบุว่าปัจจัยนี้เป็นปัจจัยสำคัญอันดับที่ 1 และจะค่อย ๆ เพิ่มขึ้นจนมากที่สุดในอันดับที่ 6 คืออันดับที่ 2 มีเพียงร้อยละ 0.7 อันดับที่ 3 ร้อยละ 2.0 อันดับที่ 4 ร้อยละ 7.8 อันดับที่ 5 ร้อยละ 11.3 และอันดับที่ 6 ร้อยละ 78.2 ซึ่งมากที่สุดแสดงให้เห็นว่าปัจจัยนี้ไม่ใช่ปัจจัยสำคัญที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางจากการสัมภาษณ์ในภาคสนามพบว่า แรงงานส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษาเท่านั้น ไม่มีความรู้ภาษาต่างประเทศ เพราะฉะนั้นการมีระดับการติดต่อทางภาษานั้นจึงไม่ใช่ปัจจัยดึงดูดที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง

และการไปทำตามอย่างเพื่อนบ้านซึ่งเป็นปัจจัยดึงดูดทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานในตะวันออกกลางข้อสุดท้ายนั้น แรงงานที่ระบุว่าการไปตามอย่างเพื่อนบ้าน เป็นอันดับที่ 1 นั้นมีเพียงร้อยละ 4.8 อันดับที่ 2 ร้อยละ 21.4 อันดับที่ 3 ร้อยละ 20.1 อันดับที่ 4 ร้อยละ 17.3 อันดับที่ 5 ร้อยละ 28.4 อันดับที่ 6 ร้อยละ 8.0 จะเห็นว่าแรงงานระบุความสำคัญอันดับที่ 1 เพียงร้อยละ 4.8 ซึ่งเป็นจำนวนน้อยที่สุด แสดงว่าการไปทำงานในต่างประเทศที่ว่าไปตามอย่างเพื่อนบ้านนั้น ไม่ได้เป็นปัจจัยดึงดูดที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง การไปตามอย่างเพื่อนบ้านนั้นแรงงานจะระบุความสำคัญอันดับที่ 5 สูงสุดคือร้อยละ 28.4 ซึ่งแสดงว่าแรงงานมีปัจจัยดึงดูดอื่น ๆ ที่สำคัญกว่าการไปตามอย่างเพื่อนบ้าน

จากการวิเคราะห์ปัจจัยดึงดูดที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางทั้ง 6 ข้อ ซึ่งได้แก่ รายได้จากการไปทำงานตะวันออกกลางสูง งานในตะวันออกกลางสบาย เพื่อหาประสบการณ์การไปทำงานต่างประเทศ ไปทำงานตะวันออกกลางมีสวัสดิการดี มีระดับการติดต่อทางภาษาที่ดี และไปตามอย่างเพื่อนบ้าน โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ โดยพิจารณาจากปัจจัยดึงดูดที่แรงงานระบุเป็นอันดับที่ 1 จากตารางที่ 18 พบว่า ปัจจัยดึงดูดที่แรงงานระบุเป็นอันดับที่ 1 สูงที่สุดคือ รายได้จากการไปทำงานในตะวันออกกลางสูง มากถึงร้อยละ 91.9 ไปตามอย่างเพื่อนบ้านเป็นอันดับที่

2 เพียงร้อยละ 4.8 อันดับที่ 3 ได้แก่เพื่อนหาประสบการณ์ การไปทำงานต่างประเทศ ร้อยละ 2.3 อันดับที่ 4 งานในตะวันออกกลางสบาย และไปทำงานตะวันออกกลางมีสวัสดิการดี ส่วนอันดับสุดท้าย ได้แก่ การมีระดับการติดต่อทางภาษาที่ดี ร้อยละ 0.0 จะเห็นว่าปัจจัยดึงดูดที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง ได้แก่ รายได้จากการไปทำงานตะวันออกกลางสูง เพราะแรงงานระบุว่าปัจจัยดึงดูดนี้เป็นปัจจัยสำคัญอันดับที่ 1 มากถึงร้อยละ 91.9

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นว่าปัจจัยดึงดูดที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางคือ ปัจจัยด้านรายได้มีผลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงาน มากกว่าปัจจัยอื่น ผลการวิจัยจึงเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 3 ในส่วนที่เกี่ยวกับปัจจัยดึงดูดที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง

5. <u>วิเคราะห์ลักษณะการได้รับข่าวสารของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง</u>

การได้รับข่าวสารของแรงงานนั้น จะแตกต่างกันไปตามสภาพความเป็นอยู่ลักษณะทางสังคม และสภาพทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ แรงงานบางส่วนได้ทราบข่าวเกี่ยวกับการได้งานทำในตะวันออกกลางจากสื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์เกี่ยวกับแรงงานบางส่วนได้ทราบข่าวจากสื่อบุคคล เช่น ญาติ เพื่อนบ้าน หรือสายนายหน้าจากบริษัทจัดหางานเอกชน บางส่วนได้รับทราบข่าวจากหน่วยงานราชการและบริษัทจัดหางานเอกชน ในการวิเคราะห์ลักษณะการได้รับข่าวสารของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางนั้น เป็นการศึกษาถึงกระบวนการในการหางานของแรงงานว่า มีกระบวนการสื่อสารเพื่อการแสวงหาข่าวสารที่เกี่ยวกับงานในต่างประเทศของแรงงานว่าเป็นอย่างไร คนงานมีพฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารอย่างไร รวมถึงขั้นตอนการได้รับข่าวสารของแรงงานซึ่งจะทำให้ทราบแนวทางในการหาแหล่งข่าวสาร เพื่อช่วยให้คนงานหางานทำได้โดยถูกต้อง อันจะเป็นการลดปัญหาการหลอกลวงแรงงานที่ต้องการไปทำงานในกลุ่มประเทศตะวันออกกลางได้ทางหนึ่ง

5.1 <u>วิเคราะห์ความถี่ในการติดต่อกับแหล่งข่าวสารต่าง ๆ ของแรงงาน</u>

ในการวิเคราะห์ความถี่ในการติดต่อกับแหล่งข่าวสารเรื่องงานนั้นผู้วิจัยได้แบ่งแหล่งข่าวสารออกเป็น 4 แหล่ง คือ 1. หน่วยงานราชการ ได้แก่ กรมแรงงาน และสำนักแรงงานจังหวัด 2. บริษัทจัดหางานเอกชน ได้แก่ บริษัทจัดหางานเอกชนในจังหวัด และบริษัท

จัดหาเอกชนในกรุงเทพฯ 3. สื่อบุคคล ได้แก่ สาย, นายหน้าของบริษัทจัดหางานเอกชน ผู้นำหมู่บ้าน (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) เพื่อนบ้าน ญาติ 4. สื่อมวลชน ได้แก่ นิตยสารเกี่ยวกับแรงงาน วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์และนิตยสารทั่วไป ส่วนความถี่ในการติดต่อกับแหล่งข่าวสารต่าง ๆ ของแรงงานนั้น ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 4 ระดับด้วยกันได้แก่ 1. ไม่เคยติดตาม 2. นาน ๆ ครั้ง 3. ค่อนข้างมาก 4. ติดตามบ่อยมาก ผลการสัมภาษณ์ได้สถิติมา ดังตาราง 19

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จากตาราง 19 จะเห็นว่าหน่วยงานราชการ ซึ่งได้แก่กรมแรงงาน แรงงานระบุว่าติดตามข่าวสารจากแหล่งดังกล่าวนั้นนาน ๆ ครั้ง เป็นจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.3 ไม่เคยติดตามร้อยละ 31.2 ติดต่อค่อนข้างมาก และติดตามบ่อยมาก คิดเป็นร้อยละ 7.5, 1.0 ตามลำดับ ส่วนสำนักแรงงานจังหวัด แรงงานระบุว่าไม่เคยติดต่อกับแหล่งข่าวสารนี้เลย เป็นจำนวนมากถึงร้อยละ 77.6 รองลงมาติดตามนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 19.6 ส่วนติดตามค่อนข้างมากและติดตามบ่อยมาก คิดเป็นร้อยละ 2.3 และ 0.5 ตามลำดับ จะเห็นว่าแรงงานส่วนใหญ่มักจะไม่ค่อยติดต่อกับหน่วยงานราชการนอกเสียจากมีความจำเป็นจริง ๆ เท่านั้น เพราะการติดต่อกับหน่วยงานราชการนั้นจะเกิดความล่าช้า เสียเวลา ทำให้แรงงานส่วนใหญ่ติดต่อด้วยน้อยมาก

ส่วนหน่วยงานเอกชนนั้น พบว่าแรงงานติดตามข่าวสารจากบริษัทจัดหางานเอกชนในกรุงเทพมหานคร ค่อนข้างมากเป็นจำนวนสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 61.8 รองลงมาติดตามบ่อยมาก คิดเป็นร้อยละ 19.1 นาน ๆ ครั้ง และไม่เคยติดตาม คิดเป็นร้อยละ 13.1 และ 6.0 ตามลำดับ สำหรับบริษัทจัดหางานเอกชนในจังหวัด แรงงานส่วนมากระบุว่าไม่เคยติดตามข่าวสารเกี่ยวกับงานจากแหล่งข่าวสารนี้ เป็นจำนวนมากถึงร้อยละ 82.7 นาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 14.3 ค่อนข้างมากและติดตามบ่อยมาก คิดเป็นร้อยละ 2.8, 0.2 ตามลำดับ จากการสอบถามเพิ่มเติมในภาคสนามพบว่า แรงงานเกือบทั้งหมด ได้งานทำจากการติดต่อกับบริษัทจัดหางานเอกชนในกรุงเทพมหานคร โดยการติดตามค่อนข้างมาก หรือติดตามบ่อยมาก เมื่อไม่ได้งานจากบริษัทหนึ่ง ก็จะเปลี่ยนไปติดต่อกับอีกบริษัทหนึ่งจนกระทั่งได้งานทำ

และแหล่งข่าวสารที่เป็นสื่อบุคคล แรงงานที่ติดตามข่าวสารจากแหล่งนี้บ่อยมากจะติดต่อแหล่งข่าวสารที่เป็นเพื่อนบ้าน ร้อยละ 13.1 รองลงมาคือสื่อบุคคลประเภทสาย นายหน้าของบริษัทจัดหางานเอกชน ร้อยละ 11.8 ญาติ และผู้นำหมู่บ้านร้อยละ 9.5, 1.1 ตามลำดับ ส่วนแรงงานที่ติดตามข่าวสารจากสื่อบุคคลค่อนข้างมาก จะติดต่อกับเพื่อนบ้านเป็นจำนวนสูงสุด เช่นกัน คือร้อยละ 52.7 จากญาติรองลงมาคือร้อยละ 45 จากสาย นายหน้าของบริษัทจัดหางานเอกชนและผู้นำหมู่บ้านร้อยละ 27.9, 3.5 ตามลำดับ สำหรับการติดตามข่าวสารจากสื่อบุคคลนาน ๆ ครั้ง พบว่ามีการติดต่อกับสาย, นายหน้าของบริษัทจัดหางานเอกชนมากเป็นอันดับที่ 1 คือร้อยละ 36.4 รองลงมาได้แก่ ญาติเพื่อนบ้าน และผู้นำหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 28.9, 22.9, 6.0 ตามลำดับ

สำหรับแรงงานที่ระบุว่าไม่เคยติดตามแหล่งข่าวสารจากสื่อบุคคลเลย พบว่าแรงงานร้อยละ 89.4 ไม่เคยติดตามข่าวสารจากผู้นำหมู่บ้านเลย ส่วนสายนายหน้าของบริษัทจัดหางานเอกชน ญาติเพื่อนบ้าน แรงงานร้อยละ 23.9, 16.6, 11.3 ตามลำดับ ระบุว่าไม่เคยติดตามข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ เหล่านี้ จะเห็นว่าสื่อบุคคลที่แรงงานติดตามข่าวสารบ่อยมาก และค่อนข้างมากจะได้แก่ เพื่อนบ้าน สาย นายหน้าของบริษัทจัดหางานเอกชน และญาติ เพราะว่าแรงงานจะติดตามข่าวสารที่เชื่อถือได้จากคนที่รู้จัก เช่นเพื่อนบ้าน มากกว่าสื่อบุคคลอื่น ๆ

สำหรับแหล่งข่าวสารที่เป็นสื่อมวลชน เป็นที่น่าสังเกตว่าสื่อมวลชน ประเภทนิตยสารเกี่ยวกับแรงงาน เป็นแหล่งข่าวสารที่แรงงานจำนวนมากที่สุดที่ระบุว่า ได้มีการติดตามข่าวสารทั้งนี้โดยระบุมากกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ กล่าวคือ แรงงานจำนวน ร้อยละ 60.3 ติดตามข่าวสารจากนิตยสารเกี่ยวกับแรงงานทั้งบ่อยมาก ค่อนข้างมาก หรือนาน ๆ ครั้ง มีเพียงร้อยละ 39.7 หรือน้อยกว่าครึ่งที่ระบุว่าไม่เคยติดตามข่าวสารเรื่องงานจากนิตยสารเกี่ยวกับแรงงานสำหรับสื่อมวลชนประเภทอื่น ๆ เช่น นิตยสารทั่วไป วิทยุ โทรทัศน์ แรงงานน้อยกว่าร้อยละ 50 หรือน้อยกว่าครึ่งระบุว่าได้เคยติดตามข่าวสาร จากนิตยสารทั่วไป วิทยุ และโทรทัศน์ มากกว่าครึ่งหนึ่งระบุว่าไม่เคยได้ติดตามข่าวสารจากแหล่งข่าวสารเหล่านี้เลย

จะเห็นได้ว่าจากแหล่งข่าวสารทั้งหมดนั้น แรงงานที่ระบุว่าได้มีการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับงานบ่อยมากจะติดต่อกับบริษัทจัดหางานเอกชนในกรุงเทพมหานครมากที่สุด คือร้อยละ 19.1 ซึ่งเป็นแหล่งข่าวสารจากหน่วยงานเอกชน รองลงมาได้แก่ เพื่อนบ้าน ร้อยละ 13.1 สาย นายหน้าของบริษัทจัดหางานเอกชน ร้อยละ 11.8 และญาติร้อยละ 9.5 ทั้งสามแหล่งนี้เป็นแหล่งข่าวสารจากสื่อบุคคล สำหรับแหล่งข่าวสารประเภทอื่น ได้แก่ กรมแรงงาน นิตยสารเกี่ยวกับแรงงาน รวมทั้งบริษัทจัดหางานเอกชนในกรุงเทพมหานคร สาย นายหน้าจัดหางานเอกชน เพื่อนบ้าน ญาติ แรงงานมากกว่าครึ่งระบุว่าเคยได้ติดตามข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ เหล่านี้และแรงงานน้อยกว่าครึ่งระบุว่า ไม่เคยติดตามข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ เหล่านี้ ส่วนแหล่งข่าวสารที่มีแรงงานมากกว่าครึ่งระบุว่าไม่เคยติดตามข่าวสาร จากแหล่งข่าวสารเหล่านี้ ได้แก่ ผู้นำหมู่บ้าน บริษัทจัดหางานเอกชนในจังหวัด สำนักงานแรงงานจังหวัด นิตยสารทั่วไป วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์

5.2 <u>วิเคราะห์แหล่งข่าวสารแห่งแรกที่แรงงานได้รับเกี่ยวกับงาน</u>

การวิเคราะห์แหล่งข่าวสารแห่งแรกที่แรงงานได้รับเกี่ยวกับงานในตะวันออกกลาง ผู้วิจัยได้แบ่งแหล่งข่าวสารออกเป็น 4 แหล่งคือ 1. แหล่งข่าวสารที่เป็นหน่วยงานราชการได้แก่ กรมแรงงาน สำนักแรงงานจังหวัด 2. บริษัทจัดหางานเอกชน ได้แก่ บริษัทจัดหางานเอกชนในกรุงเทพมหานคร บริษัทจัดหางานเอกชนในจังหวัดกำแพงเพชร 3. สื่อบุคคล ได้แก่ เพื่อนบ้าน สาย นายหน้าของบริษัทจัดหางานเอกชน ญาติ ผู้นำหมู่บ้าน 4. สื่อมวลชน ได้แก่ นิตยสารเกี่ยวกับแรงงาน หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ นิตยสารทั่วไป จากแบบสัมภาษณ์ ได้ผลการศึกษาเกี่ยวกับแหล่งข่าวสารแห่งแรกของแรงงานในพื้นที่ที่ทำการศึกษา ดังตาราง 20

ตาราง 20 แสดงแหล่งข่าวสารแห่งแรกที่แรงงานได้รับเกี่ยวกับงาน

แหล่งข่าวสารแห่งแรก	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพื่อนบ้าน	173	43.5
สาย นายหน้าของบริษัทจัดหางานเอกชน	69	17.3
บริษัทจัดหางานเอกชนในกรุงเทพฯ	68	17.1
ญาติ	43	10.8
นิตยสารเกี่ยวกับแรงงาน	20	5.0
กรมแรงงาน	11	2.8
หนังสือพิมพ์	10	2.5
วิทยุ	4	1.0
สำนักแรงงานจังหวัด	0	0.0
บริษัทจัดหางานเอกชนในจังหวัด	0	0.0
โทรทัศน์	0	0.0
ผู้นำหมู่บ้าน	0	0.0
นิตยสารทั่วไป	0	0.0
รวม	398	100.0

จากตาราง 20 แหล่งข่าวสารแห่งแรกที่แรงงานส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับงานคือ เพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 43.5 ของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทั้งหมด รองลงมาคือ สาย นายหน้าของบริษัทจัดหางานเอกชน ซึ่งมีอยู่ร้อยละ 17.3 เพื่อนบ้านและสาย หรือนายหน้าถือว่าเป็นสื่อบุคคล เนื่องจากลักษณะการติดต่อและการให้ข่าวสารเป็นลักษณะบุคคลต่อบุคคล ส่วนสื่อบุคคลที่เป็นญาติ ระบุว่าเป็นแหล่งข่าวสารแห่งแรก คิดเป็นร้อยละ 10.8

สำหรับแหล่งข่าวสารแห่งแรกที่เกี่ยวกับงานที่เป็นสื่อมวลชนนั้น ปรากฏว่า แรงงานได้รับข่าวสารจากนิตยสารเกี่ยวกับแรงงานมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.0 จากหนังสือพิมพ์ ร้อยละ 2.5 และจากวิทยุ คิดเป็นร้อยละ 1.0

และแรงงานที่ได้รับข่าวสารจากแหล่งข่าวสารแห่งแรกที่เป็นบริษัทจัดหางานเอกชนในกรุงเทพมหานคร มีอยู่ร้อยละ 17.1 ซึ่งมากกว่าคนงานที่รับข่าวสารแห่งแรกที่เป็นกรมแรงงาน มีอยู่ร้อยละ 2.8 ส่วนสำนักงานแรงงานจังหวัด บริษัทจัดหางานเอกชนในจังหวัด โทรทัศน์ ผู้นำหมู่บ้าน และนิตยสารทั่วไป จากผลการสัมภาษณ์ไม่มีแรงงานได้รับข่าวสารแห่งแรกจากสื่อประเภทต่าง ๆ เหล่านี้

จะเห็นได้ว่าสื่อบุคคลที่เป็นเพื่อนบ้านจะเป็นแหล่งข่าวสารแห่งแรกที่แรงงานได้รับทราบเกี่ยวกับงานมากที่สุด เพราะว่าเมื่อเพื่อนบ้านทราบข่าวเกี่ยวกับงานก็จะชักชวนเพื่อน ญาติ หรือคนรู้จัก เพื่อไปติดต่องานในตะวันออกกลางด้วยกัน รวมถึง เมื่อเพื่อนบ้านไปทำงานตะวันออกกลางกลับมาแล้วประสบผลสำเร็จคนรู้จักก็จะมาติดต่อเพื่อขอทราบแหล่งงาน จึงมีการแนะนำหรือไปเป็นเพื่อนในการติดต่อประสานงานเพื่อที่จะไปทำงานในตะวันออกกลางต่อไป

จากแหล่งข่าวสารแห่งแรกที่แรงงานได้รับข่าวสารเกี่ยวกับงาน เมื่อนำมาทำตารางใหม่และเรียงลำดับแหล่งข่าวสารที่แรงงานได้รับตามลำดับ เพื่อให้ง่ายต่อการวิเคราะห์ ได้ผลตาราง 21

ตาราง 21 แสดงแหล่งข่าวสารแห่งแรกที่แรงงานได้รับ

แห่งข่าวสารแห่งแรก	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สื่อบุคคล	285	71.6
บริษัทจัดหางานเอกชน	68	17.1
สื่อมวลชน	34	8.5
หน่วยงานราชการ	11	2.8
รวม	398	100.0

จากตาราง 21 จะเห็นว่าแรงงานส่วนมากได้รับทราบข่าวสารแห่งแรกเกี่ยวกับงานจากสื่อบุคคล (เพื่อนบ้าน สาย นายหน้าของบริษัทจัดหางานเอกชน ญาติ) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 71.6 ของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทั้งหมด รองลงมาคือรับทราบจากบริษัทจัดหางานเอกชนในกรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 17.1 อันดับที่สามทราบจากสื่อมวลชน (นิตยสารเกี่ยวกับแรงงาน หนังสือพิมพ์ วิทยุ) คิดเป็นร้อยละ 8.5 และหน่วยงานราชการ (กรมแรงงาน) ที่แรงงานระบุว่ารับทราบแหล่งข่าวสารแห่งแรกเกี่ยวกับงาน จำนวนน้อยที่สุด เพียงร้อยละ 2.8 เท่านั้น จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่าแรงงานส่วนมากได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับงานแห่งแรกจากสื่อบุคคลจำนวนมากที่สุด เพราะว่าสื่อบุคคลเป็นการติดต่อสื่อสารระหว่างตัวบุคคลกับตัวบุคคล จึงทำให้การติดต่อสื่อสารกันง่ายสะดวกและรวดเร็ว เมื่อมีปัญหาหรือข้อข้องใจ สามารถซักถามจนได้ความกระจ่างทันทีจึงทำให้สื่อบุคคลเป็นแหล่งข่าวสารแห่งแรกเกี่ยวกับงานของแรงงานจำนวนมาก

5.2.1 <u>วิเคราะห์เปรียบเทียบสัดส่วนแหล่งข่าวสารแห่งแรกที่แรงงานได้รับระหว่างสื่อบุคคลกับสื่ออื่น</u>

การเปรียบเทียบสัดส่วนของแหล่งข่าวสารแห่งแรกที่แรงงานได้รับระหว่างสื่อบุคคลและสื่ออื่น (บริษัทจัดหางานเอกชน สื่อมวลชน หน่วยราชการ) นั้น เป็นการวิเคราะห์สัดส่วนตามเงื่อนไขต่าง ๆ ที่วิเคราะห์มาแล้วให้แจ่มชัดยิ่งขึ้น เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างจำนวนร้อยละของแหล่งข่าวสารแห่งแรกที่แรงงานระบุว่าเป็นสื่อบุคคลกับสื่ออื่น ๆ โดยใช้สถิติ Z - test

ตาราง 22 เปรียบเทียบสัดส่วนแหล่งข่าวสารแห่งแรกที่แรงงานได้รับระหว่างสื่อบุคคลกับสื่ออื่น

แหล่งข่าวสารแห่งแรกที่แรงงานได้รับ	จำนวน (คน)	สัดส่วน
สื่อบุคคล (เพื่อนบ้าน ญาติ สาย นายหน้าของบริษัทจัดหางานเอกชน)	285	0.72
สื่ออื่น (แหล่งข่าวสารที่เป็นหน่วยงานราชการ บริษัทจัดหางานเอกชน สื่อมวลชน)	113	0.28
Z = 8.76		

จากตาราง 22 เป็นการเปรียบเทียบสัดส่วนของแหล่งข่าวสารแห่งแรกที่แรงงานระบุระหว่างสื่อบุคคลกับสื่ออื่น ๆ ปรากฏว่ามีแรงงานที่ระบุว่าแหล่งข่าวสารแห่งแรก เป็นสื่อบุคคลจำนวน 285 ราย มากกว่าแรงงานที่ระบุว่าแหล่งข่าวสารแห่งแรกเป็นสื่ออื่น ๆ ซึ่งมีเพียง 113 รายเท่านั้นเมื่อเปรียบเทียบปริมาณเป็นสัดส่วนแล้ว เท่ากับ 72 : 28 ซึ่งมีความแตกต่างกันมาก และจากการทดสอบทางสถิติโดยใช้ Z - test ได้ค่า Z - test จากการคำนวณเท่ากับ 8.76

ซึ่งมากกว่า Z จากตารางวิกฤตที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งเท่ากับ 1.65 แสดงว่าสัดส่วนของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางได้รับข่าวสารแหล่งแรกที่เป็นสื่อบุคคลมีค่ามากกว่า 0.50 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งหมายความว่าเมื่อกำหนดระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 สามารถเชื่อได้ว่าแรงงานได้รับข่าวสารแหล่งแรกที่เป็นสื่อบุคคล มีจำนวนมากกว่าแรงงานที่ได้รับข่าวสารแหล่งแรกที่เป็นสื่ออื่น (หน่วยงานราชการ บริษัทจัดหางานเอกชน และสื่อมวลชน) ผลการวิจัยจึงเป็นไปตามสมมติฐาน การวิจัยข้อ 4.1 ในส่วนที่เกี่ยวกับการได้รับข่าวสารของแรงงานที่ว่า แหล่งข่าวสารที่แรงงานได้รับเกี่ยวกับงานที่ต้องการทำเป็นสื่อบุคคลมากกว่าสื่อมวลและแหล่งข่าวสารที่เป็นทางการ

5.3 <u>วิเคราะห์ขั้นตอนการได้รับข่าวสารของแรงงาน</u>

การศึกษาลักษณะขั้นตอนการติดต่อแสวงหาข่าวสารตั้งแต่รับรู้ข่าวเรื่องงานครั้งแรกจนได้งานนั้น ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการติดต่อแสวงหาข่าวสาร ออกเป็น 3 ขั้นตอนได้แก่ 1. ขั้นตอนเดียวคือการติดต่อแหล่งงานโดยตรง 2. สองขั้นตอน คือ แรงงานจะติดต่อสื่อบุคคลหรือสื่อมวลชนถึงแหล่งงาน 3. สามขั้นตอนแรงงานจะติดต่อสื่อบุคคลหรือสื่อมวลชน ผ่านคนกลางซึ่งได้แก่นายหน้าของบริษัทจัดหางานเอกชนถึงแหล่งงาน จากแบบสัมภาษณ์ได้ผลการศึกษาเกี่ยวกับขั้นตอนการติดต่อแสวงหาข่าวสารตั้งแต่รับรู้ข่าวเรื่องงานครั้งแรกจนได้งานของแรงงานในพื้นที่ที่ทำการศึกษา ดังตาราง 23

ตาราง 23 แสดงร้อยละของแรงงานจำแนกตามลักษณะขั้นตอนการติดต่อแสวงข่าวสารตั้งแต่รู้ข่าวครั้งแรกจนได้งานทำ

ลักษณะขั้นตอนการติดต่อ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- ขั้นตอนเดียว	73	18.34
- สองขั้นตอน	247	62.06
- สามขั้นตอน	78	19.60
รวม	398	100.0

จากตาราง 23 จำแนกร้อยละของแรงงานตามลักษณะขั้นตอนการติดต่อแสวงหาข่าวสารตั้งแต่การรับรู้ข่าวสารครั้งแรกจนได้งาน ปรากฏว่าแรงงานที่มีการติดต่อกับแหล่งงานครั้งแรกแล้วได้งานเลย ซึ่งมีลักษณะการติดต่อกับแหล่งงานโดยตรงขั้นตอนเดียว มีอยู่ร้อยละ 18.34 โดยที่แรงงานจะไปติดต่อกับบริษัทจัดหางานด้วยตนเองแล้วได้งานในตะวันออกกลางเลย ส่วนแรงงานที่มีการติดต่อกับแหล่งข่าวสารเรื่องงานสองขั้นตอน เป็นการติดตามข่าวสารจากสื่อมวลชนเพื่อทราบแหล่งงานหรือได้พบปะพูดคุยกับสายหรือนายหน้าของบริษัจัดหางานเอกชน หรือเพื่อน ญาติ แล้วจึงไปติดต่อแหล่งงาน มีสูงถึงร้อยละ 62.06 และแรงงานที่ติดต่อกับแหล่งข่าวสารเรื่องงานสามขั้นตอน คือ แรงงานที่ติดตามข่าวสารจากสื่อมวลชนหรือทราบข่าวจากสื่อบุคคล แล้วพาไปติดต่อคนกลางซึ่งอาจเป็นสายหรือนายหน้าต่อมาจึงไปสมัครงานกับแหล่งงานต่อไปมีอยู่ร้อยละ 19.60 จะเห็นว่าการติดต่อกับแหล่งงานหลายขั้นตอน (สองขั้นตอน กับสามขั้นตอน) มีจำนวนมากถึงร้อยละ 81.66 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าก่อนได้งานทำแรงงานต้องผ่านแหล่งข่าวสารหลายขั้นตอน

5.3.1 <u>วิเคราะห์เปรียบเทียบสัดส่วนของแรงงานที่ระบุว่าแสวงหาข่าวสารขั้นตอนเดียวกับแสวงหาข่าวสารหลายขั้นตอน</u>

การเปรียบเทียบสัดส่วนของแรงงานที่ระบุว่าแสวงหาข่าวสารขั้นตอนเดียวกับแสวงหาข่าวสารหลายขั้นตอนนั้น เป็นการวิเคราะห์สัดส่วนตามเงื่อนไขต่าง ๆ ที่วิเคราะห์มาแล้วให้แจ่มชัดยิ่งขึ้น เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างจำนวนร้อยละ ของแรงงานที่แสวงหาข่าวสารผ่านแหล่งข่าวสารหลายขั้นตอน กับแรงงานที่แสวงหาข่าวสาร ผ่านแหล่งข่าวสารโดยตรงเพียงแหล่งเดียว โดยใช้สถิติ Z - test เพื่อการวิเคราะห์

ตาราง 24 เปรียบเทียบสัดส่วนของแรงงานที่ระบุว่าแสวงหาข่าวสารขั้นตอนเดียวกับแสวงหาข่าวสารหลายขั้นตอน

ลักษณะของการแสวงหาข่าวสาร	จำนวน (คน)	สัดส่วน
– ขั้นตอนเดียว	73	0.18
– หลายขั้นตอน	325	0.82
Z = 12.75		

จากตาราง 24 เปรียบเทียบสัดส่วนของแรงงานที่ระบุว่าแสวงหาข่าวสารขั้นตอนเดียวกับแสวงหาข่าวสารหลายขั้นตอน ปรากฏว่ามีแรงงานที่แสวงหาข่าวสารหลายขั้นตอน มีจำนวน 325 ราย ซึ่งมากกว่าแรงงานที่แสวงหาข่าวสารโดยตรงขั้นตอนเดียว มีเพียง 73 รายเท่านั้น เมื่อเปรียบเทียบปริมาณเป็นสัดส่วนแล้วเท่ากับ 82 : 18 มีความแตกต่างกันมาก และจากการทดสอบทางสถิติโดยใช้ Z - test โดยได้ค่า Z - test จากการคำนวณมีค่าเท่ากับ 12.75 ซึ่งมากกว่าค่า Z จากตารางวิกฤต คือ 1.65 แสดงว่าสัดส่วนของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง แสวงหาข่าวสารหลายขั้นตอนมีค่ามากกว่า 0.50 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งหมายความว่าเมื่อกำหนดระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 สามารถเชื่อได้ว่า แรงงานแสวงหาข่าวสารหลายขั้นตอนมีจำนวนมากกว่าแรงงานที่แสวงหาข่าวสารโดยตรงขั้นตอนเดียว ผลการวิจัยจึงเป็นไปตามสมมติฐาน การวิจัยข้อที่ 4.2 ในส่วนที่เกี่ยวกับการได้รับข่าวสารของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางที่ว่าการได้รับข่าวสารของแรงงานตั้งแต่รับรู้ครั้งแรกถึงการได้งานทำนั้นมีการติดต่อผ่านแหล่งข่าวสารหลายขั้นตอนมากกว่าที่จะผ่านแหล่งข่าวสารโดยตรงเพียงขั้นตอนเดียว

6. <u>วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมส่วนบุคคลกับวิธีการหาข่าวสารเกี่ยวกับงานของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง</u>

เมื่อแรงงานต้องการหางานทำในต่างประเทศ สิ่งแรกที่แรงงานจะต้องทำคือติดต่อแหล่งข่าวสารเกี่ยวกับงาน เพื่อแสวงหาข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องเกี่ยวกับสถานที่สมัครงาน วิธีสมัครงาน เงื่อนไขและขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อให้ได้งาน และจากการที่แรงงานไทยกระจัดกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศสภาวะความจำเป็นที่เกี่ยวข้องกับความต้องการและแรงจูงใจของแรงงานแต่ละบุคคล ย่อมมีความหลากหลายซึ่งก่อนที่แรงงานจะเริ่มแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงาน แรงงานที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่ประกอบด้วยสถานภาพทางสังคม สภาพทางเศรษฐกิจ และเหตุจูงใจแตกต่างกันไปปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้อาจมีส่วนผลักดันให้มีการแสวงหาข่าวสารแตกต่างกันออกไป

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมส่วนบุคคลกับวิธีการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงานของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางนั้น ผู้วิจัยได้แบ่งแหล่งข่าวสารออกเป็น 4 แหล่ง ได้แก่ 1. หน่วยงานราชการ 2. บริษัทจัดหางานเอกชน 3. สื่อบุคคล 4. สื่อมวลชน ได้แบ่งปัจจัยทางสังคมออกเป็น 2 ส่วน เช่นกันคือ 1. รายได้ 2. อาชีพเดิม เมื่อทำการแจงนับปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมส่วนบุคคลของแรงงานจากแบบสัมภาษณ์ สามารถนำปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมส่วนบุคคลมาวิเคราะห์ได้ดังนี้

6.1 <u>วิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมส่วนบุคคลของแรงงาน</u>

ในการวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมส่วนบุคคลของแรงงานนั้น ผู้วิจัยได้แบ่งปัจจัยทางสังคมออกเป็น 2 ส่วน คือ 1. อายุของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง 2. ระดับการศึกษาของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง เมื่อทำการแจงนับปัจจัยทางสังคมส่วนบุคคลของแรงงานจากแบบสัมภาษณ์ สามารถนำปัจจัยทางสังคมส่วนบุคคลมาวิเคราะห์ได้ดังนี้

6.1.1 <u>อายุของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง</u>

ในการวิเคราะห์อายุของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางนั้น ผู้วิจัยแบ่งช่วงอายุ ออกเป็น 4 ช่วง คือ 1. อายุ 21 - 30 ปี 2. อายุ 31 - 40 ปี 3. อายุ 41 - 50 ปี 4. อายุ 51 - 60 ปี ได้สถิติมาดังตาราง 25

ตาราง 25 แสดงอายุของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง

ระดับอายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
21 - 30 ปี	52	13.0
31 - 40 ปี	185	46.5
41 - 50 ปี	122	30.7
51 - 60 ปี	39	9.8
รวม	398	100.0

จากตาราง 25 จะเห็นว่าแรงงานส่วนมากที่ไปทำงานในตะวันออกกลางจะอยู่ในวัยฉกรรจ์ หรือวัยแรงงาน แรงงานที่มีจำนวนมากที่สุดคือ แรงงานที่มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี มีถึงร้อยละ 46.5 ซึ่งมากกว่า 1 ใน 4 ของแรงงานทั้งหมด รองลงมาคือแรงงานที่มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี มีอยู่ร้อยละ 30.7 และแรงงานที่มีอายุระหว่าง 21 - 30 ปี มีอยู่ร้อยละ 13.0 ส่วนแรงงานที่มีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด มีอยู่เพียงร้อยละ 9.8

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นว่าจำนวนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางจะมีอายุ 31 - 40 ปี มากที่สุด และเมื่อรวมกับแรงงานในช่วงอายุ 21 - 30 ปี และ 41 - 50 ปี จะมีจำนวนมากถึงร้อยละ 90.2 ซึ่งแรงงานส่วนใหญ่จะมีอายุไม่เกิน 50 ปี เป็นช่วงอายุที่เหมาะกับการไปทำงานในต่างประเทศ เพราะงานในต่างประเทศต้องใช้ความอดทน ความแข็งแรง และความแข็งแกร่งของร่างกายและจิตใจสูงมาก ส่วนสาเหตุที่พบแรงงานในช่วงอายุ 51 - 60 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุมากเกินไปไม่เหมาะสมกับการไปทำงานในตะวันออกกลาง เป็นเพราะว่าการสัมภาษณ์จะใช้อายุจริงในปีปัจจุบัน ปี 2535 แต่แรงงานส่วนนี้จะหมดสัญญาการจ้างงานและกลับถึงประเทศไทยตั้งแต่ปี 2528 2529 และปี 253 ซึ่งในขณะที่กลับมาถึงเมืองไทย จะมีอายุไม่ถึง 50 ปี

6.1.2 <u>วิเคราะห์การแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ กับระดับอายุของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง</u>

ในการวิเคราะห์การแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ กับระดับอายุของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง ผู้วิจัยได้แบ่งแหล่งข่าวสารออกเป็น 4 แหล่งด้วยกันคือ 1. หน่วยงานราชการ ได้แก่ กรมแรงงาน สำนักแรงงานจังหวัด 2. บริษัทจัดหางานเอกชนได้แก่ บริษัทจัดหางานเอกชนในกรุงเทพมหานคร และบริษัทจัดหางานเอกชนในจังหวัด 3. สื่อบุคคล ได้แก่ เพื่อนบ้าน ญาติ สายหรือนายหน้าของบริษัทจัดหางานเอกชน ผู้นำหมู่บ้าน 4. สื่อมวลชน ได้แก่ นิตยสารเกี่ยวกับแรงงาน นิตยสารทั่วไป หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ส่วนระดับอายุ แบ่งออกเป็น 4 ช่วง คือ 1. อายุ 21 - 30 ปี 2. อายุ 31 - 40 ปี 3. อายุ 41 - 50 ปี 4. อายุ 51 - 60 ปี ผลการแจงนับได้สถิติดังตาราง 26

ตาราง 26 แสดงการแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ กับระดับอายุของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง

แหล่งข่าวสาร	ระดับอายุ									
	21 - 30 ปี		31 - 40 ปี		41 - 50 ปี		51 - 60 ปี		รวม	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หน่วยงานราชการ	2	3.8	4	2.2	4	3.3	1	2.6	11	2.8
บริษัทจัดหางานเอกชน	7	13.5	30	16.2	22	18.0	9	23.1	68	17.1
สื่อบุคคล	35	67.3	137	74.1	87	71.3	26	66.6	285	71.6
สื่อมวลชน	8	15.4	14	7.5	9	7.4	3	7.7	34	8.5
รวม	52	100.0	185	100.0	122	100.0	39	100.0	398	100.0

จากตาราง 26 จะเห็นว่าในช่วงอายุ 21 - 30 ปี แรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางจะได้รับทราบข่าวสารจากหน่วยงานราชการเป็นแห่งแรกมีจำนวนน้อยที่สุดพบเพียง 2 ราย เท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 3.8 สื่อบุคคลเป็นจำนวนมากที่สุด 35 ราย คิดเป็นร้อยละ 67.3 ส่วนสื่อมวลชน 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 15.4 และบริษัทจัดหางานเอกชน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 13.5

แรงงานในช่วงอายุ 31 - 40 ปี พบว่าแหล่งข่าวสารแห่งแรกที่เป็นหน่วยงานราชการมีจำนวนน้อยที่สุด พบเพียง 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.2 ส่วนแหล่งข่าวสารที่เป็นสื่อบุคคลพบมากที่สุด คือมีถึง 137 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 74.1 ส่วนแหล่งข่าวสารที่เป็นบริษัทจัดหางานเอกชน พบ 30 ราย หรือร้อยละ 16.2 และสื่อมวลชนพบ 14 ราย คิดเป็นร้อยละ 7.5

สำหรับในช่วงระดับอายุ 41 - 50 ปี พบว่าจากแรงงาน 122 ราย มีแรงงานที่ได้รับทราบเกี่ยวกับงานครั้งแรกจากหน่วยงานราชการจำนวน 4 รายคิดเป็นร้อยละ 3.3 ซึ่งเป็นจำนวนน้อยที่สุด ส่วนสื่อบุคคลเป็นจำนวนมากที่สุด 87 รายคิดเป็นร้อยละ 71.3 และบริษัทจัดหางานเอกชน กับสื่อมวลชน พบ 22 และ 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 18.0 7.4 ตามลำดับ

ส่วนแรงงานในช่วงระดับอายุ 51 - 60 ปี จำนวน 39 ราย พบว่าแรงงานระบุว่าแหล่งข่าวสารแรกที่เป็นหน่วยงานราชการมีจำนวนน้อยที่สุด มีเพียง 1 รายคิดเป็นร้อยละ 2.6 ส่วนแหล่งข่าวสารแรกที่เป็นสื่อบุคคลพบมากที่สุด คือ 26 ราย คิดเป็นร้อยละ 66.6 และบริษัทจัดหางานเอกชน กับสื่อมวลชน พบจำนวน 9 และ 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 23.1 7.7 ตามลำดับ

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นว่า แรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางทุกช่วงอายุจะระบุเหมือนกันว่า แหล่งข่าวสารแห่งแรกที่เป็นหน่วยงานราชการเป็นจำนวนน้อยที่สุดและเช่นเดียวกันที่ทุกช่วงอายุจะแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวที่เป็นสื่อบุคคลเป็นจำนวนมากที่สุดเหมือนกัน

6.1.3 <u>ระดับการศึกษาของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง</u>

ในการวิเคราะห์ระดับการศึกษาของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางผู้วิจัยได้แบ่งระดับการศึกษาออกเป็น 5 ช่วงอันดับคือ 1. ป.4 หรือต่ำกว่า 2. ป. 5 - 7 3. ม.ศ. 1 - 3 4. ม.ศ. 4 - 5, ปวช. 5. ปวส. อนุปริญญา จากแบบสัมภาษณ์ ได้ผลการศึกษาของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง ดังตาราง 27

ตาราง 27 แสดงระดับการศึกษาของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ป.4 หรือต่ำกว่า	308	77.4
ป. 5 - 7	41	10.3
ม.ศ. 1 - 3	33	8.3
ม.ศ. 4 - 5, ปวช.	9	2.3
ปวส., อนุปริญญา	7	1.7
รวม	398	100.0

จากตาราง 27 จะเห็นว่าส่วนมากของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางจบการศึกษาเพียงระดับประถมต้น มากถึง 308 ราย คิดเป็นร้อยละ 77.4 ของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทั้งหมด รองลงมาคือจบชั้นประถมปลาย ป. 5 - 7 มี 41 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.3 อันดับที่ 3 คือผู้ที่จบชั้น ม.ศ. 1 - 3 มี 33 ราย คิดเป็นร้อยละ 8.3 และผู้ที่จบการศึกษาระดับ ม.ศ. 4 - 5, ปวช. มี 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.3 ส่วนผู้ที่จบการศึกษาระดับ ปวส. และอนุปริญญามีน้อยที่สุด จำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.7 เท่านั้น จากแบบสัมภาษณ์ไม่พบผู้ไม่มีโอกาสเรียนหนังสือ และผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญา

6.1.4 <u>วิเคราะห์การแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ กับระดับการศึกษาของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง</u>

ในการวิเคราะห์การแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ กับระดับการศึกษาของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง ผู้วิจัยได้แบ่งแหล่งข่าวสารออกเป็น 4 แหล่ง ซึ่งได้แก่ 1. หน่วยงานราชการ 2. บริษัทจัดหางานเอกชน 3. สื่อบุคคล 4. สื่อมวลชน

จากตาราง 28 พบว่าแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางที่จบชั้น ป. 4 หรือต่ำกว่า จำนวน 308 ราย จะแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารที่เป็นสื่อบุคคลจำนวนมากที่สุด 226 ราย คิดเป็นร้อยละ 73.4 รองลงมาได้แก่ บริษัทจัดหางานเอกชนจำนวน 54 ราย คิดเป็นร้อยละ 17.5 และสื่อมวลชนกับหน่วยงานราชการ จำนวน 23 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 7.5 และ 1.6 ตามลำดับ

สำหรับแรงงานที่มีระดับการศึกษาชั้น ป.5 - 7 ลักษณะการแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ มีลักษณะคล้ายคลึงกับผู้ที่จบชั้น ป.4 หรือต่ำกว่า กล่าวคือแรงงานที่แสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารที่เป็นสื่อบุคคลมีจำนวนมากที่สุด จำนวน 33 รายจาก 41 รายคิดเป็นร้อยละ 80.5 รองลงมาคือบริษัทจัดหางานเอกชนสื่อมวลชน หน่วยงานราชการ จำนวน 5 ราย 2 ราย 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.2 4.9 และ 2.4 ตามลำดับ

ส่วนแรงงานที่มีระดับการศึกษาชั้น ม.ศ. 1 - 3 การแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ มีลักษณะคล้ายคลึงกับผู้ที่จบชั้น ป.4 หรือต่ำกว่าและผู้ที่จบชั้น ป.5 - 7 กล่าวคือ แรงงานที่แสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารที่เป็นสื่อบุคคลมีจำนวนมากที่สุด จำนวน 21 ราย จากทั้งหมด 33 ราย โดยคิดเป็นร้อยละ 63.6 รองลงมา คือแหล่งข่าวสารที่เป็นบริษัทจัดหางานเอกชน สื่อมวลชน และหน่วยงานราชการจำนวน 5 ราย 4 ราย 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 15.2 12.1 และ 9.1 ตามลำดับ

และแรงงานที่มีระดับการศึกษาชั้น ม.ศ. 4 - 5, ปวช. จะแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารที่เป็นสื่อมวลชน และสื่อบุคคล จำนวนเท่ากันคือ 3 ราย จากจำนวน 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.3 รองลงมาคือบริษัทจัดหางานเอกชน หน่วยงานราชการจำนวน 2 ราย 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.2 และ 11.2 ตามลำดับ

สำหรับแรงงานที่จบการศึกษาระดับ ปวส, อนุปริญญา แสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารที่เป็นสื่อบุคคล สื่อมวลชน และบริษัทจัดหางาน เป็นจำนวนเท่ากัน คือ 2 ราย จากจำนวนทั้งหมด 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.6 ส่วนหน่วยงานราชการจำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 14.2

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นว่า แรงงานที่มีระดับการศึกษาต่ำ ได้แก่ แรงงานที่จบชั้น ป.4 หรือต่ำกว่า ป.5 - 7 ม.ศ.1 - 3 แสวงหาแหล่งข่าวสารจากแหล่งข่าวสารที่เป็นสื่อบุคคล

จำนวนมากที่สุดเหมือนกัน รองลงมาเป็นแหล่งข่าวสารจากบริษัทจัดหางานเอกชน สื่อมวลชนและหน่วยงานราชการ เหมือนกันส่วนแรงงานที่มีระดับการศึกษาสูงขึ้นจะมีการแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารที่เป็นสื่อมวลชนมากขึ้น ซึ่งมีจำนวนเท่ากันกับแหล่งข่าวสารที่เป็นสื่อบุคคล รองลงมาเป็นบริษัทจัดหางานเอกชนและหน่วยงานราชการตามลำดับ

และจากจำนวนผู้จบการศึกษาในระดับต่าง ๆ ทั้งหมดจะเห็นว่าแรงงานจำนวน 285 ราย จากจำนวนทั้งหมด 398 ราย จะแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารที่เป็นสื่อบุคคลซึ่งเป็นจำนวนสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 71.6 รองลงมาเป็นบริษัทจัดหางานเอกชน สื่อมวลชน หน่วยงานราชการ จำนวน 68 ราย 34 ราย 11 ราย คิดเป็นร้อยละ 17.1 8.5 และ 2.8 ตามลำดับ

6.2 <u>วิเคราะห์ปัจจัยทางเศรษฐกิจส่วนบุคคลของแรงงาน</u>

ในการวิเคราะห์ปัจจัยทางเศรษฐกิจของแรงงานนั้น ผู้วิจัยได้แบ่งปัจจัยทางเศรษฐกิจออกเป็น 2 ส่วน คือ 1. รายได้ของแรงงานก่อนไปทำงานตะวันออกกลาง 2. อาชีพเดิมของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง เมื่อทำการแจงนับปัจจัยทางเศรษฐกิจของแรงงานจากแบบสัมภาษณ์ สามารถนำปัจจัยทางเศรษฐกิจมาวิเคราะห์ ได้ดังนี้

6.2.1 <u>รายได้ของแรงงานก่อนไปทำงานตะวันออกกลาง</u>

ในการศึกษารายได้ของแรงงานก่อนไปทำงานตะวันออกกลาง ผู้วิจัยแบ่งรายได้รวมต่อปี ของแรงงานออกเป็น 5 ระดับ คือ 1. น้อยกว่า 10,000 บาท 2. 10,001 - 20,000 บาท 3. 20,001 - 30,000 บาท 4. 30,001 - 40,000 5. มากกว่า 40,000 บาท จากแบบสัมภาษณ์ได้รายได้ของแรงงานก่อนไปทำงานตะวันออกกลางในพื้นที่ที่ทำการศึกษา ดังตาราง 29

ตาราง 29 แสดงรายได้ของแรงงานก่อนไปทำงานตะวันออกกลาง

รายได้รวมต่อปี	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 10,000	102	25.6
10,001 - 20,000	75	18.9
20,001 - 30,000	108	27.1
30,001 - 40,000	70	17.6
มากกว่า 40,000	43	10.8
รวม	398	100.0

จากตาราง 29 แสดงรายได้ของแรงงานก่อนไปทำงานตะวันออกกลาง พบว่าแรงงานมากกว่า 1 ใน 4 หรือร้อยละ 27.1 มีรายได้ปีละ 20,001 - 30,000 บาท ซึ่งมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาเป็นผู้มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท มีจำนวนถึง 1 ใน 4 ของแรงงานทั้งหมด คือร้อยละ 25.6 อันดับที่สาม คือผู้มีรายได้ 10,001 - 20,000 บาท มีอยู่ร้อยละ 18.9 และผู้มีรายได้ 30,001 - 40,000 บาท มีอยู่ร้อยละ 17.6 ส่วนผู้มีรายได้มากกว่าปีละ 40,000 บาท มีจำนวนน้อยที่สุดมีเพียงร้อยละ 10.8 เท่านั้น

6.2.2 <u>วิเคราะห์การแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ กับรายได้ของแรงงานก่อนไปทำงานตะวันออกกลาง</u>

ในการวิเคราะห์การแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ กับรายได้ของแรงงานก่อนไปทำงานตะวันออกกลาง ผู้วิจัยได้แบ่งแหล่งข่าวสารออกเป็น 4 แหล่ง ได้แก่ 1. หน่วยงานราชการ 2. บริษัทจัดหางานเอกชน 3. สื่อบุคคล 4. สื่อมวลชน ส่วน

จากตาราง 30 แรงงานที่มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท ส่วนใหญ่แสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารที่เป็นสื่อบุคคลมากที่สุด ถึง 56 รายจากจำนวนแรงงานทั้งหมด 102 ราย คิดเป็นร้อยละ 54.9 รองลงมาได้แก่แหล่งข่าวสารที่เป็นบริษัทจัดหางานเอกชน 34 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.3 สื่อมวลชนและหน่วยงานราชการเป็นอันดับรองลงมา คือ 8 ราย 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 7.9 และ 3.9 ตามลำดับ

สำหรับแรงงานที่มีรายได้ปีละ 10,001 - 20,000 บาท ส่วนใหญ่ก็แสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารที่เป็นสื่อบุคคลเช่นเดียวกับผู้มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท โดยมีแรงงานถึง 61 ราย จากทั้งหมด 75 ราย คิดเป็นร้อยละ 81.3 ส่วนอันดับรองลงมาได้แก่บริษัทจัดหางานเอกชน สื่อมวลชน และหน่วยงานราชการน้อยที่สุดจำนวน 8 ราย 5 ราย 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.7 6.7 และ 1.3 ตามลำดับ

ส่วนแรงงานที่มีรายได้ปีละ 20,001 - 30,000 บาท แรงงานส่วนใหญ่แสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารที่เป็นสื่อบุคคลมากถึงร้อยละ 74.1 รองลงมาได้แก่ แหล่งข่าวสารที่เป็นสื่อมวลชน คิดเป็นร้อยละ 12.9 บริษัทจัดหางานเอกชนและหน่วยงานราชการคิดเป็นร้อยละ 11.1 1.9 ตามลำดับ

และแรงงานที่มีรายได้ปีละ 30,001 - 40,000 บาท จะแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารที่เป็นสื่อบุคคลมากที่สุด เป็นจำนวนถึงร้อยละ 77.1 รองลงมาได้แก่บริษัทจัดหางานเอกชนคิดเป็นร้อยละ 14.3 ส่วนแหล่งข่าวสารที่เป็นสื่อมวลชนจะเท่ากับแหล่งข่าวสารที่เป็นหน่วยงานราชการ โดยคิดเป็นร้อยละ 4.3

สำหรับแรงงานที่มีรายได้มากกว่า 40,000 บาทต่อปี ส่วนใหญ่จะแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารที่เป็นสื่อบุคคลมากถึงร้อยละ 79.1 รองลงมาจากแหล่งข่าวสารที่เป็นสื่อมวลชนและบริษัทจัดหางานเอกชน จำนวนเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 9.3 ส่วนแหล่งข่าวสารที่เป็นหน่วยงานราชการ จะมีจำนวนน้อยที่สุดคือเพียงร้อยละ 2.3 เท่านั้น

จะเห็นว่าที่กล่าวมาแล้ว แรงงานที่มีรายได้รวมต่อปีทุกระดับ ส่วนใหญ่จะแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารที่เป็นสื่อบุคคลเหมือนกันและเป็นจำนวนมากที่สุดส่วนแหล่งข่าวสารที่เป็นหน่วยงานราชการ แรงงานที่มีรายได้รวมต่อปี ทุกระดับจะแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารนี้เป็นจำนวนน้อยที่สุดเช่นเดียวกัน

6.2.3 <u>อาชีพเดิมของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง</u>

การศึกษาอาชีพเดิมของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง ผู้วิจัยได้ทำการแบ่งอาชีพออกเป็น 5 อาชีพ คือ 1. ไม่มีอาชีพ 2. อาชีพเกษตรกรรม 3. อาชีพค้าขาย 4. อาชีพรับราชการ 5. อาชีพรับจ้างทั่วไป จากแบบสัมภาษณ์อาชีพเดิมของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง ได้ผลดังตาราง 31

ตาราง 31 แสดงอาชีพเดิมของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง

อาชีพเดิม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มีอาชีพ	0	0.0
เกษตรกรรม	267	67.1
ค้าขาย	56	14.1
รับราชการ	0	0.0
รับจ้างทั่วไป	75	18.8
รวม	398	100.0

จากตาราง 31 จะเห็นว่าอาชีพเดิมของแรงงานก่อนเดินทางไปทำงานในตะวันออกกลาง ปรากฏว่าแรงงานส่วนใหญ่มีอาชีพเดิมคือการทำเกษตรกรรม มากถึงร้อยละ 67.1 รองลงไปคืออาชีพรับจ้างทั่วไป ซึ่งได้แก่ช่างไม้ ช่างปูน หรืองานที่ใช้แรงงานทั้งในภาคอุตสาหกรรม และพาณิชยกรรมมีอยู่ร้อยละ 18.8 อันดับที่ 3 ได้แก่อาชีพค้าข้าย ซึ่งเป็นธุรกิจของตนเอง เช่น ขายของชำ ขายอาหาร มีอยู่ร้อยละ 14.1 ส่วนผู้ที่ไม่มีอาชีพ และอาชีพรับราชการ ไม่พบแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมีอาชีพเดิมเหล่านี้จากการสัมภาษณ์

6.2.4 <u>วิเคราะห์การแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ กับอาชีพเดิมของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง</u>

ในการวิเคราะห์การแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ กับอาชีพเดิมของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง ผู้วิจัยได้แบ่งแหล่งข่าวสารออกเป็น 4 แหล่ง ได้แก่ 1. หน่วยงานราชการ 2. บริษัทจัดหางานเอกชน 3. สื่อบุคคล 4. สื่อมวลชน ส่วนอาชีพเดิมได้แบ่งออกเป็น 3 อาชีพ เนื่องจากการสัมภาษณ์พบว่าแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมีอาชีพเดิมเพียง 3 อาชีพเท่านั้น เพื่อให้ง่ายต่อการวิเคราะห์ค่าทางสถิติ ผู้วิจัยจึงได้ตัดผู้ไม่มีอาชีพกับอาชีพรับราชการออก เหลือเพียง 3 อาชีพ คือ 1. อาชีพเกษตรกรรม 2. อาชีพค้าขาย 3. อาชีพรับจ้างทั่วไป ผลการแจงนับได้สถิติดังตาราง 32

ตาราง 32 แสดงการแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ กับอาชีพเดิมของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง

แหล่งข่าวสาร	อาชีพเดิม							
	เกษตรกรรม		ค้าขาย		รับจ้างทั่วไป		รวม	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หน่วยงานราชการ	3	1.1	3	5.3	5	6.7	11	2.8
บริษัทจัดหางานเอกชน	21	7.9	19	34.0	28	37.3	68	17.1
สื่อบุคคล	231	86.5	21	37.5	33	44.0	285	71.6
สื่อมวลชน	12	4.5	13	23.2	9	12.0	34	8.5
รวม	267	100.0	56	100.0	75	100.0	398	100.0

จากตาราง 32 จะเห็นว่าแรงงานที่มีอาชีพเกษตรกรรม ส่วนใหญ่จะแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารที่เป็นสื่อบุคคลมากที่สุด จำนวน 231 ราย จากจำนวนแรงงานทั้งหมด 267 ราย คิดเป็นร้อยละ 86.5 รองลงมาได้แก่ บริษัทจัดหางานเอกชน จำนวน 21 ราย คิดเป็นร้อยละ 7.9 สื่อมวลชนจำนวน 12 รายคิดเป็นร้อยละ 4.5 และแรงงานจะแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารที่เป็นหน่วยราชการน้อยที่สุด จำนวน 3 รายคิดเป็นร้อยละ 1.1 จะเห็นว่าแรงงานที่มีอาชีพเกษตรกรรมจะแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารที่เป็นสื่อบุคคลจำนวนมาก เพราะว่าอาชีพเกษตรกรรมซึ่งมีมากในสังคมไทย แรงงานจะมีความสนิทสนมกับเพื่อนบ้าน ญาติ เป็นพิเศษเมื่อบุคคลใดทราบข่าวเกี่ยวกับแหล่งงานก็จะนำมาถ่ายทอดให้กันฟัง ฉะนั้นแหล่งข่าวสารส่วนใหญ่ของแรงงานที่มีอาชีพเกษตรกรรมจึงเป็นสื่อบุคคล

ส่วนแรงงานที่มีอาชีพเดิมทำการค้าขายจะแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารที่เป็นสื่อบุคคลมากที่สุดเช่นกัน จำนวน 21 ราย จากจำนวนแรงงานทั้งหมด 56 ราย คิดเป็นร้อยละ 37.5 รองลงมาเป็นข่าวสารจากแหล่งข่าวสารที่เป็นบริษัทจัดหางานเอกชน คิดเป็นร้อยละ 34.0 ซึ่งมีความใกล้เคียงกับสื่อบุคคล ส่วนสื่อมวลชนและหน่วยงานราชการ คิดเป็นร้อยละ 23.2 และ 5.3 ตามลำดับ

และแรงงานที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป จะแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารที่เป็นสื่อบุคคลมากที่สุด เช่นเดียวกับอาชีพเกษตรกรรมและอาชีพค้าขายจำนวน 33 ราย จากจำนวนแรงงานทั้งหมด 75 ราย คิดเป็นร้อยละ 44.0 รองลงมาได้แก่บริษัทจัดหางานเอกชน สื่อมวลชน และหน่วยงานราชการจำนวน 28 ราย 9 ราย 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 37.3 12.0 และ 6.7 ตามลำดับ

จากที่กล่าวมาทั้งหมด พบว่า แรงงานที่มีอาชีพเดิม คือเกษตรกรรม ค้าขาย รับจ้างทั่วไป จะแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารที่เป็นสื่อบุคคลมากที่สุดเหมือนกัน รองลงมาก็เป็นแหล่งข่าวสารที่เป็นบริษัทจัดหางานเอกชน สื่อมวลชนและหน่วยงานราชการเหมือนกัน โดยจะเห็นว่าทุกอาชีพแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารจากสื่อบุคคล เป็นจำนวนมากถึงร้อยละ 71.6 บริษัทจัดหางานเอกชนร้อยละ 17.1 สื่อมวลชนร้อยละ 8.5 และหน่วยงานราชการร้อยละ 2.8

6.3 <u>ทดสอบความแตกต่างของการแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ กับปัจจัยทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ</u>

การทดสอบความแตกต่างของการแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ กับปัจจัยทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางนั้นเป็นการวิเคราะห์ความแตกต่างตามเงื่อนไขต่าง ๆ ที่วิเคราะห์มาแล้วให้แจ่มชัดยิ่งขึ้น เพื่อหาค่าบ่งชี้ว่า แรงงานที่มีปัจจัยทางด้านสังคมและเศรษฐกิจส่วนบุคคลแตกต่างกันนั้น จะแสวงหาข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ต่างกันหรือไม่ โดยใช้สถิติ ไค-สแควร์ (Chi - Square = X^2) ได้ผลการทดสอบดังนี้

6.3.1 <u>ทดสอบความแตกต่างของการแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ กับระดับอายุของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง</u>

อายุของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง นั้นพบว่ามีแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง ตั้งแต่ช่วงอายุ 21 - 30 ปี จนถึงช่วงอายุ 51 - 60 ปี จากการวิเคราะห์โดยวิธีไค-สแควร์ เกี่ยวกับระดับอายุของแรงงานกับการแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ ได้ค่า X^2 = 5.64 df = (4-1)(4-1) = 9 จากการเปิดตาราง Chi - Square distribution พบว่าในกรณีที่ df = 9 ค่า X^2 ที่จะมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ควรมีค่าอย่างน้อย 16.919 เมื่อค่าที่คำนวณได้ต่ำกว่าค่าจากตาราง แสดงว่าระดับอายุที่แตกต่างกันจะแสวงหาข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ระดับอายุที่แตกต่างกันไม่ ทำให้แรงงาน แสวงหาข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ต่างกัน ส่วนใหญ่แรงงานแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารที่เป็นสื่อบุคคลเหมือนกัน ผลการวิจัยจึงปฏิเสธสมมติฐานของการวิจัยในข้อที่ 5 ในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับแหล่งข่าวสารของแรงงาน

6.3.2 <u>ทดสอบความแตกต่างของการแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ กับระดับการศึกษาของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง</u>

จะเห็นว่าระดับการศึกษาของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางนั้นพบว่ามีการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้น ป.4 หรือต่ำกว่า ไปจนถึงผู้ที่มีการศึกษาระดับ ปวส. อนุปริญญา จากการวิเคราะห์ โดยวิธี ไค-สแควร์ เกี่ยวกับระดับการศึกษาของแรงงานกับการแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ ได้ค่า X^2 = 29.12 df = (4-1)(5-1) = 12 ซึ่งค่าวิกฤต ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.01 = 26.217 ค่าจากการคำนวณมากกว่าค่าจากตาราง ผลการทดสอบความ

แตกต่างพบว่า การแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ มีความแตกต่างกันไปตามระดับการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นั่นคือแรงงานที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีการแสวงหาข่าวสาร จากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ ต่างกัน ผลการวิจัยจึงเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยในข้อที่ 5 ในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับแหล่งข่าวสารของแรงงาน

6.3.3 <u>ทดสอบความแตกต่างของการแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ กับระดับรายได้รวมต่อปีของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง</u>

จากการวิเคราะห์โดยวิธีการไค-สแควร์ เกี่ยวกับความแตกต่างของการแสวงหาข่าวสาร จากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ กับรายได้รวมต่อปีของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง ได้ค่า X^2 = 34.33 df = (4-1)(5-1) = 12 ซึ่งมีค่าวิกฤต ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.01 = 26.217 ค่าจากการคำนวณมากกว่าค่าจากตาราง แสดงว่าการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงานจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ ของแรงงานมีความแตกต่างกันไปตามระดับรายได้รวมต่อปีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นั่นคือแรงงานที่มีระดับรายได้รวมต่อปีต่างกัน จะแสวงหาข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ต่างกัน ผลการวิจัยจึงเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 5 ในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรายได้รวมต่อปี กับแหล่งข่าวสารของแรงงาน

6.3.4 <u>ทดสอบความแตกต่างของการแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ กับอาชีพเดิมของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง</u>

อาชีพเดิมของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง พบว่ามีสามอาชีพได้แก่ อาชีพเกษตรกรรม ค้าขายและอาชีพรับจ้างทั่วไป จากตาราง 32 ปรากฏว่าแรงงานที่มีอาชีพเกษตรกรรม มีการแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารที่เป็นสื่อบุคคลมากที่สุด รองลงมาได้แก่บริษัทจัดหางานเอกชน สื่อมวลชนและหน่วยงานราชการ ส่วนแรงงานที่มีอาชีพค้าขาย และรับจ้างทั่วไปมีการแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารที่เป็นสื่อบุคคลกับบริษัทจัดหางานเอกชนในระดับใกล้เคียงกัน จากการวิเคราะห์โดยวิธีการไค-สแควร์ เกี่ยวกับอาชีพเดิมของแรงงานกับการแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ ได้ค่า X^2 = 94.39 df = (4-1)(3-1) = 6

ซึ่งมีค่าวิกฤตที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 = 16.812 ค่าไค-สแควร์จากการคำนวณสูงกว่าค่าจากตารางวิกฤตที่ระดับ 0.01 แสดงว่าการแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆมีความแตกต่างกันไปตามอาชีพเดิมอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.01 แรงงานที่มีอาชีพเดิมต่างกัน แสวงหาข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ต่างกัน ผลการวิจัยจึงเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 5 ในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพเดิมกับแหล่งข่าวสารของแรงงาน

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นว่าปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจส่วนบุคคลของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง บางปัจจัยสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 5 ที่กล่าวว่า "แรงงานที่มีปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมส่วนบุคคลต่างกัน จะได้รับข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่างกัน" ปัจจัยที่แตกต่างกันได้แก่ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ต่อปี และอาชีพเดิมของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง แต่บางปัจจัยไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 5 ได้แก่อายุของแรงงาน แม้จะพบว่าอายุของแรงงานไม่มีความสัมพันธ์กับการแสวงหาข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ แต่จากปัจจัยส่วนบุคคลอื่น ๆ ผลการทดสอบพบความแตกต่างเป็นส่วนมาก จึงแสดงให้เห็นว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน การแสวงหาข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ของแรงงานแตกต่างกันด้วย ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่วางไว้

จากการศึกษาทั้งหมดพบว่าสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางแต่ละตำบลมีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางแตกต่างกัน โดยตำบลท่าชุนรามมีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางสูงสุดคือร้อยละ 10.17 ตำบลโกสัมพีมีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางต่ำสุดร้อยละ 0.33 สำหรับลักษณะทางกายภาพที่มีผลกระทบต่อสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางพบว่าสัดส่วนของพื้นที่ราบต่อพื้นที่ทั้งหมด กับจำนวนวันที่มีฝนตกมีความสัมพันธ์กับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางเป็นปฏิภาคกลับและมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก และจำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวรมีความสัมพันธ์กับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางเป็นปฏิภาคกลับในระดับปานกลาง แต่เมื่อทำการทดสอบนัยสำคัญของค่าสหสัมพันธ์ทุกตัวแปรปรากฏว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนลักษณะทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางพบว่า จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมกับสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง

เป็นปฏิภาคกลับในระดับต่ำและระดับปานกลาง แต่รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนรายตำบลกับสัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเองมีความสัมพันธ์กับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางเป็นปฏิภาคตรงในระดับปานกลาง และเมื่อทำการทดสอบนัยสำคัญของค่าสหสัมพันธ์ทุกตัวแปรปรากฏว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงานพบว่า ปัจจัยผลักดันที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงานคือ รายได้เดิมต่ำ โดยแรงงานระบุว่าปัจจัยรายได้เดิมต่ำเป็นปัจจัยสำคัญอันดับที่ 1 ร้อยละ 53.3 ส่วนปัจจัยดึงดูดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงานคือ รายได้จากการไปทำงานตะวันออกกลางสูง โดยแรงงานระบุว่าเป็นปัจจัยดึงดูดที่สำคัญ เป็นอันดับที่ 1 ถึงร้อยละ 91.9 และลักษณะการได้รับข่าวสารของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางพบว่า ความถี่ในการติดต่อกับแหล่งข่าวสารต่าง ๆ ของแรงงานโดยแรงงานที่ระบุว่าได้มีการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับงานบ่อยมากจะติดต่อกับบริษัทจัดหางานเอกชนในกรุงเทพมหานครมากที่สุด คือ ร้อยละ 19.1 รองลงมาได้แก่ เพื่อนบ้านร้อยละ 13.1 สาย นายหน้าของบริษัทจัดหางานเอกชน ร้อยละ11.8 และญาติร้อยละ 9.5สำหรับกรมแรงงาน นิตยสารเกี่ยวกับแรงงาน บริษัทจัดหางานเอกชนในกรุงเทพมหานคร สาย นายหน้าบริษัทจัดหางานเอกชน เพื่อนบ้าน ญาติ แรงงานมากกว่าครึ่งระบุว่าเคยได้ติดตามข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ เหล่านี้ ส่วนแหล่งข่าวสารที่มีแรงงานมากกว่าครึ่งระบุว่าไม่เคยติดตามข่าวสาร จากแหล่งข่าวสารเหล่านี้ได้แก่ บริษัทจัดหางานเอกชนในจังหวัดกำแพงเพชร สำนักแรงงานจังหวัดกำแพงเพชร นิตยสารทั่วไป วิทยุ โทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ ส่วนแหล่งข่าวสารแห่งแรกที่แรงงานได้รับส่วนใหญ่เป็นสื่อบุคคล และแรงงานจะได้รับข่าวสารหลายขั้นตอน และปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมส่วนบุคคลกับวิธีการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงานของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางพบว่า แรงงานที่มีอายุแตกต่างกันจะแสวงหาข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ไม่แตกต่างกันโดยส่วนใหญ่จะแสวงหาข่าวสารจากสื่อบุคคลเหมือน ๆ กัน สำหรับแรงงานที่มีระดับการศึกษา รายได้รวมต่อปี และอาชีพเดิมที่แตกต่างกัน จะแสวงหาข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ปัจจัยส่วนบุคคลและวิธีการได้รับข่าวสารของแรงงานที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบลที่ทำการศึกษา ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงาน ลักษณะการได้รับข่าวสารของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง และปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมส่วนบุคคลกับวิธีการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงานของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง ซึ่งได้ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. สัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางกับจำนวนประชากรวัยแรงงานพบว่า แต่ละตำบลมีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางแตกต่างกัน โดยตำบลท่าขุนราม มีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางสูงที่สุด คือ ร้อยละ 10.17 รองลงมา ได้แก่ ตำบลนาบ่อคำมีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง ร้อยละ 4.06 ตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล ตำบลอ่างทอง ตำบลโกสัมพี มีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง ร้อยละ 2.11 1.62 0.33 ตามลำดับ

2. ลักษณะทางกายภาพ ที่มีผลกระทบต่อสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง พบว่า

2.1 สัดส่วนของพื้นที่ราบต่อพื้นที่ทั้งหมด ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนของพื้นราบต่อพื้นที่ทั้งหมดกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมีความสัมพันธ์กันเป็นปฏิภาคกลับในระดับต่ำมาก ($r = -0.01$) และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 จำนวนวันที่มีฝนตก ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนวันที่มีฝนตกกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมีความสัมพันธ์กันเป็นปฏิภาคกลับในระดับต่ำมาก ($r = -0.03$) และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.3 จำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวร ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวรกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมีความสัมพันธ์กันเป็นปฏิภาคกลับในระดับปานกลาง (r = -0.62) และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ลักษณะทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง พบว่า

3.1 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง มีความสัมพันธ์กันเป็นปฏิภาคกลับในระดับต่ำ (r = -0.21) และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.2 รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนรายตำบล ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนรายตำบลกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมีความสัมพันธ์กันเป็นปฏิภาคตรงในระดับปานกลาง (r = 0.34) และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.3 สัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเอง ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเองกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมีความสัมพันธ์กันเป็นปฏิภาคตรงในระดับปานกลาง (r = 0.67) และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.4 สัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมีความสัมพันธ์กันเป็นปฏิภาคกลับในระดับปานกลาง (r = -0.52) และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงาน พบว่า

4.1 ปัจจัยผลักดันที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงาน ผลการวิเคราะห์ปัจจัยผลักดันที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงาน แรงงานระบุว่าปัจจัยผลักดัน ที่สำคัญเป็นอันดับที่ 1 คือ รายได้เดิมต่ำ ร้อยละ 53.3

4.2 ปัจจัยดึงดูดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางของแรง ผลการวิเคราะห์ปัจจัยดึงดูดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงาน แรงงานระบุว่าปัจจัยดึงดูด ที่สำคัญเป็นอันดับที่ 1 คือ รายได้จากการไปทำงานในตะวันออกกลางสูง ร้อยละ 91.9

5. ลักษณะการได้รับข่าวสารของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง พบว่า

5.1 ความถี่ในการติดต่อกับแหล่งข่าวสารต่าง ๆ ของแรงงาน ผลการวิเคราะห์ความถี่ในการติดต่อกับแหล่งข่าวสารต่าง ๆ ของแรงงาน ปรากฏว่าแรงงานที่ระบุว่าได้มีการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับงานบ่อยมาก จะติดต่อกับบริษัทจัดหางานเอกชนในกรุงเทพมหานครมากที่สุด คือ ร้อยละ 19.1 ซึ่งเป็นแหล่งข่าวสารจากหน่วยงานเอกชน รองลงมาได้แก่เพื่อนบ้าน ร้อยละ 13.1 สายนายหน้าของบริษัทจัดหางานเอกชน ร้อยละ 11.8 และญาติร้อยละ 9.5 ซึ่งทั้งสามแหล่งนี้เป็นแหล่งข่าวสารจากสื่อบุคคล สำหรับแหล่งข่าวสารประเภทอื่นได้แก่ กรมแรงงาน นิตยสารเกี่ยวกับแรงงาน บริษัทจัดหางานเอกชนในกรุงเทพมหานคร สายนายหน้าของบริษัทจัดหางานเอกชน เพื่อนบ้าน ญาติ แรงงานมากกว่าครึ่งระบุว่าเคยได้ติดตามข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ เหล่านี้ และแรงงานน้อยกว่าครึ่งระบุว่าไม่เคยติดตามข่าวสารจากแหล่งข่าวสารเหล่านี้ ส่วนแหล่งข่าวสารที่มีแรงงานมากกว่าครึ่งระบุว่าไม่เคยติดตามข่าวสาร จากแหล่งข่าวสารเหล่านี้ได้แก่ บริษัทจัดหางานเอกชนในจังหวัดกำแพงเพชร สำนักงานแรงงานจังหวัดกำแพงเพชร นิตยสารทั่วไป วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์

5.2 แหล่งข่าวสารแห่งแรกที่แรงงานได้รับ ผลการวิเคราะห์แหล่งข่าวสารแห่งแรกที่แรงงานได้รับ ปรากฏว่า แรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางได้รับข่าวสารแหล่งแรกที่เป็นสื่อบุคคลมีค่ามากกว่า 0.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.3 ขั้นตอนการได้รับข่าวสารของแรงงาน ผลการวิเคราะห์ขั้นตอนการได้รับข่าวสารของแรงงานปรากฏว่า แรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางแสวงหาข่าวสารหลายขั้นตอนมีค่ามากกว่า 0.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6. ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมส่วนบุคคลกับวิธีการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงานของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง พบว่า

6.1 อายุของแรงงานกับวิธีการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงาน ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างอายุของแรงงานกับวิธีการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงาน ปรากฏว่าแรงงานมีระดับอายุแตกต่างกัน แสวงหาข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6.2 ระดับการศึกษาของแรงงานกับวิธีการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงานผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระดับการศึกษาของแรงงานกับวิธีการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงานปรากฏว่า การแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ มีความแตกต่างกันไปตามระดับการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

6.3 รายได้รวมต่อปีของแรงงานกับวิธีการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงานผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของรายได้รวมต่อปีของแรงงาน กับวิธีการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงานปรากฏว่า แรงงานที่มีระดับรายได้รวมต่อปีต่างกัน จะแสวงหาข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

6.4 อาชีพเดิมของแรงงานกับวิธีการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงาน ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างอาชีพเดิมของแรงงานกับวิธีการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงานปรากฏว่า แรงงานที่มีอาชีพเดิมต่างกันแสวงหาข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

<u>การอภิปรายผลการศึกษา</u>

การอภิปรายผลการศึกษา จะอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้

1. สัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางกับจำนวนประชากรวัยแรงงาน

2. เปรียบเทียบลักษณะทางกายภาพ ที่มีผลกระทบต่อสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางในเรื่อง

2.1 สัดส่วนพื้นที่ราบต่อพื้นที่ทั้งหมด

2.2 จำนวนวันที่มีฝนตก

2.3 จำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวร

3. เปรียบเทียบลักษณะทางเศรษฐกิจ ที่มีผลกระทบต่อสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางในเรื่อง

3.1 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม

3.2 รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนรายตำบล

3.3 สัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเอง

3.4 สัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ

4. ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงานในเรื่อง

4.1 ปัจจัยผลักดัน

4.2 ปัจจัยดึงดูด

5. ลักษณะการได้รับข่าวสารของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางในเรื่อง

5.1 ความถี่ในการติดต่อกับแหล่งข่าวสารต่าง ๆ ของแรงงาน

5.2 แหล่งข่าวสารแห่งแรกที่แรงงานได้รับ

5.3 ขั้นตอนการได้รับข่าวสารของแรงงาน

6. ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมส่วนบุคคลกับวิธีการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงานของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง

6.1 อายุของแรงงานกับวิธีการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงาน

6.2 ระดับการศึกษาของแรงงานกับวิธีการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงาน

6.3 รายได้รวมต่อปีของแรงงานกับวิธีการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงาน

6.4 อาชีพเดิมของแรงงานกับวิธีการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงาน

1. <u>สัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางกับจำนวนประชากรวัยแรงงาน</u>

จากการศึกษาพบว่า ตำบลท่าชุนรามมีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางสูงที่สุด คือ ร้อยละ 10.17 รองลงมาได้แก่ ตำบลนาบ่อคำ ตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล ตำบลอ่างทอง มีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง ร้อยละ 4.06 2.11 1.62 ตามลำดับ และตำบลโกสัมพี มีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางต่ำสุดคือ ร้อยละ 0.33 เห็นว่าแต่ละตำบลมีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางแตกต่างกัน และจำนวนประชากรวัยแรงงานในแต่ละตำบลก็แตกต่างกันด้วย โดยตำบลที่มีจำนวนประชากรวัยแรงงานต่ำแต่มีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมาก และตำบลที่มีจำนวนประชากรวัยแรงงานสูงกลับมีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางน้อย

ประชากรเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ แต่ประชากรที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ คือประชากรที่อยู่ในวัยแรงงาน เพราะแรงงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความมั่นคงกับประเทศ ซึ่งผู้ที่อยู่ในวัยแรงงานเป็นผู้ทำการผลิตเรียกว่า แรงงานเชิงเศรษฐกิจ ส่วนประชากรวัยเด็กและวัยชรานั้นถือว่าเป็นประชากรที่เป็นภาระ ประชากรที่ทำงานเชิงเศรษฐกิจหรือประชากรวัยแรงงาน ได้แก่ ผู้ที่มีอายุ 11 ปีขึ้นไป ที่มีงานทำและไม่มีงานทำเป็นส่วนหนึ่งของกำลังคนที่เป็นผู้ผลิตจริงหรือพยายามที่จะผลิตสินค้าและบริการต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจ ซึ่งอายุเป็นลักษณะสำคัญของบุคคลเพราะว่า ความคิด การกระทำและความต้องการสิ่งต่าง ๆ ของบุคคล มีความเกี่ยวข้องกับอายุจนทำให้พฤติกรรมของบุคคลมีความแตกต่างกัน ดังนั้นโครงสร้างของประชากรจึงมีความสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะทั่วไปของประชากรในสังคมว่าเป็นเด็ก ประชากรวัยแรงงาน คนชรา และประชากรในภาวะพึ่งพิงมากน้อย ต่างกันอย่างไร ซึ่งระดับอายุของประชากรนั้น ประดิษฐ์ มัชฌิมา กล่าวว่าอายุของประชากรมีส่วนสัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศมาก เพราะถ้าหากอัตราส่วนของพลเมืองในวัยแรงงานสูง ก็จะมีเปอร์เซ็นต์คนทำงานมาก ทำให้มีรายได้มาก ในทางตรงกันข้ามถ้าสัดส่วนของพลเมืองในวัยทำงานต่ำก็จะเกิดผลตรงกันข้าม ดังเช่นที่เป็นอยู่ในประเทศด้อยพัฒนาทั่ว ๆ ไป (ประดิษฐ์ มัชฌิมา. 2522 : 212 - 213) จะเห็นว่าเมื่อจำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจหรือประชาชนในวัยแรงงานมากย่อมทำให้เกิดการมีรายได้จากการจ้างงานเพิ่มมากขึ้น อันเป็นผลทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่ามีจำนวนประชากรในวัยแรงงานมาก แต่ถ้าไม่สัมพันธ์กับอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจก็จะไม่มีผลต่อรายได้เพิ่มขึ้นแต่อย่างใด ดังที่ ฝ่ายวิจัย กรมแรงงาน ได้ชี้ว่าสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไม่ขยายตัวหรือเติบโตเท่าที่ควร โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2527 - 2528 อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ มีเพียงร้อยละ 4.5 ซึ่งการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระดับนี้ไม่สามารถรองรับแรงงานใหม่ที่เข้าสู่ตลาดแรงงานได้ (กรมแรงงาน. 2528 : 60) เพราะฉะนั้นในภูมิภาคต่าง ๆ จำเป็นที่จะต้องพึ่งพาและช่วยเหลือตัวเอง โดยการใช้แรงงานที่มีอยู่ให้คุ้มค่า ใช้เวลาการทำงานให้เต็มที่ เต็มเวลา โดยเฉพาะการทำงานในหน้าแล้ง แต่ในสภาพความเป็นจริงแล้วไม่ได้เป็นเช่นนั้น เพราะผลจากการสำรวจของ เทียนฉาย กีระนันท์ พบว่าการมีงานทำในชนบทปรากฏว่า ประมาณร้อยละ 20 - 30 ของเวลาทำงานของแรงงานใน

ชนบทภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มิได้ใช้ให้เป็นประโยชน์ คือในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 40 ของเวลาทำงานมิได้ใช้ประโยชน์เลยโดยเฉพาะหน้าแล้งมิได้ใช้เวลาทำงานมากกว่าครึ่งหนึ่งให้เป็นประโยชน์ ผลผลิตของแรงงานและที่ดิน ตลอดจนรายได้ท้องถิ่นชนบทแหล่งนั้นโดยทั่วไปจึงอยู่ในเกณฑ์ต่ำ (เทียนฉาย กีระนันท์. 2519 : 95) ซึ่งสาเหตุที่แรงงานโดยทั่วไปไม่ได้ใช้เวลาทำงานให้เต็มเวลาหรือไม่ได้ใช้ประโยชน์ที่ดินให้เต็มที่ เพราะอาจจะขาดแคลนแหล่งน้ำ หรือสภาพดินไม่อุดมสมบูรณ์ ทำเกษตรกรรมแล้วได้ผลผลิตไม่ดี โดยเฉพาะน้ำจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้แรงงานได้ใช้เวลาการทำงานได้เต็มที่ ดังที่ สุกิตติ กระจ่างเย่า กล่าวว่าพื้นที่ใดมีแหล่งน้ำหรือระบบการชลประทาน จะสามารถปลูกพืชได้มากชนิดกว่า ช่วงระยะเวลาการทำงานของแรงงานจะนานกว่า แรงงานในชนบทถูกนำไปใช้อย่างเต็มที่ (สุกิตติ กระจ่างเย่า. 2521 : 25) เช่นเดียวกับพื้นที่ที่ทำการศึกษา จากการสังเกตในภาคสนามพบว่า ในตำบลนาบ่อคำมีพื้นที่เป็นที่ลาดเนินเป็นภูเขา ทำให้ขาดแคลนน้ำ สำหรับใช้ทำการเกษตรกรรมและการทำการเกษตรกรรมเกือบทั้งหมดจะอาศัยน้ำฝน ทำให้แรงงานซึ่งมีอยู่จำนวนมากไม่ได้ใช้เวลาทำงานอย่างเต็มที่โดยเฉพาะหน้าแล้ง ทำให้เกิดการว่างงานจึงมีการอพยพแรงงานเกิดขึ้น เช่น การไปทำงานในประเทศตะวันออกกลาง ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับตำบลท่าขุนราม ที่สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ลาดเนิน, ป่าไม้, ภูเขา รวมทั้งขาดแคลนน้ำทำการเกษตรเช่นเดียวกัน จะอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ถึงแม้จะมีประชากรวัยแรงงานจำนวนน้อย แต่แรงงานไม่ได้ใช้เวลาทำงานอย่างเต็มที่ มีการว่างงานหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยว ในฤดูแล้งไม่มีงานทำให้ผลผลิตได้น้อยฐานะทางเศรษฐกิจของแรงงานจึงไม่ค่อยดี ทำให้แรงงานมีการอพยพไปหาแหล่งงานใหม่ที่มีรายได้สูงเป็นจำนวนมาก ส่วนตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล มีสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบเหมาะแก่การทำการเกษตรกรรมมีประชากรวัยแรงงานจำนวนน้อย การทำการเกษตรกรรมได้ผลดี แรงงานได้ใช้เวลาทำงานอย่างเต็มที่ เนื่องจากมีการขุดเจาะน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรจำนวนมาก ทำให้แรงงานมีฐานะทางเศรษฐกิจดี การอพยพแรงงานจึงมีน้อย สำหรับตำบลอ่างทองและตำบลโกสัมพี มีสภาพพื้นที่เป็นที่ลาดเนิน แบบลูกฟูก ภูเขา ป่าไม้ การทำการเกษตรได้ผลดีโดยเฉพาะพืชไร่ เนื่องจากไม่ขาดแคลนน้ำ ทำให้จำนวนประชากรวัยแรงงานที่มีจำนวนมากมีฐานะทางเศรษฐกิจดี การอพยพแรงงาน จึงมีจำนวนน้อย

จากสภาพความแตกต่างของพื้นที่ในด้านต่าง ๆ เช่น สภาพพื้นที่ทำกิน การขาดแคลนแหล่งน้ำ รวมไปถึงการได้รับข่าวสารของแรงงาน ทำให้แรงงานในตำบลต่าง ๆ ไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางในอัตราส่วนที่แตกต่างกัน เนื่องจากมีความกดดันแตกต่างกัน ทั้งนี้ไม่ได้มีผลมาจากจำนวนประชากรวัยแรงงานมากหรือน้อย เพราะว่าบางพื้นที่มีจำนวนประชากรวัยแรงงานน้อย แต่มีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางมาก บางพื้นที่มีจำนวนประชากรวัยแรงงานมาก กลับมีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางน้อย ดังนั้นสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางไม่มีผลมาจากจำนวนประชากรวัยแรงงาน

2. <u>ลักษณะทางกายภาพที่มีผลกระทบต่อสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง</u>

2.1 สัดส่วนของพื้นที่ราบต่อพื้นที่ทั้งหมดกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง จากการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนของพื้นที่ราบต่อพื้นที่ทั้งหมดกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมีความสัมพันธ์กันต่ำมากและไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยตำบลโกสัมพีและตำบลอ่างทอง มีสัดส่วนพื้นที่ราบต่อพื้นที่ทั้งหมดน้อย มีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางน้อย ตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเลมีสัดส่วนพื้นที่ราบต่อพื้นที่ทั้งหมดมาก มีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางน้อย ตำบลนาบ่อคำมีสัดส่วนพื้นที่ราบต่อพื้นที่ทั้งหมดน้อย มีสัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางมาก และตำบลท่าขุนรามมีสัดส่วนพื้นที่ราบต่อพื้นที่ทั้งหมดมาก มีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมาก

พื้นที่ราบมีความสำคัญต่อมนุษย์ในการประกอบอาชีพ ถ้าหากบริเวณนั้นมีดินและน้ำอุดมสมบูรณ์ก็จะทำให้แรงงานในบริเวณนั้นประกอบอาชีพได้ผลดี โดยเฉพาะอาชีพการเกษตรกรรม ซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนไทยอย่างไรก็ตาม บริเวณที่มีพื้นที่ราบมาก แต่ขาดแคลนน้ำ การทำการเกษตรกรรมบริเวณนั้นก็ต้องอาศัยน้ำจากธรรมชาติเป็นหลัก ผลผลิตรายได้ของเกษตรกรก็ต้องขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ มีความไม่แน่นอนทางด้านรายได้ ฐานะความเป็นอยู่ไม่มั่นคงมีการว่างงานแอบแฝงประสบปัญหาในการประกอบอาชีพ แรงงานต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดจึงทำให้มีการย้ายถิ่นเพื่อหาแหล่งงานใหม่ ดังที่การศึกษาของ วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ และ เพ็ญพร ธีระสวัสดิ์ กล่าวว่า

แรงงานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีขนาดพื้นที่ทำกิน และพื้นที่ราบเหมาะแก่การทำการเกษตรกรรม โดยเฉลี่ยสูงกว่าภาคอื่น ๆ แต่สภาพดินและภูมิอากาศไม่อำนวย ทำให้ผลผลิตที่ได้ต่อไร่ตกต่ำ ส่งผลให้มีรายได้ต่อบุคคลต่ำ เกิดความไม่พอใจในถิ่นที่อยู่เดิม จึงมีการย้ายถิ่นออกไปจากหมู่บ้านเพื่อหาแหล่งทำงานที่อื่น (Prachuabmoh and Tirasawat. 1979 : 55 - 57) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ยูเนสโกถึงแรงงานไทยในกลุ่มประเทศอาหรับ กล่าวว่า การอพยพเคลื่อนย้ายของแรงงานไทยไปตะวันออกกลาง ส่วนใหญ่อพยพไปจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ซึ่งเป็นภาคที่มีพื้นที่กว้างใหญ่ มีพื้นที่ราบมาก แต่สภาพดินขาดความอุดมสมบูรณ์เนื่องจากเป็นดินปนทรายและขาดแคลนน้ำ รวมทั้งรายได้ที่ได้รับจากการทำงานต่างประเทศเป็นสิ่งกระตุ้นให้แรงงานในพื้นที่ดังกล่าวต่างแสวงหาโอกาสที่จะไปทำงานในตะวันออกกลาง (Unesco. 1986 : 350) จากที่กล่าวมาบางบริเวณมีพื้นที่ราบกว้างใหญ่ แต่สภาพดินขาดความอุดมสมบูรณ์และขาดแคลนน้ำที่จะใช้ในการประกอบอาชีพ แรงงานบริเวณนั้นก็จะประสบกับปัญหาต่าง ๆ มาก แต่ถ้าหากบริเวณใดมีพื้นที่ราบเพียงเล็กน้อย แต่สภาพดินอุดมสมบูรณ์มีแหล่งน้ำอย่างเพียงพอแรงงานก็จะสามารถทำการประกอบอาชีพได้ผลดี การเคลื่อนย้ายแรงงานจะเกิดขึ้นน้อยแต่สำหรับในพื้นที่ที่ทำการศึกษา ซึ่งได้แก่ตำบลโกสัมพีและตำบลอ่างทองนั้น มีสัดส่วนพื้นที่ราบต่อพื้นที่ทั้งหมดน้อย และยังมีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางน้อยอีกด้วย สาเหตุที่ทั้งสองตำบลมีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางน้อยทั้ง ๆ ที่มีสัดส่วนพื้นที่ราบน้อย ถึงแม้จะมีพื้นที่ราบน้อยแต่การทำการเกษตรกรรมได้ผลดี ดังที่สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง ได้รวบรวมผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของตำบลต่าง ๆ ไว้ดังนี้

ตาราง 33 แสดงการปลูกพืชและผลผลิตของพื้นที่ที่ทำการศึกษา

ตำบล	พืชที่ปลูก					
	ข้าวนาปี (กก./ไร่)	ข้าวโพด (กก./ไร่)	ถั่วเหลือง (กก./ไร่)	ถั่วเขียว (กก./ไร่)	มันสำปะหลัง (กก./ไร่)	อ้อย (กก./ไร่)
ท่าขุนราม	650	350	330	160	2,000	8,000
นาบ่อคำ	503	385	177	96	1,700	7,000
นิคมทุ่งโพธิ์ทะเล	655	250	270	180	2,000	8,000
อ่างทอง	540	340	270	130	1,800	7,500
โกสัมพี	550	360	300	180	2,100	8,000

(สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร. 2533 : 19)

จากตาราง 33 แสดงการปลูกพืชและผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ของตำบลต่าง ๆ พบว่าผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ของตำบลอ่างทอง และตำบลโกสัมพีสูงกว่าตำบลนาบ่อคำ ทั้งที่ทั้งสามตำบลมีสัดส่วนพื้นที่ราบน้อยเหมือนกัน ทั้งนี้เพราะทั้งสองตำบลมีแหล่งน้ำจำนวนมาก จึงทำให้ทั้งสองตำบลทำการเกษตรกรรมได้ผลดี มีการปลูกพืชได้หลายครั้งและเกือบตลอดปี ปลูกพืชได้มากชนิดกว่า มีความมั่นคงในการผลิตและได้ผลผลิตสูง แรงงานก็จะมีฐานะความเป็นอยู่ดี เป็นเหตุผลให้แรงงานไม่ต้องอพยพโยกย้ายไปหาแหล่งงานใหม่ทำ

ส่วนตำบลนาบ่อคำมีสัดส่วนพื้นที่ราบต่อพื้นที่ทั้งหมดน้อย มีจำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวรน้อย และยังมีจำนวนวันที่มีฝนตกน้อยอีกด้วย ซึ่งจะเป็นปัญหาต่อการทำการเกษตรกรรมเป็นอย่างมาก เพราะเมื่อมีพื้นที่ราบที่ใช้ในการทำนาได้น้อย ประกอบกับแหล่งน้ำถาวรที่จะนำมาใช้ในการเกษตรกรรมก็มีน้อย ถ้าหากปีใดฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาลจะทำให้ผลผลิตทางการเกษตรทั้งการทำนา ทำไร่ก็จะไม่ได้ผลเพราะเป็นที่ทราบกันว่าผลผลิตจากการเกษตรกรรมจะได้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับธรรมชาติ

เป็นหลัก ประกอบกับตำบลนาบ่อคำมีจำนวนวันที่มีฝนตกน้อย ทำให้แรงงานประสบกับปัญหาการทำการเกษตรกรรมมาก ดังนั้นแรงงานส่วนใหญ่จึงประสบปัญหาในการประกอบอาชีพ มีปัญหาในด้านรายได้ ดังที่ สุวรรณ บัวทวนและคนอื่นๆกล่าวว่าประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่จะต้องประสบอยู่เกือบตลอดเวลา คือความผันแปรไม่แน่นอนของธรรมชาติ ความแห้งแล้งกันดาร ขาดแคลนระบบชลประทาน ส่งผลให้ไม่สามารถประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้เต็มที่และได้ผลผลิตไม่ดี การใช้แรงงานในการประกอบอาชีพ มีการใช้แรงงานไม่เต็มความสามารถ มีการว่างงานแอบแฝง โดยเฉพาะการว่างงานภายหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยว ทำให้ประชากรมีรายได้น้อย หรือประสบปัญหาในการประกอบอาชีพต้องย้ายถิ่นออกไปหางานทำตามเมืองใหญ่ เช่น กรุงเทพมหานครและบริเวณชานเมือง หรือบางส่วนก็ไปทำงานในตะวันออกกลาง (สุวรรณ บัวทวน และคนอื่น ๆ. 2527 : 2 - 5) เช่นเดียวกับแรงงานในตำบลนาบ่อคำ เมื่อประสบปัญหาในการประกอบอาชีพ จึงต้องอพยพย้ายถิ่นไปหางานทำในเมืองใหญ่ ๆ หรือไปทำงานต่างประเทศ เป็นผลให้สัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางสูง ซึ่งจะแตกต่างกับตำบลโกสัมพีและตำบลอ่างทอง ทั้งที่ทั้งสามตำบลมีสัดส่วนพื้นที่ราบต่อพื้นที่ทั้งหมดน้อยเหมือนกัน แต่มีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางต่างกัน เพราะตำบลโกสัมพีและตำบลอ่างทอง มีพื้นที่แหล่งน้ำถาวรมาก ส่วนตำบลนาบ่อคำมีพื้นที่แหล่งน้ำถาวรน้อย ทั้งนี้น้ำมีความสำคัญต่อการเกษตรกรรมมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางกับสัดส่วนพื้นที่ราบต่อพื้นที่ทั้งหมดไม่เกี่ยวข้องกัน และตำบลท่าขุนรามมีสัดส่วนพื้นที่ราบต่อพื้นที่ทั้งหมดมาก มีจำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวรน้อย มีจำนวนวันที่มีฝนตกปานกลาง ถึงแม้ว่าจะมีพื้นที่ราบในการทำงาน หรือทำการเกษตรอื่น ๆ มาก แต่ตำบลนี้ก็ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลักเช่นเดียวกัน ถ้าหากปีใดฝนตกตามฤดูกาลผลผลิตจะสูงฐานะทางเศรษฐกิจก็จะดี ตรงข้ามถ้าปีไหนฝนไม่ดีการทำการเกษตรไม่ได้ผลจะนำน้ำจากแหล่งน้ำถาวรมาใช้ก็ไม่เพียงพอ เป็นผลให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจและปัญหาสังคมอื่น ๆ ตามมาทำให้แรงงานในตำบลท่าขุนรามย้ายถิ่นไปหาแหล่งงานแห่งใหม่เพื่อนำมาเป็นรายได้จุนเจือครอบครัว ทำให้มีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางสูง ส่วนตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเลมีสัดส่วนพื้นที่ราบต่อพื้นที่ทั้งหมดมาก มีจำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวรน้อย แต่จะเห็นว่าถึงแม้ว่าตำบลนี้จะมีจำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวรน้อย แต่จะมีระบบการชลประทานที่ดี รวมทั้งมีการขุดเจาะบ่อน้ำบาดาล เพื่อนำน้ำมาทำการเกษตร ถึงแม้ว่าฝนจะไม่ตกตามฤดูกาลหรือฝนตกไม่สม่ำเสมอตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเลก็สามารถที่จะทำ

การเกษตรกรรมได้ตามปกติจากระบบการชลประทานที่ดี ดังนั้นพื้นที่ราบจำนวนมากสามารถทำการเกษตรกรรมได้ผลดี ปลูกพืชได้หลายชนิดและเกือบตลอดปี ผลผลิตสูง มีผลต่อฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกร ทำให้แรงงานไม่ต้องดิ้นรนขวนขวายหาแหล่งงานใหม่ ทำให้สัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางน้อย

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า พื้นที่ราบมีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพของแรงงานเป็นอย่างมาก ถ้าหากพื้นที่ราบบริเวณใดมีความอุดมสมบูรณ์สูง มีแหล่งน้ำสำหรับทำการเกษตรกรรม การทำเกษตรกรรมได้ผลดี จะส่งผลให้แรงงานมีฐานะทางเศรษฐกิจดีไปด้วย แรงงานก็จะไม่อพยพโยกย้ายไปหาแหล่งงานใหม่ทำ แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าบริเวณใดถึงแม้จะมีที่ราบเยอะแต่ขาดความอุดมสมบูรณ์ขาดแคลนแหล่งน้ำ ดินเป็นดินปนทราย การทำการเกษตรกรรมจะได้ผลไม่ดีเท่าที่ควรส่งผลให้แรงงานมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี แรงงานจึงต้องอพยพหาแหล่งงานที่มีรายได้สูงทำ ในการวิจัยครั้งนี้แต่ละตำบลมีสัดส่วนพื้นที่ราบต่อพื้นที่ทั้งหมดแตกต่างกันออกไป สัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางจะแตกต่างกันไปด้วย แต่สัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางไม่มีความสัมพันธ์กับสัดส่วนพื้นที่ราบ ดังนั้นสัดส่วนของแรงงานที่ย้ายถิ่นไปทำงานตะวันออกกลางน่าจะขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ซึ่งจะได้พิสูจน์กันต่อไป

2.2 จำนวนวันที่มีฝนตกกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง จากการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนวันที่มีฝนตกกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยตำบลอ่างทองมีจำนวนวันที่มีฝนตกสูงที่สุด คือ 89.41 วัน/ปี ถือว่าค่อนข้างสูง ส่วนตำบลโกสัมพี ตำบลนาบ่อคำ ตำบลท่าชุนราม และตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล มีจำนวนวันที่มีฝนตกไม่ถึง 80 วัน/ปี ถือว่ามีวันฝนตกปานกลางถึงค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ได้วิเคราะห์ข้อมูลจากรายงานประจำสัปดาห์ของกรมอุตุนิยมวิทยา พบว่า พื้นที่ที่โอกาสฝนจะตกระหว่าง 80 - 120 วัน/ปี ประกอบด้วยพื้นที่บางส่วนของอำเภอคลองขลุง อำเภอเมือง อำเภอคลองลาน และอำเภอขาณุวรลักษบุรี พื้นที่ที่โอกาสฝนจะตกระหว่าง 60 - 80 วัน/ปี ประกอบด้วยพื้นที่บางส่วนของอำเภอคลองลาน อำเภอเมือง อำเภอพรานกระต่าย อำเภอลานกระบือ และอำเภอไทรงาม (สำนักเศรษฐกิจการเกษตร. 2532 : 31) จะเห็นว่าในตำบลที่ทำการศึกษาจะมีทั้งจำนวนวันที่มีฝนตกค่อนข้างสูงและจำนวนวันที่มีฝนตกค่อนข้างน้อย จำนวนวันที่มีฝนตกค่อนข้างแตกต่าง ทั้ง ๆ ที่อยู่ในเขต

อำเภอเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องจากแต่ละตำบลมีลักษณะทางภูมิประเทศและสภาพที่ตั้งที่แตกต่างกัน กล่าวคือ บางตำบลมีภูเขาสูง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่สูงที่ลาดเนิน บางตำบลเป็นที่ราบ เช่น ตำบลโกสัมพี และตำบลนาบ่อคำ ลักษณะภูมิประเทศของทั้งสองตำบลจะประกอบไปด้วยภูเขาเป็นส่วนใหญ่ ทางด้านตะวันตกของตำบลจะมีเทือกเขาที่ต่อมาจากจังหวัดตาก วางตัวในแนวเหนือสู่ใต้ ทำให้ทั้งสองตำบลมีจำนวนวันที่มีฝนตกค่อนข้างต่ำ เพราะแนวภูเขาจะลดความรุนแรงของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่จะเข้าสู่ตำบลทั้งสองซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พรชัย สถิตวิบูรณ์ กล่าวว่า บริเวณภาคเหนือมีที่ตั้งห่างไกลทะเลมากกว่าภูมิภาคอื่นของประเทศ ประกอบกับมีแนวเทือกเขาสูงหลายแห่งที่วางตัวในแนวเหนือสู่ใต้ จะมีผลต่อปริมาณน้ำฝน ทั้งนี้เพราะว่าอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และพายุดีเปรสชั่น จะลดความรุนแรงและปริมาณน้ำฝนก็ลดน้อยลงด้วย (พรชัย สถิตวิบูรณ์. 2531 : 27) จะเห็นว่าลักษณะภูมิประเทศและสภาพที่ตั้งของแต่ละตำบลจะทำให้มีจำนวนวันที่มีฝนตกแตกต่างกัน โดยจำนวนวันที่มีฝนตกจะมีความจำเป็นต่อเกษตรกร ทั้งนี้เนื่องจากน้ำฝนและความชุ่มชื้นของดินฟ้าอากาศเป็นสาเหตุหนึ่งที่มีผลต่อผลผลิตทางการเกษตรพื้นที่ทำการเกษตรที่อาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียวสามารถปลูกพืชได้ปีละครั้ง การปลูกพืชหมุนเวียนเพื่อเพิ่มผลผลิตและบำรุงดินก็ไม่สามารถทำได้ ดังนั้นปีใดที่มีฝนดีพืชผลทางการเกษตรก็อุดมสมบูรณ์ปีใดฝนแล้งหรือเกิดอุทกภัย พืชผลทางการเกษตรในปีนั้นจะได้น้อยกว่าที่ควรจะได้ ผลผลิตทางการเกษตรที่ได้จากพื้นที่ทำการเกษตรในเขตน้ำฝนจึงไม่แน่นอน บางปีได้มาก บางปีได้น้อยในกรณีที่ความต้องการของประชากรในครอบครัวคงเดิมก็จะไม่เกิดปัญหา เพราะถ้วเฉลี่ยแล้วผลผลิตก็ยังสมดุลย์กับจำนวนประชากร แต่ในกรณีที่ความต้องการของประชากรในครอบครัวเพิ่มขึ้น ผลผลิตที่ได้ไม่แน่นอนดังกล่าวจะเกิดปัญหาการไม่พอกินไม่พอใช้ขึ้นทันที จากเหตุผลดังกล่าวในตำบลที่มีจำนวนวันฝนตกสูง การทำการเกษตรย่อมจะได้ผลดี ทำให้ครอบครัวมีรายได้สูง และมีฐานะทางเศรษฐกิจดี จากการสัมภาษณ์ในการภาคสนามพบว่า เมื่อแรงงานมีฐานะทางเศรษฐกิจดี แต่ยังมีความต้องการเพิ่มมาตรฐานการครองชีพให้กับชีวิตและครอบครัวดังนั้นจึงแสวงหาแหล่งงานที่ทำรายได้ดี การไปทำงานในต่างประเทศจึงเป็นเป้าหมายของแรงงานกลุ่มนี้ เพราะได้เห็นหรือได้ทราบข่าวว่า แรงงานที่เคยไปทำงานในต่างประเทศมาแล้วจะมีฐานะร่ำรวยขึ้น ส่วนตำบลที่มีจำนวนวันที่มีฝนตกน้อยมักจะเกิดขึ้นร่วมกับฝนทิ้งช่วง โดยจะส่งผลเสียต่อการเพาะปลูกโดยเฉพาะการปลูกข้าว ต้นกล้า

จะเหี่ยวเฉาแห้งตายปรากฏการณ์เช่นนี้สร้างความเดือดร้อนแก่เกษตรกรเป็นอันมาก การที่ฝนไม่ตกตามฤดูกาลถือว่าเป็นความแห้งแล้งลักษณะหนึ่งซึ่งมีปัญหากันหลายท้องที่ และจะมีปัญหาต่อเกษตรกรมากดังที่ ประเสริฐ วิทยารัฐ กล่าวว่า เมื่อฝนไม่ตกตามฤดูกาลในฤดูฝนจะทำให้แรงงานละทิ้งไร่นาอพยพไปหางานทำในที่ต่าง ๆ เพื่อหารายได้ทดแทนการเพาะปลูกที่เสียหายไป (ประเสริฐ วิทยารัฐ. 2533 : 155 - 156) จะเห็นว่า เมื่อจำนวนวันที่มีฝนตกน้อยการทำการเกษตรกรรมของเกษตรกรได้ผลผลิตน้อย ฐานะความเป็นอยู่ของแรงงานจะไม่ดี ตามไปด้วย การอพยพโยกย้ายเพื่อหางานทำจึงเกิดขึ้น โดยเฉพาะการอพยพเข้ามาหางานทำในเมืองใหญ่ ๆ และการไปทำงานในประเทศตะวันออกกลาง

จะเห็นว่าแต่ละตำบลมีจำนวนวันที่มีฝนตกแตกต่างกันไปตามสภาพพื้นที่และมีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางแตกต่างกัน โดยตำบลที่มีจำนวนวันที่มีฝนตกน้อยมีสัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางมาก เพราะการประกอบอาชีพเกษตรกรรมไม่ได้ผล แรงงานจึงต้องอพยพไปหาแหล่งงานใหม่ทำ แต่ว่าเมื่อหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างจำนวนสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางกับจำนวนวันที่มีฝนตก พบว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมากและไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรสามารถแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำได้ บางตำบลมีจำนวนวันที่มีฝนตกน้อยและมีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางน้อย เช่น ตำบลโกสัมพีเพราะถึงแม้จำนวนวันที่ฝนตกจะน้อยแต่มีการขุดเจาะน้ำบาดาล เพื่อนำน้ำมาใช้ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้ผลดีแรงงานจึงมีฐานะทางเศรษฐกิจดี จึงไม่ต้องอพยพเพื่อหางานใหม่ทำ ส่วนบางตำบลมีจำนวนที่มีฝนตกมาก แต่มีสัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางมาก ทั้งนี้เป็นที่ทราบกันดีว่าราคาพืชผลทางการเกษตรมีราคาไม่แน่นอน ดังที่ เมธี ครองแก้ว กล่าวว่า ราคาผลิตผลในพื้นที่ชนบทส่วนใหญ่ขายผ่านพ่อค้าคนกลางในท้องถิ่น ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้ผลิตขนาดเล็ก ปริมาณผลผลิตมีน้อยทำให้เกิดปัญหาราคาผลิตผลที่ขายได้ต่ำ (เมธี ครองแก้ว. 2528 : 9) จากปัญหาดังกล่าวเมื่อผลผลิตทางการเกษตรมีราคาต่ำ ทำให้แรงงานมีรายได้ไม่แน่นอน ฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีประกอบกับการได้ทราบข่าวหรือเห็นตัวอย่างจากเพื่อนบ้านที่ประสบผลสำเร็จจากการไปทำงานตะวันออกกลาง รวมทั้งมีความต้องการยกฐานะทางเศรษฐกิจให้สูงขึ้น จึงทำให้มีสัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางมาก

สำหรับในพื้นที่ที่ทำการศึกษานี้จะพบว่าแต่ละตำบลถึงแม้จะมีจำนวนวันที่มีฝนตกจะแตกต่างกัน มีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางแตกต่างกัน แต่สัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางที่แตกต่างกันนั้น ไม่ได้มีผลมาจาก จำนวนวันที่มีฝนตกที่แตกต่างกัน อาจมีเหตุผลอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น ราคาผลผลิตทางการเกษตรต่ำ การขุดเจาะน้ำบาดาลเพื่อนำมาใช้ในการเกษตรกรรม ความต้องการยกฐานะทางเศรษฐกิจของตนเองให้สูงขึ้น รายได้จากการทำงานในตะวันออกกลางสูง การได้ทราบข่าวและเห็นเพื่อนบ้านประสบผลสำเร็จจากการไปทำงานในตะวันออกกลาง เพราะฉะนั้นสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางของแต่ละตำบลที่แตกต่างกันจึงไม่มีความสัมพันธ์กับจำนวนวันที่มีฝนตก

2.3 จำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวรกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางจากการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวรกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อย่างไรก็ตามค่าสหสัมพันธ์ที่สูงนี้พอจะชี้ให้เห็นว่าจำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวรและสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางนั้นมีความสัมพันธ์กันในระดับหนึ่ง โดยตรงกับสภาพความเป็นจริงที่ว่า ถ้าหากบริเวณใดมีแหล่งน้ำถาวรซึ่งใช้ประโยชน์ได้มาก สภาพเศรษฐกิจย่อมจะดีกว่าบริเวณที่มีจำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวรน้อย เพราะแหล่งน้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นปัจจัยพื้นฐานในการตั้งถิ่นฐานในชนบทเป็นอันดับแรก น้ำจึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีพของคนในชนบทด้านต่าง ๆ เช่น อุปโภค บริโภค เป็นแหล่งอาหารธรรมชาติ ใช้เพาะปลูกหรือใช้เป็นเส้นทางเดินทางติดต่อ แหล่งน้ำที่สำคัญในชนบท ได้แก่ แม่น้ำ ลำคลอง หนองบึง ทะเลสาป อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น แหล่งน้ำเหล่านี้จะเป็นแหล่งน้ำผิวดิน ที่มีประโยชน์ต่อชาวชนบทมากที่สุด เพราะเป็นแหล่งน้ำที่เกษตรกรอาศัยเพื่อใช้ในการเกษตรนอกฤดูฝน ซึ่งแหล่งน้ำผิวดินในภาคต่าง ๆ ของประเทศมีไม่มากนัก ดังที่ นำพวัลย์ กิจรักษ์กุล กล่าวว่า ภาคเหนือมี 8 ลุ่มน้ำ ภาคกลางมี 5 ลุ่มน้ำ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก และภาคใต้ มีภาคละ 4 ลุ่มน้ำ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมี 22 ลุ่มน้ำ ลุ่มน้ำเหล่านี้ส่วนใหญ่จะได้รับน้ำจากปริมาณน้ำฝนและมีปริมาณน้ำมากในฤดูฝน ส่วนฤดูแล้ง ปริมาณน้ำจะลดลงจนบางลุ่มน้ำไม่สามารถจะนำน้ำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ทางการเกษตรได้เต็มที่ แม้ว่าจะมีการชลประทานขนาดใหญ่จำพวกเหมืองต่าง ๆ โครงการชลประทานขนาดกลางจำพวกอ่างเก็บน้ำ การทดน้ำและส่งน้ำ การเก็บกักน้ำและการระบายน้ำรวมทั้งการชลประทานขนาดเล็กจำพวกเหมือง ฝาย อ่างเก็บน้ำขนาดเล็กกระจายทุกภาค

เพื่อช่วยในการเก็บกักน้ำไว้ใช้งานในด้านการเกษตรแล้วก็ตาม แต่การจัดระบบการส่งน้ำหรือคลองส่งน้ำยังมีน้อย ไม่เพียงพอที่จะระบายน้ำจากโครงการชลประทานต่าง ๆ ไปสู่พื้นที่การเกษตรได้ทั่ว (นำพวัลย์ กิจรักษ์กุล. 2528 : 193) ดังนั้นเกษตรกรจึงไม่สามารถทำงานในพื้นที่เกษตรของตนได้ตลอดปี ทำให้เกิดการว่างงานในช่วงฤดูแล้งที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจของครอบครัวและต่อประเทศโดยส่วนรวม ซึ่งจะเห็นว่าถ้าหากบริเวณใดแหล่งน้ำถาวรที่สามารถนำน้ำมาใช้ได้ตลอดปี หรือการมีระบบชลประทานที่สามารถส่งน้ำ ระบายน้ำให้แก่เกษตรกรได้ตลอดปีจะทำให้แรงงานมีงานทำตลอดปี ทำให้ไม่เกิดการว่างงานฐานะทางเศรษฐกิจของแรงงานดีขึ้น ดังที่ สุกิตติ กระจ่างเย่า ได้เปรียบเทียบผลของการเพาะปลูกในพื้นที่ที่ได้รับน้ำชลประทานเป็นผลทำให้รายได้ของเกษตรกรเพิ่มขึ้นกับการเพาะปลูกในพื้นที่ที่ไม่ได้รับน้ำชลประทานไว้ดังนี้ การเพาะปลูกโดยอาศัยน้ำชลประทานสามารถปลูกพืชได้เกือบตลอดปี ปลูกพืชได้มากชนิดกว่า มีความมั่นคงในการผลิตและได้ผลผลิตสูง มีช่วงระยะเวลาการทำงานของเกษตรกรนานและมีกิจกรรมที่จะต้องปฏิบัติมากกว่าแรงงานในชนบทจึงถูกนำไปใช้อย่างเต็มที่ ส่วนการเพาะปลูกโดยไม่ได้รับน้ำชลประทานจะส่งผลต่อการเกษตรกรรมคือ ปลูกพืชได้ดีเฉพาะฤดูฝนเท่านั้น จำกัดชนิดของพืชในการเพาะปลูกสภาพการผลิตไม่มั่นคงและได้ผลผลิตต่ำ ช่วงระยะเวลาการทำงานสั้นและมีกิจกรรมที่จะต้องปฏิบัติน้อย (สุกิตติ กระจ่างเย่า. 2521 : 13) จะเห็นว่าผลกระทบจากการพัฒนาพื้นที่เพาะปลูกโดยการนำระบบการชลประทานมาพัฒนาแหล่งน้ำ นอกจากจะทำให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้นแล้วยังมีผลต่อการใช้แรงงานอย่างเต็มที่ของเกษตรกรอีกด้วย เพราะเกษตรกรสามารถทำการผลิตได้อย่างสม่ำเสมอตลอดปี ดังเช่น จาเกอร์ ได้ศึกษาผลจากการพัฒนาพื้นที่เพาะปลูกโดยวิธีการชลประทาน ในประเทศมอร็อคโค แล้วพบว่า เมื่อมีการพัฒนาพื้นที่ชลประทานแล้วจะสามารถคาดหวังโครงสร้างทางเศรษฐกิจได้ คือสามารถเพิ่มจำนวนชั่วโมงการทำงานได้ถึง 100 เปอร์เซนต์ และจะทำให้จำนวนแรงงานว่างงาน ตลอดจนภาวะการว่างงานลดลงด้วย (Jager. 1981 : 7 - 16)

จะเห็นว่าพื้นที่แหล่งน้ำถาวร จะสามารถช่วยยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของแรงงานได้เป็นอย่างดี ถ้ามีการพัฒนาแหล่งน้ำโดยนำระบบการชลประทานเข้ามาพัฒนาควบคู่ เพราะแหล่งน้ำมีความจำเป็นต่ออาชีพเกษตรซึ่งเป็นอาชีพหลักของประชาชน จึงกล่าวได้ว่าแหล่งน้ำเป็นหัวใจในการดำรงชีวิตของเกษตรกร ดังนั้นพื้นที่ใดก็ตามที่มีแหล่งน้ำถาวร เช่น แม่น้ำ ลำคลอง หนองบึงต่าง ๆ

และสามารถนำน้ำมาใช้ได้ตลอดปี ย่อมจะทำให้เกษตรกรในบริเวณนั้นมีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีงานทำตลอดปี ก็จะส่งผลต่อเศรษฐกิจของครอบครัว ทำให้แรงงานไม่ต้องอพยพโยกย้ายเพื่อไปทำงานในท้องถิ่นใหม่ ในทางตรงกันข้ามหากบริเวณใดมีพื้นที่แหล่งน้ำถาวรน้อยหรือไม่มี การทำการเกษตรในบริเวณนั้นก็จะมีข้อจำกัด มีการว่างงานในช่วงฤดูแล้งมีการทำงานไม่เต็มที่ ไม่เต็มเวลา ก็จะส่งผลต่อฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว เมื่อครอบครัวมีปัญหาแรงงานส่วนหนึ่งโดยเฉพาะหัวหน้าครอบครัวก็จะต้องอพยพโยกย้ายเพื่อหางานทำที่มีรายได้ดีเพื่อนำมาจุนเจือครอบครัว จึงต้องอพยพหางานทำตามเมืองใหญ่ ๆ ในกรุงเทพมหานคร หรือการไปทำงานในประเทศตะวันออกกลาง จึงส่งผลให้บริเวณที่มีพื้นที่แหล่งน้ำถาวรน้อยมีจำนวนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางกันค่อนข้างมาก

แต่จากการศึกษาในพื้นที่ที่ทำการศึกษา แล้วพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวรกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลางและอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติแสดงให้เห็นว่าการไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงานนั้นไม่ได้มีผลมาจากจำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวรทั้งนี้เนื่องจากบางตำบลที่มีจำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวรมาก มีจำนวนสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมาก และบางตำบลที่มีจำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวรน้อยก็มีจำนวนสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมาก ซึ่งทั้งสองบริเวณจะมีสภาพปัญหาที่แตกต่างกันโดยตำบลที่มีจำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวรน้อยจะมีปัญหาทางด้านการทำการเกษตรกรรม โดยทำการเกษตรกรรมได้เพียงปีละ 1 ครั้งเท่านั้น จึงทำให้สภาพฐานะเศรษฐกิจต่ำไปด้วยแรงงานจึงพยายามขวนขวายหาแหล่งงานทำที่มีรายได้สูง จึงทำให้จำนวนสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมาก ส่วนตำบลที่มีจำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวรมากแม้จะทำการเกษตรกรรมได้ผลดีแรงงานมีฐานะทางเศรษฐกิจดี แต่เป็นที่ทราบกันดีว่า รายได้จากการขายผลผลิตทางการเกษตรนั้นเป็นรายได้ที่ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับราคาสินค้าในตลาดถ้าปีไหนผลผลิตทางการเกษตรมีน้อยราคาจะสูง แต่ถ้าผลผลิตออกสู่ตลาดมากราคาจะตกต่ำ จึงทำให้แรงงานในส่วนนี้มองหาแหล่งงานใหม่ที่มีรายได้สูงกว่าและแน่นอนกว่า จะเห็นว่าแรงงานทั้งสองบริเวณที่มีจำนวนแหล่งน้ำถาวรต่างกันจะมองหาแหล่งงานใหม่เหมือน ๆ กันคือ งานที่ทำรายได้สูง

แหล่งน้ำถาวรเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับอาชีพเกษตรกรรมของแรงงาน แต่ละพื้นที่จะมีแหล่งน้ำถาวรแตกต่างกันไปตามสภาพพื้นที่ สภาพที่ตั้งตามธรรมชาติและตามการพัฒนาของมนุษย์ที่จะทำให้มีแหล่งน้ำถาวรเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ ซึ่งบริเวณใดมีแหล่งน้ำถาวรมาก แรงงานก็จะพบกับ

ความสำเร็จในการประกอบอาชีพ มีรายได้สูง ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจดี การอพยพโยกย้ายก็จะลดน้อยลง แต่ก็เป็นที่ทราบดีแล้วว่าการประกอบอาชีพเกษตรกรรมในประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศไทย ราคาผลผลิตทางการเกษตรจะขึ้นอยู่กับจำนวนผลผลิต ทำให้สินค้าทางการเกษตรราคาไม่แน่นอน จึงทำให้มีแรงงานบางส่วนถึงแม้จะมีแหล่งน้ำถาวรอุดมสมบูรณ์ก็มีความต้องการไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางเพราะรายได้สูงกว่าในประเทศไทยมากส่วนบริเวณที่มีแหล่งน้ำถาวรน้อย เป็นที่แน่นอนว่าการทำการประกอบอาชีพเกษตรกรรมต้องอาศัยน้ำฝนเป็นหลักเพราะขาดแคลนแหล่งน้ำถาวร ถ้าปีใดฝนตกตามฤดูกาลหรือตกในปริมาณมากก็จะทำให้ได้ผลผลิตดี แต่ส่วนมากจะทำการเกษตรกรรมไม่ได้ผลเพราะฝนไม่ตกตามฤดูกาลการลงทุนในด้านต่าง ๆ สูง ราคาผลผลิตไม่แน่นอน ทำให้แรงงานมีฐานะไม่ดี จึงต้องอพยพไปหาแหล่งงานใหม่ทำ เช่น งานในประเทศตะวันออกกลาง ดังนั้นจะพบว่าแต่ละตำบลถึงแม้จะมีแหล่งน้ำถาวรแตกต่างกัน มีแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางแตกต่างกัน แต่แรงงานที่ไปทำงานในตะวันออกกลางที่แตกต่างกันนั้น ไม่ได้มีผลมาจากจำนวนแหล่งน้ำถาวรที่แตกต่างกัน แต่อาจจะมีเหตุผลอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น ราคาผลผลิตทางการเกษตรต่ำ รายได้จากการทำการเกษตรกรรมรายได้จากงานในตะวันออกกลางสูง การเห็นเพื่อนบ้านประสบผลสำเร็จจากการไปทำงานตะวันออกกลาง เพราะฉะนั้นแรงงานที่ไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางของแต่ละตำบลที่แตกต่างกันจึงไม่มีความสัมพันธ์กับจำนวนพื้นที่แหล่งน้ำถาวร

3. <u>เปรียบเทียบลักษณะทางเศรษฐกิจ ที่มีผลกระทบต่อสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง</u>

3.1 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าจำนวนโรงงานอุตสาหกรรม มีความสัมพันธ์กับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยโรงงานอุตสาหกรรมที่พบในพื้นที่ที่ทำการศึกษาทั้งหมดจำนวน 158 โรงงาน แยกเป็นโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ซึ่งมีจำนวนแรงงานมากกว่า 10 คนขึ้นไป จำนวน 6 โรงงาน ได้แก่ โรงงานทำมันเส้น โรงงานมันเม็ดอัดแข็ง โรงสีข้าว โรงงานทำเครื่องเรือนและเฟอร์นิเจอร์จากไม้ โรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลาง มีจำนวนแรงงาน 6 - 10 คน จำนวน 23 โรงงาน ส่วนใหญ่เป็นโรงงานมันเส้น โรงงานผลิตภัณฑ์

จากคอนกรีต โรงสีข้าว โรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก มีจำนวนแรงงาน 1 - 5 คน จำนวน 129 โรงงาน ได้แก่ โรงสีข้าวเป็นส่วนใหญ่นอกจากนั้นก็มีโรงงานทำมันเส้น ทำธูป ซ่อมรถสำหรับการเกษตร ซ่อมอุปกรณ์การเกษตรซ่อมแทรกเตอร์ ไดนาโม มอเตอร์ แบตเตอรี่ พ่นสีรถยนต์ และซ่อมยานพาหนะขนาดเล็ก

โรงงานอุตสาหกรรมมีความสำคัญทางเศรษฐกิจ เพราะเป็นกิจกรรมสาขาที่ก่อให้เกิดความเจริญ มีอิทธิพลต่อการจ้างแรงงาน รายได้มาตรฐานการครองชีพและความแตกต่างเรื่องรายได้ของประเทศต่างมีส่วนสัมพันธ์กับความเจริญของอุตสาหกรรมโดยทั่ว ๆ ไป แล้ว โรงงานที่พบเป็นโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก เช่น โรงสีข้าว โรงงานทำมันเส้น และโรงงานซ่อมอุปกรณ์การเกษตร โรงงานอุตสาหกรรมเหล่านี้ที่มีอยู่ในเขตพื้นที่ที่ทำการศึกษานี้จะเป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่มีความสัมพันธ์กับการเกษตรมากที่สุด แม้บางครัวเรือนจะไม่ได้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยตรงแต่ก็เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับการเกษตรดังที่ สวาท เสนาณรงค์ กล่าวว่า โรงงานอุตสาหกรรมเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ เป็นการสนับสนุนกิจกรรมทางด้านการเกษตร เพื่อผลิตพืชผลเข้าป้อนโรงงานและส่งเสริมให้แรงงานมีงานทำอีกด้วย (สวาท เสนาณรงค์. 2516 : 271) ซึ่งโรงงานที่พบส่วนใหญ่จะได้แก่โรงสีข้าวขนาดเล็ก โดยการนำข้าวที่ผลิตได้ หรือรับซื้อข้าวจากเพื่อนบ้านในละแวกเดียวกันนำมาสีเป็นข้าวสารส่งจำหน่าย ส่วนปลายข้าวหรือรำก็จะนำไปใช้เลี้ยงสัตว์ควบคู่ไปด้วยเป็นการเพิ่มพูนรายได้อีกทางหนึ่ง เช่นเดียวกับบางครอบครัวที่ปลูกมันสำปะหลังก็จะตั้งเครื่องจักรเพื่อผลิตมันเส้น ส่งโรงงานทำอาหารสัตว์หรือทำมันเม็ดอัดแข็งอีกทอดหนึ่งเนื่องจากการขายมันสำปะหลังสดนั้นราคาจะไม่ค่อยดี การทำกิจการโรงงานทำมันเส้นตากแห้ง และกิจการโรงสีข้าวนั้นเป็นกิจการที่มีในชนบทเป็นธุรกิจการเกษตรขนาดเล็ก ดังที่ เอกสิทธิ์ เตชาไกศิยวณิช และพรชัย พันธุ์วัฒนา กล่าวว่า ลักษณะทั่วไปของกิจการประเภทโรงสีข้าวของชนบท มีลักษณะค่อนข้างคล้ายคลึงกันคือ เป็นธุรกิจขนาดเล็ก ผู้ประกอบการเป็นคนไทยเชื้อชาติจีน และเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนโดยอาศัยแรงงานสมาชิกในครอบครัวประมาณ 1 - 4 คน คือ ภรรยา บุตร และญาติพี่น้องช่วยกันทำไม่มีการจ้างแรงงาน ถ้ามีก็น้อยมาก สภาพที่ติดตั้งเครื่องจักรสีข้าว จะอยู่ภายในบริเวณบ้านที่อยู่อาศัยของเกษตรกรและลักษณะการดำเนินธุรกิจส่วนใหญ่จะรับจ้างสีข้าวจากเกษตรกรในท้องถิ่น และนอกท้องถิ่นในหมู่บ้าน

บริเวณใกล้เคียง (เอกสิทธิ์ เดชาไกศิยวณิช และพรชัย พันธุ์วัฒนา. 2531 : 20 - 21) จะเห็นว่าการประกอบกิจการประเภทโรงสีข้าว ถือว่าเป็นอาชีพรองของเกษตรกรเช่นเดียวกับการทำสวนผัก เลี้ยงสัตว์และการทำไร่ ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรถือว่าธุรกิจโรงสีข้าวเป็นอาชีพเสริมช่วยให้เกษตรกรมีงานทำสม่ำเสมอตลอดปี และเป็นการลดเวลาว่าง เมื่อพ้นฤดูทำนาเป็นการเพิ่มรายได้ของเกษตรกรอีกทางหนึ่ง เช่นเดียวกับเกษตรกรที่มีอาชีพทำไร่มันสำปะหลัง เกษตรกรก็จะตั้งโรงงานทำมันเส้นตากแห้งขนาดเล็กโดยซื้อผลผลิตมันสำปะหลังจากเกษตรกรในหมู่บ้าน หรือต่างหมู่บ้านมาทำมันเส้นแห้งเพื่อส่งโรงงานทำอาหารสัตว์ โรงงานทำมันเม็ดอัดแข็งจะใช้แรงงานในครอบครัวเช่นเดียวกัน สำหรับโรงงานขนาดกลางและโรงงานขนาดใหญ่นั้นพบเป็นจำนวนน้อยมาก สำหรับในชนบทที่ยังขาดแคลนระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่สำคัญและจำเป็นต่อโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางและโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ประกอบกับเป็นพื้นที่ห่างไกลจากตลาด ขาดวัตถุดิบและขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ การลงทุนเพื่อโรงงานอุตสาหกรรมจึงมีน้อย ดังที่ ประหยัด ปานดี กล่าวว่า โรงงานอุตสาหกรรมมีแนวโน้มที่จะตั้งอยู่ในเขตเมือง เพราะมีสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ มากกว่า เช่น สาธารณูปโภค สาธารณูปการ ตลาดและแรงงาน อุตสาหกรรมในเขตเมืองหาได้ง่ายกว่าในเขตชนบท (ประหยัด ปานดี. 2530 : 85) ดังนั้นโรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งขึ้นในเขตชนบท จึงเป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นเป็นหลักโดยจะตั้งกระจายตามแหล่งวัตถุดิบ สำหรับในพื้นที่ศึกษาโรงงานอุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ โรงงานทำมันเส้น โรงงานทำมันเม็ดอัดแข็ง โรงสีข้าว โรงงานทำเครื่องเรือนและทำเฟอร์นิเจอร์จากไม้ โดยโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่เหล่านี้จะตั้งอยู่บริเวณที่เป็นแหล่งวัตถุดิบและตั้งอยู่บริเวณที่เป็นศูนย์กลาง เช่น บริเวณสี่แยกที่มีถนนตัดกันเพราะจะเป็นบริเวณที่ขนส่งวัตถุดิบเข้าสู่โรงงานได้สะดวก ซึ่งสอดคล้องกับงาน งานวิจัยของเพรด ที่กล่าวว่า โรงงานอุตสาหกรรมซึ่งใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่นและผลิตสินค้า เพื่อขายในตลาดท้องถิ่นใช้แรงงานในท้องถิ่น โรงงานประเภทนี้จะตั้งอยู่กระจัดกระจายทั่วไปตามแหล่งวัตถุดิบ เพราะไม่มีลักษณะบังคับใดเกี่ยวกับที่ตั้งโรงงานประเภทนี้ได้แก่ โรงงานผลิตวัตถุดิบสำเร็จรูปต่าง ๆ (Pred. 1971 : 185)

จะเห็นว่าเมื่อท้องถิ่นใดมีวัตถุดิบทางการเกษตรปริมาณมากเพียงพอต่อการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมก็จะเกิดโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งใช้วัตถุดิบจากการเกษตรในท้องถิ่นจะก่อให้เกิดการพัฒนา

เศรษฐกิจชั้นในบริเวณใกล้เคียง โดยเมื่อมีโรงงานอุตสาหกรรมเข้าไปตั้งอยู่ในท้องถิ่นชนบทแล้ว ผลกระทบขั้นแรกที่จะเกิดคือ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างทางสังคม และการขยายตัวของรายได้ ซึ่งจะเป็นแรงผลักดันให้เศรษฐกิจขยายตัวผลกระทบของการมีโรงงานอุตสาหกรรมในท้องถิ่น อุดม เกิดพิบูลย์ และคนอื่น ๆ กล่าวว่าเมื่อมีโรงงานเข้ามาอยู่ในชนบทจะมีผลกระทบต่อชุมชน 2 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่โรงงานอุตสาหกรรมนำเข้าสู่ชนบท ที่สำคัญก็คือ โอกาสในการประกอบอาชีพใหม่ ๆ โดยแรงงานมีงานทำมากขึ้น เพราะโรงงานอุตสาหกรรมมีการจ้างแรงงาน ทำให้แรงงานมีรายได้และการใช้จ่ายเพิ่มขึ้น การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานและผลกระทบทางสังคม ได้แก่การมีบุคคลในกลุ่มอาชีพใหม่ ๆ เกิดขึ้น มีการอพยพของบุคคลต่างอาชีพ ต่างภูมิหลังเข้ามาอยู่ในท้องถิ่น มีการเปลี่ยนอาชีพและเปลี่ยนที่อยู่อาศัยของคนในท้องถิ่น มีค่านิยมใหม่เข้ามาจากภายนอกและที่เกิดขึ้นเองภายในชุมชน (อุดม เกิดพิบูลย์ และคนอื่น ๆ. 2527 : 6 - 7) จะเห็นว่าการเกิดโรงงานอุตสาหกรรมจะเกิดผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคม แต่ในพื้นที่ที่ทำการศึกษาได้รับผลกระทบน้อยมาก เพราะโรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ใช้แรงงานในครอบครัวเกือบทั้งหมดโดยไม่มีการจ้างแรงงานเข้ามาเพิ่มเติม ถึงมีก็น้อยมาก เป็นการทำอุตสาหกรรมในครัวเรือนมากกว่า ส่วนโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่ก็มีจำนวนน้อยเกินไปที่จะก่อให้เกิดผลกระทบเหล่านี้อย่างชัดแจ้ง เพราะโรงงานอุตสาหกรรมมีน้อย การจ้างแรงงานยังมีไม่มากนัก อย่างไรก็ตามถึงแม้จะมีการจ้างงานจากแรงงานในท้องถิ่นก็ตาม แรงงานในส่วนนี้นับว่าน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับแรงงานในภาคเกษตรกรรม เมื่อแรงงานในภาคเกษตรกรรมมีมากการทำงานอย่างไม่เต็มสมรรถภาพหรือมีการว่างงานแอบแฝงจากแรงงานส่วนเกินจะเกิดขึ้น แรงงานส่วนเกินนี้จะก่อให้เกิดการอพยพของแรงงานจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม โดยการไปหางานทำในเมืองใหญ่ หรือการไปทำงานในต่างประเทศ เช่นในประเทศตะวันออกกลาง ทั้งนี้เพราะตำบลที่มีโรงงานอุตสาหกรรมน้อย แรงงานมีจำนวนมาก เมื่อแรงงานไม่มีงานทำจึงต้องอพยพไปหางานที่อื่นทำ ส่วนตำบลที่มีโรงงานอุตสาหกรรมมาก ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ใช้แรงงานในครอบครัวเป็นหลักไม่มีการจ้างแรงงาน ส่วนโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่ก็มีจำนวนน้อย การจ้างแรงงานมีน้อย ประกอบกับการได้ทราบข่าวสารและได้เห็นแบบอย่างของแรงงานที่เคยไปทำงานตะวันออกกลางแล้วประสบผลสำเร็จ ทำให้แรงงานมี

ความต้องการอพยพเพื่อหาแหล่งงานทำใหม่ ดังนั้นถึงแม้ว่าในบริเวณนั้น ๆ จะมีโรงงานอุตสาหกรรมมากหรือโรงงานอุตสาหกรรมน้อยก็ไม่มีผลต่อจำนวนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง

3.2 รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนรายตำบลกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนรายตำบลมีความสัมพันธ์กับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเมื่อนำอาชีพเดิมของแรงงานเข้ามาพิจารณาด้วยจะพบว่าแรงงานร้อยละ 67.1 มีอาชีพเดิมทำการเกษตรกรรมและอาศัยอยู่ในชนบท อาชีพทำการเกษตรกรรมจะมีปัญหาหลายด้าน เช่น ปัญหาประสิทธิภาพการผลิตต่ำ การชลประทานมีไม่เพียงพอ ดังที่ เอกสิทธิ์ เตชาไกศิยวาณิช และพรชัย พันธุ์วัฒนา กล่าวว่าในชนบทส่วนใหญ่จะประสบปัญหาประสิทธิภาพการผลิตต่ำ ทั้งนี้เนื่องจากขาดการชลประทาน โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำหรับภาคเหนือพื้นที่บางแห่งไม่เหมาะแก่การเพาะปลูก ทำนาได้เพียงปีละครั้ง แห้งแล้งในฤดูร้อน น้ำท่วมในฤดูฝน (เอกสิทธิ์ เตชาไกศิยวาณิช และพรชัย พันธุ์วัฒนา. 2531 : 39) จากที่กล่าวมาจะพบปัญหาเหล่านี้ในพื้นที่ที่ทำการศึกษาด้วย เช่น ปัญหาการขาดชลประทานผลผลิตต่ำ เนื่องจากขาดเทคนิคใหม่ ๆ ขาดประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ทำให้แรงงานมีรายได้น้อยไม่เพียงพอกับรายจ่ายตามความจำเป็นในการดำรงชีวิต นอกจากนี้ยังพบปัญหาด้านราคาและการตลาดผลผลิตการเกษตรด้วย ดังที่ ธวัช มกรพงศ์ กล่าวว่านอกจากเกษตรกรไทยจะประสบปัญหาความแร้นแค้นอันเนื่องมาจากภัยธรรมชาติการขาดประสิทธิภาพการผลิตและขาดแคลนที่ดินทำกินแล้ว ยังถูกซ้ำเติมจากพ่อค้าคนกลางรวมหัวกันกดราคาพืชผลทางการเกษตร ดังจะเห็นได้จากผลผลิตทางการเกษตรหลายชนิด เช่น ข้าว มันสำปะหลัง ข้าวโพด และอ้อย ซึ่งเป็นรายได้หลักของเกษตรกรล้วนแต่ขายไม่ออกหรือถูกกดราคาทั้งสิ้น (ธวัช มกรพงศ์. 2531 : 52 - 53) จะเห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่จะขายสินค้าผ่านพ่อค้าคนกลางในท้องถิ่น เพราะเกษตรกรเป็นผู้ผลิตขนาดเล็กปริมาณผลผลิตมีน้อย จึงขาดอำนาจต่อรองด้านราคา เมื่อราคาพืชผลตกต่ำจึงขาดทุน ไม่อาจรอให้ราคาสูงได้เพราะต้องรีบขายผลผลิตนำเงินมาใช้จ่ายและชำระหนี้สินแก่นายทุน และยังพบปัญหาการกระจายสินเชื่อเพื่อการเกษตรยังไม่เพียงพอ ส่วนใหญ่ประสบปัญหาไม่ได้รับสินเชื่อทำการเกษตรจากธนาคารการเกษตรและสหกรณ์ เนื่องจากขาดคุณสมบัติบางประการ การกู้ยืมก็ยุ่งยากเกินกว่าเกษตรกรจะเข้าใจ จึงต้องพึ่งแหล่งเงินทุนนอกสถาบัน ซึ่งต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราสูงทำให้เป็นหนี้สินมากขึ้น จากปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสาเหตุให้แรงงาน

ส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้ต่ำ ประสบกับปัญหาด้านรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย จึงทำให้แรงงานที่มีรายได้ต่ำเหล่านี้อพยพจากถิ่นที่อยู่เดิมเข้าไปหางานทำในเมืองซึ่งมีรายได้สูงกว่า ดังการศึกษาของ โมวัต ที่ศึกษาการย้ายถิ่นจากเขตชนบทเข้าสู่เมืองหลวง กล่าวว่าการย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่เมืองหลวงมนิลา จาการ์ต้า และกรุงเทพมหานคร ในส่วนที่ทำการศึกษาในประเทศไทยพบว่า การย้ายถิ่นเพราะภาวะเศรษฐกิจของครอบครัว ผู้ย้ายถิ่นร้อยละ 70 ย้ายถิ่นเพื่อหางานทำในเมืองหลวง (Mowat. 1977 : 21) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเมนโคท กล่าวว่า ผู้ย้ายถิ่นจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยนั้นผู้อพยพมักมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ นอกจากนี้ผู้ย้ายถิ่นยังมีรายได้ต่ำฐานะยากจนและมักมีหนี้สิน โดยพบว่าร้อยละ 32 มีหนี้สินไม่มีที่ดินทำกินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง สภาพที่ดินไม่ดี และประมาณร้อยละ 80 ย้ายถิ่นเพื่อทำงานในเมืองหลวง (Meinkoth. 1962 : 6) จะเห็นว่าผู้อพยพย้ายถิ่นเพื่อไปหางานทำในเมืองใหญ่ ๆ หรือในเมืองหลวงจะเป็นผู้มีฐานะยากจน มีหนี้สิน เช่นเดียวกับแรงงานที่ไปทำงานต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศแถบตะวันออกกลาง จากการศึกษาของกรมแรงงาน กล่าวว่า แรงงานที่ไปทำงานในต่างประเทศจะประสบปัญหาความยากจนทำให้อยากเสี่ยงด้วยการไปทำงานในต่างประเทศ ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม และเนื่องจากผู้เดินทางไปทำงานในต่างประเทศกันมาก การได้พบเห็นสภาพฐานะทางเศรษฐกิจสภาพบ้านเรือนที่อยู่อาศัยและสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของครอบครัวที่มีสมาชิกไปทำงานในต่างประเทศ ทำให้เกิดความคิดอยากไปบ้าง (กรมแรงงาน. 2531 : 72) โดยทั่วไปแรงงานที่มีอาชีพส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรนั้นจะมีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่ำ ทั้งนี้เพราะมีรายได้ไม่แน่นอน มีการว่างงานตามฤดูกาลและผลผลิตต่ำ จึงทำให้จำเป็นต้องอพยพโยกย้ายไปหาแหล่งงานใหม่ ๆ ทำโดยเฉพาะในตะวันออกกลาง ซึ่งมีรายได้สูงกว่าในประเทศหลายเท่าตัว จึงทำให้บางพื้นที่ที่มีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่ำมีสัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางมาก

จากการศึกษาพบว่าบางตำบลที่มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนสูง เช่น ตำบลท่าขุนราม แต่กลับมีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางสูง เนื่องจากในการไปทำงานตะวันออกกลางผู้มีรายได้สูง หรือผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีจะได้ไปทำงานตะวันออกกลางเร็วกว่าผู้มีรายได้ต่ำ เพราะการติดต่อกับแหล่งงานต่าง ๆ การสมัครงาน การตรวจโรค การทำหนังสือเดินทางจำเป็นต้องใช้

เงินค่อนข้างสูง โดยสาเหตุที่แรงงานที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีหรือมีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงต้องการไปทำงานตะวันออกกลางทั้ง ๆ ที่ฐานะทางเศรษฐกิจดีไม่มีความเดือดร้อน เป็นเพราะว่าการไปทำงานในตะวันออกกลางเป็นงานที่มีรายได้สูง เมื่อได้ไปทำงานแล้วจะมีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น เป็นการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของตนเองให้สูงขึ้นด้วย ดังที่ พีระ ชัยชาญ กล่าวว่ารายได้จากการไปทำงานในตะวันออกกลางสูงกว่ารายได้ในประเทศไทย โดยเฉลี่ยแล้วการไปทำงานในตะวันออกกลางเพียงคนเดียวยังมีรายได้มากกว่ารายได้ของสมาชิกทุกคนในครอบครัวรวมกันถึงเกือบ 3 เท่า ซึ่งนับว่าเป็นรายได้ที่ดีมาก (พีระ ชัยชาญ. 2529 : 70 - 72) จากการที่ระดับรายได้จากการไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางสูงมากนี่เองทำให้แรงงานที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีหรือมีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงนิยมเดินทางไปทำงานในตะวันออกกลาง นอกจากรายได้จากการไปทำงานตะวันออกกลางสูงแล้ว การได้พบเห็นสภาพฐานะทางเศรษฐกิจ สภาพบ้านเรือนที่อยู่อาศัย สภาพความเป็นอยู่ รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกของครัวเรือนที่มีแรงงานไปทำงานในต่างประเทศมาแล้วมีความเป็นอยู่ ทันสมัย ทำให้แรงงานเกิดความคิดอยากที่จะไปทำงานตะวันออกกลางบ้างเพื่อเป็นการยกฐานะความเป็นอยู่ให้ดีกว่าเดิม เป็นการเลียนแบบอย่างแรงงานที่ประสบผลสำเร็จมาแล้ว นอกจากนี้ยังมีอิทธิพลของการสื่อสารอีกด้วย กล่าวคือแรงงานจะได้ทราบข่าวสารจากสื่อบุคคลหรือสื่ออื่น ๆ เกี่ยวกับรายได้ที่คาดหวังจากการไปทำงาน ดังที่ จอห์น แฮริส และริชาร์ด เอช ซาบอท กล่าวว่าค่าจ้างที่คาดหวัง เป็นเหตุผลง่าย ๆ ว่าทำไมบุคคลจึงมีการเคลื่อนย้ายการหางานไม่เพียงแต่เป็นการหาตำแหน่งว่างในงานเท่านั้น แต่มีลักษณะของการแสวงหาในตลาดแรงงาน โดยบุคคลจะได้ยินหรือรับรู้เกี่ยวกับงานจากบุคคลหรือสื่อชนิดใดชนิดหนึ่งในขณะที่กำลังหางานอยู่ แล้วเกิดความคาดหวังในทางที่ดีหรือเลวจากข่าวนั้น เกิดความเสี่ยงที่จะประเมินคุณค่าของข่าวจริงหรือเท็จ นั่นคือเกิดโอกาสที่จะแสวงหาเมื่อมีความเชื่อที่จะเสี่ยงตามข่าวที่ได้รับ (Harris and Sabot. 1981 : 69 - 84) จะเห็นว่าสื่อบุคคลและสื่ออื่น ๆ จะเป็นแหล่งข่าวสารที่ทำให้แรงงานได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับงานในตะวันออกกลางเป็นอย่างมากและจากการสัมภาษณ์พบว่า สื่อบุคคล โดยเฉพาะเพื่อนบ้าน เพื่อนหรือญาติที่เคยไปทำงานตะวันออกกลางมาแล้วจะเป็นแหล่งข่าวสารที่สำคัญ เพราะสื่อบุคคลเหล่านี้จะให้รายละเอียดเกี่ยวกับงานในตะวันออกกลางได้ทุกแง่ทุกมุม เป็นเหตุให้แรงงานที่มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนสูง มีความเชื่อถือและตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง จากการศึกษาพบว่าแรงงานร้อยละ 71.6 ได้ทราบข่าวสารจากสื่อบุคคลเป็นแห่งแรก

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นว่า ตำบลที่มีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่ำจะแสวงหาแหล่งงานที่มีรายได้สูงเพื่อนำมาจุนเจือครอบครัวเป็นการยกระดับมาตรฐานการครอบชีพของตนเอง จึงต้องดิ้นรนหาแหล่งงานที่มีรายได้สูง ส่วนตำบลที่มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงมีความต้องการยกฐานะความเป็นอยู่ของตนเองให้สูงขึ้นกว่าเดิม โดยการเห็นแบบอย่างเพื่อนบ้านที่ไปทำงานตะวันออกกลางมาแล้วและประสบผลสำเร็จจึงทำให้แรงงานในตำบลที่มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงไปทำงานตะวันออกกลาง ซึ่งจะเห็นว่าทั้งตำบลที่มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงและตำบลที่มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่ำ มีความต้องการไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางเหมือนกัน ทั้งนี้เพราะรายได้จากการไปทำงานตะวันออกกลางสูงกว่าในประเทศไทยนั่นเอง ดังนั้นรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนรายตำบลไม่มีความสัมพันธ์กับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง

3.3 สัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเองกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าสัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเองมีความสัมพันธ์กับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยการถือครองที่ดินเป็นคุณสมบัติของโครงสร้างทางการเกษตรอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญในระบบเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นตัวชี้ตัดสินใจเกี่ยวกับการกระจายและการใช้ที่ดิน ในทางสังคมการถือครองที่ดินแสดงถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์กับที่ดิน การถือครองที่ดินเปลี่ยนไปจะมีผลทำให้เศรษฐกิจเปลี่ยนไปด้วย การถือครองที่ดินที่พบโดยทั่วไปจะมี 2 แบบ คือ แบบที่เป็นเจ้าของที่ดินเอง พบแพร่หลายที่สุดและมีประสิทธิภาพในการผลิตสูงที่สุด และแบบผู้เช่า เป็นแบบที่ไม่พึงปรารถนา เพราะทำให้ผลผลิตทางการเกษตรต่ำ การถือครองที่ดินจัดเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการเกษตรประการหนึ่ง ถ้าเกษตรกรมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกินก็ไม่ต้องมีภาระต้านค่าเช่าทำให้การลงทุนต่ำลง และมีกำลังใจในการประกอบอาชีพ นอกจากนี้การถือครองที่ดินยังเป็นปัจจัยสำคัญอีกตัวหนึ่ง ในการที่เกษตรกรจะตัดสินใจที่จะใช้เทคโนโลยีที่มีราคาแพงหรือไม่ เพราะถ้าหากพื้นที่ทำกินน้อยหรือไม่มีที่ดินทำกินเลยต้องเช่าผู้อื่นต้นทุนการผลิตจะสูงขึ้น จนเกษตรอาจไม่มีทุนพอจะซื้อเทคโนโลยีทางการเกษตร หรือถ้าหากพื้นที่ทำกินน้อยการลงทุนซื้อเทคโนโลยีทางการเกษตร เช่น รถไถนาใหญ่ รถไถเดินตาม รถอีแต๋น อาจจะไม่คุ้มนอกเสียจากว่าต้องเอาเครื่องทุ่นแรงนั้นไปรับจ้าง จะเห็นว่าเศรษฐกิจและการเงินของเกษตรกรจะดีหรือไม่ มีอิทธิพลมาจากการถือครองที่ดิน การถือครองที่ดินจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ชี้ให้เห็นถึง

ความแตกต่างของรายได้ ดังที่ บุญพุ่ม เสนารักษ์ กล่าวว่า การถือครองที่ดินเป็นเหตุผลทางจิตวิทยาว่า เมื่อเกษตรกลายเป็นผู้เช่าที่ดิน เขามีสิทธิเพียงเป็นผู้ใช้ที่ดินทำกิน ทำให้ความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความหวงแหนและความผูกพันมีน้อยลง จึงขาดแรงจูงใจในการปรับปรุงที่ดินซึ่งเช่าอยู่ให้มีคุณภาพดี เนื่องจากความไม่แน่ใจว่าจะถูกเพิ่มค่าเช่าหรือให้เช่าต่อไปหรือไม่ จึงทำให้รายได้ที่จะได้รับต่ำ (บุญพุ่ม เสนารักษ์. 2527 : 13) จะเห็นว่าเกษตรกรที่ต้องเช่าที่ดิน จะขาดแรงจูงใจในการปรับปรุงที่ดินที่เช่าให้มีคุณภาพดีทำให้รายได้ต่ำ รวมทั้งต้องจ่ายค่าเช่า ทำให้รายได้สุทธิต่ำลง ซึ่งเหตุผลที่เกษตรกรที่เช่าที่ดินไม่ปรับปรุงพื้นที่เพาะปลูกของตนเองเนื่องมาจากความไม่แน่ใจว่าจะประกอบอาชีพในพื้นที่นานเพียงใด เป็นเหตุให้แรงงานยังคงใช้การผลิตแบบดั้งเดิม ซึ่งถ้าหากบริเวณใดมีเกษตรกรที่ต้องเช่าที่ดินทำกินสูง หรือมีสัดส่วนในการถือครองที่ดินเป็นของตนเองต่ำ เกษตรกรจะอยู่ในสภาพที่มีรายได้ต่ำ ทำให้เกิดปัญหาเดือดร้อนอื่น ๆ ตามมาเช่น ปัญหาด้านรายได้ไม่พอกับรายจ่าย จึงทำให้แรงงานต้องอพยพโยกย้ายหาแหล่งงานใหม่ทำ เช่น การไปทำงานในแหล่งอุตสาหกรรมหรือไปทำงานตะวันออกกลาง เนื่องจากแรงงานเหล่านี้มีรายได้ต่ำ การไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางจะต้องใช้เงินจำนวนมาก แรงงานส่วนนี้จึงต้องกู้เงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางเกือบทั้งสิ้น ดังการศึกษาของ ประกาส กัณฐัศแก้ว กล่าวว่า แรงงานไทยที่เดินทางไปทำงานในต่างประเทศ เช่นประเทศซาอุดิอาระเบีย คูเวต อิรัก และสิงคโปร์ พบว่ามีฐานะไม่ดีและค่าใช้จ่ายก่อนไปทำงานในประเทศเหล่านี้ได้มาจากเงินกู้นอกสถาบันการเงิน ร้อยละ 51 กู้จากญาติพี่น้อง ร้อยละ 16 กู้นอกสถาบันการเงิน ร้อยละ 11 แรงงาน ร้อยละ 78 กู้เงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเตรียมตัวไปทำงานในประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ (ประกาส กัณฐัศแก้ว. 2531 : 46) จะเห็นว่าแรงงานที่มีฐานะไม่ดีจะกู้เงินจากแหล่งการเงินต่าง ๆ เพื่อไปทำงานต่างประเทศ ถึงแม้ว่าอัตราดอกเบี้ยจะสูงก็ตาม แต่เมื่อได้ไปทำงานแล้วรายได้ที่ได้รับจะคุ้มค่ากับการลงทุนจึงทำให้แรงงานกล้าเสี่ยงที่จะไปทำงานตะวันออกกลาง

สำหรับบริเวณที่มีสัดส่วนการถือครองที่ดินสูงนั้นจะทำให้แรงงานมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีด้วย เพราะว่าการเป็นเจ้าของที่ดินมีผลอย่างมากต่อฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งเปรียบเสมือนกับการค้าหรือโอกาสทางเศรษฐกิจ แรงงานที่มีที่ดินถือครองเป็นของตนเองมาก ก็จะมีฐานะทางเศรษฐกิจ จากการศึกษาพบว่าตำบลที่มีสัดส่วนการถือครองที่ดินสูง มีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง

สูงด้วยนั้น เนื่องมาจากการไปทำงานในตะวันออกกลาง ต้องใช้เงินทุนค่อนข้างสูงเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น ค่าเดินทางเข้าไปติดต่องาน ค่าสมัครงาน ค่านายหน้า ค่าเครื่องบิน ดังนั้นเมื่อแรงงานต้องใช้จ่ายค่อนข้างสูง แรงงานส่วนใหญ่จึงต้องนำโฉนดที่ดินหรือหลักฐาน เอกสารเกี่ยวกับการถือครองที่ดินไปจำนอง เพื่อกู้เงินมาเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ดังการศึกษาของ สุมาลี ปิตยานนท์ กล่าวว่า ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงานโดยเฉลี่ยคนละ 25,000 บาท ผู้ที่ติดต่อไปทำงานมากกว่าหนึ่งครั้งนั้น ค่าใช้จ่ายต้องเสียเพิ่มขึ้นอีกเงินที่นำมาใช้จ่ายในการติดต่อไปทำงานและการเดินทางไปทำงานนั้นได้มาจากการขายที่นาที่สวน การจำนองจากเงินออมเดิม ขายเครื่องประดับและรายได้จากการขายพืชผล (สุมาลี ปิตยานนท์. 2526 : 231 - 234) ฉะนั้นผู้ที่มีเอกสารครอบครองที่ดินที่เป็นของตนเองเท่านั้นจึงจะสามารถกู้ยืมเงินเป็นจำนวนมากจากนายทุนได้ ทำให้ตำบลที่มีสัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเองสูงมีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมาก

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นว่าสัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเอง จะไม่มีอิทธิพลต่อการเดินทางไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงาน ทั้งนี้เพราะบางบริเวณที่มีสัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเองต่ำ ก็มีแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางสูง ทั้งนี้เพราะปัญหาด้านรายได้ต่ำ เนื่องจากที่ดินทำกินมีน้อย จึงต้องกู้ยืมเงินจากนายทุนไปหางานใหม่ที่มีรายได้สูงในตะวันออกกลาง บางบริเวณที่มีการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเองต่ำ แต่มีแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางต่ำ อาจเป็นเพราะไม่มีเงินทุน แรงงานไม่ทราบข่าวสารเกี่ยวกับงานในตะวันออกกลางหรือแรงงานไม่มีความสามารถ เช่นเดียวกันบริเวณที่มีสัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเองสูงมีสัดส่วนแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางมากทั้งนี้ เพราะแรงงานต้องการยกฐานะทางเศรษฐกิจของตนเองให้สูงขึ้น ได้เห็นแบบอย่างแรงงานที่เคยไปทำงานตะวันออกกลางมาแล้วประสบผลสำเร็จ ส่วนบริเวณที่มีสัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเองสูง แต่มีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางต่ำ อาจเป็นเพราะมีฐานะทางเศรษฐกิจดีแล้ว ไม่อยากเสี่ยงกับการถูกหลอกลวง ความยากลำบากหรือไม่อยากไปทำงานต่างบ้านต่างเมือง ดังนั้นจะเห็นว่าสัดส่วนการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเองไม่มีผลต่อสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานในประเทศตะวันออกกลาง

3.4 สัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางจากการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจกับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยตำบลอ่างทองมีสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ ร้อยละ 80.61 มากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 ตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเลและตำบลโกสัมพี มีสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ ร้อยละ 74.00 และ 58.05 ตามลำดับ ทั้งสามตำบลมีสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจเกินร้อยละ 50 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพื้นที่ส่วนใหญ่ของทั้งสามตำบลทำการเกษตรกรรม จากการศึกษาพบว่าพื้นที่ทำการเกษตรจะใช้ทำนา ทำไร่ เป็นส่วนใหญ่นอกจากนั้นก็มีการทำสวนพืชผักอีกเล็กน้อยจะเห็นว่าทั้งสามตำบลมีสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจสูงแต่มีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางต่ำส่วนตำบลท่าชุนรามและตำบลนาบ่อคำมีสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจร้อยละ 44.25 และ 29.00 ตามลำดับโดยตำบลนาบ่อคำมีสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจต่ำที่สุด ทั้งสองตำบลจะมีสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจไม่ถึงร้อยละ 50 ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นป่าไม้ ป่าสงวนและภูเขาโดยเฉพาะที่ตำบลนาบ่อคำ พื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นภูเขา เนินเขา และป่าไม้จึงใช้ทำการเกษตรกรรมได้น้อย

พื้นที่เชิงเศรษฐกิจมีความสำคัญต่อการพัฒนาอาชีพของประชาชนในพื้นที่ เพราะเป็นพื้นที่ที่สามารถใช้ทำการเกษตรเพื่อให้เกิดประโยชน์ในทางเศรษฐกิจแก่พื้นที่นั้น ๆ ได้ ซึ่งจากการใช้ประโยชน์จากพื้นที่แต่ละท้องที่จะได้รับผลตอบแทนแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของพื้นที่ เช่น พื้นที่ใดมีพื้นที่เชิงเศรษฐกิจสูง คือสามารถทำการเกษตรได้หลายรูปแบบ เช่น การทำนา ทำไร่ ทำสวน ย่อมจะทำให้เกษตรกรในพื้นที่นั้นทำการเกษตรได้ผลผลิตดีกว่าพื้นที่ที่มีสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจต่ำ เช่นมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา เป็นที่ลาดเนิน ซึ่งยากแก่การปรับปรุง และต้องลงทุนในการทำการเกษตรสูง เมื่อบริเวณใดมีสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจสูงก็จะทำให้เกษตรกรบริเวณนั้นมีฐานะทางเศรษฐกิจดี ความเป็นอยู่ที่ดี เกษตรกรไม่มีปัญหาเกี่ยวกับที่ทำกิน จึงทำให้ไม่ต้องอพยพโยกย้ายเพื่อหาแหล่งงานทำใหม่ แต่ก็ไม่ใช่ว่าในพื้นที่ที่มีสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจสูงจะไม่มีปัญหาเสมอไป เพราะว่าพื้นที่ใดมีพื้นที่ทำการเกษตรกรรมมาก แต่ขาดแคลนน้ำก็จะประสบกับปัญหาในการทำมาหากินเช่นเดียวกัน ดังนั้นถ้าหากบริเวณใดทำการเกษตรกรรม โดยอาศัยน้ำฝนแล้วก็จะประสบกับปัญหาคือฝนตกไม่ตรงตามฤดูกาลฝนทิ้งช่วง บางปีฝนตกมากเกินไปก็จะทำให้น้ำท่วม บางปีฝนแล้งก็ทำการเกษตรกรรมไม่ได้ผลและการทำการเกษตรกรรมโดยอาศัยน้ำฝนนั้นจะปลูกพืชได้

ปีละครั้งเท่านั้น จะทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น รายได้ต่ำ การว่างงาน ดังที่ วิทยากร เชียงกูล กล่าวว่า ปัญหาสำคัญของการเกษตรแบบด้อยพัฒนาส่วนใหญ่ คือ การใช้คนทำการเกษตร คิดเป็นสัดส่วนต่อแรงงานทั้งหมดสูง ใช้ทรัพยากรที่ดิน แรงงานอย่างไม่เต็มที่ เช่น ปีหนึ่งทำนา ทำไร่ไม่กี่เดือนเป็นผลให้ผลผลิตต่อไร่ต่ำ เกษตรกรมีฐานะยากจน (วิทยากร เชียงกูล. 2517 : 42) และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ มัธยม เรืองแสน กล่าวว่าครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำส่วนมากจะมีอาชีพในการทำนาอย่างเดียว ซึ่งจะทำงานเต็มเวลา ร้อยละ 14.5 ของจำนวนวันทำงานทั้งหมด เวลาที่เหลือไม่ได้ทำให้เกิดประโยชน์แต่อย่างใด ส่วนใหญ่ยังนิยมนำไปเล่นการพนัน ชนไก่ กัดปลา ฯลฯ นอกจากจะเป็นผลเสียต่อทางเศรษฐกิจแล้ว ยังก่อให้เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ ตามมา (มัธยม เรืองแสน. 2525 : 24) จะเห็นว่าเมื่อแรงงานทำการเกษตรกรรม โดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก จะทำให้เกิดการว่างงาน การใช้ที่ดินไม่เข้มข้นซึ่งส่วนมากใช้เพียงระยะหนึ่งเท่านั้น ทั้งที่น้ำและความชื้นอาจมีพอเพื่อการเพาะปลูกได้อีก หรืออาจใช้พื้นที่ทำกิจกรรมอย่างอื่นได้อีกในช่วงที่ไม่มีการเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจถ้าได้ปฏิบัติกันอย่างเข้มข้นจริง ๆ ฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรจะดีขึ้น แต่เมื่อเกษตรกรไม่ทำอาจจะเป็นเพราะว่าความเกียจคร้านไม่สนใจ จึงทำให้รายได้ของเกษตรกรต่ำฐานะไม่ดีขึ้น จึงต้องอพยพโยกย้ายไปหาแหล่งงานใหม่ทำในช่วงที่ไม่มีการเพาะปลูก ดังนั้นจะเห็นว่าบริเวณที่มีสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจสูงจะมีแรงงานส่วนหนึ่งไปทำงานในแหล่งต่าง ๆ เช่น ในเมือง ในกรุงเทพมหานคร หรือต่างประเทศด้วยเช่นกันถึงจะไม่มากเหมือนกับบริเวณที่มีสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจต่ำ

ส่วนบริเวณที่มีสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจต่ำนั้น มีสาเหตุเนื่องจากว่าพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาที่ลาดเนิน ป่าไม้ ซึ่งบางแห่งสามารถทำการเกษตรกรรมได้ แต่เกษตรกรไม่สนใจ เพราะต้องปรับปรุงพื้นที่ ต้องใช้จำนวนเงินสูงมาก จึงปล่อยให้รกร้างว่างเปล่า แต่ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นภูเขาที่ลาดเนิน และป่าไม้มากกว่า ดังที่ กิตติ อิทธิวิทย์ กล่าวว่า พื้นที่ส่วนใหญ่ในภาคเหนือ ร้อยละ 61.18 เป็นบริเวณภูเขาสูง ไม่เหมาะกับการเกษตรในบรรดาพื้นที่ที่เหลือมีเพียงร้อยละ 8.91 ของพื้นที่ทั้งหมดเท่านั้น ที่เป็นพื้นที่ราบอุดมสมบูรณ์เหมาะสมกับการทำการเกษตร ส่วนอีกร้อยละ 29.91 เป็นพื้นที่เป็นภูเขาผสมกับพื้นที่สูง ๆ ต่ำ ๆ ซึ่งอาจเป็นพื้นที่ปลูกพืชไร่ สภาพภูมิศาสตร์เช่นนี้มีผลทำให้การขยายตัวของพื้นที่ทำการเกษตรทำได้อย่างจำกัดมาก แม้แต่การขยายพื้นที่การเกษตรไปสู่ที่สูงขึ้น สภาพของที่สูงก็ทำให้ยากลำบากในการที่จะเพาะปลูก ด้วยเหตุนี้เมื่อประชากร

เพิ่มสูงขึ้น เนื้อที่ทำการเกษตรของแต่ละครอบครัวจึงมีขนาดเล็กลงเรื่อย ๆ (กิตติ อิทธิวิทย์. 2524 : 27) เช่นเดียวกับในพื้นที่ที่ทำการศึกษา บางตำบลจะมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา ที่ลาดเนิน ป่าไม้เช่นตำบลนาบ่อคำ มีสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจเพียงร้อยละ 29.00 เท่านั้น ส่วนตำบลท่าขุนราม พื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นที่ลาดเนินและป่าสงวนเป็นจำนวนมาก มีสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจร้อยละ 44.25 จะเห็นว่าทั้งสองตำบลมีสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจในระดับต่ำ และจากการสังเกตสอบถามในภาคสนามพบว่า พื้นที่ส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝนในการเพาะปลูก เพราะขาดแคลนแหล่งน้ำที่จะใช้ทำการเกษตรในฤดูแล้ง เนื่องจากไม่สามารถขุดเจาะน้ำบาดาลมาใช้ในการเกษตรกรรมได้ จึงทำให้การใช้พื้นที่ไม่เข้มข้น ปล่อยที่ดินว่างเปล่าจึงเกิดการว่างงานหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยว ผลผลิตได้ไม่เต็มที่ จึงทำให้บริเวณที่มีสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจต่ำเหล่านี้มีการอพยพโยกย้ายแรงงานเพื่อหาแหล่งงานใหม่ทำ ทั้งนี้เพราะมีปัญหากดดันหลาย ๆ ด้าน

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าพื้นที่ส่วนใหญ่ในบริเวณที่ศึกษา เป็นพื้นที่ที่ใช้ในการเกษตรกรรมรองลงไปเป็นป่าสงวนและพื้นที่อื่น ๆ โดยพื้นที่ที่ใช้ในการเกษตรกรรมไม่ได้มีการจำแนกความเหมาะสมของพื้นที่สำหรับพืชแต่ละชนิด แต่พื้นที่ที่จัดว่ามีความเหมาะสมต่อการเกษตรนั้นไม่ได้หมายความว่าเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์สูง เพียงแต่แสดงว่าพื้นที่นั้นอาจใช้เพาะปลูกได้โดยมีอัตราเสี่ยงน้อย ซึ่งจริง ๆ แล้วยังมีพื้นที่อีกจำนวนมากที่มีปัญหาทางเกษตรและจำเป็นจะต้องได้รับการแก้ไข เช่น ดินทราย ดินเค็ม ที่ลาดเนิน และจะต้องปรับปรุงเพื่อใช้ประโยชน์ในการเกษตรกรรม ซึ่งพื้นที่ที่มีปัญหาเหล่านี้จำเป็นจะต้องใช้เงินในการปรับปรุงสูง โดยจะพบว่าพื้นที่บางแห่งเกษตรกรจะปล่อยพื้นที่ไว้ว่างเปล่า เพราะได้ผลผลิตไม่คุ้มทุน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าชุมชนใดที่มีพื้นที่ในเชิงเศรษฐกิจสูงจะทำให้ความเป็นอยู่ของแรงงานในชุมชนนั้นมีฐานะดีมีความเป็นอยู่ที่ดี แต่แรงงานก็อพยพไปทำงานตะวันออกกลางเป็นจำนวนมากทั้งนี้ เพราะแรงงานต้องการยกระดับมาตรฐานการครองชีพของตนเองให้สูงขึ้น ประกอบกับการได้ทราบข่าวสารที่น่าเชื่อถือและได้เห็นเพื่อนบ้านที่เคยไปทำงานตะวันออกกลางกลับมาแล้วมีฐานะดีกว่าเดิม จึงทำให้แรงงานในบริเวณที่มีสัดส่วนพื้นที่ในเชิงเศรษฐกิจสูงไปทำงานในตะวันออกกลางเหมือนกัน ส่วนบริเวณใดที่มีพื้นที่ในเชิงเศรษฐกิจต่ำโดยที่พื้นที่เป็นที่สูง ที่เนิน ภูเขา ป่าสงวนหรือสภาพดินไม่เอื้ออำนวยต่อการทำการเกษตรกรรมจะทำให้แรงงานบริเวณนั้นมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ความเป็นอยู่ไม่ดีแรงงานจึงต้องอพยพเพื่อหาแหล่งงานที่ทำรายได้สูงกว่า ทำให้แรงงานในบริเวณที่มีพื้นที่เชิงเศรษฐกิจต่ำไปทำงานตะวันออกกลางมาก

ดังนั้นจะพบว่า แต่ละตำบลถึงแม้จะมีสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจแตกต่างกัน มีสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางแตกต่างกัน แต่แรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางที่แตกต่างกันนั้นไม่ได้มีผลมาจากสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจที่ต่างกัน แต่อาจมีเหตุผลอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น ความผันแปรของธรรมชาติ ขาดการชลประทาน ราคาผลผลิตทางการเกษตรต่ำ รายได้จากการทำงานในตะวันออกกลางสูง การได้รับข่าวสารที่น่าเชื่อถือรวมทั้งการได้เห็นความสำเร็จของเพื่อนบ้านที่เคยไปทำงานตะวันออกกลางมาแล้ว เพราะฉะนั้นแรงงานที่ไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางของแต่ละตำบลที่แตกต่างกันจึงไม่มีความสัมพันธ์กับสัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะพบว่าลักษณะทางกายภาพและลักษณะทางเศรษฐกิจของพื้นที่ที่ทำการศึกษา มีความสัมพันธ์กับสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง แต่เมื่อทำการทดสอบนัยสำคัญของค่าสหสัมพันธ์ทุกตัวแปรแล้ว พบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่าลักษณะทางกายภาพและลักษณะทางเศรษฐกิจไม่มีผลต่อการไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางของแรงงาน สำหรับเหตุผลสำคัญที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางนั้นจากสัมภาษณ์ในภาคสนาม พบว่า แรงงานที่ตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางนั้นส่วนใหญ่เป็นเพราะได้รับข่าวสารเกี่ยวกับงานในตะวันออกกลาง โดยเฉพาะข่าวสารจากสื่อบุคคล เช่น เพื่อนบ้าน ญาติ สายหรือนายหน้าจากบริษัทจัดหางานเอกชน สำหรับแรงงานที่ไม่ไปทำในประเทศตะวันออกกลางนั้น ส่วนใหญ่จะอยู่ในสภาพพื้นที่ที่แร้นแค้น ขาดแคลนแหล่งน้ำ พื้นที่เป็นภูเขา ป่าไม้ อยู่ห่างไกลจากความเจริญแรงงานจึงไม่ได้รับข่าวสารต่าง ๆ โดยเฉพาะข่าวสารเกี่ยวกับการไปทำงานในประเทศตะวันออกกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเวทย์ ธโนปจัย ที่กล่าวว่าข่าวสารจากสื่อมวลชนต่าง ๆ จะรวมกลุ่มอยู่เฉพาะในเมืองหรือในเขตที่มีความเจริญเท่านั้น สำหรับในท้องถิ่นชนบทที่ห่างไกล ข่าวสารเหล่านี้มิได้เป็นแหล่งข่าวสารที่มีความสำคัญ เนื่องจากสื่อมวลชนบางประเภท เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ยังไม่เป็นที่แพร่หลายด้วยข้อจำกัดหลายประการ เช่น การคมนาคมไม่สะดวก เป็นสาเหตุให้สื่อประเภทสิ่งพิมพ์เข้าไปไม่ค่อยถึง อีกทั้งข้อจำกัดที่เกิดจากตัวผู้รับสารเอง เช่น การอ่านหนังสือไม่ออก ดังนั้นข่าวสารส่วนใหญ่จะอาศัยการบอกเล่าต่อไปเป็นทอด ๆ ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนชนบทมีความเป็นอยู่อย่างกันเอง มีความคุ้นเคยสนิทสนมกัน (เวทย์ ธโนปจัย. 2526 : 22) จะเห็นว่าข่าวสารส่วนใหญ่จะอาศัยบอกเล่าต่อ ๆ กันไป โดยเฉพาะพื้นที่ที่ทำการศึกษา

แรงงานที่ไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางร้อยละ 71.6 ได้ทราบข่าวสารเกี่ยวกับงานจากสื่อบุคคลเป็นแห่งแรก ซึ่งสาเหตุที่สื่อบุคคลเป็นแหล่งข่าวสารเกี่ยวกับงานในประเทศตะวันออกกลางที่สำคัญ เนื่องมาจากเมื่อมีแรงงานไปทำงานในตะวันออกกลางกลับมาแล้วมีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น จึงทำให้ญาติหรือเพื่อนบ้านมีความต้องการไปทำงานตะวันออกกลางบ้างจึงมาติดต่อสอบถามเกี่ยวกับแหล่งงาน วิธีการสมัครงาน รายได้ที่ได้รับ ตลอดจนประสบการณ์การทำงานในด้านต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งให้พาไปสมัครงานยังบริษัทจัดหางานเอกชนที่เชื่อถือได้ ดังนั้นเมื่อในหมู่บ้านใดมีแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางเป็นจำนวนมาก แรงงานส่วนที่เหลือจึงคิดไปทำงานตะวันออกกลางบ้าง เพราะว่ามีแหล่งข่าวสารที่น่าเชื่อถือ คือเพื่อนบ้านและญาติที่เคยไปทำงานตะวันออกกลางมาแล้ว จากการสำรวจพบว่าบางหมู่บ้านในตำบลท่าขุนราม และตำบลนาบ่อคำ หัวหน้าครัวเรือนมากกว่าร้อยละ 50 เคยไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางมาแล้ว และจากการสัมภาษณ์แรงงานส่วนใหญ่ได้ทราบข่าวสารจากสื่อบุคคลที่เคยไปทำงานตะวันออกกลางมาแล้ว ส่วนบางหมู่บ้านในตำบลโกสัมพีและตำบลอ่างทองที่มีสภาพพื้นที่เป็นภูเขา ป่าไม้ ห่างไกลความเจริญ ไม่มีแรงงานไปทำงานตะวันออกกลาง จากการสำรวจและสัมภาษณ์พบว่า แรงงานเหล่านี้ไม่รู้จะไปติดต่อสอบถามเกี่ยวกับงานที่ไหน ทั้งนี้เพราะไม่เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับงานในประเทศตะวันออกกลาง หรือไม่มีตัวอย่างแรงงานที่เคยไปทำงานตะวันออกกลางกลับมาแล้วประสบผลสำเร็จ นอกจากการไม่ได้รับข่าวสารของแรงงานแล้ว ค่าใช้จ่ายในการไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางค่อนข้างสูง ทำให้แรงงานที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลมีเงินไม่เพียงพอ ไม่มีแหล่งเงินทุนหรือไม่มีหลักทรัพย์เพียงพอที่จะนำมาค้ำประกันในการกู้ยืมเงิน รวมทั้งแรงงานไม่กล้าเสี่ยงเพราะกลัวถูกหลอกลวง

จะเห็นว่าแรงงานส่วนใหญ่ที่ไปทำงานตะวันออกกลางไม่ได้มีเหตุผลมาจากลักษณะทางกายภาพหรือลักษณะทางเศรษฐกิจของพื้นที่ แต่น่าจะขึ้นอยู่กับเหตุผลต่าง ๆ เหล่านี้คือ การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับงานในประเทศตะวันออกกลางของแรงงาน การมีตัวอย่างแรงงานที่เคยไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางมาแล้วประสบผลสำเร็จ รวมทั้งการได้รับข่าวสารที่น่าเชื่อถือจากสื่อบุคคล เป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง นอกจากการได้รับข่าวสารของแรงงานแล้ว รายได้จากการไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางสูงยังเป็นแรงดึงดูดให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางอีกด้วย เพราะรายได้ในประเทศตะวันออกกลางสูงกว่ารายได้ในประเทศ 2 - 5 เท่าตัวถ้ารวมค่าล่วงเวลา โบนัส และรายได้อื่น ๆ

แล้วจะทำให้มีรายได้สูงกว่าในประเทศเพิ่มขึ้นอีก แต่มีข้อสังเกตของผู้วิจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ จำนวนแรงงานที่อพยพย้ายถิ่นเพื่อหางานทำ ในสภาพความเป็นจริงแล้วอาจจะมีความสัมพันธ์กับลักษณะทางเศรษฐกิจและลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ เพราะว่าการอพยพย้ายถิ่นไปทำงานของแรงงานส่วนมากจะไปทำงานที่อื่นที่ไม่ใช่ประเทศตะวันออกกลาง เช่น กรุงเทพมหานคร ในเมืองใหญ่ ๆ หรือในบริเวณเขตอุตสาหกรรมและเขตเกษตรก้าวหน้า จากการสำรวจและสอบถามพบว่าแรงงานที่ไม่ได้ไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางเกือบทุกครัวเรือนมีแรงงานไปทำงานในแหล่งงานต่าง ๆ เหล่านี้เป็นจำนวนมาก เพราะค่าใช้จ่ายในการไปทำงานในกรุงเทพมหานคร หรือชุมชนเมืองอื่น ๆ จะเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่า อัตราการเสี่ยงต่อการถูกหลอกลวงน้อยกว่า

4. <u>ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงาน</u>

4.1 ปัจจัยผลักดันที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงาน จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าปัจจัยผลักดันที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางได้แก่ รายได้เดิมต่ำ โดยแรงงานระบุว่าปัจจัยผลักดันเป็นปัจจัยสำคัญอันดับที่ 1 ร้อยละ 53.3 โดยที่แรงงานไปทำงานตะวันออกกลางส่วนใหญ่ร้อยละ 67.1 มีอาชีพทำการเกษตรกรรม ร้อยละ 71.6 เป็นผู้มีรายได้ต่อปีต่ำ แรงงานที่มีอาชีพทำการเกษตรกรรมนอกจากจะมีรายได้รวมต่อปีต่ำแล้ว รายได้จากการทำเกษตรกรรมเป็นรายได้ที่ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ ตลอดจนผลผลิตการเกษตร และปัญหาอีกหลาย ๆ ด้าน แรงงานจึงต้องอพยพจากถิ่นที่อยู่เดิมที่ประสบกับปัญหาความเดือดร้อนไปหาแหล่งงานใหม่ที่มีรายได้สูงกว่า เช่น การไปทำงานในตะวันออกกลางการอพยพของแรงงานที่ต้องการไปทำงานในต่างประเทศนั้น จากการศึกษาขององค์การสหประชาชาติกล่าวว่า ปัจจัยที่สำคัญ ๆ คือ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางสังคม และการเมือง ผู้ย้ายถิ่นต้องการที่จะมีชีวิตดีขึ้นกว่าเดิม จึงต้องย้ายไปอยู่ที่ที่มีโอกาสในเชิงเศรษฐกิจดีกว่า เช่น มีรายได้จากการทำงานมากกว่าเดิม และมีโอกาสเกี่ยวกับรายได้ในอนาคตดีขึ้นกว่าเดิม เมื่อเทียบกับสภาวะการณ์ปัจจุบันของตน (United Nations. 1973 : 240 - 245) จะเห็นว่าแรงงานที่อพยพไปทำงานต่างประเทศจะมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจเป็นปัญหาที่สำคัญของแรงงาน เช่น มีการว่างงาน การทำงานต่ำกว่าระดับ รายได้เดิมต่ำเป็นปัจจัยผลักดันให้แรงงานตัดสินใจไปทำงาน

ตะวันออกกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พีระเทพ รุ่งชีวิน และคณะ ที่กล่าวว่า ระดับรายได้เดิมเป็นปัจจัยผลักดันให้แรงงานที่มีรายได้ต่ำต้องดิ้นรนขวนขวายหาแหล่งงานที่มีรายได้สูงกว่า และในขณะเดียวกันรายได้เดิมจะแสดงถึงค่าเสียโอกาสที่แรงงานจะต้องเสียไปหากไปทำงานในตะวันออกกลาง ฉะนั้นหากขนาดของรายได้เดิมที่เพิ่มขึ้นเกินระดับหนึ่ง จะทำให้แรงงานมีความรู้สึกไม่คุ้มกับผลที่จะได้รับจากการไปทำงานในตะวันออกกลาง ดังนั้นผู้ที่มีระดับรายได้เดิมสูงถึงระดับหนึ่งจะมีแนวโน้มของการตัดสินใจไม่อพยพไปทำงานในต่างประเทศ (พีระเทพ รุ่งชีวิน และคณะ. 2525 : 53) จะเห็นว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับรายได้มีผลยับยั้งหรือเป็นแรงผลักดันให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานในตะวันออกกลาง โดยผู้ที่มีระดับรายได้สูงและมีระดับการศึกษาสูง มีแนวโน้มจะไม่ไปทำงานตะวันออกกลาง เพราะแรงงานต่างก็ทราบว่างานในตะวันออกกลางจะมีให้ทำเป็นการชั่วคราว และเป็นไปไม่ได้ที่จะอพยพไปอยู่อย่างถาวร แรงงานจึงเกรงว่าเมื่อหมดสัญญาจ้างในตะวันออกกลางและกลับมาแล้วอาจจะตกงาน หรือต้องมาเริ่มต้นหางานทำใหม่และตำแหน่งงานใหม่ก็ยังไม่แน่ใจว่าจะดีกว่าตำแหน่งงานที่ทำอยู่เดิม ส่วนผู้ที่มีรายได้ต่ำจะเป็นปัจจัยผลักดันให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง เพราะค่าจ้างของการไปทำงานในประเทศแถบตะวันออกกลางสูงกว่าค่าจ้างในประเทศ เมื่อเปรียบเทียบตัวเลขเงินเดือนซึ่งไม่รวมค่าล่วงเวลา โบนัสและรายได้อื่น ๆ พบว่ารายได้ในตะวันออกกลางสูงกว่ารายได้ในประเทศไทยหลายเท่าตัว ดังนั้นแรงงานที่มีงานทำในประเทศอยู่แล้วแต่มีรายได้ต่ำจึงนิยมไปทำงานตะวันออกกลาง ถึงแม้ว่าการไปทำงานในตะวันออกกลางจะเสียค่าใช้จ่ายสูงมากก็ตาม จึงไม่น่าแปลกใจที่มีแรงงานจำนวนมากยินดีเสี่ยง และกู้เงินในอัตราดอกเบี้ยสูงเพื่อไปทำงานในตะวันออกกลาง

จากเหตุผลที่กล่าวมาทั้งหมดจะพบว่า แรงงานส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีรายได้ต่ำ มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี จึงทำให้แรงงานพยายามหาแหล่งงานใหม่ที่มีรายได้สูงกว่างานที่ทำอยู่เดิมหรือจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะการไปทำงานในประเทศตะวันออกกลาง ซึ่งเป็นแหล่งงานที่มีรายได้สูงมาก ดังนั้นปัจจัยด้านรายได้ต่ำจึงเป็นปัจจัยผลักดันที่สำคัญที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางมากกว่าปัจจัยผลักดันอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ต้องการรายได้เพื่อยกระดับมาตรฐานการครองชีพ เพื่อชำระหนี้สิน ไม่มีงานทำ สะสมทรัพย์สินเพื่อทำธุรกิจและการศึกษาต่ำ

4.2 ปัจจัยดึงดูดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงานจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าปัจจัยดึงดูดที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง ได้แก่ รายได้จากการไปทำงานตะวันออกกลางสูง โดยแรงงานระบุว่าปัจจัยดึงดูดนี้เป็นปัจจัยสำคัญอันดับที่ 1 สูงถึงร้อยละ 91.9 ซึ่งแรงงานส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและมีระดับการศึกษาต่ำ แรงงานเหล่านี้มีรายได้ไม่แน่นอน ซึ่งส่วนใหญ่จะมีรายได้ต่ำ เมื่อมีรายได้ต่ำแรงงานจะมองหาแหล่งงานที่ทำรายได้สูงกว่าท้องถิ่นของตนเอง โดยเฉพาะการไปทำงานตะวันออกกลาง โดยในหมู่บ้านเกือบทุกแห่งจะมีแรงงานที่เคยไปทำงานตะวันออกกลาง โดยแรงงานเหล่านี้จะประสบผลสำเร็จในการไปทำงานในตะวันออกกลาง เมื่อกลับมามีฐานะทางเศรษฐกิจดี จึงทำให้แรงงานบางส่วนต้องการไปทำงานตะวันออกกลางบ้าง การที่แรงงานจะไปทำงานในตะวันออกกลาง แรงงานจะศึกษาถึงรายได้ที่จะได้รับจากแรงงานที่เคยไปทำงานมาแล้ว เมื่อเห็นว่าเป็นรายได้ที่น่าพอใจแรงงานก็จะหาแหล่งงานที่จะทำต่อไป ดังที่ ปราโมทย์ ประสาทกุล แปลจาก ลี เอฟเวิรท์ เอส กล่าวไว้ว่า ลักษณะของสภาพพื้นที่ปลายทางที่ผู้ย้ายถิ่นจะไปอยู่พื้นที่ปลายทางมีโอกาสในการทำงานทำให้รายได้เพิ่มขึ้น มีความเป็นอยู่ดีขึ้นกว่าท้องถิ่นเดิม จะทำให้บุคคลตัดสินใจย้ายถิ่นมากขึ้น (ปราโมทย์ ประสาทกุล. 2522 : 160) สำหรับการไปทำงานในตะวันออกกลาง จากการสัมภาษณ์พบว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจอันได้แก่รายได้สุทธิจากการทำงาน อัตราค่าจ้างที่สูงและตำแหน่งงานในประเทศตะวันออกกลางจะเป็นแรงกระตุ้นให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง ซึ่งเป็นปัจจัยดึงดูดที่สำคัญ โดยปัจจัยดึงดูดจะอยู่ในท้องถิ่นที่มีสถานะทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าในท้องถิ่นต้นทางโดยเปรียบเทียบ สอดคล้องกับการศึกษาของ นิพนธ์ พัวพงศกร ที่กล่าวเกี่ยวกับรายได้ที่ได้จากการทำงานในประเทศตะวันออกกลางว่า เหตุผลที่สำคัญที่แรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศเพื่อเงิน แรงงานที่อพยพย้ายถิ่นไปทำงานต่างประเทศต่างมุ่งหวังที่จะมีรายได้สูงขึ้นเพราะค่าจ้างของการไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางนั้นสูงกว่าค่าจ้างในประเทศไทย โดยเปรียบเทียบเงินเดือน ซึ่งไม่รวมค่าล่วงเวลา โบนัส และรายได้อื่น ๆ ก็พบว่ารายได้ในต่างประเทศสูงกว่าในประเทศ ประมาณ 2 - 5 เท่าตัว แต่ถ้ารวมค่าล่วงเวลา โบนัส และรายได้อื่น ๆ แล้วยิ่งจะทำให้รายได้ในตะวันออกกลางสูงกว่าในประเทศไทยหลายเท่าตัว (นิพนธ์ พัวพงศกร. 2525 : 20) และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ พีระ ชัยชาญ กล่าวว่า รายได้จากการไปทำงานในถิ่นปลายทางคือกลุ่มประเทศตะวันออกกลางสูงกว่ารายได้ในถิ่นต้นทางคือ

รายได้ในประเทศไทย ในสัดส่วนที่สูงกว่ากันมาก และโดยเฉลี่ยแล้วการไปทำงานในตะวันออกกลางคนเดียว ยังมีรายได้มากกว่ารายได้ของสมาชิกทุกคนในครอบครัวรวมกันถึงเกือบ 3 เท่า นับเป็นปัจจัยดึงดูดที่มีอิทธิพลสำคัญให้คนงานไทยเดินทางไปทำงานตะวันออกกลาง (พีระ ชัยชาญ. 2529 : 72) ดังนั้นปัจจัยดึงดูดที่มีอิทธิพลสำคัญให้แรงงานไทยผู้ซึ่งมีงานทำอยู่แล้วในประเทศ ตัดสินใจไปทำงานในประเทศตะวันออกกลาง คือรายได้ที่คาดหวังสูงกว่าในประเทศว่าจะสามารถยกฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวให้ดีขึ้นเป็นสิ่งที่แรงงานส่วนใหญ่คาดหวัง

จะเห็นว่าการตัดสินใจไปทำงานในท้องที่ต่าง ๆ ของแรงงานนั้น สถานที่ทำงานแห่งใหม่จะต้องมีโอกาสที่จะทำให้สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของแรงงานดีขึ้นกว่าเดิมและมีรายได้เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางซึ่งเป็นแหล่งงานที่มีรายได้สูงกว่าในประเทศหลายเท่าตัว จึงทำให้ปัจจัยรายได้จากการไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางสูง เป็นปัจจัยดึงดูดที่ทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางมากกว่าปัจจัยดึงดูดอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ ไปตามอย่างเพื่อนบ้าน เพื่อหาประสบการณ์การไปทำงานต่างประเทศ งานในตะวันออกกลางสบาย ไปทำงานตะวันออกกลางมีสวัสดิการดี และมีระดับการติดต่อทางภาษาที่ดี

5. <u>ลักษณะการได้รับข่าวสารของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง</u>

5.1 ความถี่ในการติดต่อกับแหล่งข่าวสารต่าง ๆ ของแรงงาน จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า แรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางส่วนใหญ่ไม่เคยติดต่อกับหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบด้านแรงงาน โดยเฉพาะสำนักแรงงานจังหวัดกำแพงเพชร ส่วนกรมแรงงานจะมาติดต่อนาน ๆ ครั้งเป็นจำนวนมากที่สุด แรงงานที่มาติดต่อข่าวสารเกี่ยวกับงานจากหน่วยงานราชการ เป็นแรงงานที่ต้องการสอบถามเกี่ยวกับงานที่สมัครกับบริษัทจัดหางานเอกชน หรือสมัครงานกับกรมแรงงาน แต่ส่วนใหญ่จะมาติดต่อเพื่อสอบถามเกี่ยวกับบริษัทจัดหางานเอกชนว่าบริษัทเหล่านั้นสามารถเชื่อถือได้หรือไม่ บริษัทมีการจดทะเบียนและได้รับอนุญาตให้จัดหางานหรือไม่ และการที่แรงงานไม่เคยติดต่อกับหน่วยงานราชการ เป็นเพราะเมื่อได้งานจากการสมัครกับบริษัทจัดหางานเอกชนแล้ว ก็ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องสอบถามเพิ่มเติม แรงงานส่วนใหญ่ติดแต่เพียงว่าการมาติดต่อกับกรมแรงงานหรือสำนักงานแรงงานจังหวัด คือการมาร้องเรียนขอความเป็นธรรม และเมื่อมีความเชื่อมั่นใน

แหล่งข่าวแล้วจะได้งานทำจึงจะไปติดต่อแหล่งงานโดยตรง การสมัครงานกับกรมแรงงานหรือสำนักงานแรงงานจังหวัดนั้นคนงานเสียค่าใช้จ่ายน้อยก็จริง แต่โอกาสได้งานจะน้อยหรือช้ากว่าสมัครงานกับบริษัทเอกชนมาก ดังนั้นจะมีแรงงานไปติดต่อกับหน่วยงานราชการเพื่อหาข่าวสารเกี่ยวกับงานน้อยมาก ส่วนหน่วยงานเอกชนที่เป็นบริษัทจัดหางานเอกชนในจังหวัดนั้น แรงงานส่วนมากหรือมากกว่าร้อยละ 80 ไม่เคยติดตามข่าวสารจากแหล่งข่าวสารนี้เลย ทั้งนี้จากการสอบถามในภาคสนามพบว่า บริษัทจัดหางานเอกชนในจังหวัดมีน้อยมากและเป็นสาขาของบริษัทจัดหางานเอกชนในกรุงเทพมหานคร รวมทั้งงานที่มีให้ทำส่วนใหญ่จะเป็นงานที่ทำภายในประเทศเป็นส่วนใหญ่ มิใช่งานในประเทศตะวันออกกลาง แรงงานเกือบทั้งหมดจึงไม่นิยมติดตามข่าวสารจากบริษัทจัดหางานเอกชนในจังหวัด ซึ่งต่างกับบริษัทจัดหางานเอกชนในกรุงเทพมหานคร แรงงานมากกว่าร้อยละ 60 ติดต่อแหล่งข่าวสารแหล่งนี้ค่อนข้างมาก ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์พบว่า การที่แรงงานไปติดต่อกับหน่วยงานราชการแล้วจำนวนตำแหน่งงานมีค่อนข้างน้อย ทำให้แรงงานมีโอกาสได้งานทำมีน้อยหรือไม่มีเลยเพราะมีการแบ่งปันกันค่อนข้างสูงและมีการช่วยเหลือพรรคพวกตนเองให้ได้ไปทำงานในตะวันออกกลาง ดังนั้นแรงงานเป็นจำนวนมากจึงไปติดต่อกับบริษัทจัดหางานเอกชนในกรุงเทพมหานคร ซึ่งบริษัทเหล่านี้จะมีตำแหน่งค่อนข้างมาก ทำให้แรงงานมีโอกาสได้งานทำสูง ถ้าแรงงานไม่ได้งานทำในบริษัทหนึ่ง ก็จะไปสมัครงานกับอีกบริษัทหนึ่งจนกว่าจะได้งานทำ และยังพบอีกว่าการจัดหางานของบริษัทเอกชนในกรุงเทพมหานครที่เกี่ยวข้องกับงานในตะวันออกกลางของบริษัทนั้นจะได้ผลตอบแทนค่อนข้างสูงจากค่านายหน้าแรงงานทำให้บริษัทเอกชนเหล่านี้พยายามติดต่อไปยังประเทศต่าง ๆ เพื่อขอตำแหน่งงานให้กับแรงงานไทย เมื่อมีตำแหน่งงานมากทำให้แรงงานส่วนต่าง ๆ ของประเทศไทยไปติดต่อข่าวสารเกี่ยวกับงานกับบริษัทเอกชนในกรุงเทพมหานครค่อนข้างมาก เพราะเมื่อไปติดต่อแล้วโอกาสได้งานทำค่อนข้างสูงกว่าการติดต่อกับแหล่งข่าวสารอื่น ๆ

สำหรับสื่อบุคคลจะพบว่า ผู้นำหมู่บ้านซึ่งได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แรงงานจำนวนมากเกือบร้อยละ 90 ไม่เคยติดตามข่าวสารจากสื่อบุคคลเหล่านี้ ทั้งนี้เนื่องจากว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านไม่มีความรู้หรือไม่มีประสบการณ์จากการไปทำงานต่างประเทศ โดยปกติแล้วกำนัน ผู้ใหญ่บ้านจะมีหน้าที่ดูแลลูกบ้าน และทำหน้าที่ปกครองตำบลและหมู่บ้าน จึงทำให้ไม่มีโอกาสไปทำงานต่างประเทศ จึงทำให้แรงงานส่วนใหญ่ไม่เคยติดตามข่าวสารจากแหล่งข่าวสารนี้เลย สื่อบุคคลที่แรงงานติดตาม

ข่าวสารค่อนข้างมาก ได้แก่ เพื่อนบ้าน และญาติ โดยเพื่อนบ้านและญาติที่แรงงานไปติดต่อนั้น จะเป็นบุคคลซึ่งเคยไปทำงานตะวันออกกลางมาก่อนแล้ว ถือว่าเป็นผู้มีประสบการณ์และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการไปทำงานตะวันออกกลาง รวมทั้งสื่อบุคคลเหล่านี้เป็นเพื่อนบ้าน ญาติ เป็นผู้สนิทสนมใกล้ชิดกันสามารถถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์การไปทำงานตะวันออกกลาง รวมทั้งแรงงานสามารถซักถามข้อข้องใจได้มากยิ่งขึ้นเพราะรู้จักสนิทสนมกัน ดังเช่นการศึกษาของ วันชัย ธนะวังน้อย ที่กล่าวว่า สื่อที่ให้ข่าวสารเดาแก๊สมูลลัดว์แก่ชาวบ้านมากที่สุดคือ สื่อบุคคลที่เป็นเพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมอาชีพ เจ้าหน้าที่ บุคคลในครอบครัว (วันชัย ธนะวังน้อย. 2526 : 94) ดังนั้น จะเห็นว่าเพื่อนบ้าน ญาติสายนายหน้าของบริษัทจัดหางานเอกชน แรงงานจะติดต่อข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ เหล่านี้ค่อนข้างมาก เพราะว่าเป็นแหล่งข่าวสารที่แรงงานส่วนใหญ่เชื่อถือว่าเมื่อติดต่อด้วยแล้วโอกาสได้งานทำมีค่อนข้างสูง

ส่วนสื่อมวลชนจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าแรงงานมากกว่าครึ่งไม่เคยติดตามข่าวสารเกี่ยวกับงานจากแหล่งข่าวสารที่เป็นนิตยสารทั่วไป โทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตรกรรม มีรายได้ต่ำหรือมีข้อจำกัดอีกหลายด้าน เช่น อ่านหนังสือพิมพ์ไม่ได้ ไม่เข้าใจข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ เหล่านี้ เมื่อแรงงานเหล่านี้มีรายได้ต่ำจึงไม่สามารถติดตามข่าวสารจากนิตยสารทั่วไปและหนังสือพิมพ์ด้วย เพราะจะต้องซื้อหาด้วยเงินจึงไม่สามารถติดตามข่าวสารได้ตลอด ส่วนโทรทัศน์และวิทยุนั้น ข่าวสารเกี่ยวกับงานในต่างประเทศ จะพบว่ามีเผยแพร่น้อยมาก จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้แรงงานมากกว่าร้อยละ 50 ไม่เคยติดตามข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ เหล่านี้ ส่วนแรงงานจำนวนหนึ่งระบุว่าเคยติดตามข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ เหล่านี้นาน ๆ ครั้งค่อนข้างมาก และติดตามบ่อยมาก จากการสัมภาษณ์พบว่า แรงงานเหล่านี้มีระดับรายได้สูงคือมีอาชีพค้าขาย หรือเป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เสมสุข อุไรสวัสดิ์ ที่กล่าวว่า การอ่านข่าวสารทั่วไปและข่าวสารการรับสมัครงานขึ้นอยู่กับความสนใจและนิสัยของผู้สมัครงาน โดยปกติผู้ที่มีการศึกษาระดับสูงมักมีความสนใจและนิสัยการอ่านข่าวสารจากหนังสือพิมพ์มากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาระดับต่ำ กล่าวคือผู้สมัครงานอาสาพัฒนาที่จบปริญญาตรี อ่านข่าวสารทั่วไปและข่าวสารการรับสมัครงานจากหนังสือพิมพ์มีจำนวนมากกว่าผู้ที่จบประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (เสมสุข อุไรสวัสดิ์. 2521 : 70) ดังนั้นผู้ที่มีระดับการศึกษาจะมีการติดต่อข่าวสาร

จากสื่อมวลชนมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ เช่นเดียวกับนิตยสารที่เกี่ยวกับแรงงาน พบว่าแรงงานมากกว่าร้อยละ 50 ระบุว่าเคยติดตามข่าวสารจากนิตยสารที่เกี่ยวกับแรงงาน ซึ่งแรงงานที่ติดตามข่าวสารจากสื่อมวลชนนี้จะมีระดับรายได้และระดับการศึกษาสูงกว่าแรงงานที่ระบุว่าไม่เคยติดตามข่าวสารจากนิตยสารที่เกี่ยวกับแรงงาน เพราะแรงงานที่มีระดับรายได้ต่ำและระดับการศึกษาต่ำจะไปติดต่อกับสื่อบุคคลที่รู้จักแล้วไปติดต่อกับบริษัทจัดหางานเอกชนในกรุงเทพมหานครโดยตรงเลย

จะเห็นว่าแหล่งข่าวสารต่าง ๆ ของแรงงานนั้น แรงงานจะได้รับข่าวสารเกี่ยวกับงานในตะวันออกกลาง และติดต่อกับแหล่งข่าวสารต่าง ๆ มีความถี่แตกต่างกันออกไป โดยที่แรงงานส่วนใหญ่ไม่เคยติดต่อกับหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบด้านแรงงานโดยเฉพาะสำนักแรงงานจังหวัด ส่วนกรมแรงงานนั้นแรงงานจะมาติดต่อนาน ๆ ครั้ง สำหรับหน่วยงานเอกชนนั้นแรงงานจะติดต่อและหาข่าวสารจากบริษัทจัดหางานเอกชนในกรุงเทพมหานครมากกว่า และบ่อยครั้งกว่าบริษัทจัดหางานเอกชนในจังหวัด ส่วนสื่อบุคคลนั้นแรงงานจะติดตามข่าวสารต่าง ๆ จากเพื่อนบ้าน ญาติ และสายนายหน้าของบริษัทจัดหางานเอกชนค่อนข้างมาก ส่วนผู้นำหมู่บ้านแรงงานไม่เคยติดตามข่าวสารเกี่ยวกับงานจากผู้นำหมู่บ้าน สำหรับสื่อมวลชน แรงงานมากกว่าครึ่งไม่เคยติดตามข่าวสารเกี่ยวกับงานจากแหล่งข่าวสารที่เป็นนิตยสารทั่วไป โทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ ส่วนแรงงานจำนวนหนึ่งเคยติดตามข่าวสารต่าง ๆ จากสื่อมวลชนเหล่านี้นาน ๆ ครั้ง ค่อนข้างมาก และติดตามบ่อยมาก จะเป็นผู้มีระดับรายได้และการศึกษาสูงซึ่งจะเห็นได้ว่าความถี่ในการติดต่อข่าวสารเกี่ยวกับงานในตะวันออกกลางนั้น ถ้าแรงงานแน่ใจหรือเชื่อถือแหล่งข่าวสารแรงงานจะติดต่อด้วยบ่อยครั้ง แต่ถ้าแรงงานไม่แน่ใจหรือกลัวถูกหลอกลวงหรือติดต่อแล้วไม่มีผลตอบสนอง แรงงานก็จะติดต่อกับแหล่งข่าวสารนั้นน้อยมาก

5.2 แหล่งข่าวแห่งแรกที่แรงงานได้รับเกี่ยวกับงานที่ต้องการทำ จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า สัดส่วนของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางได้รับข่าวสารแห่งแรกที่เป็นสื่อบุคคลมีค่ามากกว่า 0.50 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยแรงงานที่ระบุว่า แหล่งข่าวสารแห่งแรกเป็นสื่อบุคคล กับแรงงานที่ระบุว่า แหล่งข่าวสารแห่งแรกเป็นสื่ออื่น ๆ เมื่อเปรียบเทียบปริมาณสัดส่วนแล้วเท่ากับ 72 : 28 จากการที่สื่อบุคคลที่เป็นแหล่งข่าวสารแห่งแรกที่แรงงานได้รับเกี่ยวกับงานที่ต้องการทำจะเป็นสื่อบุคคลประเภทเพื่อนบ้าน สายนายหน้าของบริษัทจัดหางานเอกชน ญาติ

ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากสื่อบุคคลที่แรงงานไปติดต่อจะเคยไปทำงานในต่างประเทศมาก่อนแล้ว แรงงานส่วนใหญ่ก็รู้จักกับบุคคลที่เคยไปทำงานในต่างประเทศมาก่อนโดยจะเป็นเพื่อน เพื่อนบ้าน ญาติ ซึ่งให้ข่าวสารเกี่ยวกับการไปทำงานในต่างประเทศ และแสดงให้แรงงานเห็นว่า หลังจากกลับจากทำงานในต่างประเทศแล้ว ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจและสังคมดีขึ้น ซึ่งเป็นเหตุจูงใจสำคัญที่ทำให้แรงงานต้องการไปทำงานในต่างประเทศจึงทำให้แรงงานมาติดต่อสอบถามข่าวสารเกี่ยวกับงานจากสื่อบุคคลเหล่านี้ เพราะเป็นสื่อที่แรงงานเชื่อถือโดยเฉพาะเพื่อน เพื่อนบ้าน ญาติ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกราโนเวเตอร์ที่กล่าวว่าการแพร่กระจายข่าวสารเรื่องงานเป็นการแพร่กระจายในกระบวนการทางสังคมบุคคลอาศัยความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นเครื่องมือหางานโดยการหางานจากสื่อบุคคลที่เป็นที่รู้จักคือเริ่มหางานจากคนที่เชื่อถือคุ้นเคย (Granovator. 1979 : 67) สำหรับสายหรือนายหน้าของบริษัทจัดหางานเอกชน จะเป็นสื่อบุคคลที่มีความสำคัญต่อแรงงานที่ต้องการไปทำงานในต่างประเทศเช่นเดียวกับสื่อบุคคลอื่น ๆ เช่นกัน เพราะจากการสัมภาษณ์พบว่า สายหรือนายหน้าของบริษัทจัดหางานเอกชนจะเป็นบุคคลในหมู่บ้านซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจดีเป็นผู้กว้างขวางและมีผู้นับถือมากในหมู่บ้าน จึงทำให้แรงงานเชื่อถือสื่อบุคคลที่เป็นสาย นายหน้าของบริษัทจัดหางานเอกชนเหล่านี้ ดังที่ วรรณพร เนตรอำนวย กล่าวไว้ว่าสื่อบุคคลประเภทสายหรือนายหน้าบริษัทจัดหางานเอกชนเป็นสื่อที่แรงงานเปิดรับแหล่งข่าวสารแรกเกี่ยวกับงานมากที่สุด และช่องทางการสื่อสารที่คนงานใช้มากที่สุดก็คือ สื่อบุคคลประเภทสายหรือนายหน้าของบริษัทจัดหางานเอกชน ส่วนสื่อมวลชนนั้นแรงงานเปิดรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์มากที่สุดและถึงแม้ว่าจะเปิดรับหนังสือพิมพ์แล้วยังพบว่า แรงงานส่วนใหญ่ต้องปรึกษาหารือหรือสอบถามเพิ่มเติมจากสื่อบุคคล หรือแหล่งข่าวสารที่เป็นทางการประกอบการหางานด้วย (วรรณพร เนตรอำนวย. 2529 : 66) ดังนั้นสื่อบุคคลที่เป็นเพื่อนบ้าน เพื่อน ญาติ และสายนายหน้าของบริษัทจัดหางานเอกชน มีอิทธิพลอย่างสูงในการจูงใจและเป็นแหล่งข่าวสารแห่งแรกที่เกี่ยวกับงานของแรงงาน เพราะสื่อบุคคลส่วนใหญ่จะเป็นสื่อที่แรงงานเชื่อถือ และให้ความไว้วางใจมากในการติดต่อข่าวสารเกี่ยวกับงาน จากสื่อบุคคลต่าง ๆ เหล่านี้

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นว่าการไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางนั้น ก่อนที่แรงงานเหล่านี้จะตัดสินใจไปทำงานในประเทศตะวันออกกลาง แรงงานจะติดตามข่าวสารเกี่ยวกับงานในประเทศตะวันออกกลาง เช่น ตำแหน่งงาน เงินเดือน วิธีการสมัครงาน จากแหล่งสาร

ที่เชื่อถือได้ ซึ่งได้แก่สื่อบุคคลประเภทต่าง ๆ เช่น เพื่อนบ้าน เพื่อน ญาติ หรือสายนายหน้าบริษัทจัดหางานเอกชน ดังนั้นแหล่งข่าวสารแห่งแรกที่เกี่ยวกับงานของแรงงานจึงเป็นสื่อบุคคลมากกว่าแหล่งข่าวสารจากสื่ออื่น ๆ

5.3 ขั้นตอนการได้รับข่าวสารของแรงงาน จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า สัดส่วนของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง แสวงหาข่าวสารหลายขั้นตอนมีค่ามากกว่า 0.50 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยแรงงานที่ระบุว่าแสวงหาข่าวสารหลายขั้นตอนกับแรงงานที่ระบุว่าแสวงหาข่าวสารขั้นตอนเดียว เมื่อเปรียบเทียบปริมาณเป็นสัดส่วนแล้วเท่ากับ 82 : 18 ซึ่งจะเห็นว่าแรงงานส่วนใหญ่มีการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงานหลายขั้นตอน และจากการสัมภาษณ์พบว่าแรงงานจะสอบถามข่าวสารเกี่ยวกับงานจากเพื่อนบ้าน เพื่อน ญาติ หรือได้พบปะพูดคุยกับสายหรือนายหน้าของบริษัทจัดหางานเอกชน แล้วบุคคลต่าง ๆ เหล่านี้จะพาไปติดต่อแหล่งงานที่ต้องการไปทำต่อไป แต่ส่วนใหญ่แล้วแรงงานจะสอบถามข่าวสารจากเพื่อนบ้าน เพื่อนหรือญาติที่เคยไปทำงานตะวันออกกลางมาก่อนแล้ว เพราะเป็นผู้ที่คุ้นเคยและแรงงานมีความเชื่อถือมาก ซึ่งต่อมาแรงงานที่เคยไปทำงานตะวันออกกลางมาแล้วได้พาแรงงานไปติดต่อกับแหล่งงานที่เชื่อถือได้ แรงงานบางส่วนจะติดตามข่าวสารจากสื่อมวลชน โดยแรงงานที่ติดตามข่าวสารจากสื่อมวลชนจะเป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ซึ่งสื่อมวลชนนั้น เอเวอเร็ต เอ็ม โรเจอร์ กล่าวว่า เป็นสื่อที่ติดต่อเผยแพร่ข่าวสารกับบุคคลในพื้นที่กว้าง ๆ การกระจายเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายจำนวนมาก ๆ ได้ในเวลาอันรวดเร็ว ให้ความรู้และข่าวสารได้ดี สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่ฝังรากลึก (Rogers. 1960 : 396) เมื่อแรงงานทราบข่าวสารเกี่ยวกับงานจากสื่อสารมวลชนแล้ว ก็จะไปติดต่อคนกลาง ซึ่งอาจเป็นสายนายหน้าหรือเพื่อนบ้าน ญาติ เพื่อน เพราะแรงงานสามารถสอบถามเพิ่มเติมเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องได้ ดังที่ เอเวอเร็ต เอ็ม โรเจอร์ และเอฟ ฟรอยด์ ชูมัคเกอร์ กล่าวว่าการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นการติดต่อแบบซึ่งหน้า ถ้าผู้รับข่าวสารไม่เข้าใจก็สามารถไต่ถาม หรือสอบถามข่าวสารเพิ่มเติมได้ในเวลาอันรวดเร็ว ส่วนผู้ส่งสารก็สามารถปรับปรุงแก้ไขข่าวสารที่ส่งออกไปให้เข้ากับความต้องการและความเข้าใจของผู้รับสารได้ในเวลาอันรวดเร็วเช่นเดียวกัน (Rogers and Shoemaker. 1971 : 254) เมื่อแรงงานติดต่อสอบถามจากสื่อบุคคลแล้วก็ไปสมัครงานกับแหล่งงานต่อไป

จะเห็นว่าแรงงานเมื่อติดตามข่าวสารที่เกี่ยวกับงานจากสื่อมวลชนแล้วยังจะต้องหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารอื่นเพิ่มเติมด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วรรณพร เนตรอำนวย ที่กล่าวว่าสื่อมวลชนนั้นแรงงานเปิดรับหนังสือพิมพ์มากที่สุด และถึงแม้จะเปิดรับหนังสือพิมพ์แล้วยังพบว่าแรงงานส่วนใหญ่ต้องปรึกษาหารือข่าวสารเพิ่มเติมจากสื่อบุคคล เช่น เพื่อนบ้าน ญาติ เพื่อนหรือสายนายหน้าจากบริษัทจัดหางานเอกชน หรือแหล่งข่าวสารที่เป็นทางการประกอบการหางานด้วย (วรรณพร เนตรอำนวย. 2529 : 68) และจากการสัมภาษณ์พบว่า แรงงานที่แสวงหาข่าวสารขั้นตอนเดียวแล้วได้งานทำเลยนั้น จะเป็นกลุ่มคนงานที่เคยติดต่อหรือเคยไปทำงานกับบริษัทหรือแหล่งสมัครงานนั้นมาก่อน ซึ่งแรงงานส่วนนี้มีจำนวนน้อย แรงงานส่วนใหญ่ที่ไปทำงานตะวันออกกลางจะเป็นแรงงานที่ยังไม่เคยมีประสบการณ์ในการทำงานในต่างประเทศมาก่อน

จะเห็นว่าแรงงานส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารการไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางหลายขั้นตอน โดยจะติดตามข่าวสารจากสื่อบุคคล เช่น เพื่อน เพื่อนบ้าน ญาติ ที่เคยไปทำงานตะวันออกกลางมาแล้ว และบุคคลเหล่านี้ก็จะพาไปติดต่อกับสายหรือนายหน้าของบริษัทจัดหางานเอกชนแล้วไปสมัครงานกับบริษัทจัดหางานเอกชน หรือแรงงานได้ทราบข่าวจากสื่อมวลชนเช่นนิตยสารเกี่ยวกับแรงงาน หนังสือพิมพ์วิทยุแล้วแรงงานก็จะไปปรึกษากับเพื่อน เพื่อนบ้าน ญาติหรือไปติดต่อกับสายนายหน้าบริษัทจัดหางานเอกชนแล้วจึงไปสมัครงานต่อไป ซึ่งก่อนการได้งานทำนั้นแรงงานจะติดต่อกับแหล่งข่าวสารหลายแห่ง ดังนั้นก่อนที่แรงงานจะไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางส่วนใหญ่แล้วจะติดต่อกับแหล่งข่าวสารหลายขั้นตอน

6. <u>ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมส่วนบุคคลกับวิธีการหาข่าวสารเกี่ยวกับงานของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง</u>

6.1 อายุของแรงงานกับวิธีการหาข่าวสารเกี่ยวกับงาน จากการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างอายุของแรงงานกับวิธีการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงาน พบว่า แรงงานที่มีระดับอายุแตกต่างกันจะแสวงหาข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยระดับอายุที่แตกต่างกันไม่ทำให้แรงงานแสวงหาข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ต่างกัน

จากตาราง 25 แสดงอายุของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง จะเห็นว่าส่วนใหญ่แรงงานร้อยละ 46.5 เป็นแรงงานที่มีอายุระหว่าง 30 - 40 ปี ทั้งนี้เนื่องจากการเดินทางไปทำงานในต่างประเทศของแรงงานไทยนั้นไม่ได้เป็นการเดินทางไปหางานทำในต่างประเทศด้วยตนเองแต่เป็นการเดินทางไปทำงานด้วยการสมัครและ การคัดเลือกให้ไปทำงานทำในต่างประเทศด้วยตนเองแต่เป็นการเดินทางไปทำงานด้วยสมัครงาน การคัดเลือกให้ไปทำงานในต่างประเทศจากสำนักงานจัดหางานหรือผู้แทนนายจ้างต่างประเทศที่อยู่ในประเทศไทย หรือเดินทางเข้ามาประเทศไทยเพียงคัดเลือกคนไทยทำงาน ดังนั้นผู้เดินทางไปทำงานในต่างประเทศส่วนมากจึงเป็นผู้มีอายุอยู่ในวัยที่ผู้คัดเลือกเห็นว่าจะสามารถทำงานได้ดีที่สุด ซึ่งส่วนมากก็จะเป็นผู้มีอายุในวัยฉกรรจ์ ผลการศึกษาในเรื่องอายุของแรงงานที่เดินทางไปทำงานในต่างประเทศนี้สอดคล้องกับรายงานสภาพและปัญหาการจัดส่งแรงงานไทยไปต่างประเทศของ กองวิชาการและวางแผน กรมแรงงาน กล่าวว่าแรงงานไทยที่ไปทำงานในต่างประเทศ มีอายุระหว่าง 30 - 39 ปี ถึงร้อยละ 43.3 โดยมีอายุเฉลี่ยประมาณ 33 ปี (กรมแรงงาน. 2532 : 10 - 11) และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของวรรณพร เนตรอำนวย ที่ว่าแรงงานที่เดินทางไปทำงานในกลุ่มประเทศตะวันออกกลาง ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในวัยฉกรรจ์ มีอายุระหว่าง 30 - 40 ปี ถึงร้อยละ 38.2 (วรรณพร เนตรอำนวย. 2529 : 38)

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างอายุของแรงงานกับวิธีการหาข่าวสารเกี่ยวกับงานนั้นระดับอายุที่แตกต่างกันไม่ทำให้แรงงานแสวงหาข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ต่างกัน โดยที่แรงงานในแต่ละกลุ่มอายุจะแสวงหาข่าวสารจากสื่อบุคคลเป็นส่วนใหญ่เหมือนกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากแรงงานส่วนใหญ่ที่ไปทำงานตะวันออกกลางมีอาชีพทำการเกษตรกรรม ทำให้มีรายได้ต่ำและไม่แน่นอน จึงทำให้มีฐานะยากจนและบางแห่งยังห่างไกลความเจริญ ทำให้ข่าวสารจากสื่อมวลชน หน่วยงานราชการ และบริษัทเอกชน ไม่ได้เป็นแหล่งข่าวที่มีความสำคัญมากนัก เนื่องจากข้อจำกัดหลายประการ เช่น การคมนาคมที่ไม่สะดวก ความห่างไกลเป็นเหตุให้ข่าวสารประเภทสิ่งพิมพ์เข้าไปไม่ค่อยถึง หรือมิฉะนั้นก็เป็นข้อจำกัดที่เกิดจากตัวผู้รับข่าวสารเอง เช่น การอ่านหนังสือไม่ออก ไม่มีเวลาอ่านเป็นต้น ดังนั้นการจะทราบเรื่องราวสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จะอาศัยการบอกเล่าต่อไปเป็นทอด ๆ ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนชนบทเป็นชุมชนที่มีความเป็นอยู่อย่างกันเอง มีความคุ้นเคยสนิทสนมกันอยู่ร่วมกันแบบทุกคนรู้จักคุ้นเคยเห็นหน้ากันโดยตรง ดังที่ ดิเรก ฤกษ์หร่าย ได้กล่าวไว้ว่า การพบปะระหว่างบุคคลซึ่งส่วนใหญ่คือเพื่อนบ้านนั้น มีความสำคัญต่อการได้รับความรู้ทางการเกษตรของ

เกษตรกรมากที่สุด ทั้งนี้เพราะในสังคมชนบทผู้ที่ใกล้ชิดกับเกษตรกรมากและมีการพบปะกันบ่อย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันบ่อย ๆ คือเพื่อนบ้านนั่นเอง เมื่อมีผู้หนึ่งผู้ใดประสบผลสำเร็จเกี่ยวกับกิจการเกษตร ผู้ที่อยู่ใกล้เคียงก็มักจะทราบข่าวและนำวิธีการนั้นไปปฏิบัติบ้าง (ดิเรก ฤกษ์หร่าย. 2527 : 23) ดังนั้นแนวความคิดการได้รับข่าวสารของแรงงานก็เช่นเดียวกัน เมื่อแรงงานมีความสนิทสนมกันมีความเป็นอยู่อย่างกันเอง มีการติดต่อพบปะกันโดยไม่จำกัดระดับอายุ วัย โดยเฉพาะการติดต่อกันระหว่างเพื่อนบ้าน เพื่อน ญาติพี่น้อง เมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ทราบข่าวสารเกี่ยวกับการไปทำงานตะวันออกกลาง เช่น ตำแหน่งงาน ระดับ เงินเดือน สถานที่รับสมัครงาน ประเทศที่จะไปทำงาน แรงงานเหล่านี้ก็จะปรึกษาหารือกัน แล้วชักชวนกันไปสมัครงาน หรือบางครั้งอาจจะมีแรงงานคนใดคนหนึ่งไปทำงานต่างประเทศ แล้วกลับมาประสบผลสำเร็จ จึงบอกเล่าให้เพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง เพื่อน พร้อมกับแนะนำพาไปสมัครงาน

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นว่า แรงงานที่ไปทำงานในประเทศตะวันออกกลาง ส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่อยู่ในวัยฉกรรจ์ เพราะว่าการไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางต้องใช้ความอดทนสูง ทั้งร่างกายและจิตใจ ต้องทำงานหนัก ต้องทนกับสภาพกดดันทางจิตใจและสภาพแวดล้อมในประเทศตะวันออกกลาง แรงงานทุกระดับอายุจะแสวงหาข่าวสารจากสื่อบุคคลที่เป็นเพื่อนบ้าน เพื่อน ญาติ และสายนายหน้าบริษัทจัดหางานเอกชนเป็นส่วนใหญ่ส่วนสื่อมวลชนนั้นแรงงานส่วนน้อยที่ติดตามข่าวสารจากแหล่งนี้ เพราะแรงงานส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตร มีรายได้น้อยจึงไม่นิยมติดตามข่าวสารจากสื่อมวลชน แหล่งข่าวสารที่เป็นทางการแรงงานก็ไม่นิยมที่จะติดตามข่าวสาร เพราะไม่ได้รับความสะดวกและตำแหน่งงานมีจำนวนน้อย ดังนั้นแรงงานทุกระดับอายุจะแสวงหาข่าวสารจากสื่อบุคคลเหมือน ๆ กัน

6.2 ระดับการศึกษาของแรงงานกับวิธีการหาข่าวสารเกี่ยวกับงาน จากการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษาของแรงงานกับวิธีการหาข่าวสารเกี่ยวกับงาน พบว่าแรงงานที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีการแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จากตาราง 27 แสดงระดับการศึกษาของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง แรงงานร้อยละ 77.4 จบเพียงชั้นประถมปีที่ 4 โดยมีแรงงานบางรายจบการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะแรงงานส่วนใหญ่อยู่ในชนบทมีอาชีพทำการ

เกษตรไม่นิยมเรียนหนังสือเพราะทางครอบครัวต้องการใช้แรงงาน ซึ่งการไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงาน โดยปกตินายจ้างจะสนใจฝีมือการทำงานมากกว่าสนใจว่าจบการศึกษาระดับใด เพราะนายจ้างไม่มีเวลาฝึกแรงงานเนื่องจากส่วนใหญ่เป็นโครงการระยะสั้น จึงต้องการแรงงานที่สามารถทำงานได้ทันที ผู้ที่มีฝีมือดีมีความเชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ จึงเป็นผู้ที่นายจ้าง จะจ้างงานก่อน ยกเว้นตำแหน่งระดับสูง อาทิเช่น วิศวกร แพทย์ พยาบาล ฯลฯ นายจ้างจะต้องขอดูหลักฐานการศึกษาด้วย จากการที่นายจ้างต้องการแรงงานที่มีฝีมือมากกว่าระดับการศึกษาของแรงงาน ทำให้แรงงานที่จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือต่ำกว่า ดิ้นรนแสวงหาแหล่งงานที่มีระดับรายได้ที่สูงกว่างานที่ตนทำอยู่จึงทำให้แรงงานตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พีระเทพ รุ่งชีวิน และคนอื่น ๆ ที่กล่าวว่า แรงงานที่มีการศึกษาไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีแนวโน้มตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลางมากกว่าแรงงานที่มีระดับการศึกษาสูง ๆ เช่น แรงงานที่มีการศึกษาระดับอาชีวศึกษามีแนวโน้มตัดสินใจไม่ไปทำงาน อาจเป็นเพราะการทำงานในตะวันออกกลางต้องใช้ฝีมือและประสบการณ์ความชำนาญงานมากกว่า ไม่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับระดับการศึกษาของผู้ที่จะเข้าไปทำงาน และผู้ที่มีการศึกษาสูง ลู่ทางที่จะหางานหรือได้งานทำในตำแหน่งที่มีรายได้สูงและมีความมั่นคงภายในประเทศมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่า (พีระเทพ รุ่งชีวิน และคนอื่น ๆ. 2525 : 203) และยังสอดคล้องกับการศึกษาของสำนักงานบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ กล่าวว่า แรงงานไทยที่เดินทางไปทำงานในต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เคยเข้ารับการศึกษาในระดับประถมศึกษา และจบการศึกษาระดับประถมศึกษา ถึงร้อยละ 81.0 ผู้ที่เคยเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 12.6 ที่เหลือจบการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและระดับปริญญา (กรมแรงงาน. 2527 : 19 - 20) ดังนั้นแรงงานที่มีระดับการศึกษาไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีแนวโน้มที่จะไปทำงานในตะวันออกกลางมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่า ทั้งนี้เนื่องจากแรงงานเหล่านี้เป็นเกษตรกรเป็นส่วนใหญ่ มีรายได้ไม่แน่นอนขึ้นกับดินฟ้าอากาศ ฐานะค่อนข้างยากจนไม่เพียงพอแก่การครองชีพ เมื่อมีโอกาสทำงานที่มีรายได้ดีกว่า แน่นอนกว่าจึงมักเปลี่ยนอาชีพไปทำงานอื่นแทน

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาของแรงงานกับวิธีการหาข่าวสารเกี่ยวกับงานนั้น จากการศึกษาพบว่าระดับการศึกษาที่แตกต่างกันจะทำให้แรงงานแสวงหาข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ต่างกัน กล่าวคือ แรงงานที่มีระดับการศึกษาสูงมักแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสาร

ที่เป็นสื่อมวลชนเป็นจำนวนมากกว่าแรงงานที่มีระดับการศึกษาต่ำ สื่อมวลชนที่แรงงานรับข่าวสาร เช่น นิตยสารเกี่ยวกับแรงงาน หนังสือพิมพ์ นิตยสารทั่วไป วิทยุ โทรทัศน์ ซึ่งสาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะการที่แรงงานได้รับการศึกษาต่างกัน ย่อมมีความรู้สึกนึกคิดอุดมการณ์และความต้องการที่แตกต่างกันไป แรงงานที่มีระดับการศึกษาสูงจะได้เปรียบอย่างมากเพราะคนเหล่านี้มีความรู้กว้างขวางหลายเรื่อง มีความเข้าใจเกี่ยวกับข่าวสารได้ดีและมักเป็นคนไม่ค่อยเชื่ออะไรง่าย ๆ เป็นที่แน่นอนว่าแรงงานที่มีการศึกษาสูง จะใช้สื่อมวลชนมากกว่าแรงงานที่มีการศึกษาต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พจมาลย์ ลีละยูวะ กล่าวว่าระดับการศึกษาจะมีความสัมพันธ์กับการรับข่าวสารจากนิตยสารและวิทยุกระจายเสียง โดยที่ผู้จบการศึกษาในระดับสูง จะเปิดรับข่าวสารจากนิตยสารและวิทยุกระจายเสียงในระดับสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับต่ำ (พจมาลย์ ลีละยูวะ. 2532 : 114) ดังนั้นจากแนวความคิดนี้จะเห็นว่าแรงงานที่มีระดับการศึกษาสูงจะแสวงหาข่าวสารจากสื่อมวลชนมากกว่าแรงงานที่มีระดับการศึกษาต่ำ ซึ่งแรงงานที่มีระดับการศึกษาต่ำจะแสวงหาข่าวสารจากสื่อบุคคลเป็นจำนวนมาก กล่าวคือแรงงานที่มีระดับการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือต่ำกว่าจะแสวงหาข่าวสารจากสื่อบุคคลเป็นจำนวนร้อยละ 73.4 ซึ่งสาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากแรงงานส่วนนี้มีความรู้ต่ำ มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับข่าวสารจากสื่อมวลชนน้อย ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากอ่านหนังสือไม่ออก หรืออ่านแล้วไม่สามารถแปลความหมาย หรือไม่เข้าใจข่าวสารได้ถูกต้อง จึงทำให้ความสนใจลดลง หรืออาจไม่สนใจข่าวสารจากสื่อมวลชนเลย ทำให้หันมาแสวงหาข่าวสารจากสื่อบุคคล เพราะการติดต่อระหว่างบุคคล เช่น ญาติ เพื่อน เพื่อนบ้าน สายหรือนายหน้าจากบริษัทจัดหางานเป็นการติดต่อที่เป็นไปอย่างง่าย ๆ เมื่อมีปัญหาไม่เข้าใจก็จะสามารถสอบถามหาความกระจ่างเกี่ยวกับข่าวสารต่าง ๆ ได้ และผู้รับข่าวสารบางคนมักจะเชื่อถือข่าวสารจากผู้ที่เขารู้จักและนับถือมากกว่าจะเชื่อบุคคลอื่นที่เขาไม่รู้จักที่มาติดต่อด้วย ดังนั้นข่าวสารเกี่ยวกับงานในตะวันออกกลางของแรงงานที่มีระดับการศึกษาต่ำ ส่วนใหญ่ก็จะเป็นสื่อบุคคลซึ่งได้แก่เพื่อนบ้านเป็นจำนวนสูงสุด

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นว่า แรงงานที่มีระดับการศึกษาสูง จะแสวงหาข่าวสารจากสื่อมวลชนมากกว่าแรงงานที่มีระดับการศึกษาต่ำ ทั้งนี้เพราะผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีความเข้าใจเกี่ยวกับข่าวสารได้ดี ส่วนแรงงานที่มีระดับการศึกษาต่ำจะแสวงหาข่าวสารจากสื่อบุคคลเป็นส่วนใหญ่

สื่อบุคคลได้แก่เพื่อนบ้านเป็นจำนวนสูงสุด ทั้งนี้เพราะเมื่อใครได้ทราบข่าวสารเกี่ยวกับงานก็จะถ่ายทอดไปสู่เพื่อนบ้านหรือญาติพี่น้อง บุคคลที่ตนเองรู้จักสนิทสนมแล้วพากันไปสมัครงานและได้งานทำในที่สุด ดังนั้นจะเห็นว่าแรงงานที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันจะแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ ต่างกัน

6.3 รายได้รวมต่อปีของแรงงานกับวิธีการหาข่าวสารเกี่ยวกับงาน จากการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างรายได้รวมต่อปีกับวิธีการหาข่าวสารเกี่ยวกับงานของแรงงาน พบว่าการแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ มีความแตกต่างกันไปตามรายได้รวมต่อปีของแรงงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งระดับรายได้รวมต่อปีของแรงงานที่แตกต่างกันทำให้แรงงานแสวงหาข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ต่างกัน โดยที่แรงงานที่มีระดับรายได้รวมต่อปีสูงจะมีการแสวงหาข่าวสารจากสื่อมวลชนมาก เพราะเมื่อแรงงานมีระดับรายได้รวมต่อปีสูง แรงงานจะติดตามข่าวสาาจากนิตยสารเกี่ยวกับแรงงาน นิตยสารทั่วไป หนังสือพิมพ์และข่าวสารจากโทรทัศน์ แรงงานที่มีระดับรายได้สูงเท่านั้นจึงจะติดตามข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ เหล่านี้ได้ ดังที่ ปรมะ สะตะเวทิน กล่าวว่ารายได้มีบทบาทสำคัญต่อผู้รับสารด้วย รายได้ของคนย่อมเป็นเครื่องกำหนดความต้องการของคนตลอดจนกำหนดความคิดเห็นของคนเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ และพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น คนมีฐานะดี จะใช้สื่อมวลชนมาก (ปรมะ สะตะเวทิน. 2529 : 109 - 111) เพราะสื่อมวลชนเหล่านี้ยังไม่ค่อยแพร่หลายมากในชนบทที่ห่างไกล จะต้องเข้าไปแสวงหาข่าวสารจากสื่อมวลชนจากในเมืองหรือจากแหล่งความเจริญเท่านั้น และผู้ที่รับข่าวสารจากสื่อมวลชนจะต้องมีอำนาจในการซื้อ ด้วยเหตุนี้ผู้ที่เข้าถึงสื่อชนิดนี้จะต้องเป็นผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีและเป็นผู้ที่รักการอ่านพอสมควร แต่ก็ไม่ใช่ว่าแรงงานที่มีระดับรายได้รวมต่อปีสูงจะไม่แสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารอื่น ๆ เพราะแรงงานจะแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงานจากบริษัทจัดหางานเอกชนและสื่อบุคคลเช่นกัน คือเมื่อแรงงานมีระดับรายได้สูงเมื่อมีความต้องการไปทำงานต่างประเทศจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม ก็มักจะไปติดต่องานจากบริษัทเอกชนโดยตรง เพราะจะทำให้ได้งานที่ต้องการจะทำเร็วขึ้น ถึงแม้จะเสียค่าใช้จ่ายสูงก็ตาม เพราะว่าแรงงานไม่เดือดร้อนถึงจำนวนเงินที่ต้องเสียไป แต่ก็มีบางกลุ่มซึ่งจากการสัมภาษณ์ในสนามพบว่า ถึงแม้ว่าแรงงานจะมีระดับรายได้สูงก็ตาม แต่ก็ยังต้องการแสวงหาข่าวสารจากสื่อบุคคล โดยเฉพาะบุคคลที่เคยไปทำงานต่างประเทศ

มาแล้ว เพราะเมื่อมีคนใดคนหนึ่งที่เป็นเพื่อน เพื่อนบ้าน ญาติ เคยไปทำงานในต่างประเทศมาแล้วย่อมรู้ลู่ทาง วิธีการและความถูกต้องแน่นอนที่จะได้งานจากบริษัทจัดหางานเอกชน โดยแรงงานที่เคยไปทำงานต่างประเทศ มาแล้วจะเป็นผู้แนะนำวิธีการต่าง ๆ และเป็นผู้พาไปสมัครงานยังบริษัทตนเคยผ่านมาแล้ว ซึ่งแรงงานที่ยังไม่เคยไปทำงานตะวันออกกลางจะเชื่อถือสื่อบุคคลเหล่านี้ เพราะเห็นความสำเร็จของแรงงานที่เป็นเพื่อน เพื่อนบ้าน หรือญาติมาแล้ว

ส่วนหน่วยงานราชการ เช่น สำนักงานแรงงานจังหวัด กรมแรงงาน ก็มีแรงงานที่มีระดับรายได้รวมต่อปีสูง ไปติดต่อแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงานด้วยจำนวนหนึ่ง แต่มีจำนวนน้อยมาก เพราะว่าแรงงานส่วนใหญ่มักจะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสำนักงานแรงงานจังหวัดและกรมแรงงาน คือ เมื่อแรงงานไปติดต่อแล้วไม่มีงานหรือมีงานแต่ก็ต้องเสียเวลารอคอยที่ยาวนานหรือไม่ได้รับความสะดวกในการติดต่อจึงทำให้แรงงานไม่สนใจแหล่งข่าวสารเกี่ยวกับงานที่เป็นหน่วยงานราชการมากนัก ส่วนสาเหตุที่มีแรงงานจำนวนหนึ่งไปติดต่อกับหน่วยงานราชการเพราะว่าแรงงานเหล่านี้ไม่กล้าไปติดต่อกับบริษัทจัดหางานเอกชนหรือสื่อบุคคลโดยเฉพาะพวกสาย นายหน้าของบริษัทจัดหางานเอกชน เพราะเคยถูกหลอกลวงมาก่อนหรือกลัวจะถูกหลอกลวงทำให้เสียเงินทอง เสียเวลาและเสียกำลังใจ จึงไปติดต่อกับหน่วยงานราชการถึงแม้จะต้องเสียเวลารองานที่ต้องการจะทำก็ตาม

สำหรับแรงงานที่มีระดับรายได้รวมต่อปีต่ำจะแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารที่เป็นสื่อบุคคลเป็นจำนวนมากที่สุด เพราะเมื่อแรงงานมีระดับรายได้ต่ำก็ไม่สามารถที่จะไปแสวงหาแหล่งข่าวสารจากแหล่งอื่น ๆ เช่น สื่อมวลชน บริษัทจัดหางานเอกชน หรือหน่วยงานราชการได้มากนัก จึงจำเป็นต้องอาศัยสื่อบุคคล ซึ่งอาจจะเป็นเพื่อน เพื่อนบ้าน ญาติ เป็นแหล่งข่าวสารเกี่ยวกับงานและเป็นผู้แนะนำหรือพาไปติดต่อ โดยเฉพาะสื่อบุคคลที่เคยไปทำงานในตะวันออกกลางมาแล้ว แรงงานจะติดต่อสื่อบุคคลเหล่านี้มากที่สุด เพราะจะทำให้แรงงานได้งานทำในที่สุด และการไปทำงานในตะวันออกกลางจำเป็นต้องใช้จำนวนเงินที่สูงมากซึ่งแรงงานต้องกู้เงินจำนวนนี้จากนายทุน ดังนั้นการที่แรงงานจะไปติดต่อหน่วยงานราชการหรือบริษัทจัดหางานเอกชน จำเป็นต้องใช้เงินจำนวนหนึ่งเพื่อการเดินทาง ค่านายหน้า ซึ่งแรงงานไม่แน่ใจว่าจะได้งานทำเพราะจากการสอบถามแรงงานที่ไปติดต่อกับบริษัทจัดหางานเอกชนที่ตนเองไม่รู้จักหรือไม่มีผู้รู้จักกับบริษัทจัดหางานเอกชนพาไปติดต่องาน พบว่าแรงงานไม่ได้งานทำต้องไปติดต่อแหล่งงานหลายแหล่ง ทำให้เสียเวลารองาน เสียเงินทองหรือบางครั้งถูกหลอก ว่าจะได้งานซึ่งต้องเสียค่านายหน้าเป็นจำนวนเงินที่สูง

แต่ปรากฏว่าไม่มีงานให้ทำ ดังนั้นแรงงานจึงติดต่อกับบุคคลที่เคยไปทำงานตะวันออกกลางมาแล้ว เพราะบุคคลเหล่านี้จะช่วยแนะนำให้ไปสมัครงานกับบริษัทจัดหางานเอกชนที่เชื่อถือได้ และมีตำแหน่งงานที่ตนต้องการเป็นการป้องกันการถูกหลอกหลวงอีกทางหนึ่ง ส่วนสื่อมวลชนแรงงานที่มีระดับรายได้ต่ำ มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่จะติดต่อแหล่งข่าวสารเกี่ยวกับงานที่เป็นสื่อมวลชน ซึ่งได้แก่ นิตยสารเกี่ยวกับแรงงาน หนังสือพิมพ์ นิตยสารทั่วไป เพราะมีข้อจำกัดหลายด้านเกี่ยวกับสื่อมวลชนและยังเป็นแหล่งข่าวสารที่ยังไม่ค่อยแพร่หลายนัก แรงงานจึงไม่ได้ติดต่อข่าวสารจากแหล่งข่าวสารเหล่านี้เพราะต้องซื้อหามาด้วยเงิน ส่วนที่ติดตามแหล่งข่าวสารนี้ จะหยิบยืมคนที่รู้จักแล้วจึงไปติดต่อกับแหล่งงาน จะเห็นว่าสื่อมวลชนกับรายได้ของแรงงานจะมีความเกี่ยวข้องกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เสมสุข อุไรสวัสดิ์ กล่าวว่าการเปิดรับข่าวสารของอาสาสมัคร กรมพัฒนาชุมชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ของครอบครัวสูงมีความถี่ในการอ่านข่าวสารทั่วไปจากหนังสือพิมพ์บ่อย มีจำนวนมากที่สุด ส่วนผู้มีรายได้ของครอบครัวค่อนข้างต่ำและปานกลางมีความถี่ในการอ่านข่าวสารน้อย (เสมสุข อุไรสวัสดิ์. 2521 : 63) ซึ่งโดยปกติแล้วผู้ที่มีรายได้ต่ำมักจะแสวงหาข่าวสารจากสื่อมวลชนน้อยกว่าผู้ที่มีรายได้สูง และจากการศึกษาพบว่าแรงงานที่มีระดับรายได้ต่ำ ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับงานจากสื่อมวลชนนั้นจะเป็นสื่อมวลชนประเภทวิทยุ เพราะวิทยุเป็นที่นิยมของชาวชนบทที่ห่างไกลได้ดี และสำหรับบริษัทจัดหางานเอกชน แรงงานที่มีระดับรายได้ต่อปีต่ำจะแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงานจากบริษัทจัดหางานเอกชนจำนวนหนึ่ง เป็นเพราะว่าแรงงานเคยทำงานอยู่ในกรุงเทพมหานคร และไปติดต่องานจากบริษัทจัดหางานเอกชนในกรุงเทพมหานครจึงได้ไปทำงานตะวันออกกลาง ส่วนหน่วยงานราชการนั้นแรงงานที่มีระดับรายได้ต่อปีต่ำแสวงหาข่าวสารจากหน่วยงานราชการเป็นจำนวนน้อยมากเพราะการติดต่อกับหน่วยงานราชการนั้นโอกาสที่จะได้งานนั้นน้อยมาก หรือถ้าจะได้งาน แต่ก็ต้องรอเป็นเวลานานมาก ทำให้แรงงานที่มีระดับรายได้ต่ำอยู่แล้วและยังต้องกู้เงินมา จะต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราสูงถ้าต้องรองานเป็นเวลานาน ๆ จะทำให้ดอกเบี้ยจากเงินกู้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แรงงานส่วนใหญ่จึงไม่นิยมติดต่อข่าวสารจากหน่วยงานราชการ

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นว่าแรงงานที่มีระดับรายได้รวมต่อปีสูง จะติดต่อข่าวสารจากสื่อมวลชนมากกว่าแรงงานที่มีระดับรายได้ต่ำ แต่ก็มีแรงงานที่มีระดับรายได้รวมต่อปีสูง บางส่วนที่ติดต่อข่าวสารจากสื่อบุคคล และหน่วยงานราชการเช่นเดียวกัน ส่วนแรงงานที่มีระดับรายได้ต่ำจะติดต่อข่าวสารจากสื่อบุคคลเป็นจำนวนมากกว่า สื่อมวลชน หน่วยงานราชการ และบริษัทจัดหางานเอกชน ดังนั้นระดับรายได้ของแรงงานที่แตกต่างกันย่อมทำให้แรงงานมีประสบการณ์ ทัศนคติ

ค่านิยมและเป้าหมายที่แตกต่างกัน รวมไปถึงพฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ต่างกันด้วย

6.4 อาชีพเดิมของแรงงานกับวิธีการหาข่าวสารเกี่ยวกับงาน จากการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างอาชีพเดิมของแรงงานกับวิธีการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงานของแรงงาน พบว่าการแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ มีความแตกต่างกันไปตามอาชีพเดิมของแรงงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งอาชีพเดิมของแรงงานที่แตกต่างกัน ทำให้แรงงานแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ ต่างกัน จากตาราง 31 แสดงอาชีพเดิมของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง แรงงาน ร้อยละ 67.1 มีอาชีพเดิมเป็นเกษตรกรโดยอาชีพทางการเกษตรเป็นอาชีพที่ต้องเกี่ยวข้องกับสภาพดินฟ้าอากาศเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะบริเวณที่ขาดการชลประทาน ถ้าปีใดฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาลพืชผลจะงอกงาม ผลผลิตทางการเกษตรก็จะมีปริมาณมากพอเพียงกับการบริโภคหรือมีเหลือไว้จำหน่าย ตรงกันข้ามถ้าปีใดแห้งแล้งฝนฟ้าไม่ตกต้องตามฤดูกาล พืชผลได้รับความเสียหาย ความลำบากยากแค้นก็จะเกิดขึ้น ข้าวปลาอาหารไม่เพียงพอแก่การดำรงชีพ รวมทั้งเกษตรกรยังขาดเทคนิคใหม่ ๆ ในการผลิต ผลผลิตส่วนใหญ่จึงต่ำลง ซึ่งจากปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้โดยเฉพาะปัญหารายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย ทำให้แรงงานต้องแสวงหางานใหม่ที่มีรายได้มากกว่าเดิม เพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัวแหล่งงานที่แรงงานแสวงหามักเป็นเมืองใหญ่ ๆ ที่มีการจ้างงงานสูง รวมทั้งการไปทำงานในต่างประเทศโดยเฉพาะตะวันออกกลาง เพราะรายได้จากการไปทำงานตะวันออกกลางจะสูงมากกว่าเมืองไทยหลายเท่า จึงทำให้แรงงานที่มีอาชีพเดิมทำการเกษตรกรรมไปทำงานตะวันออกกลางสูง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุมาลี ปิตยานนท์ และคณะ กล่าวว่าแรงงานในหมู่บ้านภาคตะวันออกกลางเฉียงเหนือ ที่เดินทางไปทำงานต่างประเทศตามสัญญาจ้างระยะสั้นร้อยละ 60.7 มีอาชีพหลักในการทำนา มีอาชีพรองทำไร่ และอาชีพรับจ้าง (สุมาลี ปิตยานนท์ และวัฒนา สุวรรณแสงจั่นเจริญ. 2525 : 22) และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ สุรศักดิ์ บุญประกอบ กล่าวว่า แรงงานไทยในประเทศตะวันออกกลาง มีอาชีพเดิมก่อนไปทำงานตะวันออกกลางเป็นเกษตรกรมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.8 รองลงมาไปเป็นงานก่อสร้าง ขับรถ ช่างไม้ ค้าขายและรับจ้างตามลำดับ (สุรศักดิ์ บุญประกอบ. 2527 : 11) ส่วนแรงงานที่มีอาชีพเดิมรับจ้างทั่วไป มีแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง ร้อยละ 18.8

จากการศึกษาพบว่าอาชีพรับจ้างทั่วไป ซึ่งได้แก่รับจ้างทำการเกษตร ขับรถ ช่างก่อสร้าง ช่างไม้ ฯลฯ อาชีพเหล่านี้เป็นอาชีพที่มีรายได้และระยะเวลาการทำงานที่ไม่แน่นอน ดังนั้นเมื่อมีงานใหม่ในต่างประเทศที่มีรายได้สูง ถึงแม้ว่าจะมีระยะเวลาเพียงสั้น ๆ แต่รายได้ที่ได้รับจากการไปทำงานตะวันออกกลางนับว่าคุ้มค่า จึงทำให้แรงงานที่มีอาชีพเดิมรับจ้างทั่วไป ตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง และแรงงานที่มีอาชีพเดิมทำการค้าขาย มีแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางร้อยละ 14.1 จากการสังเกตและสัมภาษณ์พบว่า แรงงานที่มีอาชีพเดิมค้าขายเป็นผู้ที่มีฐานะดีที่สุด มีความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจน้อย สาเหตุที่ต้องไปทำงานต่างประเทศทั้ง ๆ ที่งานในต่างประเทศไม่ใช่งานสบาย เพราะมีความต้องการยกฐานะทางเศรษฐกิจของตนเองให้สูงขึ้น เพราะว่ารายได้จากการไปทำงานตะวันออกกลางสูงรวมทั้งมีความต้องการไปหาประสบการณ์การทำงานในต่างประเทศอีกด้วย

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพเดิมของแรงงานกับวิธีการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงานนั้น จากการศึกษาพบว่าอาชีพเดิมของแรงงานที่แตกต่างกันจะทำให้แรงงานแสวงหาข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ต่างกัน กล่าวคือ แรงงานที่มีอาชีพเดิมเป็นอาชีพเกษตรกรรมจะแสวงหาข่าวสารจากสื่อบุคคลเป็นจำนวนสูงสุด ทั้งนี้เนื่องจากผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตชนบท สื่อมวลชนที่เผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับงานในต่างประเทศ เช่น นิตยสารเกี่ยวกับแรงงาน นิตยสารทั่วไป หนังสือพิมพ์ ยังเผยแพร่เข้าไปสู่ชนบทที่ห่างไกลน้อย ทำให้แรงงานแสวงหาข่าวสารที่เป็นบุคคล เช่น เพื่อน เพื่อนบ้าน ญาติ รวมทั้งสายหรือนายหน้าของบริษัทจัดหางานเอกชนมากกว่าสื่อมวลชน บริษัทจัดหางานเอกชน หรือหน่วยงานราชการ โดยเฉพาะเพื่อนบ้านที่เคยไปทำงานตะวันออกกลาง จากการสัมภาษณ์พบว่า แรงงานจะติดต่อสอบถามเกี่ยวกับงาน วิธีการสมัครงานมากที่สุด ส่วนแรงงานที่มีอาชีพเดิมค้าขาย จะแสวงหาข่าวสารจากสื่อมวลชนมากกว่าอาชีพเกษตรกรรมและอาชีพรับจ้างทั่วไปและยังแสวงหาข่าวสารจากบริษัทจัดหางานเอกชน หน่วยงานราชการมากกว่าอาชีพเกษตรกรรมด้วย เนื่องจากแรงงานที่มีอาชีพเดิมค้าขายจะมีสถานภาพทางเศรษฐกิจสูงกว่าอาชีพเกษตรกรรมและอาชีพรับจ้างทั่วไปทำให้สามารถแสวงหาข่าวสารจากสื่อมวลชนได้มากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เวทย์ ธโนปจัย กล่าวว่า กลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพอิสระ ผู้บริหารงาน ผู้ประกอบการค้าขาย มักจะอ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสาร หรือดูโทรทัศน์ มากกว่ากลุ่มอาชีพที่มีสถานภาพ

ทางเศรษฐกิจต้อยกว่า เช่น กลุ่มผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมหรือกลุ่มผู้ว่างงาน แต่สำหรับสื่อมวลชนประเภทวิทยุจะเป็นไปในทางตรงกันข้ามคือ กลุ่มอาชีพที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจต้อยกว่า จะมีการเปิดรับสื่อวิทยุ มากกว่าผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสูง (เวทย์ ธโนปจัย. 2526 : 96) นอกจากนี้แรงงานที่มีอาชีพเดิมค้าขายยังแสวงหาข่าวสารจากบริษัทจัดหางานเอกชนด้วย เพราะแรงงานเหล่านี้มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสูงจึงสามารถเข้าไปติดต่อกับบริษัทจัดหางานเอกชนในกรุงเทพมหานครได้โดยตรงเพราะไม่มีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่าย และยังมีแรงงานบางส่วนที่แสวงหาข่าวสารจากสื่อบุคคล เนื่องจากอาชีพเดิมทำการค้าขายจึงทำให้แรงงานมีโอกาสพบปะบุคคลที่เคยไปทำงานต่างประเทศมาแล้ว เช่น เพื่อนบ้าน ญาติ เพื่อน เพราะอาชีพค้าขายจำเป็นต้องติดต่อกับบุคคลจำนวนมากอยู่แล้ว จึงทำให้แรงงานบางส่วนหาข่าวสารเกี่ยวกับงานจากสื่อบุคคลประเภทต่าง ๆ และสำหรับแรงงานที่มีอาชีพเดิมรับจ้างทั่วไป จะแสวงหาข่าวสารจากสื่อมวลชน บริษัทจัดหางานเอกชน และหน่วยงานราชการเป็นเปอร์เซนต์สูงกว่าผู้ที่มีอาชีพเดิมทำการเกษตรกรรม แต่สำหรับสื่อบุคคลแล้วจะมีน้อยกว่า ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพที่ไม่มั่นคง ผู้ที่ประกอบอาชีพนี้จึงมักจะต้องมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงานในตะวันออกกลางจากสื่อมวลชน บริษัทจัดหางานเอกชนและหน่วยงานราชการมากเป็นพิเศษ ดังที่ พจมาลย์ ลีละยูวะ กล่าวว่าอาชีพจะมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์รายวัน คือผู้ที่มีอาชีพรับจ้างทางด้านการเกษตรจะเปิดรับหนังสือพิมพ์รายวัน ในระดับสูงมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (พจมาลย์ ลีละยูวะ. 2532 : 115) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริชัย ศิริกายะ ที่กล่าวว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพอุตสาหกรรม พานิชยกรรม และรับจ้างทั่วไป มีอัตราการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันสูงกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ศิริชัย ศิริกายะ. 2525 : 60) จะเห็นว่าแรงงานที่มีอาชีพเดิมที่แตกต่างกัน ย่อมทำให้พื้นฐานทางครอบครัว เศรษฐกิจ รวมทั้งมีแนวความคิดอุดมการณ์ ค่านิยมต่อสิ่งต่าง ๆ ที่แตกต่างกันด้วย ทำให้การแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงานจากแหล่งข่าวสารแตกต่างกันไปตามลักษณะอาชีพ

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นว่า แรงงานที่มีอาชีพเดิมทำการเกษตรกรรม จะแสวงหาข่าวสารจากสื่อบุคคลเป็นจำนวนสูงสุด มากกว่าแรงงานที่มีอาชีพเดิมทำการค้าขายและรับจ้างทั่วไป ส่วนแรงงานที่มีอาชีพเดิมค้าขายจะแสวงหาข่าวสารจากสื่อมวลชนมากกว่าอาชีพเกษตรกรรมและ

รับจ้างทั่วไป และสำหรับแรงงานที่มีอาชีพเดิมรับจ้างทั่วไปจะแสวงหาข่าวสารจากสื่อมวลชน บริษัทจัดหางานเอกชน และหน่วยงานราชการเป็นเปอร์เซนต์สูงกว่าผู้มีอาชีพเดิมทำการเกษตรกรรม แต่สำหรับสื่อบุคคลแล้วจะมีน้อยกว่า จะเห็นว่าแรงงานที่มีอาชีพเดิมแตกต่างกัน จะแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงานจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ แตกต่างกัน

<u>ข้อบกพร่องในการศึกษาค้นคว้า</u>

1. ปัญหาในการเก็บข้อมูล เนื่องจากการเก็บข้อมูลเป็นช่วงฤดูฝน ตรงกับการทำนา ทำไร่ของเกษตรกร แรงงานที่เคยไปทำงานตะวันออกกลางจะไปทำไร่ ทำนา ทำให้ต้องเสียเวลาไปสัมภาษณ์หลายครั้ง เนื่องจากไม่พบแรงงานต้องไปแต่เช้าตรู่ หรือหลังจากเลิกงานแล้ว

2. การเก็บข้อมูลแรงงานบางรายที่สุ่มตัวอย่างไว้ไม่สามารถทำได้ทั้งหมดต้องใช้แรงงานที่เคยไปทำงานตะวันออกกลางที่ใกล้เคียงกับที่สุ่มตัวอย่างไว้ เนื่องจากแรงงานที่เคยไปทำงานตะวันออกกลางมาแล้วจะไปทำงานในแหล่งงานต่างจังหวัดในเมืองหรือกรุงเทพมหานคร

3. ข้อมูลบางอย่างจะไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง เช่น รายได้ของแรงงานก่อนไปทำงานตะวันออกกลาง เพราะแรงงานไม่ได้จดจำรายได้ที่แน่นอนไว้ ทำให้ผู้วิจัยเลี่ยงถามเป็นจำนวนผลผลิตเป็นเกวียนหรือเป็นถัง และประมาณค่าออกมาเป็นตัวเลข ทำให้การประมาณรายได้ของแรงงานก่อนไปทำงานตะวันออกกลางคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงไปบ้าง

4. การสอบถามข้อมูลจำนวนแรงงานตะวันออกกลางจากผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อาจจะคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงไปบ้าง ทั้งนี้เนื่องจากบางหมู่บ้านมีแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางเป็นจำนวนมากอาจทำให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านจำได้ไม่หมด แต่เพื่อกันความผิดพลาดผู้วิจัยได้สอบถามเพิ่มเติมจากแรงงานที่เคยไปทำงานตะวันออกกลางในหมู่บ้านนั้น ๆ ว่ามีเพื่อนบ้านรายใดบางที่ไปทำงานตะวันออกกลางแล้วนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

<u>ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป</u>

1. ควรจะมีการศึกษาลักษณะทางกายภาพและลักษณะทางเศรษฐกิจของจังหวัดในภาคอื่น ๆ ที่มีแรงงานไปทำงานตะวันออกกลางมาก แล้วนำมาเปรียบเทียบกันว่าลักษณะทางกายภาพลักษณะทางเศรษฐกิจมีผลต่อสัดส่วนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางหรือไม่

2. ควรจะศึกษาเปรียบเทียบฐานะทางเศรษฐกิจของแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางกับแรงงานที่ไม่ได้ไปทำงานตะวันออกกลาง ทั้งก่อนไปทำงานตะวันออกกลางและหลังกลับจากการไปทำงานตะวันออกกลาง

3. ควรมีการศึกษาการใช้จ่ายเงินของแรงงานไทยที่เคยไปทำงานตะวันออกกลางมาแล้วว่ามีการใช้จ่ายและการลงทุนอะไรบ้าง รวมทั้งอาชีพปัจจุบันของแรงงานไทยที่เคยไปทำงานตะวันออกกลางมาแล้วว่ามีการเปลี่ยนแปลงอาชีพหรือไม่

4. ควรจะมีการศึกษาระยะเวลาและจำนวนครั้งที่แรงงานไปทำงานตะวันออกกลางว่าในการไปทำงานแต่ละครั้งมีระยะเวลานานเท่าใด

5. การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการแสวงหาข่าวสารเรื่องงาน ถ้าเป็นไปได้ควรศึกษากับแรงงานทุกประเภท ทั้งแรงงานที่ได้ไปทำงานตะวันออกกลางแรงงานที่ถูกหลอกลวงแล้วไม่ได้ไปและแรงงานที่ไม่คิดจะไป เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลทั้งสามกลุ่มเพื่อให้ทราบข้อแตกต่างที่แน่ชัดของปัจจัยส่วนบุคคลซึ่งสัมพันธ์กับการแสวงหาข่าวสารเรื่องงาน

6. ภายหลังการเดินทางกลับจากทำงานตะวันออกกลางแล้วพบว่า แรงงานกลุ่มนี้กลับมาประกอบอาชีพเกษตรกรรมเหมือนเดิม แต่เงินที่ได้มาจากการทำงานนั้นใช้เพื่อการลงทุนด้านนี้น้อยมาก จึงน่าที่จะมีหน่วยงานของรัฐเข้าไปช่วยเหลือแนะนำชักจูงเพื่อให้เกิดการลงทุนในการที่จะส่งเสริมอาชีพของตนเองมากขึ้น หรือส่งเสริมการลงทุนด้านอื่นที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นของตนเอง นอกจากนั้นน่าจะได้มีการพิจารณาหามาตรการที่จะช่วยหาตำแหน่งในเมืองไทยให้แก่แรงงานที่จะเดินทางกลับประเทศในอนาคตโดยการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับตัวคนงาน อาชีพที่ไปทำประสบการณ์ความชำนาญต่าง ๆ เพื่อที่เมื่อเดินทางกลับประเทศจะมีโอกาสเข้าทำงานได้ทันทีกับบริษัทที่มีความต้องการตรงกัน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กรมแรงงาน. การบริหารงานในประเทศไทย 2526/2527. กรมแรงงานกระทรวงมหาดไทย. กรุงเทพฯ : 2527.

_____. การบริหารแรงงานในประเทศไทย 2531/2532. กรมแรงงานกระทรวงมหาดไทย. กรุงเทพฯ : 2532.

_____. การบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ 2527. สำนักงานบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย. กรุงเทพฯ : 2527.

_____. ภาวะการมีงานทำของประชาชนในช่วงรอฤดูกาลผลิต. ฝ่ายวิชาการวางแผน กองวิชาการและวางแผน กระทรวงมหาดไทย. กรุงเทพฯ : 2531.

_____. รายงานผลการศึกษาวิจัย ผลกระทบของการจัดส่งแรงงานไทยไปทำงานในต่างประเทศ ต่อตลาดและแรงงานและกิจการที่มีการใช้แรงงานมาก. ฝ่ายวิชาการกรมแรงงาน กองวิชาการและวางแผน กระทรวงมหาดไทย. กรุงเทพฯ : 2532.

_____. แรงงานไทยในต่างประเทศ 2528. ฝ่ายประสานสำนักแรงงานในต่างประเทศ สำนักงานเลขานุการกรม กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย. กรุงเทพฯ : 2528.

กิตติ อิทธิวิทย์. โครงการประชากรกับการพัฒนา : เอกสารวิจัยที่ 21 ลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมและประชากรของผู้ไร้ที่ทำกินในประเทศไทย. กองวางแผนประชากรและกำลังคน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : 2524.

เกศรินทร์ สุทธิไสย. พฤติกรรมการสื่อสารในชนบท : การสำรวจทางสังคม ณ อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง. ปริญญานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520. อัดสำเนา

คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. ข่าวสำนักงาน. ฉบับที่ 333 ปีที่ 31, มีนาคม 2533.

โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์. โครงสร้างการผลิตกับการกระจายผลการพัฒนา. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : พี เอ ลิฟวิ่ง จำกัด. 2526.

ฉวีวรรณ วรรณประเสริฐ. สังคมไทย. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2522

ชำนาญ พจนา. แรงงานไทยในต่างประเทศ. เอกสารประกอบการบรรยายเชิงสัมมนาในวิชา "การคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์คนไทยในต่างประเทศ. กรุงเทพฯ : กันยายน 2530.

ชัยอนันต์ สมุทวาณิช. การบริหารการพัฒนาชนบท. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, กรุงเทพฯ : 2532.

ดิเรก ฤกษ์หร่าย. ปัญหาและอุปสรรคในการทำนาปรังของชาวนาในเขตจังหวัดปทุมธานี ปี 2527. เอกสารการวินิจฉัย ฉบับที่ 3 สำนักงานส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ : 2528. อัดสำเนา.

ดำรงค์ ฐานดี. "การใช้แรงงานในชนบทไทย," รามคำแหง. 1 (3) : 100 - 109 : ตุลาคม 2519.

เทียนฉาย กีระนันท์. เศรษฐศาสตร์ : ทรัพยากรมนุษย์และกำลังคน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2519.

ธวัช มกรพงศ์. แนวความคิดบางประการเกี่ยวกับการพัฒนาชนบทไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

นาถ พันธุมนาวิน. สังคมวิทยาชนบท. สำนักงานส่งเสริมและฝึกอบรม. กรุงเทพฯ : 2523.

นิพนธ์ พัวพงศกร. "คนงานไทยในต่างประเทศ : สาเหตุผลกระทบ ปัญหาและนโยบาย," เอกสารประกอบ Workshop Series ของ NIEO ครั้งที่ 11 วันที่ 27 เมษายน 2525. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525.

นำพวัลย์ กิจรักษ์กุล. ภูมิศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2528.

นำพวัลย์ เจริญราช. การศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างระยะทางจากทะเล ความชื้นสัมพันธ์ อุณหภูมิ ปริมาณน้ำฝน จากดีเปรสชั่นกับปริมาณน้ำฝนตลอดปีของประเทศไทย. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2518. อัดสำเนา.

บุญพุ่ม เสนารักษ์. เศรษฐศาสตร์การเกษตร. ชลบุรี : ภาควิชาเศรษฐกิจศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน, 2527.

ประภาส กัณฐัคแก้ว. การวิเคราะห์รายได้และค่าใช้จ่ายของคนงานไทยในประเทศตะวันออกกลางและสิงคโปร์. ปริญญานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532. อัดสำเนา.

ประดิษฐ์ มัชฌิมา. สังคมวิทยาชนบท. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2522.

ประมาณ เทพลงเคราะห์. การศึกษาวิธีการเพาะปลูกและเพิ่มผลผลิตที่หมู่บ้านโภคาภิวัฒน์ จังหวัดสิงห์บุรี. ปริญญานิพนธ์ กค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524, อัดสำเนา.

ประสาท หลักศิลา. ปัญหาสังคมไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2514.

ประเสริฐ วิทยารัฐ. "ความแห้งแล้ง" เอกสารการประชุมวิชาการประจำปี 2533 เรื่อง ภัยธรรมชาติในประเทศไทย. สมาคมภูมิศาสตร์แห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ : 2533.

_____. "ชนบท" จุดหมายปลายทางอยู่ที่ไหน ในภูมิศาสตร์ท้องถิ่น. บรรณาธิการโดย วิรัตน์ ธีระกุล. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, 2524.

ประหยัด ปานดี. ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ : การวิเคราะห์เชิงระบบ. เชียงใหม่ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2530. อัดสำเนา

ปรมะ สตะเวทิน. หลักนิเทศศาสตร์. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, 2529.

พจนีย์ ทรรพสุทธิ. ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ. ภาควิชาภูมิศาตร์ คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ : สำนักงานพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2530.

พจมาลย์ ลีละยูวะ. พฤติกรรมการรับข่าวสารของผู้อ่านหนังสือพิมพ์ข่าวเกษตร. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์, 2532.

พิชญ์ ลมพอง. สังคมชาวบ้านนา. กรุงเทพฯ : เซ็นทรัลเอ็กซเพรส ศึกษาการพิมพ์, 2523.

พีระ ชัยชาญ. ความคิดเห็นทางการเมืองของคนงานไทยที่ไปทำงานในประเทศตะวันออกกลาง. ปริญญานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529. อัดสำเนา.

พีระเทพ รุ่งชีวิน และคนอื่น ๆ. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานในตะวันออกกลางและปัญหาที่เกิดขึ้นแก่แรงงานไทย. กรุงเทพฯ : กองวางแผนประชากรและกำลังคน สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2525.

พีระเทพ รุ่งชีวิน และสุชาย ปิยภัณฑ์. การขุดทองในทะเลทรายของแรงงานไทย. เอกสารประกอบใน Work Shop Series ของ NIEO ครั้งที่ 11. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, เมษายน 2525.

พรชัย ลถิตวิบูรณ์. วิเคราะห์ลักษณะผ่นในภาคเหนือของประเทศไทย. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.

ไพศาล ไกรสิทธิ์. วัฒนธรรมการทำงานของคนไทย. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.

พัฒน์ บุณยรัตนพันธุ์. การสร้างพลังชุมชนโดยขบวนการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2517.

เพ็ญพร ธีระสวัสดิ์. ปัจจัยมูลเหตุของการย้ายถิ่นในชนบทของประเทศไทย. ปริญญานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513. อัดสำเนา.

พรรณยุพา นพรัก. สังคมวิทยาชนบท. ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก : 2526.

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. การขุดทองในทะเลทรายของแรงงานไทย. เอกสารประกอบใน Work Shop Series ของ NIEO ครั้งที่ 1. เมษายน 2525.

เมธี ครองแก้ว. สภาวะความยากจนและการกระจายรายได้ในประเทศไทย 2518/2529 : วารสารธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : 2528.

มัธยม เรืองแสน. วิเคราะห์ดัชนีของการทำการเกษตรแบบเข้มข้นที่บ้านท่าวังหิน ตำบลบุ่ทุม อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.

ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ. "การใช้สื่อมวลชนเพื่อประโยชน์และความพึงพอใจ : ทฤษฎีงานวิจัยและข้อเสนอต่อการศึกษานิเทศศาสตร์พัฒนาการ," วารสารนิเทศศาสตร์ ปีที่ 6. สิงหาคม 2528.

ระพีพรรณ ใจสะอาด และสมศักดิ์ เพียบพร้อม. "โครงสร้างเศรษฐกิจของครัวเรือนในชนบทไทยและแนวทางพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาความยากจน." ประชุมทางวิชาการ ครั้งที่ 21 สาขาเศรษฐศาสตร์และเศรษฐศาสตร์เกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 31 มกราคม-3 กุมภาพันธ์ 2526.

รัชนีกร เศรษโฐ. สังคมวิทยาชนบท. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ไทยวัฒนาพานิช, 2528.

ลี, เอฟเวิรทท์ เอล. ทฤษฎีการย้ายถิ่น. แปลโดย ดร. ปราโมทย์ ประสาทกุล. โครงการเผยแพร่ข่าวสารและการศึกษาด้านประชากร สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2522.

วนิดา ชัยมงคล. การพัฒนาชนบทสมบูรณ์แบบ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524.

วิทยากร เชียงกูล. การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมไทย : บทวิเคราะห์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ฉับแกระ, 2517.

วิโรจน์ สารรัตนะ. การศึกษากับการพัฒนาชนบทไทย แนวคิด ทฤษฎีและบทวิเคราะห์ กรณีการย้ายถิ่น. กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2532.

วิคสุณี แทนประเสริฐสุข. การเคลื่อนย้ายแรงงานไปสู่ตะวันออกกลาง. ปริญญานิพนธ์. ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526. อัดสำเนา.

วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ. ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้ที่อาจจะย้ายถิ่น. พระนคร : สถาบันวิจัยสแตนฟอร์ด, 2511.

เวทย์ ธโนปจัย. การศึกษาเปรียบเทียบการเปิดรับสื่อสารมวลชนและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของประชากรในเขตเมือง และชนบท. ปริญญานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526. อัดสำเนา.

วัชรียา โตสงวน. "การเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ : ศึกษาในกรณีของแรงงานไทยในประเทศสิงคโปร์" บทความประกอบการสัมมนาเรื่อง แรงงานไทยในต่างประเทศ. กรุงเทพฯ : จัดโดยคณะกรรมการจัดระเบียบใหม่เศรษฐกิจระหว่างประเทศ คณะเศรษฐศาสตร์และสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525.

วันทนีย์ ศรีรัฐ, ชัชนี วายลี และไพฑูรย์ ปิยบ่กรณ์. ภูมิศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2529.

วันชัย ธนะวังน้อย. การเปิดรับข่าวสารและการยอมรับนวกรรมของชาวบ้านในโครงการเตาแก๊สมูลสัตว์ ตำบลท่าข้าม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. ปริญญานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526. อัดสำเนา.

วรรณพร เนตรอำนวย. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการสื่อสารเพื่อแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงานในต่างประเทศ : ศึกษาเฉพาะคนงานที่เดินทางไปทำงานในกลุ่มประเทศตะวันออกกลาง. ปริญญานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529. อัดสำเนา.

ศรัณยา บุนนาค และเสาวภา ชัยมุสิก. แรงงานไทยในสิงคโปร์. กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2528.

ศิริชัย ศิริกายะ. นิสัยการรับข่าวสารของประชาชนในหมู่บ้านชนบทไทย. เอกสารวิจัยหมายเลข 7 สถาบันไทยคดีศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523.

ศุภวัลย์ พลายน้อย และเนาวรัตน์ พลายน้อย. สารศึกษาประชากร. โครงการประชากรศึกษา ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2525.

สวาท เสนาณรงค์. ภูมิศาสตร์ประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2516.

สาคร กือเจริญ. วิเคราะห์ลักษณะผู้นในจังหวัดกาฬสินธุ์ มหาสารคาม ร้อยเอ็ด. ปริญญานิพนธ์. กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521.

สุกิตติ กระจ่างเย่า. การชลประทานในประเทศไทย. ฝ่ายวิจัยและวางแผนธนาคารกรุงเทพฯ. กรุงเทพฯ : 2521.

_____. ไปตะวันออกกลาง. จุลสารธนาคารกรุงเทพฯ ฉบับที่ 1/2525 ส่วนวารสารเศรษฐกิจ ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและการตลาด ธนาคารกรุงเทพฯ. กรุงเทพฯ : 2525.

สุณี ฉัตราคม. เศรษฐศาสตร์แรงงานระหว่างประเทศ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2523.

สุมาลี ปิตยานนท์ และวัฒนา สุวรรณแสงจั่นเจริญ. ผลกระทบของการเดินทางไปทำงานต่างประเทศตามสัญญาจ้างระยะสั้นของแรงงานไทย ที่มีต่อเศรษฐกิจครัวเรือนและชุมชนชนบท : กรณีศึกษาหมู่บ้านในภาคตะวันออกกลางเฉียงเหนือ. คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

สุรศักดิ์ บุญประกอบ. ชุมทรัพย์ตะวันออกกลาง. จุลสารธนาคารกรุงเทพฯ ฉบับที่ 3/2527 สำนักงานวิจัยธนาคารกรุงเทพฯ จำกัด, 2527.

สุวรรณ บัวทวน และคนอื่นๆ. การย้ายถิ่นระยะสั้นกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรชนบทในเขตพื้นที่ยากจนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2527.

เลมสุข อุไรสวัสดิ์. การศึกษาการเปิดรับข่าวสารและการแสวงหาข่าวสาร การรับสมัครงานของผู้สมัครเป็นอาสาพัฒนา กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. ปริญญานิพนธ์. ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521. อัดสำเนา.

สมควร กวียะ. "นิสัยการรับข่าวสารของประชาชนในหมู่บ้านชนบทไทย," เอกสารวิจัยหมายเลข 7 สถาบันไทยคดีศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523.

สมชาย เตชะพรหมพันธ์. ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ : บูรพาสาส์น, 2520.

สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร. ข้อมูลทางการเกษตรรายตำบล. กำแพงเพชร : 2533.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แรงงานไทย 2528. กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย, 2528.

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. ศึกษาเปรียบเทียบสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนที่มีสมาชิกไปและไม่ไปทำงานต่างประเทศ ปี 2532. ปีที่ 31 ฉบับที่ 333, มีนาคม 2533.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดกำแพงเพชร. ศูนย์ประสานงานปฏิบัติการ พัฒนาการเกษตรชนบท กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. กำแพงเพชร : 2532.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. การย้ายถิ่นของประชากร ปี 2524 - 2525. กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย, 2525.

สมศรี อุ่ยตระกูล. การปรับตัวของกรรมกรที่ย้ายถิ่นไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปยางพารา จังหวัดภูเก็ต. ปริญญานิพนธ์ คศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2525. อัดสำเนา.

เอนก นิคมภักดี. การศึกษาปัจจัยที่ทำให้ครอบครัวมีเศรษฐกิจแตกต่างกันในนิคมสร้างตนเอง อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520. อัดสำเนา.

อภิชาติ จำรัสฤทธิรงค์. "การศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่นในประเทศไทย" การสัมมนาเรื่องการตั้งถิ่นฐานมนุษย์และสิ่งแวดล้อม. สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ณ โรงแรมเพิร์ล จังหวัดภูเก็ต, 2521.

อภิศักดิ์ โสมอินทร์. ภูมิศาสตร์ชนบท. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2522.

อุดม เกิดพิบูลย์ และคนอื่น ๆ. อุตสาหกรรมการเกษตรและการพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นชนบท กรณีอุตสาหกรรมผลไม้บรรจุกระป๋อง. รายงานการวิจัย (ฉบับการสำรวจเบื้องต้น) กรุงเทพฯ : ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2527.

เอกสิทธิ์ เตชะไกศิยวาณิช และ พรชัย พันธุ์วัฒนา. การพัฒนาเศรษฐกิจชนบทไทย 1. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง. แสงจันทร์การพิมพ์, 2531.

อัจฉรา วรศิริสุนทร. เปิดประตูสู่ตลาดโลกแรงงาน. จุลสารธนาคารกรุงเทพฯ ฉบับที่ 2/2531 สำนักงานวิจัยธนาคารกรุงเทพฯ. กรุงเทพฯ : 2531.

อัจนา วัฒนานุกิจ. "การรั่วไหลของชนชั้นมันสมอง" แรงงานไทยในต่างประเทศ. เอกสารประกอบการสัมมนา จัดโดย สถาบันไทยคดีร่วมกับคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, เมื่อวันที่ 27 เมษายน 2525.

Arizpe, L. "The rural exodus in Mexican Migration to the United States" International Migration Review. Vol 15 : Winter, 1981.

Bolwers, S. "Migration and Investment : Empirical Test of the Human Investment Approach to Geographical Mobility" The Review of Economics and Statistics. November, 1970.

Castillo, Gelia T. Beyond Manila : Philippins Rural Problems in Perspective. University of the Philippins at Los Bonos College, Laguan, Philippins. 1977. Minaeographed.

Charles R. Wright, Mass Communication. New York : Ramdom House, Inc 1956.

David K. Berlo, The Process of Communication : An Introduction to Theory and Practice. New York : Holt Rinehart and Winston, 1960.

De Jong & Fawcett. "International and Internal Migration Decision Making : Results from Value Expectancy Based Analytical Framework of Internations to Move from a rural Philippine Province. Paper, Prepared for presentation the XIX th General Conference of the International Union for the Scientific Study of Population : Manila, Philipines, 1981.

Efren, Defa Greez. 1980. "Availability and Use of Farm Information Media in Barrio Paciano Rezal, Bay Laguna 1964." p.87. in Esther F. Moniggue. (ed). Abstracts of Research in Agricultural Development Communication. Vol. 3. Department of Agricultural Communication, College of Agricultural U.P. at Los Bonos College, Laguna, Philippins.

Elihu katz and Paul F. Lazarsfeld, Personal Influence. New York : The Free Press, 1955.

Elihu Katz, Jay G. Blumler, and Michael Gurevith, "Uses and Gratifications Research," The Public Opinion Quarterly Volume XXXVII. Winter, 1974.

Everett M. Rogers. Social Change in Rural Society. New York : Appleton - Century Grafts, 1960.

Everett M. Rogers and F. Floyed Shoemaker. Communication of Innovation. 2d ed. New York : The Free Press, 1971.

Everett M. Rogers and Lawrence D. Dincaid. Communication Networks. New York : The Free Press, 1981.

Everett M. Rogers and Lynne Sevenning. Modernnization Among Peasants. New York : Holt, Rinchart and Winston, Inc., 1969.

Glaser, W. The Migration and Return of Professionals., Colombia University Bureau of Applied Social Research, A Study for the United Nations Institute for Training and Research (UNITAR), 1973.

Jager, Henrick. "New Dams - The Key to Modern Agriculture ? : The Loukos Agricultural Development Project in Mexico," Applied Geography and Development. Teubingern Institute For Scientific Co-Operation, 1981.

John R. Harris and Richard H. Sabot, "Urban Unemployment in LDCS : Towards a More General Search Model," Migration and the Labour Market in Developing Countries. 1981.

Kao, Charles H.C. and Lee, Jae Won. "An Empirical Analysis of China's Brain Drain into the U.S." Economic Development and Cultural Change. 21, April 1973.

Keermar, Joginder. "The Pattern of Internal Migration in India During 1951 - 1961" Contributed Paper : Sydney Conference. Sydney, 1967.

Lansing , John B., and Mueller, Eva. The Geographic Mobility of labour. Ann Arbor : University of Michigan, 1973.

Lewis, Diane. Cultural Change and Modernization in Thailand. Ithaca, Cornell Southeast Asia Program, 1955.

Mark S. Granovetter, Getting a Job : A Study of Contacts of Career. Massachusetts : Harvard University Press, 1979.

Meinkoth, Marian R. "Migration in Thailand with Particular Reference to the Northeast." Economic and Business Bulletin. 14, 1962.

Miller, Ducan R. International Migration of Turkish Workers. Income Distribution and Employment Programe World Employment Programe Research : Geneva, ILO, 1976.

Mowat, Susanne. Education and the Urban Migration : A Comparative Analysis of Case Studies in Bangkok, Manila and Jarkata. Bangkok : Unesco, 1977.

Paul F. Lazarfeld, Berelson, B., and Gaudet, h. The people Choice. New York : Duell, Sloan, and Pearce, 1944.

Pred, A.R. "The Intrametropolitan Location of American Manufacturing," in Bourne, L.S. (ed) Internal Structure of the City, (1 st ed.) New York : Oxford University Press, 1971.

Quigley, J. M. "An Economics Model of Swedish Emigration" Quarterly Journal of Economics. February, 1972.

Stephen W. Little John. Theory of Human Communication. Columbus A Bell & Howell Company, 1978.

The Colombo Plan. The Special Topic : Brain Drain. New Delhi India : Country Papers, The Working Paper and The Report of the Special Topic Committee, Prepared for the meeting of the 22 nd Consultative Committee, October - November, 1972.

T. Paul Schultz, "Notes on the Estimation of Migration Decision Function," Migration and the Labour Market in Developing Countries. ed. R. H. Sabot, U.S.A. : West View Press, Inc., 1982.

Unesco. Middle East interlude : ASEAN workers abroad; a comparative 1986 study of four countries. Bangkok Thailand : Unesco, 1986.

United Nations. The Determinants and Consequences of Population Trends. Vol. 1, Department of Economics and Social Affairs Population Studies, No.5, New York : United Nations Publication, 1973.

Visid Prachuabmoh and Penporn Tirasawat. Internal Migration in Thailand. Paper No.7 Bangkok : Institute of Population Studies Chulalongkorn University, 1979.

ภาคผนวก

ตาราง 34 แสดงรายชื่อหมู่บ้านในพื้นที่ที่ทำการศึกษา

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน
ท่าชุนราม	1	บ้านท่าเดื่อ
	2	บ้านท่าชุนราม
	3	บ้านท่าเดื่อนอก
	4	บ้านโคกหม้อ
	5	บ้านสุวรรณภูมิ
	6	บ้านใหม่
	7	บ้านหัวฝาย
	8	บ้านน้ำโท้ง
	9	บ้านเขาน้ำเพชร
	10	บ้านใหม่คลองธานี
	11	บ้านหัวฝายเหนือ
	12	บ้านปางเรือ
นาบ่อคำ	1	บ้านนาบ่อคำ
	2	บ้านหนองปิ้งไก่
	3	บ้านแม่นารี
	4	บ้านหนองกอง
	5	บ้านแม่นานี
	6	บ้านปางขนุน
	7	บ้านศรีไกรลาส
	8	บ้านท่าระแนะ
	9	บ้านเขาวังเยี่ยม
	10	บ้านหนองกองเหนือ

ตาราง 34 (ต่อ)

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน
นิคมหุ่งโพธิ์ทะเล	1	บ้านโพธิ์ทะเล
	2	บ้านโพธิ์ทะเลกลาง
	3	บ้านสระเตย
	4	บ้านโพธิ์ทะเล
	5	บ้านบ่อทอง
	6	บ้านหนองเต่า
	7	บ้านแปดอ้อม
	8	บ้านใหม่ศรีอุบล
	9	บ้านวังอ้อ
	10	บ้านบ่อทอง
	11	บ้านวังเพชร
	12	บ้านใหม่บ่อทอง
อ่างทอง	1	บ้านปากอ่าง
	2	บ้านบ่อกลางดง
	3	บ้านปากอ่างใน
	4	บ้านดงมะนาว
	5	บ้านวังตะเคียน
	6	บ้านหนองยาเพรา
	7	บ้านสันติสุข
	8	บ้านคลองตู่
	9	บ้านสันติสุขใต้
	10	บ้านหนองขาม

ตาราง 34 (ต่อ)

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน
	11	บ้านคาดทองเจริญ
	12	บ้านท่าเสากระโดง
	13	บ้านทุ่งรวงทอง
	14	บ้านมอสำราญ
	15	บ้านหนองยาว
	16	บ้านคลองแม่ลาย
โกสัมพี	1	บ้านท่าคูณ
	2	บ้านหนองแดน
	3	บ้านคลองเมือง
	4	บ้านมะเดื่อชุมพร
	5	บ้านวังเจ้า
	6	บ้านไร่ลำปาง
	7	บ้านหนองวัวดำ
	8	บ้านเขาดาโพธิ์
	9	บ้านท่าพุทรา
	10	บ้านโละโค๊ะ
	11	บ้านหนองเดาอิฐ

ตาราง 35 แสดงจำนวนประชากรวัยแรงงานและจำนวนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางรายตำบล

ตำบล	จำนวนประชากรวัยแรงงาน (คน)	จำนวนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง (คน)
ท่าขุนราม	5,803	590
นาบ่อคำ	8,941	363
นิคมพุ่งโพธิ์ทะเล	4,966	105
อ่างทอง	13,933	227
โกสัมพี	8,379	28
รวม	42,022	1,313

ตาราง 36 แสดงจำนวนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางรายหมู่บ้าน

ตำบล	หมู่ที่	จำนวนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง (คน)
ท่าขุนราม	1. บ้านท่าเดื่อ	13
	2. บ้านท่าขุนราม	22
	3. บ้านท่าเดื่อนอก	0
	4. บ้านโคกหม้อ	9
	5. บ้านสุวรรณ	161

ตาราง 36 (ต่อ)

ตำบล	หมู่ที่	จำนวนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง (คน)
	6. บ้านใหม่	175
	7. บ้านหัวฝาย	11
	8. บ้านน้ำโท้ง	76
	9. บ้านเขาน้ำเพชร	0
	10. บ้านใหม่คลองธานี	115
	11. บ้านหัวฝายเหนือ	6
	12. บ้านปางเรือ	0
	รวม	590
นาบ่อคำ	1. บ้านนาบ่อคำ	0
	2. บ้านหนองปิ้งไก่	57
	3. บ้านแม่นารี	67
	4. บ้านหนองกอง	13
	5. บ้านแม่นารี	154
	6. บ้านปางขนุน	4
	7. บ้านศรีไกรลาศ	0
	8. บ้านท่าระแนะ	58
	9. บ้านเขาวังเขียม	0
	10. บ้านหนองกองเหนือ	10
	รวม	363
นิคมทุ่งโพธิ์ทะเล	1. บ้านโพธิ์ทะเล	15
	2. บ้านโพธิ์ทะเลกลาง	1

ตาราง 36 (ต่อ)

ตำบล	หมู่ที่	จำนวนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง (คน)
	3. บ้านสระเตย	0
	4. บ้านโพธิ์ทะเล	2
	5. บ้านบ่อทอง	2
	6. บ้านหนองเต่า	15
	7. บ้านแปดอ้อม	20
	8. บ้านใหม่ศรีอุบล	3
	9. บ้านวังอ้อ	22
	10. บ้านบ่อทอง	3
	11. บ้านวังเพชร	1
	12. บ้านใหม่บ่อทอง	21
	รวม	105
อ่างทอง	1. บ้านปากอ่าง	50
	2. บ้านบ่อกลางดง	1
	3. บ้านปากอ่างใน	5
	4. บ้านดงมะนาว	45
	5. บ้านวังตะเคียน	10
	6. บ้านหนองยางเพรา	30
	7. บ้านสันติสุข	0
	8. บ้านคลองตู่	15
	9. บ้านสันติสุขใต้	2
	10. บ้านหนองขาม	2

ตาราง 36 (ต่อ)

ตำบล	หมู่ที่	จำนวนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลาง (คน)
	11. บ้านดาดทองเจริญ	1
	12. บ้านท่าเสากระโดง	4
	13. บ้านทุ่งรวงทอง	0
	14. บ้านมอสำราญ	12
	15. บ้านหนองยาว	0
	16. บ้านคลองแม่ลาย	50
	รวม	227
โกสัมพี	1. บ้านท่าคูณ	3
	2. บ้านหนองแดน	0
	3. บ้านคลองเมือง	0
	4. บ้านมะเดื่อชุมพร	12
	5. บ้านวังเจ้า	10
	6. บ้านไร่ลำปาง	0
	7. บ้านหนองวัวดำ	1
	8. บ้านเขาตาโพธิ์	0
	9. บ้านท่าพุทรา	1
	10. บ้านโล่ะโค๊ะ	0
	11. บ้านหนองเตาอิฐ	1
	รวม	28

รวมจำนวนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางทั้งหมดในพื้นที่ที่ศึกษา = 1,313 คน

ตาราง 37 แสดงจำนวนและประเภทโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กในพื้นที่ที่ศึกษา

ตำบล	โรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก		
	ประเภทโรงงานอุตสาหกรรม	จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม	รวม
ท่าขุนราม	- โรงสีข้าว	14	
	- โรงงานทำประตู หน้าต่าง เหล็กดัด	1	17
	- โรงงานซ่อมเครื่องยนต์	1	
	- โรงงานซ่อมเครื่องมือการเกษตร	1	
นาบ่อคำ	- โรงสีข้าว	47	
	- โรงงานซ่อมเครื่องยนต์	1	
	- โรงงานซ่อมอุปกรณ์การเกษตร	1	52
	- โรงงานซ่อมยานพาหนะขนาดเล็ก	3	
นิคมทุ่งโพธิ์ทะเล	- โรงสีข้าว	10	
	- โรงงานซ่อมเครื่องยนต์	1	11
อ่างทอง	- โรงสีข้าว	23	
	- โรงงานผ่นสีรถยนต์	1	
	- โรงงานมันเส้น	6	
	- โรงงานซ่อมรถในการเกษตร	2	35

ตาราง 37 (ต่อ)

ตำบล	โรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก		
	ประเภทโรงงานอุตสาหกรรม	จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม	รวม
โกสัมพี	- โรงงานทำธูป	1	14
	- โรงงานซ่อมรถแทรกเตอร์	1	
	- โรงงานซ่อมมอเตอร์ไดนาโม แบตเตอรี่	1	
	- โรงสีข้าว	12	
	- โรงงานมันเส้น	2	

ตาราง 38 แสดงจำนวนและประเภทโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางในพื้นที่ศึกษา

ตำบล	โรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลาง		
	ประเภทโรงงานอุตสาหกรรม	จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม	รวม
ท่าจุนราม	-	-	-
นาข่อคำ	- โรงสีข้าว	2	2
นิคมทุ่งโพธิ์ทะเล	-	-	-
อ่างทอง	- โรงงานทำมันเส้น	16	18
	- โรงงานผลิตภัณฑ์จากคอนกรีต	2	
โกสัมพี	- โรงงานทำมันเส้น	3	3

ตาราง 39 แสดงจำนวนและประเภทโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในพื้นที่ที่ศึกษา

ตำบล	โรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่		
	ประเภทโรงงานอุตสาหกรรม	จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม	รวม
ท่าขุนราม	- โรงงานซ่อมเครื่องยนต์	1	1
นาบ่อคำ	- โรงงานทำเครื่องเรือนและเฟอร์นิเจอร์จากไม้	1	1
นิคมทุ่งโพธิ์ทะเล	-	-	-
อ่างทอง	- โรงสีข้าว	1	
	- โรงงานทำมันเส้น	2	4
	- โรงงานมันเว็ตอัดแข็ง	1	
โกสัมพี	-	-	-

ตาราง 40 แสดงจำนวนพื้นที่ทั้งหมดและจำนวนพื้นที่ราบรายตำบล

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ราบ (ไร่)
ท่าขุนราม	72,319	14,253
นาบ่อคำ	161,746	22,649
นิคมทุ่งโพธิ์ทะเล	96,600	44,411
อ่างทอง	170,750	27,390
โกสัมพี	97,182	9,413

ตาราง 41 แสดงรายชื่อแหล่งน้ำถาวรรายตำบล

ตำบล	ชื่อแหล่งน้ำถาวร
ท่าชุนราม	1. คลองสวนหมาก
	2. คลองธานี
	3. คลองคะยาง
นาบ่อคำ	1. คลองสวนหมาก
	2. คลองชยาง
	3. คลองไพร
	4. หนองปิ้งไก่
	5. อ่างเก็บน้ำ
นิคมทุ่งโพธิ์ทะเล	1. คลองวังกัน
	2. คลองวังบัว
	3. คลองนอก
	4. คลองใน
อ่างทอง	1. แม่น้ำปิง
	2. หนองน้ำขาว
	3. คลองแชยง
โกสัมพี	1. แม่น้ำปิง
	2. คลองวังเจ้า
	3. คลองไอ้เปี้ย
	4. คลองแตงโม
	5. คลองกระแซง
	6. อ่างเก็บน้ำ

แบบสัมภาษณ์ประกอบการวิจัย

เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ปัจจัยส่วนบุคคลและวิธีการได้รับข่าวสารของแรงงานในเขตเอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง

<u>คำชี้แจง</u> ในการตอบถามกรุณาขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ( ) และเขียนข้อความหรือตัวเลขลงในช่องว่าง (.....) ที่เห็นว่าตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุด

1. ชื่อสกุลผู้ให้สัมภาษณ์.....
   บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....
   อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร
2. ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ (ผู้ไปทำงานตะวันออกกลาง)
   2.1 เพศ ( ) ชาย อายุ.....ปี
   ( ) หญิง อายุ.....ปี
   2.2 สถานภาพในครอบครัว
   ( ) โสด
   ( ) แต่งงานแล้ว จำนวนบุตร.....คน
   2.3 จำนวนสมาชิกในครอบครัวรวมทั้งตัวท่านด้วย.....คน
   2.4 ท่านจบการศึกษา
   ( ) ป.4 หรือต่ำกว่า ( ) ป.7
   ( ) ม.3/ม.ศ.3 ( ) ม.6/ม.ศ.5
   ( ) ปวช. ปวส. หรืออนุปริญญา ( ) ปริญญาตรี
   ( ) อื่น ๆ ระบุ.....

2.5 อาชีพหลังสุดของท่านก่อนสมัครไปทำงานตะวันออกกลาง

( ) ไม่มี

( ) เกษตรกรรม (ระบุ).....

( ) รับจ้าง (ระบุ).....

( ) รับราชการ

( ) ค้าขาย

( ) อื่น ๆ (ระบุ).....

2.6 ครอบครัวของท่านมีอาชีพหรือไม่

( ) ไม่มี

( ) มี (ระบุ).....

2.7 รายได้ทั้งหมดของครอบครัวรวมต่อปี ก่อนไปทำงานตะวันออกกลาง

( ) น้อยกว่า 10,000 บาท

( ) 10,001 - 20,000 บาท

( ) 20,001 - 30,000 บาท

( ) 30,001 - 40,000 บาท

( ) มากกว่า 40,000 บาท

2.8 ท่านไปทำงานต่างประเทศ จำนวน.....ครั้ง ครั้งหลังสุดท่านไปทำงานประเทศ.....ตำแหน่ง..... เงินเดือน.....บาท/เดือน ค่าล่วงเวลา..... บาท/เดือน โบนัส.....บาท/ปี กลับเมื่อ พ.ศ.....

3. ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง

3.1 จงเรียงลำดับความสำคัญของปัจจัยเหล่านี้ ที่เป็นปัจจัยผลักดันทำให้ท่านตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง

( ) รายได้เดิมต่ำ

( ) ไม่มีงานทำ

( ) ระดับการศึกษาต่ำ

( ) เพื่อชำระหนี้สิน

( ) ต้องการรายได้เพื่อยกระดับมาตรฐานการครองชีพ

( ) สะสมทรัพย์สินเพื่อทำธุรกิจส่วนตัว

3.2 จงเรียงลำดับความสำคัญของปัจจัยเหล่านี้ที่เป็นปัจจัยดึงดูด ทำให้ท่านตัดสินใจไปทำงานตะวันออกกลาง

( ) รายได้จากการไปทำงานตะวันออกกลางสูงกว่า

( ) งานในตะวันออกกลางสบาย

( ) เพื่อหาประสบการณ์การทำงานในต่างประเทศ

( ) ไปทำงานตะวันออกกลางมีสวัสดิการดี

( ) มีระดับการติดต่อทางภาษาที่ดี

( ) ไปตามอย่างเพื่อนบ้าน

4. ก่อนไปทำงานตะวันออกกลาง ท่านติดตามข่าวสารเกี่ยวกับงานแหล่งใด เป็นประจำและบ่อยครั้งแค่ไหน

แหล่งข่าวเกี่ยวกับงาน	ติดตามบ่อยครั้งแค่ไหน			
	ไม่เคยติดตาม	นาน ๆ ครั้ง	ค่อนข้างมาก	มาก
กรมแรงงาน	.....	.....	.....	.....
สำนักแรงงานจังหวัด	.....	.....	.....	.....
บริษัทจัดหางานเอกชนในกรุงเทพฯ	.....	.....	.....	.....
บริษัทจัดหางานเอกชนในจังหวัด	.....	.....	.....	.....
สาย นายหน้าของบริษัทจัดหางานเอกชน	.....	.....	.....	.....
ผู้นำหมู่บ้าน (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน)	.....	.....	.....	.....

แหล่งข่าวเกี่ยวกับงาน	ติดตามบ่อยครั้งแค่ไหน			
	ไม่เคยติดตาม	นาน ๆ ครั้ง	ค่อนข้างมาก	มาก
เพื่อนบ้าน	.....	.....	.....	.....
ญาติ	.....	.....	.....	.....
นิตยสารทั่วไป	.....	.....	.....	.....
นิตยสารเกี่ยวกับแรงงาน	.....	.....	.....	.....
วิทยุ	.....	.....	.....	.....
โทรทัศน์	.....	.....	.....	.....
หนังสือพิมพ์	.....	.....	.....	.....
อื่น ๆ	.....	.....	.....	.....
.....				

5. ท่านได้รับทราบเกี่ยวกับตำแหน่งที่ไปทำในประเทศตะวันออกกลางจากที่ใดเป็นแห่งแรกสุด (ตอบเพียงข้อเดียว)

( ) กรมแรงงาน

( ) สำนักแรงงานจังหวัด

( ) บริษัทจัดหางานเอกชนในจังหวัด

( ) บริษัทจัดหางานเอกชนในกรุงเทพฯ

( ) ญาติ

( ) นิตยสารทั่ววไป

( ) นิตยสารเกี่ยวกับแรงงาน

( ) วิทยุ

( ) สาย นายหน้าของบริษัทจัดหางานเอกชน

( ) ผู้นำหมู่บ้าน (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน)

( ) เพื่อนบ้าน

( ) โทรทัศน์

( ) หนังสือพิมพ์

( ) อื่น ๆ (ระบุ).....

6. ท่านได้รับข่าวสารเรื่องงานนี้โดยการติดต่อเพียงครั้งเดียวได้งานเลยใช่หรือไม่

( ) ใช่ จากแหล่งใด.....

( ) ไม่ใช่ (ให้ตามข้อ 7)

7. ถ้าไม่ใช่ให้เล่าวิธีการได้งานว่า รับทราบจากใครเป็นครั้งแรกแล้วติดต่อสอบถามเพิ่มเติมจากใครบ้าง ตามลำดับจนได้งานทำ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แผนที่ตำบลอ่างทอง

แสดงการแบ่งเขตหมู่บ้าน

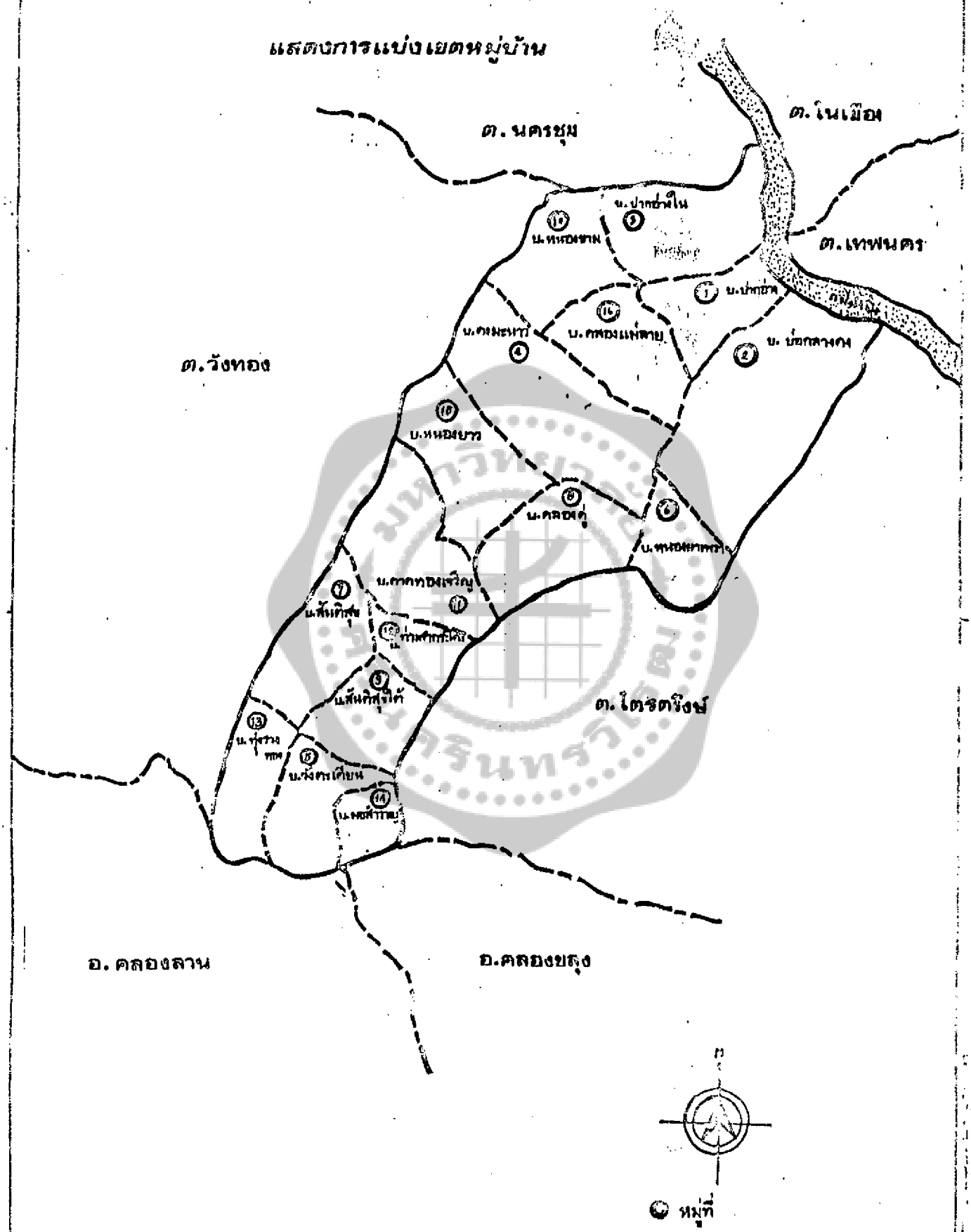

แผนที่ตำบลเกิดพิ
แสดงการแบ่งเขตหมู่บ้าน

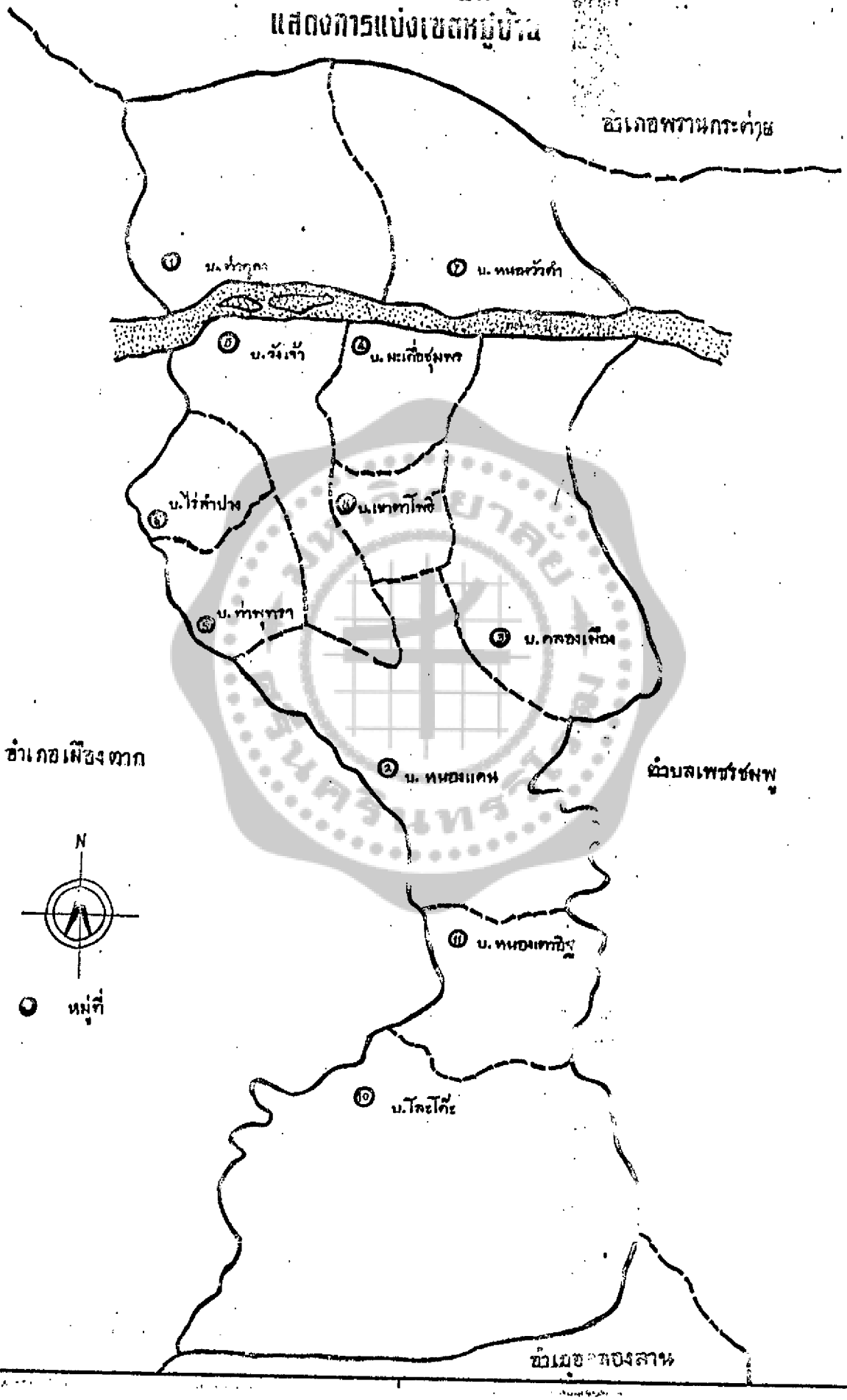

แผนที่ตำบลนาบ่อคำ
แสดงการแบ่งเขตหมู่บ้าน

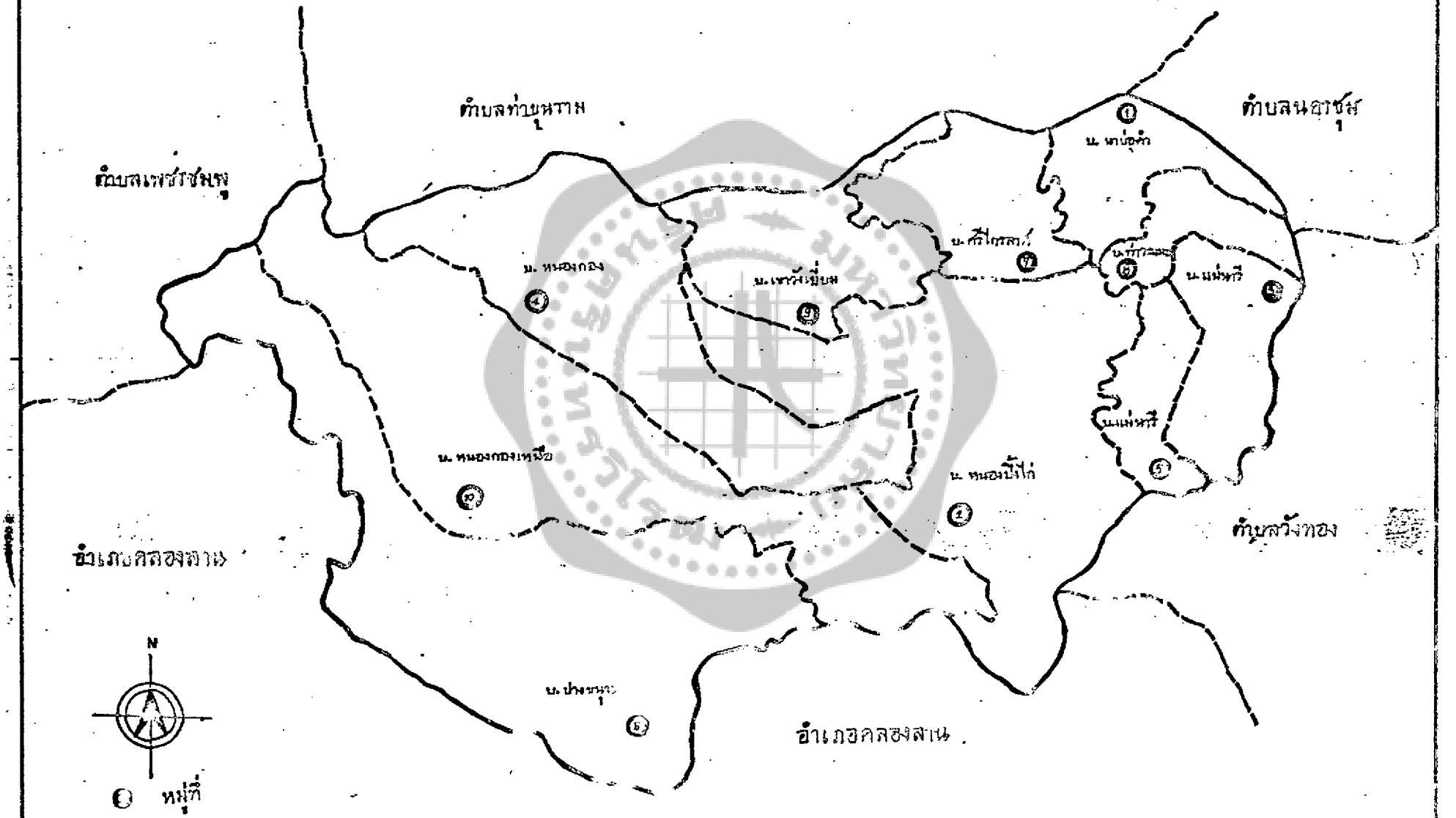

แผนที่ตำบลท่าขนาน
แสดงการแบ่งเขตหมู่บ้าน

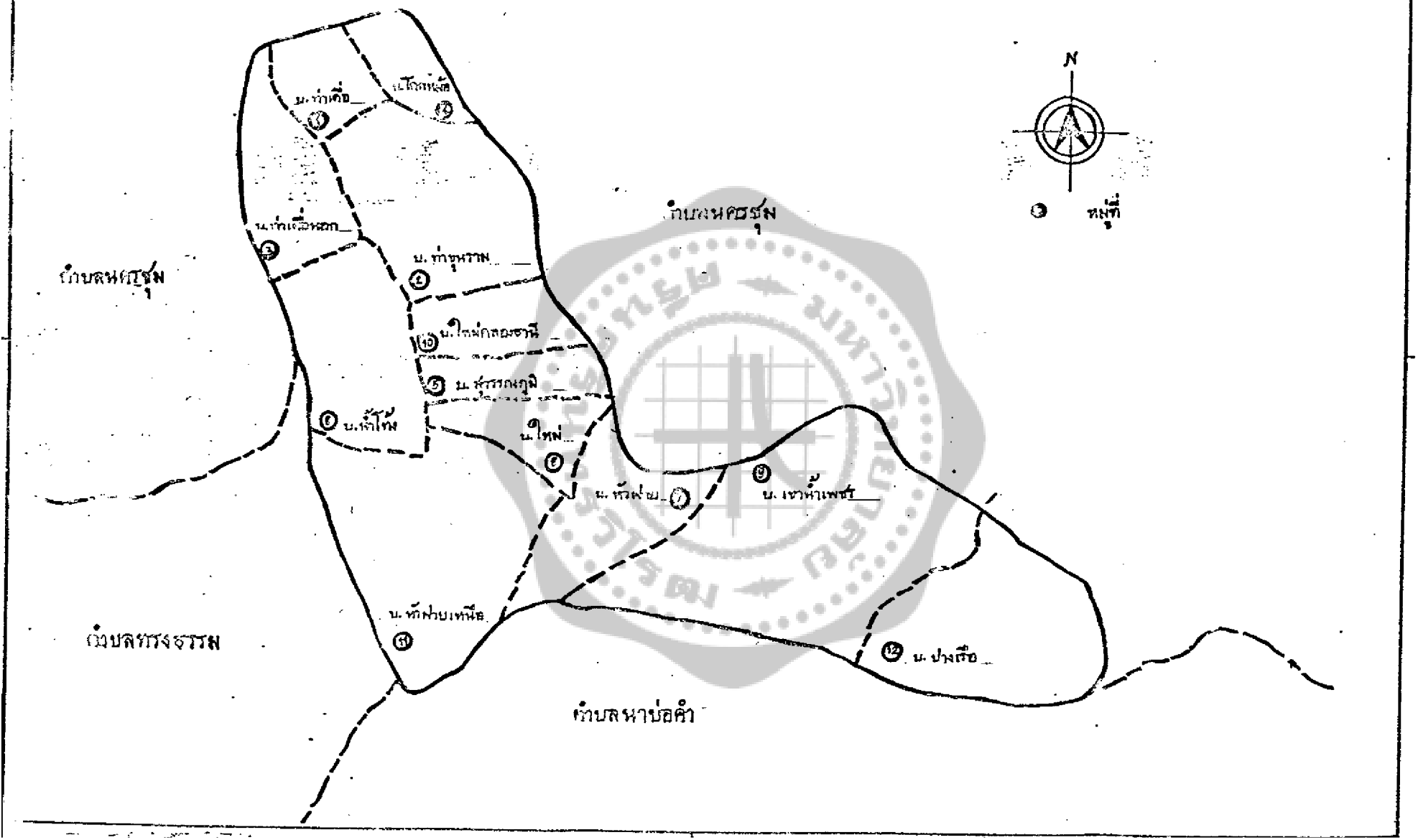

แผนที่ตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล

แสดงการแบ่งเขตหมู่บ้าน

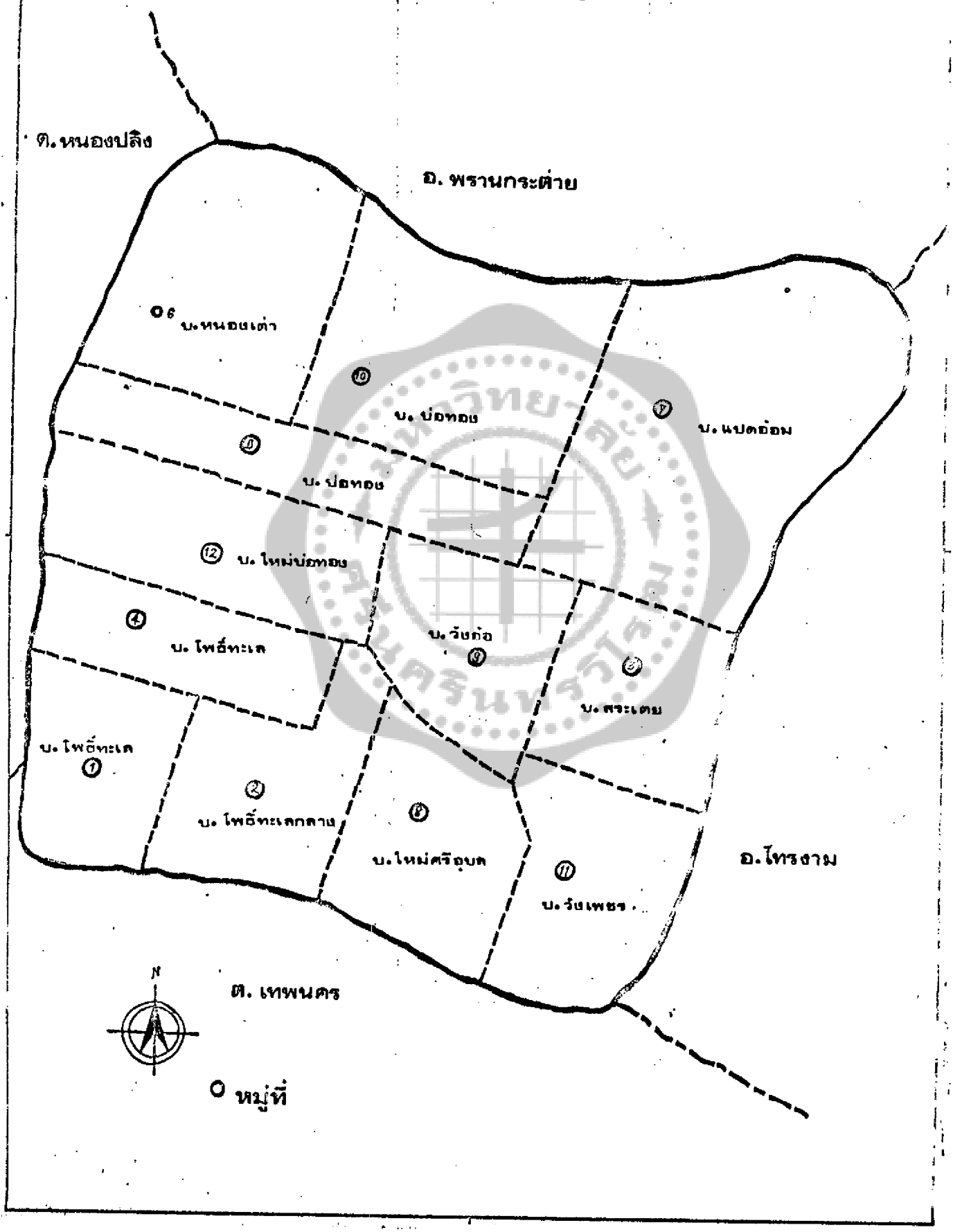

แผนที่ตำบลอ่างทอง
แสดงจำนวนแรงงานที่ไปทำงานต่างวันออกกลางรายหมู่บ้าน

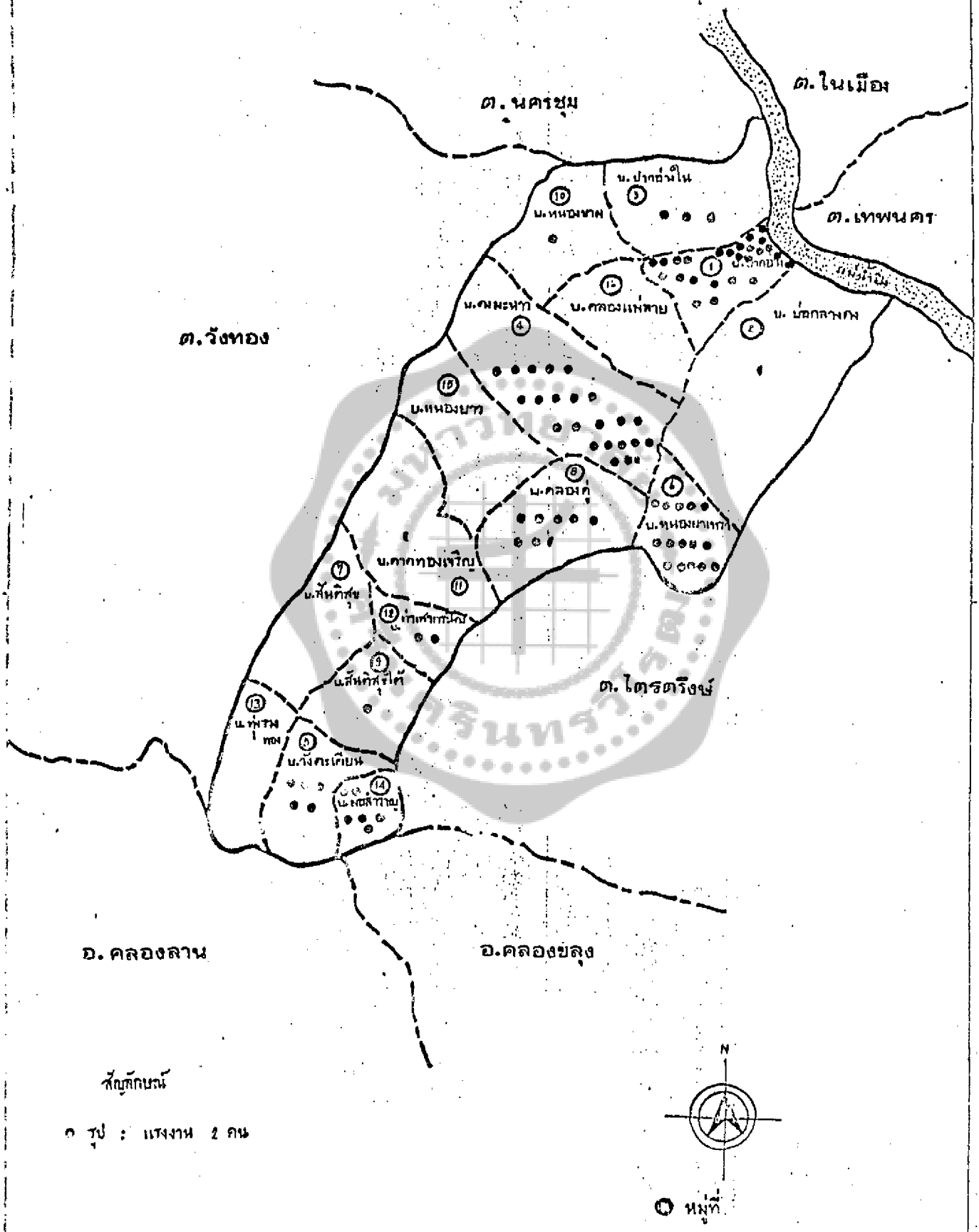

แผนที่ตำบลโกสัมพี
แสดงจำนวนแรงงานที่ไปทำงานตะวันออกกลางรายหมู่บ้าน

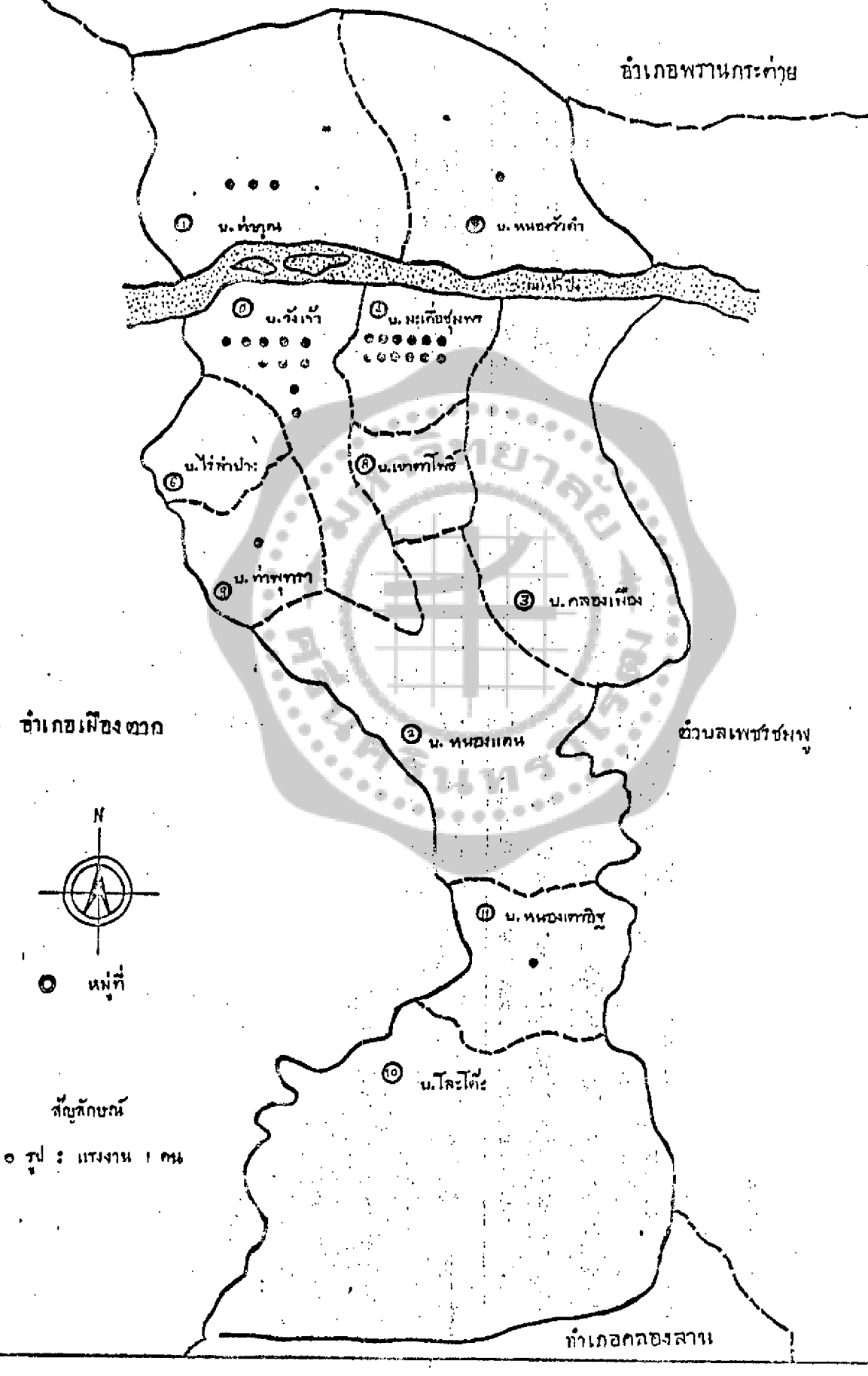

แผนที่ตำบลนาบ่อคำ
แสดงจำนวนแรงงานที่ไปทำงานต่างนอกกลางรายหมู่บ้าน

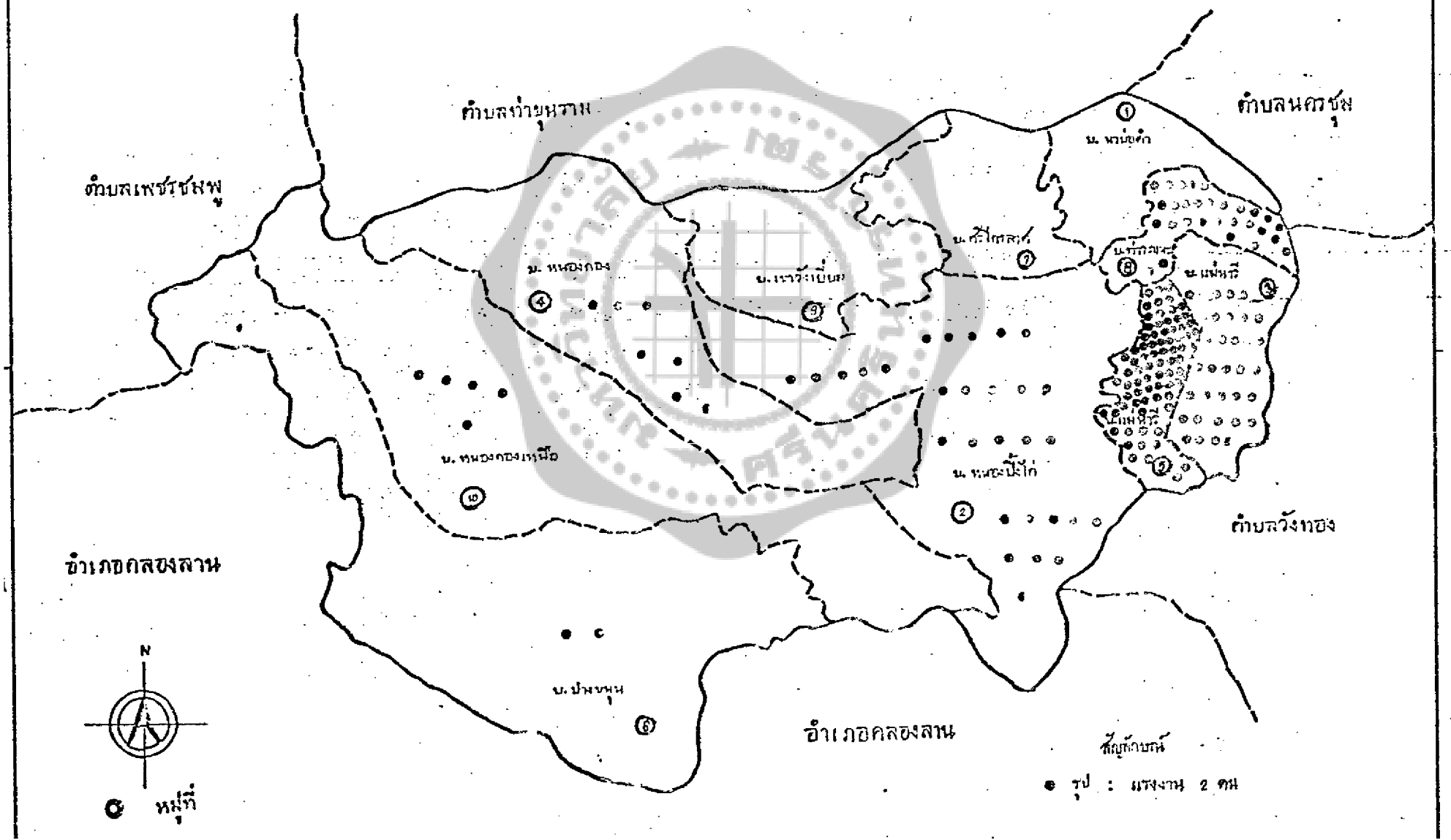

แผนที่ตำบลท่าขุนราม

แสดงจำนวนแรงงานที่ไปทำงานต่างวันออกกลางรายหมู่บ้าน

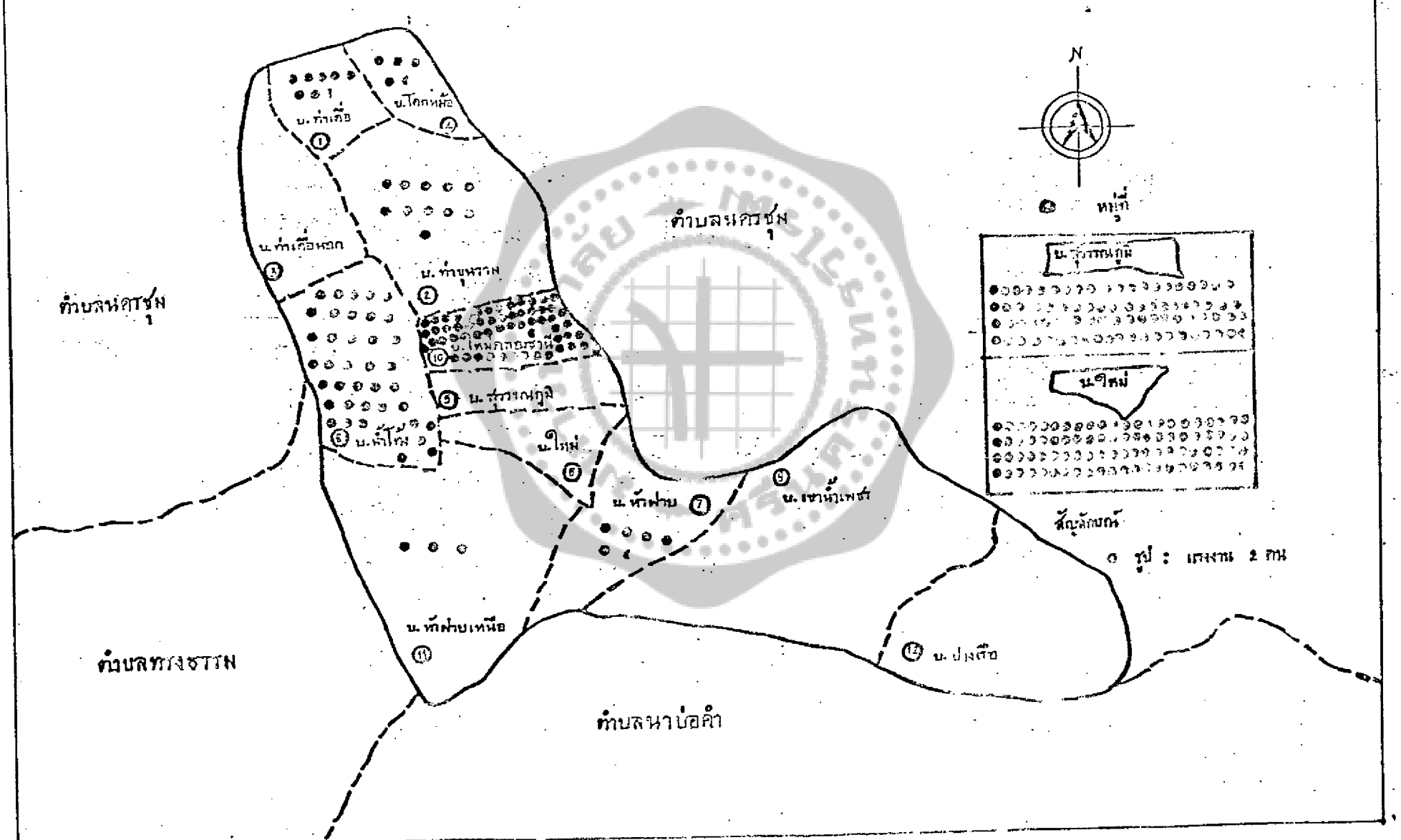

แผนที่ตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล
แสดงจำนวนแรงงานที่ไปทำงานต่างถิ่นออกกลางรายหมู่บ้าน

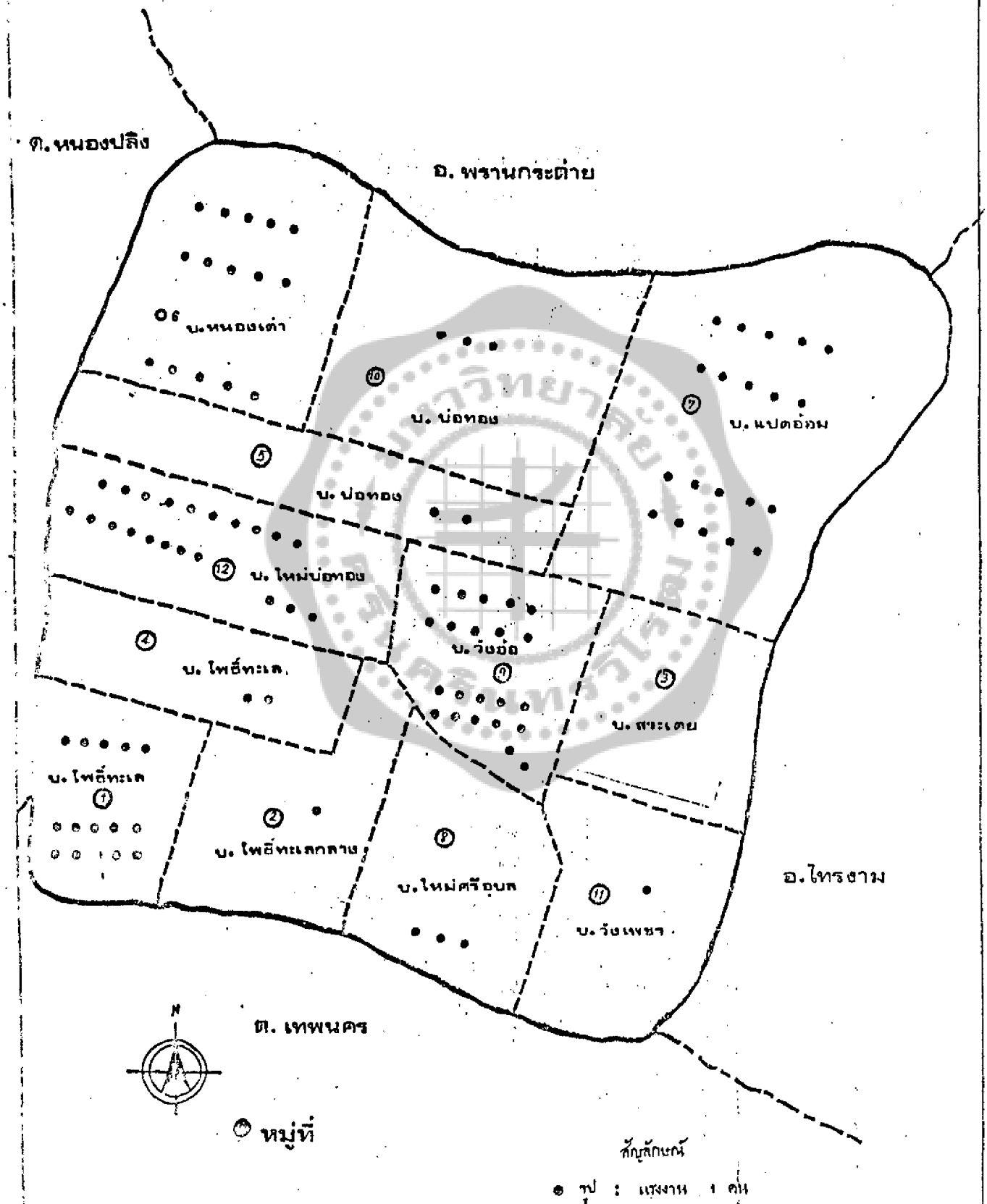

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นายธง บุญเรือง

เกิดวันที่ 23 เดือน กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2506

สถานที่เกิด 291/1 หมู่ 6 ตำบลบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

สถานที่อยู่ปัจจุบัน 291/1 หมู่ 6 ตำบลบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2518 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 จากโรงเรียนวัดฤทธิ์คำหมื่นปทุมานุสรณ์ ตำบลบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

พ.ศ. 2523 มัธยมศึกษาปีที่ 5 (ภาษา - สังคม) จากโรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม

พ.ศ. 2527 กศ.บ. (วิชาเอกสังคมศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก

พ.ศ. 2535 กศ.ม. (วิชาเอกภูมิศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร